

*Sucata
M.M.*

GLASUL BISERICII

REVISTA SFINTEI MITROPOLII A MUNTENIEI ȘI DOBROGEI
ANUL LV NR. 9 - 12 SEPTEMBRIE - DECEMBRIE 1999

GLASUL BISERICII

REVISTA SFINTEI MITROPOLII
A MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

Anul LV, nr. 9 - 12
septembrie - decembrie 1999

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte:

**Prea Fericitul Părinte
Teoctist
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei
și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**

Vicepreședinți:

**Î.P.S. Lucian al Tomisului
† Î.P.S. Vasile al Târgoviștei
P.S. Epifanie al Buzăului
P.S. Calinic al Argeșului
P.S. Casian al Dunării de Jos
P.S. Nifon al Sloboziei și Călărașilor
P.S. Galaction al Alexandriei și
Teleormanului
P.S. Teodosie Snagoveanul**

Redactori responsabili:

**P.C. Pr. Mihai Hau
P.C. Diac. Gheorghe Pop**

CUPRINS

I. EDITORIAL

Biserica - cea mai veche instituție a românilor	
† Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române	5

II. PASTORALE CHIRIARHALE LA NAȘTEREA DOMNULUI - 1999

† Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române	9
† Lucian, Arhiepiscopul Tomisului	14
† Epifanie, Episcopul Buzăului	19
† Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului	24
† Casian, Episcopul Dunării de Jos	29
† Nifon, Episcopul Sloboziei și Călărașilor	35
† Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului	40

III. PAGINI DE SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Cuvânt la Nașterea Maicii Domnului - <u>Arhim. Benedict Ghiuș</u>	46
Conștiința Postului - Pr. dr. Theodor Damian	51

IV. ARTICOLE ȘI STUDII

Disciplina clerului în lumina sfintelor canoane și a legiurilor bisericești - Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula	57
Evangelhia iubirii și a cunoașterii lui Dumnezeu în gândirea Profetului Osea - Pr. lect. Ioan Chirilă	68

V. CREDINȚĂ ȘI MĂRTURISIRE

***Acatistul Sfinților Martiri Constantin Brâncoveanu cu cei patru fii, Constantin, Radu, Ștefan, Matei și sfetnicul Ianache (16 august)	88
---	----

VI. DOCUMENTARE

Biserica Națională în lumina gândirii biblice și patristice Pr. prof. dr. Dumitru Popescu	97
Biserica Stavropoleos la 275 de ani de la ctitorire Protos. Iustin Marchiș	102

VII. VIAȚA BISERICESCĂ ÎN MITROPOLIA MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, oaspete de seamă al Bisericii Ortodoxe Române Diac. Ioan Eduard Rădună	117
Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist - membru de onoare al Academiei Române - Gheorghe Vasilescu	132
Vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Episcopia Dunării de Jos - Arhid. Lucian Petroaia	137
„Păstrarea valorilor de artă” - o nouă serie de cursuri pentru muzeografi și ghizi la Techirghiol - Protos. dr. Sebastian Pașcanu	141
Biserica, locaș de comuniune și iluminare - sfințirea bisericii „Sfânta Maria” a Parohiei Miron Patriarhul din București - Gheorghe Vasilescu	144
Corul Mănăstirii Pasărea, mesager al spiritualității ortodoxe românești în Polonia - Pr. lect. Victor Frangulea	155
Un nou sat născut spiritual - sfințirea primei biserici din Satul Minieri, Protoieria Câmpina - Protos. dr. Sebastian Pașcanu	159
Din agenda de lucru a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române pe perioada 1 septembrie - 31 decembrie 1999 - Pr. Nicolae Vladu	162
Biserici târnosite, sfințite și resfințite din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor în anul 1999 - Ref. Camelușa Ichim	179
Tineri teologi hirotoniți în anul 1999 în cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor - Ref. Camelușa Ichim	181

VIII. IN MEMORIAM

S-a stins din viață un ierarh al Bisericii noastre - Înalt Prea Sfințitul Vasile Costin, Arhiepiscopul Târgoviștei - Pr. prof. Alexandru Moțoc	185
Prețuire adâncă - trecerea la cele veșnice a P.C. Pr. prof. dr. Nicolae Șerbănescu (1914-1999) - Prof. dr. Emilian Popescu	194

IX. BISERICA ȘI ȘCOALA

Privatizarea religiei și a istoriei - Pr. prof. dr. Dumitru Popescu	213
„A fost atât de frumos”! - Început de an școlar 1999-2000 la Liceul Teoretic Urlați - Prahova - Pr. Ștefan L. Mușat	217
Deschiderea noului an de învățământ 1999-2000 la Seminarul Teologic Ortodox din București - Prof. Adrian N. Popescu	225

X. RECENZIE

† Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Pe treptele slujirii creștine”, vol. VIII, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, 527 p. - Pr. prof. dr. Nicolae V. Dură	230
---	-----

I. EDITORIAL

BISERICA – CEA MAI VECHIE INSTITUȚIE A ROMÂNILOR*

La pragul a două milenii de civilizație europeană, fiecare națiune este chemată să dea seamă de aportul ei la făurirea acestei uriașe opere de spiritualitate, cultură și forme de organizare a vieții devenite, în era contemporană, civilizația-model a întregii umanități. Acest aport se măsoară prin împlinirile oamenilor și instituțiilor create de ei. În cazul românilor, cea mai veche instituție este Biserica lor, așezământ divino-uman ctitorit pe învățătura și Tradiția creștină. Alte instituții generatoare de stabilitate și dezvoltare în viața neamului românesc au cunoscut, în dăinuirea lor, răstimpuri de criză, răscruci și prefaceri impuse de imperativele necruțătoare ale istoriei. Biserica a rămas, însă, de la întemeierea ei, stâlpul neclintit și farul călăuzitor, în jurul căruia s-au înfăptuit și afirmat valorile care conferă identitate și permanență poporului nostru, drept de cetate în Europa – vechea *Respublica christiana* - și loc inconfundabil în civilizația mondială.

Până la formarea primelor state românești, istoria poporului nostru – rod al îngemănării unor vrednice neamuri, cel geto-dac și cel roman – a fost dovada unei rare puteri de a învinge cea mai lungă, vitregă și întunecată perioadă din trecutul acestei părți a Europei. Valurilor succesive de migratori care au străbătut vatra de formare și viețuire a nou-plămăditului popor romanic, li s-a împotrivit forța superioară a civilizației și culturii autohtonilor. Într-o epocă în care alte seminții dispăreau în vârtejul istoriei, populația daco-romană și-a păstrat ființa prin unitatea ei de neam, de limbă și, mai ales, de spirit creștin, primit încă din veacul I apostolic, odată cu *Evanghelia* Domnului Hristos.

Crezul creștin, împărtășit prin propovăduirea Sfântului Apostol Andrei, a evanghelizat mai întâi Dacia Pontică – Dobrogea de azi - și s-a răspândit

* Articol apărut în revista „Academica”, revistă de știință, cultură și artă, nr. 5 (101), martie 1999, p. 13-16.

repede într-un spațiu ai cărui locuitori nu erau străini, prin religia lor getică, de credința în nemurirea sufletului, de idealul jertfirii pentru binele comun, de principiile viețuirii înțelepte și drepte.

Ancora de salvare pentru acești moștenitori ai unei civilizații arhaice a fost îmbrățișarea noii credințe creștine care, prin misionarismul apostolic, a iradiat din mica Iudee, în întreg Imperiul Roman.

Mulțimea și varietatea vestigiilor arheologice de proveniență creștină, descoperite în diverse locuri din țară și datând din primele veacuri de după Hristos, stau, de altfel, mărturie a sincerității și profunzimii convertirii acelor îndepărtați străbuni ai noștri la valorile neasemuite și perene ale *Evangeliei*. Nu este deloc surprinzător că bazilica paleocreștină – lăcașul de cult al acelor generații de creștini – a devenit nu doar centrul vieții liturgice a obștii, ci centrul prin excelență al vieții comunitare, un centru răspândind deopotrivă lumină spirituală, forță morală și asigurând coeziunea celor ce mărturiseau aceeași credință în Hristos.

Aceste biserici erau cuprinse într-o structură ecleziastică bine organizată, căci slujitorii lor primeau harul preoției prin hirotonie, săvârșită întotdeauna de episcopi. Atestarea documentară a existenței unui astfel de scaun episcopal la Tomis (Constanța), în veacul al IV-lea, este, de altfel, un fapt binecunoscut. La fel de familiare sunt și numele unor ierarhi tomitani, unii dintre ei chiar participanți la sinoade ecumenice și apărători ai dreptei credințe. Nume ca al Sfântului Bretanio, ale lui Gherontie, Teotim I sau Timotei, sunt suficiente mărturii despre vigoarea Bisericii dreptmăritoare din această regiune a țării. Dar, potrivit cercetărilor istoriei noastre bisericești, nu numai la Tomis au ființat scaune arhieresti în acele vremuri, ci și în alte cetăți din stânga Dunării, localizate între actualele hotare ale țării.

Este un adevăr de netăgăduit faptul că atunci când slavii s-au așezat în Balcani și, mai târziu, ungurii în Câmpia Panonică, pe întreg teritoriul țării noastre viețuia un popor cu o identitate etnică definită, lipsit de o organizare statală unitară, dar cu o Biserică de rit răsăritean consolidată, activă în plan misionar și aflată în comuniune desăvârșită cu toată Biserica dreptmăritoare a Răsăritului. De aceea, în veacul al XIV-lea, în contextul întemeierii politice a Țării Românești și a Moldovei, trainica organizare bisericească din tot acest spațiu va impune înființarea Mitropoliei Ungrovlahiei, având ca prim mitropolit pe Iachint de la Vicina, ca și a Mitropoliei Moldovei. Nu este fără însemnătate și faptul că, în același secol XIV, din rațiuni pastorale și misionare, în Țara Românească a trebuit întemeiată o a doua Mitropolie, numită „a Severinului”. În aceeași epocă, în Transilvania, cu toată adversitatea arătată Ortodoxiei și românilor dreptmăritori de acolo, cei mai numeroși și mai vechi locuitori, organizarea lor bisericească nu era deosebită de a fraților

lor din teritoriile extracarpătice. Ca și acolo, în fruntea ierarhilor și preoților ortodocși transilvăneni se afla un arhiepiscop sau un mitropolit, care păstora, însă, nu într-un climat de liniște și armonie, cu un domnitor de credința sa, ci trebuind să reziste și unor neîntrerupte atacuri prozelite, inițiate sau încurajate de puternicii timpului.

Sunt bucuroși că aceste considerații asupra istoriei Bisericii noastre sunt publicate în revista de față, ca răspuns măgulitoare invitații a domnului Președinte al Academiei Române, profesorul universitar Eugen Simion, de a participa la viitoarele pagini consacrate civilizației românești la intrarea în al treilea mileniu. Pentru că nu există nicăieri oglindă mai limpede și mai cuprinzătoare despre rosturile majore ale Bisericii în viața poporului nostru și în lumea creștină contemporană, decât în cercetările metodice inaugurate și îndrumate, sau în colecțiile de mărturii documentare colecționate, de aproape un secol și jumătate, de supremul for al științei și culturii românești.

La această operă însuși Biserica și-a dat, fără preget, cu bucurie și eficiență, contribuția, ca la toate înfăptuirile în folosul neamului românesc. Cărturari de seamă, preoți și ierarhi, onorați cu titlul de membru corespondent, titular sau de onoare al Academiei Române și-au avut operele publicate și premiate de prestigiosul for național, de la Melchisedec Ștefănescu, Ioan Lupaș sau Gala Galaction, până la teologii învățați aleși după revoluția din decembrie 1989. La fel, Bibliotecii Academiei i-au fost încredințate, spre studiu și păstrare, de mai bine de un veac - și tot ea a adunat cu patriotică și luminată preocupare, din risipirea lor - mii de documente, manuscrise și vechi tipărituri, create în scriptoriile și tiparnițele mănăstirilor voievodale, care mărturisesc despre începuturile arhitecturii, picturii, dreptului, literaturii și artei imprimeriei în țara noastră, despre formarea limbii române literare și a conștiinței naționale, despre mari înfăptuiri de civilizație și cultură la care Biserica a fost ctitor sau cel puțin, mereu părtașă prin slujitorii ei.

Dar nu enumerarea datelor istorice sau a dovezilor incontestabile prietoare la vârsta bimilenară ci dănuirea Bisericii noastre împreună cu poporul căruia i-a slujit, trebuie să ne absoarbă întreaga luare-aminte. Căci prezența neîntreruptă a Bisericii Ortodoxe în viața acestui neam se judecă, în cele din urmă, după roadele aduse. Și credem că este greu de formulat o mai exactă și mai cuprinzătoare caracterizare a rosturilor providențiale ale Bisericii în istoria noastră, decât cea făcută de către un mare cărturar, profesorul de teologie Teodor M. Popescu: „Biserica Ortodoxă a reprezentat în cadrul statului cea mai importantă și mai venerabilă instituție culturală, a cultivat limba națională, a creat o întreagă literatură, a avut arta sa, a întemeiat instituții de o mare utilitate socială și națională, a constituit o adevărată școală pentru popor, l-a educat, i-a modelat sufletul, i-a insuflat o pietate

specifică, virtuți și moravuri care sunt zestrea oricărui popor ortodox... nici o altă Biserică nu a făcut atât de mult pentru cultura națională a poporului și, mai ales, nu a dezvoltat în asemenea măsură simțul milosteniei și al iubirii creștine ca Biserica Ortodoxă" (*Biserica și cultura*, București, 1996, p. 231).

Departate de a constitui o înșiruire a unor vrednicii trecute, o asemenea schițare a chipului autentic și viu al Bisericii Ortodoxe Române ne întărește convingerea că rolul și rosturile acestui Așezământ divino-uman, departe de a fi încetat, se prefigurează ca fiind de o covârșitoare însemnătate pentru viața și persistența neamului românesc, ca popor creștin cu credința sa ortodoxă nealterată, și în mileniul care urmează.

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

II. PASTORALE CHIRIARHALE LA NAȘTEREA DOMNULUI – 1999

NAȘTEREA DOMNULUI – LUMINA NEAPUSĂ A TUTUROR
VEACURILOR*

† TEOCTIST

DIN MILOSTIVIREA LUI DUMNEZEU, ARHIEPISCOP AL
BUCUREȘTILOR, MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI ȘI
PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

IUBITULUI NOSTRU CLER, CINULUI MONAHAL ȘI
DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI, HAR ȘI PACE
DE LA DUMNEZEU-TATĂL IAR DE LA NOI PĂRINTEASCĂ
BINECUVÂNTARE

*„Unde este Cel ce S-a născut rege al iudeilor?
Că la Răsărit văzutu-l-am steaua Lui și am venit
să I ne închinăm“ (Matei 2, 2)*

*Iubiții mei frați slujitori ai sfintelor altare,
Dreptmăritori creștini și creștine,*

Ne-a învrednicit Dumnezeu să întâmpinăm și cea de a 1999-a sărbătoare a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, pentru care binefacere se cuvine să-I mulțumim din adâncul inimii noastre cu smerenie și recunoștință.

Întorcându-ne, cu privirea lăuntrică, spre acel binecuvântat timp, de dumnezeiască îndurare pentru omenirea rătăcită și deznădăjduită (Isaia 53, 6; Marcu 6, 34), vedem că primii închinători ai Pruncului Iisus – Fiul lui

* Această pastorală a fost citită și în bisericile din cuprinsul Arhiepiscopiei Târgoviștei

Dumnezeu, întrupat pentru noi – au fost nu din neamul care fusese învrednicit să-L primească, ci niște străini. Aceștia nu erau străini doar de poporul iudeu, ci și de cunoașterea îndeaproape a Dumnezeului celui adevărat, vestit în Vechiul Testament de Prooroci, inspirați de Duhul Sfânt. Fără îndoială, cei trei Magi, căutători ai lui Hristos, care străbătuse o lungă și anevoioasă cale pentru a-L vedea cu proprii lor ochi și a I se închina Cerescului Prunc, erau purtători a tot ce era mai de preț în cunoașterea omenească a acelei vremi.

Dar, această cunoștință a lor era și ea nedeslușită așa cum este orice cunoaștere a unei omeniri aflate în afara părtășiei „*în duh și în adevăr*” (Ioan 4, 23) cu Dumnezeul cel viu. De aceea, fiindcă aparțineau lumii păgâne – unde îndepărtarea de Creator făcuse cu puțință tot felul de false înfățișări ale Dumnezeului Cel adevărat – acestor trei înțelepți ai Răsăritului li se dăruise de Sus, datorită sincerității căutării lor, puterea de a pătrunde adevărul că nu există decât un singur Dumnezeu – personal, atotputernic și veșnic. Și, după același adevăr, ei mai înțeleseseră că pe acest unic Dumnezeu adevărat nu-L poți descoperi, dacă nu ți Se descoperă El mai întâi.

Așadar, săvârșind ei călătoria, care avea să-și atingă ținta într-o modestă peșteră din Betleem – loc al supremei descoperiri a lui Dumnezeu, Magii vădesc, totodată, pentru folosul sufletesc al creștinilor din toate timpurile, și primejdia pe care o ascunde ideea, împărtășită de unii și azi, că indiferent de diversitatea credințelor lor religioase, toți oamenii s-ar închina aceluiasi Dumnezeu. Dacă astfel s-ar fi putut și s-ar putea dobândi mântuirea, căutarea Fiului lui Dumnezeu întrupat, de către cei mai aleși dintre înțelepții lumii vechi, pentru a I se închina, pentru a-L adora, devine un fapt greu de înțeles. Însă, așa cum întărește și Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, când scrie „*știm că Fiul lui Dumnezeu a venit și ne-a dat nouă pricepere, ca să-L cunoaștem pe Dumnezeul Cel adevărat; și noi suntem în Cel adevărat, în Fiul Său Iisus Hristos. Acesta este Dumnezeul Cel adevărat și viața veșnică*” (I Ioan 5, 20).

Iubiți credincioși,

Pilda Magilor ne reamintește, astfel, că dacă omul, și, prin el, însăși firea creată, începe să întrezărească adevărata *Lumină* – atunci el este cuprins de o sacră neliniește și de un dor de nestăpânit pentru căutarea, găsirea și adorarea Creatorului și Mântuitorului său. „*Am văzut steaua Lui*”, spun Magii (Matei 2, 2). Din acea clipă viața lor nu are decât un țel, și anume: întâlnirea cu Hristos, Lumina cea adevărată.

Lumina aceasta i-a atras și i-a făcut pe Magi, potrivit tâlcuirii Sfântului Ioan Gură de Aur, nu numai să purceadă la un drum anevoios până în Palestina, ci și să afirme cu multă cutezanță înaintea regelui Irod: „*Am venit*

să ne închinăm Lui"; altfel spus, singurul Domn căruia I se cuvine închinare. „Nu s-au temut nici de mânia poporului, nici de tirania împăratului”, observă Sfântul Ioan Gură de Aur¹. De altfel, cum mai puteau fi înfricoșați cei care se învredniciseră, prin călăuzirea și iluminarea cerească, de recunoașterea chiar a Stăpânului universului în plăpândul „Prunc tânăr” (Isaia 10, 8), așezat în umila iesle a necuvântătoarelor? În fața acestei cuceritoare smerenii, Magii au simțit fiorul cuvintelor din cântările noastre bisericești: „Cercetatu-ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru, și cei dintru întuneric și din umbră am aflat adevărul; că din Fecioară s-a născut Domnul”². Așadar, începutul mântuirii noastre, al răscumpărării noastre de sub stăpânirea diavolului, a păcatului și a morții spirituale, l-a făcut Fiul lui Dumnezeu nu printr-un act măreț de putere dumnezeiască, ci prin smerenia Sa nespusă. Iar desăvârșirea lucrării Lui izbăvitoare s-a împlinit datorită neclintitei Sale ascultări de voia Tatălui ceresc, până la moarte (Ioan 5, 30).

Prin aceasta, Mântuitorul Hristos a săvârșit suprema faptă de înduplecare a inimii omenești, învățată și întunecată de păcat: „Atrasu-ne-ai pe noi spre dragostea Ta, continuă un alt imn, mult îndurate Cuvinte al lui Dumnezeu, Care pentru noi Te-ai întrupat fără schimbare și Dumnezeirea cea una, cum că stă în trei Lumini, cu taină ne-ai învățat”³. Aceste cântări ne mărturisesc că prin Hristos Domnul am fost noi trași spre Dumnezeu? Fiindcă El este Cuvântul cel veșnic al lui Dumnezeu, prin Care și în Care au fost aduse la existență și sunt păstrate în existență întregul cosmos și cununa acestuia: omul (Ioan 1, 3; Coloseni 1, 16).

Așadar toate sunt tainic susținute în Fiul lui Dumnezeu și atrase spre El. Întreaga zidire este condusă prin Duhul Sfânt spre adevăratul ei scop, pe care i l-a hotărât Dumnezeu dintru început, ca El, „Făcătorul cerului și al pământului”, „să fie totul întru toate” (I Corinteni 15, 28). Căci numai așa se poate împărtași lumea creată de bunătățile nepieritoare și de negrăit ale Dumnezeirii; numai așa poate ea năzui la fericirea viețuirii veșnice, cu puțință doar în Dumnezeu.

Iubiții mei frați și surori în Domnul Hristos,

Anul care se încheie are o semnificație cu totul aparte, însumând în curând două milenii de viață și cultură creștine, de zbucium și frământări sufletești, de ispitiri și căderi morale, dar și de biruințe și agonisiri dumnezeiești. Faptul că lumea și, îndeosebi, noi românii îl căutăm cu ardoare pe

¹ Sf. Ioan Gură de Aur, „Omiliile la Evanghelia după Matei”, E.I.B.M.O., 1994, p. 82.

² Mineiul pe decembrie, ziua a 26-a, „Luminându”, E.I.B.M.O., 1991, p. 406.

³ Octoih, glasul III, Duminică, la Miezonoptică, oda a IV-a.

Iisus – ca și Magii odinioară, tâlmăcește statornicia noastră în calea ascendență spre Împărăția lui Dumnezeu și spre dreptatea Lui.

Din această apropiere de Lumina lui Hristos și din conștiința responsabilității noastre de continuare a urcușului duhovnicesc, s-au întrupat, sub călăuzirea Sfântului Sinod, inițiative și dorințe mai vechi, de zidiri de biserici și mănăstiri noi, nu numai în peisajul vetrei noastre străbune, ci și în răspândirea fraților români de pe celelalte continente. În acești zece ani, de când Pruncul Iisus a umplut de curaj inimile tinerilor și vârstnicilor, în decembrie 1989, primindu-i în ceata mărturisitorilor Săi – alături de toți martirii neamului nostru, închinătorii lui Hristos Îl află acum în ieslea curată din inimile copiilor, școlărilor și tinerilor, aceștia devenind nu numai vestitorii venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu, ci și ziditori de sfinte locașuri, împlinitori ai învățăturii Lui, mângâind cu cuvântul și cu fapta pe „*cei mai mici frați*” ai Săi (Matei 25, 40) din spitale, cămine, orfelinate, închisori. Cum să nu se bucure Biserica mamă de asemenea fii și fiice din ale căror inimi a răsărit, de exemplu, în incinta Universității Politehnice din București, un nou altar de lumină, prima biserică a studenților pe care am sfințit-o de curând, împreună cu Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului?

Iubiții mei,

Deși trecem încă prin încercări și crize, fie în domeniul economic, fie în cel moral, totuși în lume și în viața țării noastre apar luminile nădejdi de mai bine, ale deschiderii drumului către înfăptuirea unității europene, care, spre a fi trainică, trebuie să fie creștină, bazată pe identitatea națională și spirituală a tuturor popoarelor. Am fost încercați nu numai de dezlănțuirea apelor, de dispariția locuințelor, ci și de păcătoșenia omului secularizat, egoist, lacom și violent, lipsit de cărma credinței și chiar a rațiunii. Fiecare om are nevoie, mai presus de orice, de acea forță a credinței curate care să-i insuflă puterea de a trăi și de a sluji semenilor, într-o lume care se schimbă, zguduindu-se din temelii (I Corinteni 7, 31). Datorită repeziciunii fără seamăn cu care are loc această neobișnuită prefacere a omenirii, fără ancora proniei divine, omul, deși coroană a făpturii, poate fi înghițit de tumultul istoriei, lipsită de Lumina lui Hristos. În fața unui viitor cu un chip atât de greu de întrevăzut, creștinătatea trebuie să-și redescopere coeziunea „*în duh*”, dar și „*în adevăr*”, prin mărturisirea Adevărului mântuitor, încredințat de Hristos Bisericii Sale. Căci, și pentru secolul următor, ca și pentru secolele pe care istoria le-ar mai putea număra, numai Lumina lui Hristos rămâne călăuza omenirii, pentru că întunericul nu o va putea cuprinde niciodată (Ioan 1, 5).

De aceea, iubiții mei, ne revine tuturor datoria sfântă de a ne împotrivi lucrării dezastruoase de negare a valorilor identității noastre ortodoxe și naționale, vestindu-L, prin felul nostru creștinesc de a trăi și a ne purta în societate, pe Hristos Cel viu și harul lui înnoitor și de viața veșnică dătător. Ca și Magii de odinioară, suntem chemați să dăm pildă semenilor care, din neștiință sau neputință, se închină idolilor înșelători ai veacului acestuia, egoismului, lăcomiei și abuzurilor de tot felul. Cu dragoste să-i chemăm în fața ieslei din Betleem, în fața sfintelor uși ale altarului, spre a rosti împreună: „Am venit să ne închinăm Lui”, singurului Dumnezeu adevărat, lui Hristos Iisus. El bate la ușa inimii noastre în care să Se nască și să ne mântuiască. Să ne grăbim a-I deschide ușa inimii noastre (Apocalipsa 3, 20).

Plecându-ne genunchii cu smerenie, bucurie și recunoștință împreună cu Magii, să-I oferim Pruncului Iisus din vistieria sufletului nostru: aurul credinței, tămâia rugăciunii și smirna iubirii. În această atmosferă de pace sfântă, rog fierbinte pe Mântuitorul Hristos să ne învrednicească pe toți a-L primi în ieslea inimilor noastre, pentru a ne putea, astfel, împărtăși de nepământeasca lumină, căldură și bucurie a comuniunii noastre cu El, cu Biserica Sa, cu familia noastră și sufletește, cu toți semenii și cu frații români de pretutindeni, fără a-L uita în rugăciuni pe fiul neamului nostru, Ilie Ilașcu, spre a fi liberat din întunericul închisorii.

Punându-vă la inimă aceste gânduri, vă îmbrățișez pe fiecare, adresându-vă tradiționalele urări și felicitări cu prilejul Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei, sărbătorindu-le cu pace și sănătate. La mulți ani!

Al vostru părinte duhovnicesc, rugător către Prea Sfânta Treime, pentru tot binele trupesc și sufletesc,

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

---

† LUCIAN

DIN MILA LUI DUMNEZEU, ARHIEPISCOP AL TOMISULUI

*IUBITUL NOSTRU CLER, CINULUI MONAHAL ȘI DREPTMĂRITOR
CREȘTIN DIN ACEASTĂ DE DUMNEZEU PĂZITĂ ARHIEPISCOPIE:
HAR, MILĂ ȘI PACE DE LA DUMNEZEU-TATĂL ȘI DE LA DOMNUL
NOSTRU IISUS HRISTOS, IAR DE LA SMERENIA NOASTRĂ
ARHIEREASCĂ BINECUVÂNTARE*

*„Îmbrăcați-vă în omul cel nou, cel
după Dumnezeu, zidit întru dreptate și
în sfințenia adevărului” (Efeseni 4, 24)*

Iubiți credincioși,

Praznicul Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos ne cheamă din nou către peștera Betleemului, unde în noaptea sfântă „a răsărit lumii lumina cunoștinței”. Cu nespusă bucurie duhovnicească primim această preaslăvită sărbătoare în sufletele și în casele noastre și cu evlavie alergăm la sfânta slujbă din biserică, pentru a preamări pe Hristos Domnul și să ne închinăm „Soarelui dreptății”.

Ce ar putea să bucure mai mult sufletul omului de astăzi, care trăiește în vârtejul unei vieți atât de zbuciumate, decât gândul că prin minunea ce s-a săvârșit în peștera Betleemului, Dumnezeu a trimis pu Unul Născut Fiul Său în lume, ca să o învețe și lumineze, să o împace și înfrățească, să o curățe de păcat și să o mântuiască? De aceea, astăzi, când Hristos Domnul, prin praznicul Nașterii Sale, bate la poarta inimilor noastre, să-L primim cu credință și cu iubire, gândindu-ne la cuvântul dumnezeieștii Scripturi, care zice: „Întru nimeni altul nu este mântuirea, decât în Hristos Domnul, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi” (Faptele Apostolilor 4, 12).

Fără îndoială că lumea de astăzi și viața oamenilor ar putea fi cu mult mai bune. Dar cum? Ce-i lipsește vieții noastre să fie mai luminoase, mai bună, mai prosperă? Dacă i-am întreba pe semenii noștri, fiecare ar răspunde

într-un fel sau altul, destăinuindu-și durerea lui, nevoința lui, dorința lui. Unul ne-ar spune că nu are bani, altul că nu are casă, altul că nu are pământ sau nu are cu ce-l lucra, iar alții ne-ar arăta alte lipsuri și trebuințe. Din nefericire, nici viața celor care au toate bunurile materiale nu este cu adevărat mai bună, căci suntem încredințați de Mântuitorul Hristos că nu de la bogățiile pământești vine fericirea oamenilor. De altfel, sunt destui oameni bogați, fără să fie mai buni sau să se simtă mai fericiți, după cum sunt mulți apăsăți de sărăcie, care simt mai multă mulțumire în modul de a-și duce viața după voia lui Dumnezeu. Prin urmare, ce-i lipsește lumii acesteia ca să fie mai bună? Răspunsul ar fi unul singur: lumii acesteia îi trebuie oameni mai buni, ca și ea să fie mai bună. O înnoire a vieții, a lumii, nu se poate realiza decât numai prin oameni mai buni. Împărăția binelui, împărăția lui Dumnezeu, care este binele suprem, coboară între noi numai atunci când vom deveni fiii Binelui sau ai lui Dumnezeu. Unde lipsesc fiii Binelui, acolo întârzie să se arate și viața mai bună.

Credem că este de mare trebuință astăzi să răsune cu putere, mai mult ca oricând, în auzul tuturor oamenilor, îndemnul pe care ni-l face Sfântul Apostol Pavel: *„Să vă dezbrăcați de viețuirea voastră de mai înainte, de omul cel vechi, stricat de poftele amăgitoare, ca să vă înnoiți în duhul minții voastre, și să vă înbrăcați în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în sfințenia adevărului”* (Efeseni 4, 22-24).

Căci, la ce folosesc invențiile mari de astăzi, dacă oamenii le folosesc ca să se ucidă unii pe alții? La ce folosesc așezămintele cele mai desăvârșite, dacă ele nu sunt conduse cu destoinicie? La ce folosesc legile bune, dacă ele sunt încălcate de oameni? La ce folosesc toate bogățiile și desfătările, dacă sunt stricătioase sufletului și trupului? Vă veți convinge, așadar, iubii mei fii sufletești, că ceea ce-i lipsește acestei vieți sunt oamenii mai buni. Dar pentru ca să devenim mai buni, trebuie să ne gândim, înainte de toate, la desăvârșirea sufletelor noastre. Trebuie să ne rugăm împreună cu Psalmistul David, care zice: *„Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele”* (Psalm 50, 11). Trebuie să ascultăm și să urmăm sfatul Sfântului Apostol Pavel, care zice: *„Înnoiți-vă în duhul minții voastre”* (Efeseni 4, 23).

Nu este cu putință să răsară între oameni o viață nouă, fără să se reverse un duh nou și înviorător în sufletele lor. Căci de la duhul nou, sau de reînnoirea duhului în care își trăiește omul viața, depinde toată bunăstarea și valoarea ei. Duhul sau spiritul care stăpânește cele interioare ale omului este hotărâtor pentru viața lui.

Unde putem găsi acest duh înnoitor al vieții noastre și al lumii în care trăim? La Iisus Hristos Mântuitorul, care s-a coborât din sânul Tatălui, care

a luat trup omenesc ca să răscumpere pe oameni din păcate prin patimile și moartea Sa pe Cruce. El singur are duhul cel de viață dătător și harul mântuirii. Prin urmare, nimeni nu poate da vieții de astăzi ceea ce-i lipsește și ceea ce are mai arzător nevoie, decât Hristos Domnul. El însuși ne îndeamnă la o nouă calitate a vieții, ca să putem prospera, spunându-ne: „Fiți, dar, voi desăvârșiți precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este!” (Matei 5, 48).

Iubiți fii duhovnicești,

Dumnezeu, în marea Sa iubire față de oameni, a trimis în lume pe Fiul Său ca să reînnoiască omenirea căzută în păcat, „cu frumusețea cea dintâi iarăși împodobind-o”. Actul reînnoirii a început în peștera din Betleem, „la plinirea vremii” (Galateni 4, 4). Fiului dumnezeiesc întrupat, ieslea sărăcăcioasă îi devine leagăn, o mână de paie așternutul, iar căldură i-au oferit ființele necuvântătoare. Pereții umezi îl străjuiesc. Cerurile se deschid, îngerii cântă în cor, iar păstorii aud cântarea serafimică: „*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire*” (Luca 2, 14).

Dumnezeiescul Prunc plânge în sărăcie și lipsuri ca mulți copii nevoiași astăzi, dar lacrimile Sale își au izvorul în durerea pricinuită de rănilor păcatelor noastre. Întinzându-și divinele mânuțe, El ne cheamă pe toți la Sine, zicând: „*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învațați-vă de la Mine, căci sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi liniște sufletelor voastre. Căci jugul Meu este bun și sarcina Mea este ușoară*” (Matei 11, 28-30).

Să ne gătim duhovnicește sufletele în haină de sărbătoare și să călătorim împreună cu cei trei crai, căci El ne așteaptă și astăzi, ca și acum două mii de ani, să ne dea liniște de zbuciumările sufletului nostru, pricinuite de neajunsurile, necazurile și umilințele de tot felul cu care ne confruntăm încă. Celor necăjiți și în lipsuri le va da curaj și îi va mângâia cu cuvintele: „*Ce-i va folosi omului dacă ar câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?*” (Matei 16, 26). Celor bogați le va vesti bucuria că, pe lângă bunurile trecătoare ale lumii acesteia, vor dobândi și bunurile netrecătoare ale cerului, care nu pot fi cumpărate cu bani sau cu aur și argint, ci vor fi bunuri ale împărăției cerurilor. Căci fără darurile cerești, bogații vor fi săraci sufletește (Matei 16, 24).

Mântuitorul lumii s-a născut în umilință, ca prin sărăcia Sa să ne îmbogățească pe noi toți, „*căci precum prisosesc patimile lui Hristos în noi, așa, prin Hristos, prisosește și mângâierea noastră*” (II Corinteni 1, 5). Deopotrivă, El a venit în lume pentru săraci și bogați, tineri și bătrâni, virtuoși și păcătoși, pe toți înfrățindu-i prin dragostea Sa. De aceea, povățuiți fiind de lumina cunoștinței de Dumnezeu, să ne închinăm cu toții Pruncului Iisus și să alungăm dintre noi patima, ura și mânia ca să rămânem în dragostea Sa.

Dreptmăritorilor creștini,

La Crăciun prăznuim revărsarea nesfârșitei bunătăți a Tatălui ceresc, care a trimis în lume pe însuși Fiul Său cel iubit „pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16). El ne-a învățat să credem că avem un Dumnezeu în cer care ne poartă tuturor de grijă. Puterea, înțelepciunea, dreptatea și sfințenia Lui nu cunosc margini. El este stăpânul vieții noastre, dar și Părintele nostru iubitor. De aceea, voia Lui, întrupată în Iisus Hristos, se cade să o plinim pururea, spre slava Lui și fericirea noastră.

Astăzi Hristos coboară din cer și Se sălășluiește mereu în ieslea sufletului nostru. De aceea, trebuie să-L întâmpinăm cu inimile încălzite de dragoste pentru El. Să-L lăsăm să renască la viață sufletele noastre zdrobite de patimile păcatelor. Născându-Se în sufletele noastre, Dumnezeiescul Prunc ne aduce liniștea și fericirea pe care cu toții o dorim. El coboară pe pământ ca să ne înalțe la cer și să ne așeze pe capete cununa vieții.

„Hristos Se naște, măriți-L!”. În această chemare sfântă se cuprinde tot înțelesul adânc al strămoșescului nostru Crăciun. Așadar, cu creștinească evlavie și cu românească însuflețire, să ne bucurăm de Nașterea Domnului, după cum ne îndeamnă îngereasca glăsuire: „Iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi peste tot poporul. Că vi s-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul” (Luca 2, 10-11).

Crăciunul este privit drept praznicul milosteniei și al facerii de bine. Sunt astăzi atâția frați de-ai noștri lipsiți și îndurerați, în suferințe de tot felul și cu obraji înlăcrimați de neajunsurile vieții. Să ne străduim, pe cât ne stă în putință, să le alinăm suferințele, să le plinim lipsurile și să le schimbăm lacrimile în zâmbete de bucurie. În spitale, în azile, în orfeline, în închisori, pe străzi sunt atâția suferinzi și bolnavi. Ei toți așteaptă de la noi un ajutor frățesc, o vorbă bună și mângâietoare, un cuvânt de îmbărbătare, un gest al dragostei de semeni. Să le facem, așadar, o bucurie, oricât de mică ar fi.

Frați creștini,

Nașterea Domnului, prăznuirea ei în fiecare an, are și rostul de a ne face chemarea dumnezeiască la propria noastră renaștere, la nașterea noastră din nou, căci spune dumnezeiasca Scriptură: „De nu se va naște cineva din nou, nu va putea să vadă Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 2, 3). Și cum ne putem naște din nou? Prin schimbarea propriei noastre vieți, lepădând chipul de viețuire din trecut și îmbrăcându-ne în omul cel nou, „după chipul Ziditorului”.

Să ne pregătim, așadar, pentru viața cea nouă, urmând învățăturile Bisericii noastre strămoșești, în care s-au născut, au trăit și au trecut în veș-

nicie toți înaintașii noștri. Să nu mergem la întâmplare sau după „*frații mincinoși*” (Galateni 2, 4), care ne pot duce pe calea pierzării. Dimpotrivă, să mergem după rânduiala Bisericii, singura care propovăduiește adevărata învățătură, potrivit Sfintei Scripturi și Sfintei Tradiții, neschimbată de la Hristos până la noi.

Sărbătorile din acest timp al anului: Crăciunul, Anul Nou și Boboteaza, aduc întotdeauna bucurie în sufletele creștinilor. Ele sunt așteptate cu nerăbdare curată de către copii și cu nostalgia înțeleaptă a vârstnicilor care retrăiesc de fiecare dată miracolul renașterii lor și al reînnoirii. De aceea, în fiecare an îl așteptăm și-L întâmpinăm pe Pruncul Dumnezeiesc cu duioșie, cu cântece vesele, cu colinde păstrate din moși-strămoși și cu casa luminată și deschisă. Dar îi deschidem mai ales casa inimilor și-a minților noastre, pentru că El aduce inimii „bucurie mare”, iar minții „lumina cunoștinței”.

Iubiți credincioși și credincioase,

Este firesc să așteptăm cu nerăbdare sosirea Crăciunului, cu atât mai mult cu cât omenirea are lipsă de daruri aduse în lume de Fiul lui Dumnezeu: pacea, bucuria și nădejdea. La sfârșit de veac și de mileniu avem nevoie de astfel de daruri. Prea sunt multe vești care aduc îngrijorare, teamă, neliniște și nesiguranță. Prea mult s-au răcit dragostea și bunăînvoirea dintre oameni.

Sfântul Apostol Pavel îi îndeamnă la bucurie și nădejde pe toți cei care sunt în necazuri, spunându-le: „*Să ne lăudăm întru nădejdea slavei lui Dumnezeu, bineștiind că necazul aduce răbdare, răbdarea încercare și încercarea nădejde. Iar nădejdea nu rușinează, pentru că iubirea lui Dumnezeu s-a revărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt*” (Romani 5, 2-5).

Să înmulțim, așadar, în aceste zile de prăznuire duhovnicească bucuria și nădejdea noastră în Domnul, nimănuși să nu fim datori, decât cu iubirea, să fim râvnitori spre tot lucrul bun, bine plăcând lui Dumnezeu și făcându-ne folositori semenilor.

După cuvântul dumnezeieștii Scripturi, vă îndemnăm: „*Bucurați-vă, desăvârșiți-vă, mângâiați-vă, fiți uniți în cuget, trăiți în pace și Dumnezeul dragostei și al păcii va fi cu voi*” (II Corinteni 13, 11). Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi toți!

Cu părintească dragoste, vă facem urarea:

„Sărbători ferice și La mulți ani!”

† LUCIAN
Arhiepiscopul Tomisului

---

† EPIFANIE

EPISCOP AL BUZĂULUI

Iubiți fii sufletești,

Sărbătoarea Crăciunului ne încălzește, din nou, inimile pentru a mulțumi lui Dumnezeu că „a făcut milă cu poporul Său” și a trimis în lume pe Domnul nostru Iisus Hristos „să Se nască și să crească, să ne mântuiască”.

Nașterea Domnului este dovada că Dumnezeu nu a părăsit lumea, nu a lăsat-o la voia întâmplării, ci, permanent și cu aceeași dragoste, îi poartă de grijă; așa cum a făgăduit prin patriarhii, dreptii și proorocii Vechiului Testament, Tatăl ceresc a trimis pe Fiul Său la noi, ca lumea „viață să aibă și din belșug să aibă”¹.

Vorbind despre sărbătoarea de astăzi, Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul zicea: „Cuvântul lui Dumnezeu, nădejdea tuturor veacurilor, bucuria îngerilor, mântuirea oamenilor, scularea celor din morți, izvorul milei, rădăcina vieții, a venit în lume cu trup îmbrăcat din trupul Fecioarei, ieșit-a gol ca să ne îmbrace pe noi, sărac ca să ne îmbogățească, smerit ca să ne înalțe la ceruri, ca un Prunc să ne facă pe noi desăvârșiți și să ne dea lumina vieții veșnice”².

Binecredincioși creștini,

Peste câteva zile, intrăm în anul 2000, anul când întreaga creștinătate va sărbători, în mod solemn, cel mai important eveniment din istoria mântuirii noastre – Nașterea Domnului.

De atunci, multe generații s-au perindat pe fața pământului. Multe lucruri s-au schimbat și s-au înnoit în lume. Dar Nașterea Mântuitorului Hristos rămâne cea mai importantă dintre toate.

---

¹ Ioan 10, 10.

² Antim Ivireanul, *Predici*, apud Episcop Vasile Coman, *Cuvinte pentru suflet*, Oradea, 1985, p. 227.

De aceea, cu multe veacuri în urmă, Iosua scria că „n-a fost nici-o zi asemenea aceleia, nici înainte, nici după dânsa”, iar profetul Isaia, în legătură cu acest mare eveniment, spunea: „Prunc S-a născut nouă, un Fiu S-a dat nouă, a Cărui stăpânire e pe umărul Lui, și Se cheamă numele Lui, Înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie”.³

În aceste zile de aleasă prăznuire, să ne bucurăm duhovnicește pentru că Domnul a venit la noi în chip de Prunc nevinovat ca să ne redea dreptul de fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai împărăției Sale cerești. Astăzi, așa cum glăsuiește o frumoasă cântare bisericească, „cerul și pământul s-au unit, născându-Se Hristos. Dumnezeu a venit pe pământ și omul s-a ridicat la cer”, adică întreaga noastră ființă a dobândit nădejdea reînvierii sufletești, cum ne încredințează și Sfântul Atanasie cel Mare, care, referindu-se la Fiul întrupat al Tatălui, spune: „Pe drept cuvânt a luat El trup muritor ca să poată fi nimicită în El moartea, iar oamenii cei după chipul Lui să fie reînviați duhovnicește”.⁴

Iubiți fii duhovnicești,

Prin întrupare, Domnul Iisus Hristos S-a făcut asemenea nouă, afară de păcat. El S-a făcut Noul Adam, „după chipul Celui ce L-a zidit”⁵, ca să ne redea nouă tot ce am pierdut ca urmași ai celui dintâi Adam. Prin acela, a venit păcatul și prin păcat moartea. Prin Mântuitorul Hristos, a venit harul și prin har mântuirea, precum spune Sfântul Apostol Pavel: „Prin har sunteți mântuiți”.⁶

Odată cu venirea Sa în lume, Domnul nostru Iisus Hristos ne-a dăruit harul dumnezeiesc prin care putem fi biruitori asupra păcatului, și dacă ne vom strădui să împlinim poruncile Lui ne vom învrednici de slava cerească împreună cu El. Căci Dumnezeu, „pe noi cei ce eram morți prin greșalele noastre, ne-a făcut vii împreună cu Hristos... Și împreună cu El ne-a sculat și împreună ne-a așezat întru cele cerești, în Iisus Hristos”.⁷

Iubiți credincioși,

Vă spuneam la începutul acestei Pastorale că anul viitor este anul când întreaga creștinătate aniversază împlinirea a 2000 de ani de la Nașterea

³ Isaia 9, 5.

⁴ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri*, partea I, Tratat despre întruparea Cuvântului și despre arătarea Lui nouă, în trup, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 107.

⁵ Coloseni 3, 10.

⁶ Efeseni 2, 5.

⁷ Efeseni 2, 5-6.

după trup a Domnului Hristos. Pe plan internațional, precum și la noi în țară, se fac pregătiri pentru această aniversare creștinească. Se vor face pelerinaje la Locurile Sfinte pentru creștini și excursii pentru toată lumea interesată de acest eveniment. Și din țara noastră se organizează grupuri care să viziteze Țara Sfântă. Regretăm, însă, că mulți așteaptă și chiar se pregătesc numai și numai cu intenția de câștig, fără să fie mișcați cătuși de puțin de mesajul evanghelic al evenimentului în sine.

Un distins predicator din țara noastră, referindu-se la vremea Nașterii Domnului și la cele douăzeci de veacuri care s-au scurs până acum, făcea unele constatări pe care le vom reda, în continuare, pentru a ne da seama câtă dreptate avea:

„De atunci și până în prezent – spune autorul – s-au născut nenumărate șiruri de oameni: conducători de națiuni, filozofi, învățați, oameni de rând. Cei mai mulți dintre ei au fost uitați cu desăvârșire. Puțini, doar puțini de tot, își mai păstrează numele prin filele prăfuite ale cărților. Dar de nimeni nu se mai interesează lumea, nimeni după moarte nu este înviat. Numai Iisus își păstrează această glorie și putere. El rămâne deasupra tuturor uitărilor și prefacerilor: viu și adorat, închinat și preamărit de generații nesfârșite de oameni. Socotiți, dacă puteți, milioanele de cruci din lume. Toate mărturisesc despre Fiul Fecioarei. Nici o viață n-a fost descrisă și istorisită ca viața Lui. Nici o carte pe pământ nu este mai populară ca Evanghelia Lui. Nici o icoană nu s-a zugrăvit cu atâta pietate ca chipul lui Iisus.

Ba mai mult, istoria însăși se orientează și se calculează după ziua Nașterii Domnului. Căci cunoaștem două mari epoci: una – înainte de Hristos, alta – după El. Mântuitorul împarte viața omenirii în două, și de câte ori punem data unei zile pe o scrisoare, pe o cerere, pe un ziar, dăm mărturie despre Hristos. Chiar necreștinii – evrei, musulmani, budiști – când numără zilele și anii, fără să-și dea seama și fără să vrea, aduc un omagiu Celui născut în staul.

Toate acestea dovedesc că Iisus este Stăpânul divin al sufletelor și al veacurilor”.⁸

De asemenea, un profesor universitar de excepție de la Facultatea de Teologie din București, cu profundă trăire duhovnicească, vorbindu-ne nouă, studenților, cu aproape o jumătatea de veac în urmă, despre acest mare praznic al creștinătății, spunea: „Ziua aceasta, a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, este cea mai mare și mai însemnată zi pe care o cunoaște omenirea, zi de bucurie cerească și pământească, bucurie nu doar de o zi,

⁸ Preot Dr. Ștefan Slevoacă, *Predici la duminici și sărbători*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, p. 398-399.

nu de un an, ci de aproape 2000 de ani și cât va mai fi lumea; zi de hotar adânc între două vremi, între două lumi. Nici o altă zi n-a schimbat înfățișarea, chipul sufletesc, gândirea, simțirea și viața omenirii, ca această zi – Ziua Nașterii Pruncului Iisus. Nici un alt fapt istoric, nici o altă naștere n-a însemnat și n-a folosit omenirii cât Nașterea lui Iisus Hristos”.⁹

Iubiți fii sufletești,

Cuvântul lui Dumnezeu, Fiul cel Unul-Născut, Care, așa cum spune Sfântul Vasile cel Mare, „este chipul ființei Tatălui și chipul bunătății Lui”¹⁰, Cel necuprins cu mintea, Se naște într-o iesle sărăcăcioasă, ca să ne învrednicească a ne putea numi fiii Săi. Fiul lui Dumnezeu a venit în lume ca să ne arate prin El iubirea Părintelui ceresc față de făptura Sa. Dumnezeu Se arată în trup pentru a nimici moartea care pusese stăpânire pe oameni din pricina păcatului strămoșesc.

De aceea, totdeauna, dar mai ales în aceste zile de mare sărbătoare, se cuvine să ținem trează în inimile noastre profunda recunoștință pentru purtarea de grijă a Tatălui ceresc față de noi toți, că Dumnezeu așa de mult „a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică”.¹¹

Avem datoria de a trăi în pace și bunăvoință unii cu alții, potrivit mesajului evanghelic care ni se transmite la acest mare praznic al creștinătății, arătându-ne a fi cu adevărat ucenici ai Celui Care, „pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și S-a făcut om”, așa cum mărturisim în Simbolul Credinței.

În Anul Nou – 2000, care se apropie, să pășim cu credință în Dumnezeu și cu nădejdea că vremurile care vin vor fi mai bune pentru neamul nostru.

Să păstrăm mereu pe Hristos-Domnul în sufletele noastre, să-I cunoaștem învățăturile și să le urmăm, înbrăcându-ne, așa cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel, „în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în sfințenia adevărului”¹², adică să ne străduim a ne transforma din punct de vedere moral, atât fiecare dintre noi, cât și societatea în care trăim. Numai astfel putem avea speranța de mai bine pentru poporul și țara noastră.

⁹ Profesor Teodor M. Popescu, *Meditații teologice*, Editura Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, 1997, p. 35.

¹⁰ Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri*, Epistola 38, cap. VIII, p. 185.

¹¹ Ioan 3, 16.

¹² Efeseni 4, 24.

Sărbătoarea Nașterii Domnului este o zi a bucuriei pentru noi toți; ori, bucuria care se revarsă în inimile noastre din staulul Betleemului nu poate fi gustată deplin dacă lângă noi trăiesc, de azi pe mâine, atâția oameni săraci, copiii orfani sau văduve fără de ajutor.

Nașterea Domnului este plinătatea bucuriei împărtășite nouă de Dumnezeu. S-o împărtășim și noi lui Dumnezeu, prin semenii noștri: săraci, bolnavi, orfani sau văduve.

Să aprindem cu și mai multă râvnă făclia dragostei prin milostenie, pentru ca Moș Crăciun să poposească și în casele celor lipsiți, ale familiilor cu mulți prunci, ale celor bolnavi și fără de ajutor, în căminele de bătrâni și copiii orfani.

Adresându-vă aceste povățuiri, vă împărtășim tuturor arhieresti binecuvântări și părintești doriri pentru deplină sănătate, urându-vă să întâmpinați Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou – 2000 și Bobotezei cu pace sufletească și folositoare împliniri.

Hristos Se naște, măriți-L,
Hristos din ceruri, întâmpinați-L;
Hristos pe pământ, înălțați-vă,
Cântați Domnului tot pământul!

La mulți ani de Sfintele Sărbători!
Al tuturor de tot binele voitor și la Domnul rugător,

† EPIFANIE
Episcopul Buzăului

---

† CALINIC

DIN MILA DOMNULUI DUMNEZEU ATOATEȚIITORUL
EPISCOP AL EPARHIEI ARGEȘULUI ȘI MUȘCELULUI

*STĂRUIE ÎN RUGĂCIUNE CĂTRE DOMNUL IISUS HRISTOS, CA
DUHUL SFÂNT SĂ COBOARE PESTE SFINȚITUL CLER, OBȘTEA
MONAHALĂ ȘI PESTE DREPTMĂRITORII CREȘTINI ȘI CREȘTINE!*

*„Iată, vă vestesc bucuria mare, care va fi pentru
tot poporul: că astăzi în cetatea lui David vi S-a
născut Mântuitor care este Hristos Domnul!”
(Luca 2, 10-11)*

Dreptmăritorii creștini,

Multe și minunate lucruri a făcut Dumnezeu cu noi de am ajuns aceste zile fericite ale marelui Praznic al Nașterii Domnului în pace și bucurie.

Suntem purtați acum de dragostea pe care Dumnezeu a revărsat-o peste lume când a gândit din veci planul cel de mântuire pentru noi, oamenii. Dumnezeu, în atotputernicia și bunătatea Sa, a rânduit pentru noi zile de mântuire și de răscumpărare.

Din adânc de veacuri se arată nouă vestea cea mare a venirii în lume a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos în cuvinte ca acestea: „*Îi văd, dar nu acum; Îl privesc, dar nu de aproape; o Stea răsare din Iacov, un toiag de cârmuire se ridică din Israel...*” (Numerii 24, 17)

Peste timp, Profeții Vechiului Testament vestesc venirea în lume a Bunului Răscumpărător ca Fiu al Fecioarei Maria.

Iată-ne acum la plinira vremii! Iată-ne acum în ziua când îngerii împreună cu păstorii slăvesc venirea în lume a Domnului. În cântecele păstorilor, în glasul colindătorilor și în aceste arătări ale bucuriei revărsate de Dumnezeu peste noi, simțim, tot mai aproape, prezența lui Dumnezeu.

Câta dragoste! Câta dăruire! Câta bunătate!

Dumnezeu Cel ce este limanul nădejzii noastre ne-a arătat nouă mila Sa, pentru ca noi, văzând minunile Domnului, să alegem calea cea bună.

Căci El a venit în lume „pentru ca lumea viață să aibă și din belșug să aibă” (Ioan 10, 10).

Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne aduce nouă tuturor bucuria pe care îngerul i-a adus-o Sfintei Fecioare Maria: bucuria aceasta că lumea Îl poate primi ca pe un Prunc, în vreme ce El este cu adevărat Împărat și Domn al făpturii; bucuria că îngerii sălășluiesc astăzi pe pământ împreună cu oamenii, ca toți împreună să slăvească această înălțătoare zi a dezrobirii de sub puterea păcatului și a morții, și într-un glas să zică: „*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire*” (Luca 2, 14)

Dreptmăritori creștini,

Astăzi este zi de mare bucurie căci, iată, a venit peste întristările noastre mângâiere și peste suferințele noastre alinare; este ziua când fiecare creștin se pregătește pentru întâlnirea cu Dumnezeu prin Taina cea desăvârșită a Sfintei Euharistii.

Ce poate fi mai sfânt, mai înălțător și mai bun de dorit decât să te întâlnești cu Dumnezeu în duhul rugăciunii și al păcii! Ne-am întâlnit cu El în rugăciune, pentru că rugăciunea este șansa noastră de a-L vedea pe Dumnezeu cu ochii duhovnicești ai sufletului.

Binecuvântată a fost ziua când „*Cuvântul trup S-a făcut*” (Ioan 1, 14), ziua când Dumnezeu a hotărât să treacă hotarele cerului spre lumea aceasta, prin nașterea cea din Fecioară, ca să ne aducă pe noi la ceruri și să ne izbăvească de orice neputință și de orice primejdie tulburătoare.

Suntem chemați la praznic! Slujitorii Împăratului au ieșit la răspântiile drumului acestui veac, au ieșit la lumină și ne-au chemat cu glas de taină să venim la ospățul Fiului de Împărat. Iată bucuria la care suntem chemați! Avem înaintea un drum greu. În urmă se pierd cărările rătăcitoare ale trecerii noastre prin lume.

În lumea noastră, în care totul pare așezat sub puterea celui rău, o lume în care răutățile ne tulbură și ne sfâșie sufletul, a răsărit vederii noastre acum o rază de mângâiere, de bucurie și de iubire, „*căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său cel Unul Născut l-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3, 16).

Rătăciri de tot felul bântuie prin lume! Dezbinările, curente filosofice și religioase străine de duhul Evangheliei, străine de Tradiția cea Sfântă a Părinților noștri sunt pentru neamul nostru ca niște nori care întunecă firea.

Câte nenorociri, câte primejdii, câte suferințe: pruncii sunt părăsiți de maicile lor și lepădați de la sân, soții se despart, familiile se destramă, sărăcia și mizeria îi duc pe mulți la deznădejde. Oamenii își primejduiesc sufletul, sunt mai înstrăinați unii de alții, mai ascunși, mai egoiști și toate acestea, adunate laolaltă, aduc omenirea în pragul disperării.

Ce ne-a mai rămas? Ne-a rămas credința în Dumnezeu, nădejdea că El nu ne va părăsi!

Singur Dumnezeu este întărirea și izbăvirea noastră! Iisus Hristos, Cel care astăzi Prunc vine pe lume, blând și smerit în ieslea cea din Betleem, este Fiul lui Dumnezeu Cel mult iubit, care ne aduce bucurie și speranță!

Poate că în inimile noastre nu s-a pierdut încă dragostea unora față de alții! Nu cred că s-ar putea pierde bucuria colindelor sfinte ale Nașterii Domnului. Nu s-ar putea pierde bucuria copiilor colindători care în aceste zile de Crăciun, prin glasurile lor nevinovate, ne îndeamnă să fim curați cu inima, mai buni, mai credincioși.

Nădejdlile, năzuințele și toate dorințele noastre sunt legate de chemarea pe care Dumnezeu ne-a pregătit-o: chemare creștină a păcii, a îngăduinței, a omeniei, a dragostei dintre noi.

Dreptmăritori creștini,

La acest bilanț dintre două vremi, să vedem cu cât ne-am schimbat față de ziua ce a trecut, să vedem dacă mai sunt încă lucrările noastre sub semnul binecuvântării lui Dumnezeu. Să vedem dacă Evanghelia Domnului mai înseamnă ceva pentru noi, cei de azi.

Cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos nu poate fi pentru noi decât un Cuvânt actual, un cuvânt plin de putere și de viață. Pentru că, dacă prin cuvânt a făcut Dumnezeu lumea, tot prin Cuvânt a adus-o la înnoire și la curățire, și prin Cuvânt a răscumpărat-o, după cum este scris: *„După ce Dumnezeu odinioară, în multe rânduri și în multe chipuri, a vorbit părinților noștri prin proroci – în zilele acestea mai de pe urmă ne-a grăit prin Fiul... prin Care a făcut și veacurile; Care fiind strălucirea slavei și chipul Ființei Lui și Care ține toate cu cuvântul puterii Sale, după ce a săvârșit în El însuși curățirea păcatelor noastre, a șezut de-a dreapta slavei, întru cele prea înalte“* (Evrei 1, 1-3).

Cel care pe toate le-a adus dintru neființă la ființă și Care ține toată făptura cu a Sa voie ne va păzi și pe noi până la sfârșit fără tulburare șiără mahnire.

Să cerem ajutor Domnului, ca nu cumva să greșim în calea vieții noastre, pentru ca bucuria Lui să fie deplină întru noi.

Mântuitorul Iisus Însuși se roagă pentru lume, iar Maica lui Dumnezeu, șezând de-a dreapta tronului Împărăției celei veșnice, se roagă Fiului Său pentru alinarea durerilor noastre.

Cum să stai cu inimă bună în fața lui Dumnezeu, când răutățile și păcatele te apasă! Omul zilelor noastre trebuie să găsească însă, între toate preocupările lui, loc și pentru Hristos. Suntem atât de mult preocupați de grijile cele de peste zi, încât nu mai avem timp să zăbovim pentru a reflecta asupra adevărilor mari ale vieții.

Dacă L-am cunoaște cu adevărat pe Dumnezeu, am ști că El este pururea prezent în viața noastră. Dacă am simți prezența Mântuitorului în viața noastră, am arăta prin cele ce lucrăm că suntem oameni cu totul schimbați.

Iată acum vreme de înnoire!

Să ne schimbăm înlăuntrul firii noastre și să lepădăm toată haina răutății, pentru ca Pruncul Iisus să vină și în sălașul sufletului nostru, în sălașul cel mai adânc al firii noastre, ca să ne lumineze!

Să ne trezim din moarte la viață, din neputință și suferință la lupta împotriva tuturor relelor ce ne bântuie și să punem mare preț pe mântuirea noastră și a celor de lângă noi!

Să ne primim cu îngăduință și pentru bucuria acestor sărbători sfinte să ne purtăm în rugăciune unii cu alții! Atunci când ne simțim îndestulați, să ne gândim și la semenii noștri care flămânzesc, să ne gândim și la cei lipsiți, la toți aceia care, purtând chipul Domnului Hristos în chipul lor, ne întind mâna după ajutor!

Dacă fiecare dintre noi ne-am gândi în fiecare zi la cele de lipsă ale aproapelui nostru, lumea ar fi mai bună, mai darnică și mai primitoare.

Să ne facem cum se cuvine datoria pentru cele de trebuință ale vieții noastre, dar și datoria pentru cele ale sufletului. Să nu uităm de zilele de sărbători și de Duminici, căci acestea sunt zilele Domnului. Să le păzim cu bucurie și cucernicie. Să avem pururea ațintit gândul spre împlinirea poruncilor lui Dumnezeu.

Să trăim cu teama că nu suntem la înălțimea așteptărilor lui Dumnezeu, cu înfrigurare la gândul că Dumnezeu poate într-o zi nu ne va mai îngădui, și „cu frică și cu cutremur să lucrăm mântuirea noastră” (Filipeni 2, 12).

Numai petrecând în această cutremurare vom înțelege că din frică izvoarăște îndreptarea, și din îndreptare curăția, și din curăție dragostea, iar dragostea desăvârșită înseamnă sfințirea noastră.

Să avem grijă ca pruncii noștri să se nască lângă lumina Sfintei Scripturi, cu candela cunoștinței și a buneii credințe aprinsă.

Să nu ne temem de zvonuri, de tulburări și de orice fel de ispite, căci Dumnezeu nu va lăsa pe umerii noștri poveri mai mari decât le-am putea purta.

Dumnezeu, Care ne-a răscumpărat și ne-a ales pe noi spre slujba slavei Sale, ne va izbăvi de orice ispită și de orice primejdie. „Să ne înnoim în duhul minții noastre și să ne îmbrăcăm în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și întru sfințenia adevărului” (Efeseni 4, 23-24). Să fim oameni cu totul schimbați și să ne păzim pe noi înșine fără prihană și fără întinăciune, căci Dumnezeu, întru bucuria Sa veșnică, dorește ca sufletul nostru să fie curat, inima noastră să fie dăruiată credinței neamului, dăruiată slujirii celei

sfinte a adevărului, limba noastră să grăiască cuvântul adevărului, mintea noastră să cugete la cele înalte, picioarele noastre să pășească pe calea dreptății, mâinile noastre să lucreze pentru buna sporire a celor de aproape și a noastră.

Iată care este chemarea cea aleasă a creștinului, iată la ce ne îndeamnă Biserica lui Hristos dintotdeauna!

Dreptmăritori creștini,

Cât va fi lumea, peste întreaga fire și peste timp se va vesti bucuria acestei zile a Nașterii Domnului.

Peste timp lumea întreagă cinstește și se bucură pentru darul acesta al lui Dumnezeu, împărtășit nouă. Mântuitorul Iisus Hristos ne-a chemat la viața veșnică.

Fiii oamenilor nu se pot lepăda până la sfârșit de acest mare dar. Dacă Dumnezeu va intra în viața noastră, vom putea dobândi libertate, căci libertatea nu se poate dobândi decât în Iisus Hristos.

Libertatea este puterea cu care noi arătăm biruința asupra păcatului, este puterea adevărului, arătarea milei lui Dumnezeu și biruința asupra morții, este înălțarea cugetului la Dumnezeu și dobândirea vieții de veci.

Să stăm „tari în libertatea cu care Hristos ne-a făcut liberi” (Galateni 5, 1), să trăim ca oameni liberi, descătușați de orice robie a deșertăciunii, de orice robie a învățăturilor păcătoase, de orice robie a păcatului, dobândind vindecare și izbăvire în Iisus Hristos Domnul.

Dăm de știre întregii suflări argeșene că anul 2000 va fi ca și ceilalți ani, doar că el rotunjește două milenii de când Iisus Hristos a pășit ca Om și Dumnezeu pe acest pământ. Am speranța că nici acum și nici în veacul veacului Iisus Hristos nu va lăsa să fie distrus ceea ce El a atins cu ființa Sa. De aceea noi să zicem și să cântăm pururea:

*Hristos se naște, măriți-L,
Hristos din ceruri, întâmpinați-L,
Hristos pe pământ, înălțați-vă,
Cântați Domnului tot pământul!*

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți! (II Corinteni 13, 14)

Amin!

† CALINIC
Episcopul Argeșului și Muscelului

---

† CASIAN

DIN DARUL LUI DUMNEZEU,
EPISCOP AL DUNĂRII DE JOS

*CUVIOSULUI CIN MONAHAL, EVLAVIOSULUI CLER ȘI IUBITORULUI
DE ORTODOXIE POPOR CREȘTIN DE SUB OMOFORUL NOSTRU,
HAR, PACE, BUCURIE, ÎMPĂCARE ȘI COMUNIUNE SFÂNTĂ DE LA
PĂRINTELE CERESC, IAR DE LA SMERENIA NOASTRĂ
ARHIEREASCĂ BINECUVÂNTARE ȘI FRĂȚEASCĂ ÎMBRĂȚIȘARE ÎN
DOMNUL NOSTRU IISUS HRISTOS, NĂSCUT PENTRU NOI, OAMENII
ȘI PENTRU MÂNTUIREA NOASTRĂ ACUM DOUĂ MII DE ANI, ÎN
PEȘTERA DIN BETLEEMUL IUDEII*

*„L-am găsit pe Mesia, Care Se cheamă Hristos”
(Ioan I, 14)*

Prea iubiți frați și surori în Domnul,

Așteptam cu emoție cuvintele vieții veșnice, pe care le-am primit de la Dumnezeu Cel fără de ani în Prea Sfânta Treime slăvit și de care ne-am împărtășit prin Sfânta Biserică cea una, sfântă, sobornicească și apostolească, încă din timpul propovăduirii Sfinților Apostoli, imediat după Pogorârea Duhului Sfânt, la Cincizecime.

Dorim ca scrisoarea Noastră pastorală să nu fie numai îndătinatul cuvânt al ierarhului către credincioșii săi, la Paști și la Crăciun, potrivit rânduielilor Sfintei noastre Biserici. Facem, de data aceasta, o autentică invitație și un îndemn de a deveni martori și părtași la cel mai mare eveniment din crugul timpului și anume Nașterea după trup a Fiului lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos. Doar așa putem să ne umplem de slava și măreția darului dumnezeieștii Sale coborâri. Așa ne-au îndemnat să facem, de la început, Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii, care au crezut, au simțit și au mărturisit că „Dumnezeu S-a făcut Om, ca pe om să îl îndumnezeiască” (Sf. Atanasie cel Mare).

Cuvântul de Crăciun este, de aceea, dumnezeiesc, deși este așezat de mână omenească pe hârtie, ca unul ce este pornit din convingerea sfântă și sfințitoare că vi se dăruiește duhovnicește. Mesajul Nostru pătrunde în inimile iubitoare ca ofranda adusă dumnezeiescului Prunc din peștera Betleemului, la a doua mia oară de când, din marea Sa iubire pentru noi și pentru lume, „S-a deșertat pe Sine chip de rob luând, făcându-se asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-se ca un om” (Filipeni II, 7). Fiul lui Dumnezeu S-a îmbrăcat cu firea noastră omenească, deși era decăzută și lipsită de frumusețea cea dintâi din pricina păcatului. Prin acest act dumnezeiesc, nici slava cea cerească a Mântuitorului nu s-a îpuținat și nu și-a pierdut strălucirea, după cum nici firea omenească, pe care a luat-o din Sfânta Fecioară Maria, prin zămislire de la Duhul Sfânt, nu și-a pierdut naturalețea ei, ci doar s-a izbăvit de zgura păcatului și de toate scăderile și lipsurile ei, primind, iarăși, arvuna înfrumusețării, a înnoirii și a curăției primordiale. Într-o astfel de atmosferă, în sfintele locașuri, ca și la Betleem, să încercăm pentru câteva momente să ne ridicăm de la omeneștile cugetări la înțelegerea tainei celei mari a creștinismului: „Dumnezeu S-a arătat în trup” (I Timotei III, 16) și „S-a sălășluit printre noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr” (Ioan I, 14).

***Prea iubiți părinți slujitori ai sfintelor altare,
Dragi credincioși,***

Copleșiți dumnezeiește de darul ce ni se împărtășește astăzi, la Sfânta Liturghie, de Sfânta Sărbătoare a Crăciunului, ultima înainte de anul 2000, încercăm și noi, cu toată lumea creștină, mai înainte de orice, să participăm, după putere și după credință, la bucuria unică și nevestejită a Nașterii Domnului. Căci nu este bucurie mai mare în lumea aceasta! Nu a fost niciodată un eveniment mai important decât cel petrecut acum două mii de ani, într-un chip atât de modest și de simplu, într-o peșteră săracă, în care s-a așezat, mai apoi, o lespede de marmură și o steluță de argint pe care scrie simplu: „Aici S-a născut Iisus Hristos!” Așa a rămas până astăzi peștera Betleemului: modestă și simplă! Nici un palat sau alt loc nu este însă mai important pentru lume ca acesta, în ciuda a două milenii de cultură, civilizație și dezvoltare a omenirii!

Prin simplitate și naturalețe, Hristos Domnul a biruit lumea și toate orgoliile ei, dând, în schimb, normalitate, stabilitate și statornicie în bine, în adevăr și în credința în veșnicie. Căci cine a mai rămas viu și mereu același, convingător și iertător, primitiv și ajutător în orice încercare, accesibil pentru toți, buni sau răi, timp de două mii de ani, în afara dumnezeiescului Prunc, Fiul lui Dumnezeu?

Cine a mai mângâiat și a mai ajutat atâtea suflete întristate, descurajate sau, uneori, prăbușite decât Pruncul din Betleemul Iudeii, născut acum două mii de ani?

Cine și-a mai iertat adversarii contemporani, dar și pe cei de pe întinsul a două milenii în istorie, decât blândul Nazarinean, în fața Căruia, măcar și în ultima clipă a vieții pământești, puternicii lumii și-au plecat, neputincioși, frunțile și I-au cerut iertare?

Cine a mai pătruns atât de discret, dar cu atâta forță, spre normalitate, prin iertare, decât Iisus Pruncul, Cel născut în peștera modestă a Betleemului?

Cine ne adună și pe noi, cei de astăzi, ca și pe străbuni, în unitate și frățietate? Numai Iisus Hristos!

Iată de ce astăzi, după două milenii de la Nașterea Domnului, nu mai căutăm argumente istorice sau științifice, născute din cugetarea omenească, ci ne minunăm de prea mare iubire a lui Dumnezeu pentru noi, pentru fiecare dintre noi, „*căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan III, 16).

Astfel, sărbătoarea noastră de Crăciun, în anul Domnului 1999, devine și un sfânt pelerinaj din lumea noastră, cu toate bucuriile și necazurile ei, către Betleemul cel plin de bunătate și ospitalitate, unde gazda ne este Hristos Însuși, Fiul Lui Dumnezeu. Crăciunul din acest an, mai mult decât toate sărbătorile asemănătoare de două mii de ani încoace, este o vizită și o întâmpinare a tuturor credincioșilor în Peștera sfântă, unde S-a născut și unde Îl aflăm pe Hristos Prunc. De aceea, Peștera este minunată! Pentru Nașterea minunată a Mântuitorului! De aceea și Betleemul, și Peștera, și țara biblică au devenit, pentru noi, sfinte și sfințitoare, căci au primit darul și puterea de a ne transmite bucuria apropierii lui Dumnezeu de noi, deodată cu posibilitatea de a fi aduse în suflete, acasă la noi, în mijlocul poporului nostru. Așa, Sfântul Apostol Andrei, cel dintâi chemat la propovăduirea Evangheliei, a făcut din țara noastră țară sfântă, în care a așezat Biserica, noul Betleem și a ridicat în sufletul fiecărui creștin peștera primitoare, ca Domnul „*Să Se nască/ Și să crească/ Să ne mântuiască*” .

Așa îl înțelegem pe marele creștin și om de știință Simeon Mehedinți, care spunea adesea că atât valorează înaintea lui Dumnezeu un popor, cât a reținut și cât a rămas în viața lui din Evanghelia lui Hristos. Așa înțelegem mai bine și darul nesperat de mare pentru români care, după două mii de ani, au primit moaștele încreștinătorului lor, Sfântul Apostol Andrei, la Iași și la Galați. Și așa ne mângâiem duhovnicește și noi, fiii Eparhiei Dunării de Jos, cu bucuriile lăsate în suflet, de secole, de Sfântul Andrei. Iar în acest

ultim an al mileniului s-au adăugat alte bucurii: vizita la Galați a urmașului Sfântului Andrei de la Constantinopol, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I și a continuatorului misiunii Sfântului Andrei în România, Prea Fericitul Patriarh Teoctist. Cei doi întâistătători sunt cetățenii noștri de onoare, la Galați, ca părinți rugători și oblăduitori, dar și senatori universitari la Dunărea de Jos, ca învățători fideli ai credinței, în cel mai curat duh apostolic. Ce daruri mari și nesperate! Ce bucurie duhovnicească într-o lume tulburată și uneori nesigură și pentru ziua de mâine! Iată calea speranței! Iată ușa deschisă spre firească și normalitate! Iată întărirea sufletească a poporului lui Dumnezeu de la Dunărea de Jos și din toată țara!

Iubiților,

Acestea toate au fost cu puțință astăzi, după două mii de ani, pentru că ele au fost cuprinse, încă de atunci, în pronia lui Dumnezeu pentru noi. Ne amintim de vremurile când Cezarul Imperiului Roman, Octavian August, dorea să fie divinizat, să fie cinstit încă de pe pământ ca un dumnezeu, de toți supușii săi din toată lumea. N-a avut parte de aceasta, căci Dumnezeu a schimbat planurile sale nefirești și în locul împăratului care se dorea dumnezeu, S-a pogorât adevăratul Dumnezeu, Fiul Cel Unul Născut, ca să îi ajute pe oameni să scape de stăpânirea și umilința omenească. Recensământul prin care împăratul dorea să știe câți îl vor cinsti, încă din viață, ca dumnezeu, este momentul în care Dumnezeu Cel adevărat schimbă acest plan necugetat într-o lucrare cerească. Maica Domnului „se înscrisese” deja la Buna Vestire, ca locuitoare a cerului. Doar așa a putut să primească în prea curatul său trup, care a devenit palat al Sfântului Duh, pe Cel ce tot pământul nu putea să-L cuprindă. Prea Curata se înscrie acum și în istoria imperiului, a lumii romane. Prin această dublă cetățenie, Maica Domnului a unit iarăși cerul cu pământul și a deschis, într-o peșteră, ușa raiului. Nașterea Mântuitorului este astfel coborârea cerului pe pământ, pentru ca pământul să devină, de atunci, cerul pământesc. Așa cântăm într-unul dintre colindele noastre străbune: „*Cerul și pământul/ Cerul și pământul/ În cântec răsună. / Ingeri și oameni/ Ingeri și oameni/ Cântă împreună. / Hristos Se naște, / Domnul coboară, / Ingerii cântă, / Magii îl adoră, / Păstori a leargă, / Ieslea o înconjoară, / Mari minuni se întâmplară.*”

Ajunsă în Betleem din Nazaretul Galileii, Maica Domnului nu a avut, la momentul Nașterii minunate, nici un loc, nici o casă în care să fie primită. Tot colindul ne evocă: „*N-ai primit tu, Viflaime, / În casele tale bune, / Pe cel mai Sfânt Copilaș, / Mesia, în sfânt lăcaș*”. La noi, la români, Domnul a fost și este primit cu bucurie în suflete, de două mii de ani, deși s-au petrecut atâtea în istorie. Putem spune că, an de an, re trăim cu adevărat Nașterea Domnului,

așa cum tot cântarea ne spune: „*Din an în an sosesc mereu/ La geam cu Moș Crăciun...*”. Colindul este pentru noi, dintotdeauna, o bună vestire, un glas înainte mergător al Domnului spre sufletele noastre, spre casele, familiile și spre întreaga viață a poporului și țării noastre, pe care chiar și Papa de la Roma o numea recent „grădina Maicii Domnului”. Puține popoare și Biserici se pot identifica, ca poporul și Biserica noastră străbună, după două mii de ani, în mesajul și actualitatea Nașterii Domnului.

Acest dar sfânt este, iubiți credincioși, tăria poporului, biruința ispitelor, bogăția sufletească, forța morală, încurajarea în tristețe, izbăvirea de sărăcie, alungarea disperării, îndepărtarea urii dintre frați și însănătoșirea vieții noastre pe temeiurile creștine ale învățaturii Celui Născut în peștera din Betleem. Chiar și locul Nașterii minunate este astfel atât de aproape de noi, „la Betleem colo jos”, cum, iarăși, grăiește colindul.

Sunt cu neputință de exprimat toate darurile lui Hristos Domnul în viața poporului nostru primitor de străini și de oropsiți, pe care și i-a făcut, pe propriul său pământ, frați și prieteni, după porunca dumnezeiescului Prunc „*Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire*” (Luca II, 14).

Viețuind la Dunărea de Jos, avem, așadar, marea mângâiere a bogăției credinței curate, aduse de Sfântul Apostol Andrei și păstrate cu sfințenie în Biserică de slujitori și de popor, deopotrivă. Vă vedem astfel, iubiți părinți și frați creștini, cu ochii credinței, pe toți, ca pe păstorii din câmpul Betleemului, ca pe magii de la Persida și ca pe îngerii lui Dumnezeu din ceruri, adunați lângă sfintele altare, aducându-vă pe voi înșivă ca dar astăzi, lui Dumnezeu, în biserici, ca și în Peștera de acum două mii de ani! Hristos vă primește, pentru că înaintașii noștri L-au primit și au crezut în El, în Apostolii Săi și în Biserica Sa.

Nu avem astăzi daruri de aur, smirnă sau tămâie, nu avem alte daruri, mai scumpe, din toate câte sunt pe pământ pentru a le oferi Pruncului născut decât lacrimile noastre de emoție, de bucurie și de statornicie. Timp de două milenii am păstrat ceea ce ni s-a oferit: pe Hristos Însuși în Biserica neamului românesc, în toate cătunele, în toate casele și în toate sufletele. Am adăugat și noi jertfele martirilor de la Dunărea de Jos din primele secole și până în cel mai întunecat secol XX și suferințele celor care au oferit Mântuitorului fidelitate în temnițe, în lagăre, în dictatură, în sărăcie, în boli, în încercări și în primejdii.

De toate ne-a eliberat Hristos Domnul. Pentru toate să-I mulțumim Lui și de la Dânsul să cerem iertare sinceră pentru toate greșelile care ne-au îndepărtat, uneori, pe noi și pe înaintașii noștri de iubirea și bunătatea Sa împărtășite nouă, cu îmbelșugare, în ciuda nevredniciei noastre.

Prea iubiți frați creștini,

Cu astfel de gânduri, uniți ca și „coardele cu chitara“, doxologim și ne bucurăm de Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului, ale Anului Nou 2000 și ale Bobotezei. Vă întâmpinăm, în același timp, pe toți cu părintească și frățească dragoste și vă rugăm să nu-L lăsați pe dumnezeiescul Prunc orfan, sărac, gol, bolnav, întemnițat sau flămând, continuând slujirea celor mai nevoiași, mai triști și mai îndurerați decât noi. Mulțumim părinților și acelor evlavioși creștini care jertfesc pentru aproapele, ca astfel, de Crăciun, să dezicem cruda realitate a colindului care spune: „*E sărbătoare și e joc/ În casa ta acum,/ Dar sunt bordeie fără foc/ Și mâine-i Moș Crăciun.*” Să fie cald și sufletește în toate inimile și în toate casele, la noi și pretutindeni, de Crăciun!

Ajută-ne, Mântuitorule, împreună cu tot poporul, să viețuim în pace, în unitate, în iertare și în împăcare, mai ales acum, când ne amintim și de cei zece ani de la jertfa mielușeilor nevinovați, tineri care s-au jertfit pe altarul patriei creștine și libertate de Hristos pe veci. Să ne iubim unul pe altul, ca într-un gând să mărturisim „*pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea Cea de o ființă și nedespărțită*” în tot spațiul sufletului românesc.

Dumnezeule, apără Biserica Ta, țara și poporul nostru cu pacea și iubirea pe care ni le-ai oferit din dumnezeiasca Peșteră!

Cu Tine, Mântuitorule, ne va fi mai ușor să trecem creștinește într-un nou mileniu, care va fi cu adevărat înnoit doar dacă se va folosi de Cuvintele și de iubirea Ta cele fără de margini!

Tuturor, slujitorilor și credincioșilor din întreaga eparhie, vă dorim sănătate! De la toți cerem iertare! Tuturor, de la Mântuitorul, le oferim iertare!

„*Și acum te las, fii sănătos/ Și vesel de Crăciun,/ Dar nu uita, când ești voios,/ Creștine, române, să fii bun!*”

Așa să fie, de acum și până în vecie!

Al vostru de tot binele doritor și către Hristos,
Cel născut în Peștera Betleemului, rugător,

† CASIAN
Episcopul Dunării de Jos

---

† NIFON

PRIN HARUL LUI DUMNEZEU,
EPISCOP AL EPARHIEI SLOBOZIEI ȘI CĂLĂRAȘILOR

IUBITULUI NOSTRU CLER ȘI POPOR DREPTCREDINCIOS
DIN JUDEȚELE IALOMIȚA ȘI CĂLĂRAȘI, HAR ȘI PACE DE LA
DUMNEZEU, IAR DE LA NOI, ARHIPĂSTORUL VOSTRU, DRAGOSTE
PĂRINTEASCĂ ȘI ARHIEREASCĂ BINECUVÂNTARE

*„Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină
mare și celor ce ședeau în latura și în umbra
morții lumină le-a răsărit” (Matei 4, 16)*

Iubiți slujitori ai altarelor și dreptmăritori creștini,

De două mii de ani creștinătatea întregă așteaptă în fiecare an Sărbătoarea Nașterii Domnului ca pe o împlinire unică și mântuitoare „la plinirea vremii”, aducătoare de lumină, de bucurie, de înnoire, de sfințenie. Cuvintele profetului Isaia cel care a deschis ca un martor această „plinire a vremii”, arătând în ce fel „poporul cel ce locuia întru întuneric a văzut lumină mare” (Isaia 9,10) și în ce chip a avut loc această „așteptare a neamurilor” (Facere 42, 10), dobândesc o nouă strălucire și actualitate cu fiecare celebrare a acestei mari sărbători.

Ne apropiem și anul acesta de lumina peșterii Bethleemului, de lumina sfințelor noastre altare străbune, spre a-L primi pe Pruncul Iisus în sălașul inimilor noastre. Precum lumina soarelui spulberă întunericul, tot așa lumina lui Hristos spulberă întunericul ignoranței, nedreptății, răutății și păcatelor. Numai Cuvântul întrupat, „întru care era viața și viața era lumina oamenilor” (Ioan 1, 4) avea să aducă pe pământ lumina, iar în sufletele oamenilor, aflați în chinurile întunericului, avea să sădească adevăratul sens al vieții.

Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos revarsă în lume, prin participarea la viața harică, starea de înnoire și de bucurie nu numai pentru noi,

ci și pentru întreaga creație. Meditațiile și gândurile despre Nașterea Domnului și sublima Sa învățătură mântuitoare ne copleșește în aceste zile de sărbătoare, când Cel ce a făcut cerul și pământul, Fiul lui Dumnezeu ia chipul nostru, se face ca unul dintre noi (Filipeni 2, 7), în afară de păcat, pentru a ne înălța împreună cu El la starea de desăvârșire și de îndumnezeire prin har și pentru a ne împărtăși viața cea adevărată în toată plenitudinea ei.

Iubiți fii duhovnicești,

Nașterea lui Dumnezeu, Cuvântul în trup omenesc, este „garanția desăvârșirii noastre” și a aspirației spre lumina cea mântuitoare. Cuvintele de mai sus sunt scrise de profetul Isaia și ele se refereau la speranța poporului ales în venirea Mântuitorului Hristos, Sfântul Evanghelist Matei le-a repetat, ca să arate că Scriptura s-a împlinit, că lumina vieții a venit, că întunericul s-a destrămat și soarele dreptății a răsărit, fără să mai apună, pentru întreaga omenire, în persoana dumnezeiască a Mântuitorului. Domnul Hristos este cu adevărat lumina lumii, este un veșnic Răsărit, prin Sfânta Sa Biserică dreptmăritoare care străbate veacurile prin puterea sa înnoitoare și sfințitoare. Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu avea două obiective: a) lumina și schimbarea sufletelor și b) înlăturarea suferinței. De aceea Domnul Hristos învață și vindecă suferința și durerea omenească. Învățătura Mântuitorului era și este nouă în orice moment al existenței umane până la sfârșitul veacurilor, de aceea ea cere o înnoire a vieții, iar conținutul ei uimește prin frumusețe și profunzime, „câci îi învață pe ei ca unul care are putere de sus și nu ca învățătorii lor” (Matei 7, 29). Mântuitorul Însuși se numește pe Sine lumina lumii: „Eu sunt lumina lumii; cel ce vine după Mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 7, 12). Când a vindecat pe orbul din naștere, a zis: „Câtă vreme sunt în lume, Eu sunt lumina lumii” (Ioan 9, 5). Încă din vremea propovăduirii Sale, în sufletul poporului a început să prindă rădăcini samânța învățaturii Sale dumnezeiești și îndată credința că Iisus este Fiul lui Dumnezeu s-a transformat într-o certitudine nezdruclinată. Pe credința în Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu se întemeiază și Biserica. Ea a formulat și mărturisește permanent acest adevăr sublim, astfel, în simbolul de credință: „...Lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut iar nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut”.

Harul lui Hristos, care este lumină, se coboară în sufletele noastre și prin el viața noastră renaște într-o lumină nouă. Creștinii pot deveni ființe noi, înnoite mereu prin puterea harului și a credinței însoțite de faptele bune ale milosteniei creștine. Așa se face că lumina lui Hristos a străbătut prin Sfinții Apostoli și prin Biserică în lume și lucrează continuu la schimbarea fapturii, a omului, a societății. Omul duhovnicesc este omul bunătații,

al dreptății și al înțelepciunii pentru că Împărăția lui Dumnezeu care începe aici pe pământ este bunătate, iubire și înțelepciune. Mântuitorul Hristos a împărtășit această viață duhovnicească credincioșilor din toate locurile, timpurile și neamurile, întrucât Dumnezeu este duh, lumina și izvorul vieții duhovnicești, întru bunătate și iubire. De aceea, Biserica cheamă mereu, mai ales în aceste zile de mare praznic, la dreptate și iubire frățescă. „Cine zice că este în lumină și pe fratele său urăște, acela este în întuneric până acum. Cine iubește pe fratele său rămâne în lumină și sminteală nu se află în el” (I Ioan, 2, 9).

Iubiții mei credincioși,

Ne pregătim cu toții să sărbătorim anul Jubiliar al celor 2000 de ani de la Întruparea în umanitate a Fiului lui Dumnezeu, Domnul nostru Hristos. Nașterea Domnului, spune Sf. Maxim Mărturisitorul, împarte istoria în două: până la Hristos și după Hristos. Iar Sf. Ioan Damaschin spune că „Hristos fiind Dumnezeu desăvârșit, se face om desăvârșit și săvârșește cea mai mare noutate din toate noutățile, singurul sub Soare, prin care se arată puterea infinită a lui Dumnezeu. Căci ce poate fi mai mare decât ca Dumnezeu să se facă om? Și cuvântul S-a făcut fără schimbare trup (Ioan 1, 14) din Duhul cel Sfânt și din Sfânta Fecioară” (Dogmatica, București, 1938, p. 145).

Întruparea Mântuitorului constituie centrul istoriei, dând naștere cronologiei creștine care nu mai socotește anii „de la începutul lumii”, ca în iudaism, ci ea situează începutul într-un punct nedeterminat care coboară dinspre Hristos înspre trecut; tot astfel cum măsurarea timpului după Hristos, ca și sfârșitul lumii se plasează într-un punct nedeterminat, dar în viitor. Iată de ce Nașterea Domnului nu este un eveniment istoric obișnuit, ci este o noutate absolută în istorie, este cu adevărat „plinirea vremii” .

Importanța unică a Nașterii Domnului pentru umanitate constă în faptul că, făcându-Se om, afirmă în modul cel mai desăvârșit cu putință valoarea omului. Prăpastia dintre Dumnezeu și om este abolită. Omul se bucură astfel de o cinste nebănuită. Nașterea Domnului înseamnă intrarea în istorie a lui Dumnezeu cel supratemporal. „Valoarea timpului ca drum spre veșnicie a arătat-o însuși Dumnezeu asumând viața în timp... A fost suprema cinstită și înălțare pe care a adus-o Dumnezeu omului, făcându-Se El însuși și Frate cu omul” zice un teolog contemporan. Iar un sfânt Părinte zice vorbind despre Întrupare: „Umiliința Sa este noblețea noastră, slăbiciunea Sa este fericirea noastră” .

Iubiți fii sufletești,

Cu adevărat sărbătorile Crăciunului au aerul vesel al împlinirii unei făgăduințe plăcute și împlinită în persoana unui fraged vlăstar omenesc

răsărit dintr-o fragedă excepție de maternitate feciorelnică. Lipsa de păcat în care se naște Fiul lui Dumnezeu – Fiul Omului, este prilejul seninătății, păcii și al împăcării care domină atmosfera sărbătorii. Speranțele pe care un asemenea eveniment dumnezeiesc le acordă neputinței noastre omenești, fac ca bucuria Nașterii Domnului să fie depășită numai de iluminarea creștinului în fața Învierii lui Hristos.

Crăciunul ne oferă promisiunea mântuirii prin recuprinderea făpturii noastre în actul întrupării Domnului. Această veste bună, de înnoire a neamului omenesc, de iertare, de salvare, de revărsare de dragoste și de solicitudine, de înălțare sufletească, face ca sărbătoarea Nașterii Domnului să aducă o fericită modificare în fiecare creștin. Din aceste motive, în serile de Crăciun ne îmblânzim; suntem mai senini, mai calzi, mai îndatoritori. De aceea se fac daruri ca să se stabilească raporturi de afecțiune sau pentru a le demonstra pe cele existente. În seara Nașterii, armonia colindelor, aceste perle nestemate ale spiritualității noastre creștine românești, ne fac să ne simțim mai buni, mai noi înșine, decât de obicei. Nimeni nu ne deschide orizonturi mai largi spre noi înșine, decât îmblânzirea noastră, libertatea noastră de vanitate, răutate, de egoism și capricii.

Să nu uităm că Domnul Păcii este cel care ne îndeamnă la interiorizare pentru biruirea răului din noi. „*Pace Vouă*”, „*Pacea Mea dau vouă*”- așa își încununează opera mântuitoare încheindu-și viața trupească, Cel care la întrupare a fost salutat și preamărit de toată făptura, ca Fiu al Luminii și Prunc al Fecioarei.

Să ne înnoim deci la această sărbătoare a Nașterii Domnului când ne pregătim să întâmpinăm Jubileul a 2000 ani de la această divină Naștere, deschizându-ne inimile și conștiințele, cu convingerea că odată cu slăvitele de Dumnezeu cântări și colinde, vom primi binecuvântarea lui Dumnezeu prin sfinții Săi îngeri, așa cum au primit păstorii cei aleși de Dumnezeu, doxologia din Noaptea Sfânta: „*Slava întru cei de sus, lui Dumnezeu, înr pe pământ pace, întru oameni bunăvoire*”.

Acesta este marele dar al Crăciunului: aducerea în lume a luminii cunoștinței, a bucuriei și a păcii. Este darul de a ne chema să renaștem duhovnicește prin transfigurarea iubirii egoiste în iubire jertfelnică.

Pe culmea dintre ani, acum la Jubileul mileniului, să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile pe care ni le-a hărăzit și să-L rugăm să binecuvânteze cu pace și prosperitate „*cununa anului*” 2000 spre fericirea și mântuirea noastră în perspectiva „*Luminii lui Hristos*”, care strălucind de la ieslea Bethleemului ne face pe noi moștenitori ai Împărăției celei de sus a Luminii. Acesta este darul adus nouă în această noapte sfântă de Pruncul Iisus.

Având în inimi și în cugete toate cele de mai sus, vă îndemn să nu uitați în aceste zile sfinte, de toți cei aflați în suferințe și necazuri, bolnavi, orfani, bătrâni, să le dăruiți ajutorul, arătându-le dragoste jertfelnică.

Împărtășindu-vă aceste sentimente și gânduri, vă îmbrățișez pe toți în această Sfântă zi de Crăciun, iubiții mei preoți și credincioși, dorindu-vă din toată inima să petreceți sărbătorile Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei, cu pace și bucurie, implorând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra voastră pentru a vă bucura de toate cele ce sunt de folos sufletelor și trupurilor voastre.

Dragostea mea cu voi cu toți, în Hristos Iisus. Amin. (I Corinteni 16, 24)
Al vostru de tot binele doritor și rugător către Dumnezeu,

† NIFON
Episcopul Sloboziei și Călărașilor

---

† GALACTION

PRIN HARUL LUI DUMNEZEU
EPISCOP AL ALEXANDRIEI ȘI TELEORMANULUI

TUTUROR DREPTCREDINCIOȘILOR, CINULUI MONAHAL,
PREACUCERNICILOR ȘI PREACUVIOȘILOR PREGĂTITI DIN EPARHIA
NOASTRĂ, HAR, PACE, SĂNĂTATE ȘI ALESE BUCURII
DUHOVNICEȘTI DE LA DUMNEZEU, IAR DE LA NOI PĂRINTEASCĂ
ÎMBRĂȚIȘARE ȘI ARHIEREASCĂ BINECUVÂNTARE.

*„Întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit.
Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui,
le-a dat puterea ca să se facă fiii ai lui Dumnezeu”
(Ioan I, 11-12).*

Iubiții mei fii duhovnicești,

De aproape două mii de ani Biserica „Dumnezeului celui viu” (Matei XVI, 16), ne cheamă la înțelegerea și trăirea „singurului lucru bun sub soare” – *Evangelia* (vestea cea bună) care cuprinde sensul existenței umane și al întregii creații în Dumnezeu Cel înomenit. (Evrei XVIII, 8), bate neîncetat la ușile inimilor spre a Se întrupa în fiecare om înstrăinat de El.

De fiecare dată harul Nașterii Domnului ne îndeamnă și ne ajută la „creșterea în Hristos” (I Corinteni III, 7) chiar dacă venirea Sa „întru ale Sale” nu a transformat lumea într-un Eden, căci mântuirea ne este oferită în dar, iar omul are libertatea de a o primi sau de a o respinge.

În fiecare an suntem chemați să primim „lumină mare” (Isaia I, 12) spre a putea ieși din „latura și umbra morții” insuficiențelor noastre omenești și a trăi Praznicul, nu „întru vechimea literei ci întru înnoirea duhului” (Romani VII, 6).

Pentru cei care „L-au primit și cred în numele Lui” (Ioan I, 12) aflați încă „pe pământul obșteștei pătimiri” cum zice Dreptul Iov, acum mai mult ca

oricând, la cumpăna dintre milenii, primirea Nașterii lui Hristos trebuie să conducă la mai multă credință, la mai multă nădejde, la mai multă dragoste - „dar mai mare dintre acestea este dragostea” (I Corinteni XIII, 13).

Aceasta pentru că arătarea Dumnezeuului – om în lumea realităților omenești n-ar trebui să constituie ceva neașteptat pentru natura umană nici din punct de vedere ființial, nici psihologic și nici istoric. Dimpotrivă, această teofanie a satisfăcut dorurile fundamentale și nevoile esențiale ale ființei omenești: setea și nevoia de desăvârșire dumnezeiască și de viață veșnică. Fiul lui Dumnezeu înomenit este mai mult ca oricând „Lumina cea adevărată” (Ioan I, 9), „Răsărit al răsăriturilor” și „Soare al dreptății”, „singurul lucru de care este nevoie” (Luca X, 42).

De ce? Pentru că El a dezlegat taina lui Dumnezeu și a omului în chip desăvârșit, natural, logic și teleologic (al scopului final). Cum anume? – Arătând și celor care „L-au primit” și celor care nu „L-au primit” – prin Înomenirea Sa, în chip cât se poate de real, trupește de real, pe Dumnezeu Care este Adevărul absolut, Binele absolut, Dreptatea absolută, Iubirea absolută, Înțelepciunea absolută în unire desăvârșită cu omul, arătându-ne în Sine, în același timp, și pe om în lipsa de păcătoșenie, în nemurirea și desăvârșirea lui (Evrei IV, 15) edenică.

Iată de ce Evanghelia propovăduită de aproape două mii de ani este pururea nouă. Prăznuind Crăciunul, noi sărbătorim și mărturisim în esență singurul sens și singura rațiune de a fi a existenței umane, a gândirii, simțirii și vieții omenești. În această zi ni s-a descoperit semnificația eternă și sensul acestei lumi și al omului în lume, lipsit de „frumusețea cea dintâi”.

Cu alte cuvinte, întreaga evanghelie a Cerului și a pământului se compune din aceste patru cuvinte: „Cuvântul s-a făcut trup” (Ioan I, 14).

De aceea se cuvine să primim Cuvântul Sfintei Scripturi, care ne învață că:

- „Întru ale Sale a venit”, în așa fel încât nici Dumnezeu nu încetează a fi Dumnezeu, nici trupul a fi trup (Filipeni II, 7).

- Atâta doar că, trupul în tainica dar reala lui unire cu Dumnezeu, trăiește și răspândește razele tuturor desăvârșirilor lui Dumnezeu.

- „Întru ale Sale a venit”, înseamnă că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut suflet, Dumnezeu – suflet, dar cu toate acestea Dumnezeu rămâne Dumnezeu și sufletul suflet.

- Atâta doar că, sufletul străbate căile tainelor veșnice și pline de bucurie ale lui Dumnezeu în lumea văzută și cea nevăzută.

- „Întru ale Sale a venit” înseamnă și aceasta: Dumnezeu – Fiul S-a făcut simțire. Deși Dumnezeu nu încetează să fie Dumnezeu, simțirea omenească trăiește toată înfinitatea divină ca pe ceva al său. Dumnezeu S-a

făcut creatură, dar prin aceasta nu-și pierde proprietățile dumnezeiești, după cum nici natura creaturii nu-și pierde proprietățile creaturale.

- *Atâta doar că*, creatura se înalță prin prefaceri minunate care o duc „din slavă în slavă” (II Corinteni III, 18).

- „*Întru ale Sale a venit*” înseamnă, în fine și aceasta: Dumnezeu – Fiul S-a făcut om deplin. Cu toate acestea, Dumnezeu rămâne în definiția Lui și omul în definiția lui, deși sunt uniți foarte strâns, neîmpărțit și nedespărțit.

- *Atâta doar că*, omul își însușește toate desăvârșirile tainice ale lui Dumnezeu și dobândește slava dumnezeiască, devenind „Dumnezeu prin har” (Coloseni III, 4).

Așadar, Dumnezeu – Cuvântul S-a întrupat ca să readucă creatura la Creator pentru că El este cea dintâi și singura temelie a ei, deoarece „altă temelie nimeni altul nu poate să pună, decât cea care este deja pusă” (I Corinteni III, 11). Cine întemeiază și zidește pe această Piatră solidă a Universului este „bărbat desăvârșit” (Efeseni IV, 13). Cu alte cuvinte, și-a făcut proprii toate cele veșnice ale lui Dumnezeu – Cuvântul și pentru aceasta rămâne neclintit în toate vijeliile și furtunile cutremurelor omenești (Matei VII, 24-25; Romani VIII, 35-39).

Pentru aceasta Nașterea Domnului este pururea nouă, în ciuda trecerii anilor.

Iubiți frați și surori întru credința ortodoxă,

Tâlcuirile Sfinților Părinți ai Bisericii noastre ne sporesc bucuria acestor încredințări.

Sfântul Ioan Hrisostomul ne lămurește cum, prin Nașterea lui Hristos - „dacă Îl primim și credem în El” ca Fiul al lui Dumnezeu, putem deveni și noi fii ai lui Dumnezeu, atunci când spune: „Așadar când auzi că Fiul lui Dumnezeu este Fiul al lui David și al lui Avraam, nu te îndoi că și tu, fiu al lui Adam, vei fi fiu al lui Dumnezeu. Ca Fiul lui Dumnezeu nu S-ar fi smerit în zadar și în deșert atât de mult, dacă n-ar fi vrut să ne înalțe pe noi. S-a născut după trup, ca tu să te naști după Duh; S-a născut din femeie, ca tu să încetezi de a mai fi fiu al femeii. Pentru aceasta Fiul lui Dumnezeu a avut o îndoită naștere: una asemenea nouă și alta mai presus de noi. Pentru că S-a născut din femeie, se aseamănă cu noi; dar pentru că nu S-a născut nici din voința trupului sau a bărbatului (Ioan I, 13) ci de la Duhul Sfânt, ne arată nașterea cea mai presus de noi, nașterea cea viitoare, pe care ne-o va dărui nouă de la Duhul... După cum un om care stă la mijloc între doi oameni îi unește pe aceștia întinzându-și mâinile și spre unul și spre altul, tot astfel Fiul lui Dumnezeu a unit firea cea veche cu cea nouă, firea dumnezeiască cu cea omenească” (*Omilia II, 2 la Matei*, în PSB 23, p. 29).

Sfântul Maxim Mărturisitorul accentuează spunând că, urmare Întrupării lui Dumnezeu, prin botez, dobândim nașterea în și spre libertate. „Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu Care ne-a făcut pe noi (Ioan I, 3)... se face pentru noi cu adevărat om ca noi, din noi, și se naște trupește fără de păcat și primește să suporte, Cel ce e prin fire Dumnezeu, nașterea din botez spre înfierea duhovnicească pentru noi. De aceea socotesc că a legat învățătorul nașterea din botez de Întrupare, spre a înțelege nașterea din botez ca golire a puterii nașterii din trupuri și ca dezlegare de ea. Căci ceea ce a părăsit Adam (nașterea din Duh spre îndumnezeire) de bunăvoie, osândindu-se să se nască trupește spre stricăciune, a restabilit Acesta, făcându-Se de bunăvoie om, ca un bun și de oameni iubitor. Căci S-a așezat sub greșala noastră, osândindu-Se cu voia pe Sine Însuși împreună cu noi, El, Cel singur liber și fără de păcat. Și primind să suporte nașterea noastră din trup în care stătea puterea osândeii noastre, a restabilit tainic nașterea noastră din Duh. Și dezlegând în Sine, pentru noi, legăturile nașterii trupești, ne-a dat nouă, celor ce credem în Numele Lui, putere prin nașterea cu voia în Duh, să ne facem fii ai lui Dumnezeu în loc de fii ai trupului și ai sângelui” (*Ambigua*, 116, în PSB 80, p. 295-296). Aceste lămuriri patristice conduc la înțelegerea trebuinței „nașterii din Duh” (Ioan III, 3) spre hristificarea omului (Galateni II, 20).

Sfântul Marcu Ascetul spune că: „Hristos stă ascuns în sufletul nostru de la botez”, noi având misiunea de a conlucra cu Harul Lui „până ce va lua chip în noi” (Galateni IV, 19) și în viața noastră.

Pentru aceasta în fiecare an Nașterea Domnului ne dă harul înnoirii vieții (Coloseni III, 10).

Dreptmăritori creștini,

Spre trăirea acestor adevăruri ne îndeamnă și rațiunea luminată de credință.

Așadar, prin Întrupare, Dumnezeu își cinstește fiecare creatură umană până la a se face El Însuși creatură umană ca toate. Dar prin aceasta oamenii trăiesc comuniunea cu Dumnezeu în modul uman. Dumnezeu trăiește modul uman al existenței, iar umanul trăiește în modul Său uman divinul. Hristos nu trebuie să părăsească umanul pentru a trăi infinitatea divinului.

Tocmai prin aceasta poate realiza Dumnezeu un dialog cu frații Săi întru unitate, putându-le ajuta în urcușul și actualizarea firii lor la nivelul la care a ridicat El firea Sa omenească, dar și la nivelul de parteneri ai Săi, ca Fiul lui Dumnezeu. Toți oamenii care vor, sunt ridicați prin aceasta la nivelul comuniunii cu El, Care e și om și Dumnezeu, prin identitatea ființei Lui umane cu a lor. Hristos vorbește cu ei omenește, dar le comunică prin

vorbirea lui, nu numai gândurile și simțirile Lui omenești cele mai înalte și cele mai curate, ci și puterea și dragostea Sa dumnezeiască inepuizabilă, mai presus de orice formulare exactă prin cuvinte. S-a coborât la ei ca om „venind întru ale Sale”, dar i-a ridicat prin aceasta la Sine ca Dumnezeu.

Cu puterea harului Său, Hristos, conduce, prin Sfintele Taine, toate mădularele Bisericii către îndumnezeire, fiindcă scopul și sensul existenței Bisericii este ca toți să fie conduși prin credință, la măsura plinătății lui Hristos, adică să fie îndumnezeiți (Efeseni IV, 13).

Prin Sfânta Liturghie omul este înțeles ca o „zidire nouă în Hristos”... Liturghia arată pe și spre Hristos ca omul prin excelență, adică omul unit cu Dumnezeu, omul îndumnezeit. În comuniunea „celor sfinte” care oferă „sfinților” busola arată automat către Cel „Unul Sfânt, unul Domn, Iisus Hristos” – Acela cu Care omul unit prin Sfânta Împărtășanie devine ceea ce este adevărat: om total.

Pentru aceasta Nașterea Domnului ne cheamă, ca frați ai Fiului, să fim fii ai Tatălui Ceresc.

Iubiții mei,

După aproape două milenii de creștinism, observând realitățile din societatea noastră, constatăm că: „Hristos Mântuitorul își găsește încă cu greu loc în inimile și cugetele oamenilor de astăzi, așa cum cu greutate s-a găsit odinioară la Betleem un loc în care să Se nască”, cum spunea Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în cuvântarea rostită cu prilejul așezării Sfintei Cruci pe locul viitoarei Catedrale a Mântuirii Neamului din centrul Bucureștiului.

Aceasta dovedește că mentalitatea secularizată nu este abandonată cu ușurință, dar cu atât mai mult noi „cei care L-am primit venind întru ale Sale” pe Hristos, trebuie să împărtășim la rândul nostru dragostea Lui față de noi și a noastră față de El fiecărui suflet întristat.

Să vedem pe Hristos suferind în orice om în suferință, în orfani, în copiii părăsiți, în bătrânii neajutorați, în tinerii răpiți de ispita plăcerilor aduse de torentul de imoralitate – pe căi ce ar trebui să slujească educației și culturii, nu viciului. Ca întotdeauna, dar mai mult acum, când întreaga suflare românească se confruntă cu atâtea răni sociale, Biserica, neuitându-și misiunea ei profetică, cheamă stăruitor pe cei care au răspunderi înalte față de țară, să dea tuturor pildă de unitate în folosul binelui în obște.

Ca frați prin Har ai Pruncului Iisus, să ne rugăm cu smerenie și cu căldură în aceste zile sfinte ca „Cel venit întru ale Sale”, să ne ajute să ne rostuiim viața de familie și cea a familiei Neamului nostru pe temelii credinței neclintite în Dumnezeu Înomenit.

Acum, când primim în ieslea sufletelor noastre pe Hristos, pentru că ne-am făcut și suntem „*de un neam cu El*” (Faptele Apostolilor XVII, 28) să nu fie casă în care să nu se audă cântare de colinde – simbol al pietății și umilinței calde a sufletului românesc față de Mântuitorul lumii.

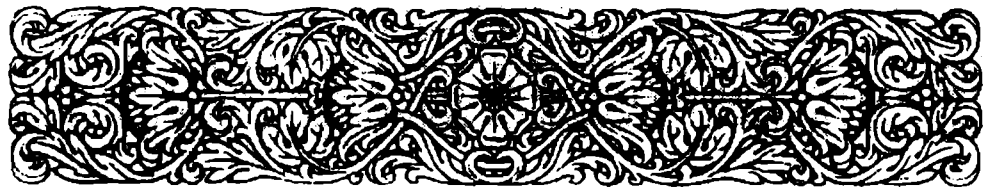
Îndemnându-vă să purtați în inimi și cugete totdeauna bucuria mesajului sfânt al Nașterii Domnului, vă doresc tuturor să prăznuiți sărbătorile Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei, cu pace și sănătate, potrivit datinilor străbune, adresându-vă și tradiționalul:

La mulți ani!

Al vostru pururea rugător către Domnul, și de tot binele voitor,

† GALACTION
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

III. PAGINI DE SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

CUVÂNT LA NAȘTEREA MAICII DOMNULUI

Iubiți frați,

Pricina de căpetenie pentru care cinștim și vom cinși pe Maica Domnului în vecii vecilor, este că ea, singura între toate femeile lumii, a fost aleasa fără seamăn, care a primit darul de a fi Mama lui Dumnezeu pe lume, în înțelesul cel mai adevărat cu putință.

Nu-i aici un simplu fel de a vorbi. Când cinștim pe Fecioara Maria, ca Mamă a lui Dumnezeu, vrem să spunem, că ea este aceea care a dat, din ființa ei, trup și ființă de om lui Dumnezeu Atotputernicul, vrem să spunem că ea este aceea care l-a hrănit și l-a crescut ca o mamă adevărată, la ceasul covârșitor, când Dumnezeu cel veșnic a hotărât să se smerească pentru noi: să se nască, adică ascuns într-o ființă de om, să trăiască și să sufere printre noi; la ceasul covârșitor când El, Dumnezeu făcut om, a întemeiat în lume, odată pentru totdeauna, forțele dumnezeiești, fără de moarte, care mântuiesc, străbat, înobilează și îndumnezeiesc ființa și viața tuturor oamenilor de pe suprafața pământului...

O asemenea alegere și o asemenea faptă din partea ei, sunt un lucru atât de neînchipuit și de unic în lume, încât niciodată nu o vom cinși pe Maica Domnului, atât cât se cuvine.

În modul cel mai firesc, Maica Domnului însăși a presimțit că așa va fi. Era după Bunavestire, în timpul vizitei la Elisabeta rudenia sa și mama Botezătorului, și abia înmugurise în pântecul Fecioarei trupul lui Dumnezeu, „prin umbrirea Duhului Sfânt”, când Maica Domnului fericită și-a rostit în adevăr recunoștința ei plină de covârșire că se știe Mama lui Dumnezeu, și a anunțat viitorul cu uimitoarea ei profeție: „Mărește suflete al meu pe Domnul, a zis ea, și se bucură Duhul meu, de Dumnezeu Mântuitorul meu. Că a căutat spre smerenia roabei Sale... și mi-a făcut mie mărirea Cel Puternic, că iată de acum mă vor feriți toate neamurile” (Luca I, 46-49).

Și așa s-a și întâmplat chiar din timpul Evangheliei: „Fericit este pântecul care te-a purtat și pieptul la care ai supt” (Luca XI, 27), a zis într-adevăr o simplă femeie din popor, cea dintâi cinstitoare a Maicii Domnului, de bună seamă, ascultând odată vorbind pe Domnul Iisus, Dumnezeuul făcut om și „fiul Mariei”.

Și de atunci așa facem cu toții, în toate zilele. Iar orice sărbătoare a Maicii Domnului e ca o rouă picată din cer peste sufletele noastre.

Sărbătorim astăzi, din toată ființa, nașterea Maicii Domnului; înțelegem din capul locului și fără greutate că, de fapt, Biserica ne pofteste, în această zi, să ne oprim, să medităm la unul din momentele de pregătire a Maicii Domnului pentru slujirea ei de neînchipuit și unică, de Mamă a lui Dumnezeu. Și trebuie să recunoaștem că este vorba de un moment de pregătire, hotărâtor în adevăr: Ca să slujești ceva, trebuie să existe, mai întâi și ca să existe trebuie să te naști, înainte de toate. Dar nu-i numai atât...

Iată, orice copil când se naște e o minune dar și o taină pecetluită cu zeci de mii de peceți. Cine dintre oameni poate ști dinainte ce se ascunde în ghemul de viață pe care-l strângi în brațe? Și-apoi orice ființă, oare, e destoinică să fie Mamă a lui Dumnezeu Mântuitorul lumii? E de la sine înțeles că într-o asemenea pregătire, Dumnezeu însuși se simte angajat să intervină. Care-i partea directă a lui Dumnezeu la nașterea Maicii Domnului? Care-i semnul intervenției lui în această împrejurare?

În lumea asta sunt nașteri și nașteri. Se nasc copii nedorți, urâți de părinții lor încă dinainte de a se naște, copii ai decăderii omenești, bieți copii ai întâmplării și sunt țări unde și astăzi mamele nu știu la ce să mai recurgă ca să-și arunce copiii din pântec...

Din fericire, se nasc pe lume și copii iubiți, copii doriți și așteptați cu înfocare de părinții lor, copii ceruți lui Dumnezeu cu lacrimi, cu durere, copii, așa zice, dobândiți prin rugăciune. Și aici trebuie văzut semnul lui Dumnezeu la nașterea Maicii Domnului.

Dar să vorbim mai lămurit. Cine dintre noi nu cunoaște istoria atât de mișcătoare a Sfântului Ioachim și Ana, părinții Fecioarei Maria? E limpede, din capul locului, că Maica Domnului s-a născut din părinții ei, pe cale firească, întocmai ca noi toți. Și totuși, e ceva, în această istorie, ceva care ne încredințează că Maica Domnului nu s-a născut oricum.

Iată, să fie, oare, o simplă întâmplare faptul că părinții Maicii Domnului, până la nașterea ei, au fost sterpi? Să fie oare fără însemnătate faptul că sterpi fiind, ei aveau totuși o atât de aprigă dorință să le bucure Dumnezeu viața cu un copil? Să nu aibă nici un înțeles, apoi, faptul că, în dorința și în încrederea lor fără margini, au mers până acolo, încât fiecare din ei s-a retras într-un loc singuratic, s-au rugat, au postit, au lăcrimat, și-au sfârâmat inima

fiecare în felul său, până ce li s-a trimis răspuns că Dumnezeu le-a primit cererea? Nu, de bună seamă, toate aceste amănunte au un tâlc neînchipuit de însemnat.

Într-adevăr, nu vedem noi, din Sfintele Scripturi, că pruncii care vin pe lume ca odrasle dorite de părinții lor, ca niște copii ai dragostei și ai rugăciunii, sunt socotiți ca niște oameni de elită, ca niște copii de o calitate omească superioară, în ochii lui Dumnezeu?

Așadar, Dumnezeu a întocmit așa viața Sfinților Ioachim și Ana, tocmai pentru ca să ne dăm seama, cu ce putere și până la ce punct Maica Domnului a fost un copil dorit, iubit, așteptat, cerut ca un dar dumnezeiesc, de Sfinții săi Părinți, până la ce punct Maica Domnului a fost un copil dobândit prin rugăciune, într-un cuvânt, până la ce punct Dumnezeu a pregătit-o ca pe un instrument al său de elită, deși, precum am spus, Maica Domnului s-a născut ca toți ceilalți oameni.

Iată dar unde trebuie să vedem semnul și intervenția lui Dumnezeu la nașterea Maicii Domnului.

E un fapt: ori de câte ori a fost vorba de slujiri deosebite, la mari întorsături ale istoriei sfinte, constatăm că Dumnezeu și-a ridicat slujitori, dintre oamenii aceștia veniți pe lume ca odrasle dorite cu putere de părinții lor, ca odrasle ale rugăciunii. Așa s-au petrecut lucrurile, la vremea proorocului Samuel când Dumnezeu a încuviințat, pentru prima dată, evreilor regi; așa a fost la vremea Sfântului Ioan Botezătorul când duhovnicește lumea trecea de la Vechiul Testament la Noul Testament. Se putea să fi fost altfel cu Fecioara Maria, acum când era vorba de însăși venirea în lume a Maicii lui Dumnezeu?

Trebuie să adăugăm că Maica Domnului, nu e numai așteptarea și dorirea părinților săi. După gândirea Sfintei Scripturi și a Bisericii, ea este dorirea și așteptarea cea mai scumpă a lumii întregi: „Sute și sute de veacuri omenirea a obosit cerurile, cerând și dorind această tînță care sa deschida lumii ușile mântuirii”.

Să reținem, în tot cazul, că în aceasta stă pregătirea pe care Dumnezeu a dat-o, încă de la nașterea ei, copilei care avea să fie Mama lui Dumnezeu pe lume: a întocmit adică în așa fel împrejurările nașterii ei, că ea a venit pe lume ca un copil dorit cu putere, ca un copil cerut lui Dumnezeu în dar, pe scurt, ca un copil al rugăciunii, de o calitate omenească fără seamăn...

O veche tradiție a Bisericii, păstrată de Sfântul Grigorie Palama, ne încredințează că Maica Domnului, ca un adevărat copil al rugăciunii ce era, pe când își ducea viața la Templul din Ierusalim, a întemeiat o rânduială de rugăciune numită rugăciunea chemării lui Mesia să vină în lume, sau rugăciunea chemării nesfârșite, rugăciune care în Biserica Răsăritului e socotită ca însăși

„inima de foc a Ortodoxiei” (S. Bulgakov).

Iată câteva stihuri prin care creștinătatea preamărește pe Maica Domnului ca întemeietoarea acestei sfințite rugăciuni:

„Cine este aceasta ca zorile de albă și curată?

E împărăteasa rugăciunii, e rugăciunea întrupată,

Stăpâna și Doamna dimineții

Logodnica Duhului Sfânt, preschimbător al vieții.

Spre tine și noi alergăm, arși, mistuiți de dor

Ia-ne și pe noi părtași ai Sfântului Munte Tabor

Și fă-te și nouă, umbră și rouă

Tu, adumbrirea de dar.

Să-și afle și firea noastră înnoirea

Din zămislirea de har.

Ca să-ți strigăm cu toată făptura

Dintr-o deplină închinăciune:

Bucură-te, Mireasă, întemeietoare

De nesfârșită rugăciune.

O, Maică a lui Dumnezeu,

De-a pururi curată,

Ca nouă alăute

Și nouă potire

Fiecare rugăciune a noastră, să fie,

În revărsarea ei necurmată

Și către Sfânta Treime,

Suită bucurie.

Ca, într-o îmbrățișată covârșire

Să-ți putem cu cerurile toate striga

Pe cel mai deplin: Aliluia!

Când privim acum lucrurile cu ochii lui Dumnezeu, vreau să spun, când privim istoria lumii cu tot ce știm noi astăzi despre rostul Maicii Domnului în iconomia duhovnicească a vieții, în modul cel mai firesc, nașterea Maicii Domnului ne apare dintr-odată, în țesătura evenimentelor, ca o neînchipuită surpriză, ca marea bucurie pe care, la vremea ei, Dumnezeu, în cea mai mare taină, a pregătit-o lumii: Maica Domnului este aurora care vestește dimineața, e luceafărul care anunță soarele, e steaua polară care arată nordul, pe Hristos, e începutul în care stă ascuns tot viitorul, toată lumea nouă a lui Hristos ce avea să vină.

Cu înțelesul acesta ne și îndeamnă Biserica astăzi să cinstim nașterea Maicii Domnului: „Nașterea ta de Dumnezeu Născătoare Fecioară, bucurie

a vestit la toată lumea, că din tine a răsărit Soarele Dreptății, Hristos Dumnezeu nostru, că dezlegând blestemul a dat binecuvântare și stricând moartea, ne-a dăruit nouă viață veșnică” (Troparul zilei).

Să mulțumim, așadar, astăzi lui Dumnezeu din inimă, pentru bucuria nașterii Maicii Domnului pe lume, bucurie pe care la vremea ei, Dumnezeu a pregătit-o fără ca lumea să știe ceva. Să-i mulțumim că bucuria aceasta atunci acoperită, astăzi o cunoaștem. Să-i mulțumim că ne-a făcut parte să și trăim din darurile acestei neînchipuite bucurii. Să-i mulțumim mai ales, din adâncuri, că bucuria aceasta o cunosc astăzi și din ea trăiesc și vor trăi până la sfârșitul veacurilor, milioane și milioane de oameni pe suprafața pământului și plini de toată sfânta bucurie a praznicului de acum să zicem și noi cu recunoștință Născătoarei de Dumnezeu: „Bucură-te stea care totdeauna ne arăți Soarele!”

O Maică Prea-lăudată care ai născut pre Cuvântul care este mai sfânt decât toți sfinții, primind această puțină laudă a noastră de acum, izbăvește-ne de tot răul, dăruiește lumii pace, bunăvoință și unire, și scoate din munca ce va să fie pe toți care cântă ție: Aliluia. Amin.

Arhim. Benedict Ghiuș

CONȘTIINȚA POSTULUI

„Apoi a grăit Domnul cu Moise și a zis:
Iar în ziua zecea a lunii aceleia a șaptea care
este ziua curățirii să aveți adunare sfântă,
să postiți și să aduceți ardere de tot Domnului”
(Levitic 23, 26-27)

Iubiți credincioși,

Suntem cu ajutorul milostivului Dumnezeu ajunși în pragul postului, așa cum știm cu toți, perioadă de intensă pregătire duhovnicească.

A posti, iubiți credincioși, înseamnă a te înfrâna. Postul este o perioadă de înfrânare. Însă ce înseamnă se te înfrânezi? Înseamnă să pui frână, să încetinezi ritmul. Cuvântul înfrânare înseamnă încetinire a ritmului unui oarecare lucru. Deci, în cazul nostru de creștini care practicăm postul în viața materială, în completarea celei spirituale, postul înseamnă încetinirea ritmului vieții noastre, cu un anumit scop și cu un anumit sens. Înseamnă că dacă în timpul dinaintea postului noi trăim, așa cum spuneam într-o altă împrejurare, într-o viață pe fugă, și Emil Cioran spune că trăim prea pe fugă și fuga aceasta ne duce spre pierzare, dacă în contemplare, în rugăciune, acum în timpul postului avem ocazia să ne oprim din alergare și să ne dăm ceva mai mult timp pentru suflet. Deci, postul înseamnă oprirea noastră să facem cât mai multe, căci prin acesta se caracterizează viața noastră acum la sfârșit de secol XX, în prag de secol XXI: încercăm se facem cât mai multe, voim să facem cât mai multe, dorim, avem poftă de a avea mai mult, de a încerca mai multe posibilități, de a avea mai mult confort în viața de fiecare zi.

Spunea Sfântul Apostol Iacov în scrisoarea sa „că fiecare dintru a sa poftă se ispitește” (Iacov 1, 14). Aș putea să spun, parafrazând cuvântul Sfântului Apostol Iacov, că nu numai fiecare dintru a sa poftă se ispitește, zicând aceasta în sensul negativ al cuvântului, referindu-mă la ispită ca introducere în păcat, ci și în sensul general al cuvântului, neimplicând neapărat

o conotație negativă, așa putea să spun că fiecare trăiește viața sa, potrivit poftelor sale. Bineînțeles că de multe ori poftele noastre, dorințele noastre sunt limitate de circumstanțele exterioare. Pofta însă fiind interioară, uneori dorim să facem foarte multe, însă nu putem, pentru că suntem pur și simplu limitați de condițiile în care trăim, suntem limitați fie de sărăcie, fie de relațiile noastre, fie de multe alte lucruri care de acum înainte nu mai depind de noi. Și atunci se naște un fel de conflict, un fel de neconcordanță între viața noastră interioară și între viața noastră exterioară, căci una dorim în interiorul nostru și alta în realitate îndeplinim în viața noastră, și nu de puține ori acest conflict între starea interioară și starea exterioară, ne duce la stări de criză, de nefericire.

Sf. Părinți, dar aceasta o știm nu numai de la Sfinții Părinți, ci și din simpla înțelepciune a omului de rând, spun că fericirea nu este să dorești foarte mult și după aceea să nu-ți poți îndeplini ceea ce-ți dorești, ci fericirea constă în a ști să te mulțumești cu puțin, să-ți dorești exact atâta cât poți să îndeplinești, căci într-adevăr nu poți să fii fericit dacă dorești foarte mult și realizezi foarte puțin din ceea ce dorești. Cu mult mai sănătoasă, duhovnicește vorbind, este viața celui om care știe să se cunoască pe sine, să cunoască posibilitățile mediului în care trăiește, să-și cunoască lungul păturii.

De aceea, iată că postul, înseamnă o încetinire a acestui ritm, a vitezei noastre, a acestei vieți caracterizată prin dorirea de multe. Dacă dorim mai puțin în timpul postului, aceasta deci înseamnă că încetinim ritmul vieții. Dar ce se întâmplă atunci când încetinești ritmul vieții, atunci când îți încetinești alergarea? Nu cumva se întâmplă că vezi mai bine locurile pe unde treci? Nu cumva se întâmplă că cunoști mai bine oamenii cu care vii în contact? Nu cumva se întâmplă să te apropii mai mult, din toate punctele de vedere, de locuri, de lucruri și de oameni? Nu cumva se întâmplă că această încetinire a vieții dă ocazia să vezi și dincolo de parte văzută a lucrurilor și să vezi și partea lor nevăzută sau să înțelegi ceva sau cât mai mult din partea nevăzută a lor? Nu cumva dacă îți încetinești ritmul acesta al vieții, viteza în care trăiești, ai ocazia să te mai gândești la tine însuși, să te mai cunoști pe tine însuși și prin cunoștința de tine însuși, cum spune Fericitul Augustin, și apoi filosoful francez Pascal, să-l cunoști și pe Dumnezeu descoperindu-L pe El în sufletul pe care începi să ți-l cunoști?

Deci iată că înfrânarea, care nu este altceva decât ceea ce vrem să spunem prin post, este o deosebită ocazie care pur și simplu schimbă viața noastră atât în planul material cât și în cel spiritual. Cu alte cuvinte, dacă în perioadele obișnuite ale vieții, când nu suntem în post și trăim în viteza aceea specifică vieții noastre cotidiene, când dorim să facem, să acumulăm cât mai multe, fapt pentru care nu mai avem ocazie să le facem în profunzime,

ci numai așa doar sărind de la una la alta în mod superficial, pentru a cuprinde, cât mai mult, aceasta înseamnă că trăim pe orizontală, ca și cum am alerga, și în alergarea noastră am voi să acoperim cât mai multe mile, o distanță cât mai mare, în timpul postului, prin înfrânare, punem frână la multe din aceste lucruri, metaforic dar și realist vorbind, iar asta înseamnă că începem să dezvoltăm viața noastră pe verticală. Cu alte cuvinte ne mai restrângem din împrăștiere, din orizontală și începem să ne dezvoltăm pe verticală. Dezvoltarea vieții pe verticală nu înseamnă altceva decât a-ți întinde scopul sau direcția de cercetare spre interior, pe de o parte, și spre ceruri pe de altă parte, adică a trăi pe verticală înseamnă să-ți legi sufletul tău de Dumnezeu; înseamnă să trăiești între aceste două borne, între aceste două puncte de sprijin, de reper, între acest început și acest sfârșit, unul numindu-se Dumnezeu și altul numindu-se sufletul tău însuși.

Așadar, iată că de multe ori încercând să te duci spre Dumnezeu automat și implicit te adâncești în tine însuși pentru ca, și acolo să-L descoperi pe Dumnezeu. Dacă avansezi pe cealaltă direcție a verticalei și vei încerca să trăiești în introspecție, meditație și cunoaștere de sine, așa cum spunea și Socrate, te vei întâlni în sufletul tău cu Dumnezeu; cu alte cuvinte, fie că mergi pe verticală în sus, fie că cobori pe verticală în jos, începutul și sfârșitul se vor întâlni, ajungi în locul unde contrariile se adună, se întâlnesc ca într-un cerc; iar cercul din toate punctele de vedere, în creștinism, este simbolul perfecțiunii. Deci, aceasta înseamnă o viață care tinde spre perfecțiune, care te duce de la tine spre Dumnezeu, și de la Dumnezeu înapoi la tine într-un cerc care într-adevăr face, produce, operează o schimbare profundă, majoră în viața ta.

Iubiți credincioși,

Postul ca metodă de schimbare a vieții a fost rânduit și inițiat de Dumnezeu. N-au fost oamenii aceia care au spus la un moment dat, hai să postim, să vedem poate ne descoperim pe noi înșine, sau poate mai schimbăm ceva din ordinea ființei sau ordinea naturii. Postul a fost rânduit de Dumnezeu. Înainte ca oamenii să postească, Dumnezeu le-a spus să postească. Iar oamenii au aplicat postul în viața lor, și au văzut ceea ce poate să folosească postul în viața cuiva. Însă postul, a fost rânduit tocmai pentru ca omul, postind, să se poată apropia de Dumnezeu.

De ce voia Dumnezeu să și-l apropie pe om? Poate, între altele, pentru că, așa cum am spus despre viața noastră de astăzi că trăim în viteză, că vrem să facem cât mai multe, că inima noastră este, de fapt, un izvor nesfârșit de dorințe pe care le satisfacem sau nu, și oamenii din timpul Vechiului Testament erau la fel probabil preocupați cu extinderea pe orizontală, de

acumularea cât mai multor lucruri și deci prin aceasta pierzând dimensiunea verticală care este fundamentală vieții. Și atunci Dumnezeu probabil că le va fi rânduit postul pentru ca din când în când, în timpul anului liturgic al Vechiului Testament, omul să poată reveni la sine însuși, să poată reveni la condiția adevărată a vieții umane care este aceea de a-L vedea pe Dumnezeu, de a cunoaște pe Dumnezeu, de a trăi în comuniune cu Dumnezeu, căci omul a fost făcut nu pentru a fi aruncat din comuniunea lui Dumnezeu, din rai, din paradis, ci pentru a sta acolo. Dacă acest lucru s-a produs, atunci Dumnezeu pe lângă multe alte încercări de reapropiere, de reintegrare a omului în comuniunea divină, i-a pus la dispoziție și postul.

Deci iată, postul, după cum vedem practicat încă în Vechiul Testament, are două scopuri majore sau mai precis, se practică în două circumstanțe majore din viața omului: în primul rând se practică în momente de durere, momente de jale, de suferință, atunci când ți s-a întâmplat o nenorocire, așa cum vedem în practicile Vechiului Testament, dar și în practicile altor religii antice, când oamenii trecând prin vreo nenorocire își puneau sacul în cap, se înfrâneau de la diferite mâncăruri și plângeau; deci plângerea pentru o nenorocire oarecare ce se abătea asupra cuiva era însoțită de tot felul de restricții și acte de smerenie, de umilințe pe care omul și le aplica lui însuși. De aceea și noi, atunci când ne moare cineva, când comemorăm moartea cuiva, când vorbim de evenimente negative, dureroase din istoria unei familii, sau din istoria omenirii, comemorăm aceste evenimente cu post. Deci postul este o formă de jelire, o formă de a-ți manifesta durerea, uneori disperarea, dar nu disperarea în sensul depărtării de Dumnezeu, ci în sensul obișnuit uman al cuvântului, neimplicând despărțirea de Dumnezeu.

Dar dacă primul motiv al postului este legat de momente de durere și de jelire, și prin acesta postul însuși este o formă de jelire, celălalt motiv al postului sau aspect major este legat de întâmplări bucuroase, pozitive, creatoare din viața cuiva. De pildă când Moise a fost chemat la Muntele Sinai ca să i se dea tablele legii de către Dumnezeu, aceasta n-a fost o catastrofă în viața lui, dimpotrivă, a fost un eveniment extraordinar, o ocazie de bucurie. Și iată, Moise nu s-a dus să primească tablele legii până când, tot după porunca și rânduiala lui Dumnezeu, nu a postit patruzeci de zile; la fel și Mântuitorul Hristos, și-a început activitatea Sa publică printr-un post de patruzeci de zile. Deci, iată că și atunci când ești în preajma unui eveniment bun, care de asemenea are puterea, capacitatea să-ți schimbe cursul vieții, și care are o semnificație majoră pentru viața ta, te apropii de acel eveniment cu post, implicând în aceasta și rugăciunile, pentru că de aceea, cum spuneam, postul te apropie de Dumnezeu; dar când te apropii de Dumnezeu trebuie să încetești viteza căci astfel vezi mai bine lucrurile,

și dacă le vezi mi bine, le înțelegi mai bine, le contemplezi și le analizezi mai bine, vezi mai bine felul cum lucrurile sunt amplasate în contextul lor, rostul lor acolo, și apoi legătura lor cu tine. Prin aceasta duci o viață spirituală, morală, intelectuală cât mai aproape de formula îmbunătățită sau de desăvârșire.

Deci, postim și pentru durere, postim și pentru bucurie; aceasta înseamnă că de acum începem să ne schimbăm oarecum viața, începem să renunțăm la anumite feluri de mâncare, începem să ducem o viață mult mai intensă în pregătirea spirituală, o viață de post, de rugăciune, de smerenie, de meditație și contemplare, de fapte bune, începem să ne privim pe noi înșine cu un ochi mai critic, pentru a vedea mai bine cine suntem, pentru a ne face un rechizitoriu al faptelor noastre morale și pentru a ne pocăi. Postul este legat de pocăință, căci așa te curățești, prin pocăință, prin regret, prin lacrimile interioare ale sufletului și prin decizia de a nu mai face ceea ce știi că a fost rău ci de a te apropia astfel de Dumnezeu.

Dacă postul este o perioadă de îmbunătățire, de înflorire a vieții noastre atunci, cum este îndeobște cunoscut, trebuie să spunem că acest post se aplică în viața noastră atât la nivel material cât și spiritual. Postul trupesc este însă și un exercițiu pentru îmbunătățirea sănătății noastre, o cură fiziologică care nu face altceva decât să ne întărească trupul, însă tot așa de bine ne întărește și sufletul întrucât are un mare impact psihologic în viața omului. Aspectul spiritual al postului însă trebuie accentuat, adică rugăciunea, smerenia, umilința, faptele bune, nădejdea, credința și toate virtuțile; astfel, doar un post fiziologic, nu are un rol mântuitor. Într-un Apostol, care se citește la biserică se specifică o latură deosebit de importantă a postului. Sf. Apostol Pavel spune așa: dacă postești, atunci nu judeca pe aproapele tău, dacă postești, nu te închista într-un standard moral sau spiritual de orice fel de natură. Dacă postești, Mântuitorul Însuși spune, încuie-te în casa ta, nu arăta oamenilor că postești, spală-ți fața, arată-ți fața normală, chiar dacă postești pentru jelire, ca nu cumva, din post să-ți faci o mândrie cum că tu ești împlinitorul tradițiilor sau rânduielilor creștine, căci acest lucru nu face altceva decât să anihileze valoarea postului. Și cu atât mai mult nu judeca pe altcineva. Dacă cineva postește integral, foarte bine pentru acesta și Dumnezeu o să-i ajute cu mila Sa; dacă cineva postește parțial, este bine și așa, căci postul este integral, parțial, este post negru, este post cu reținere de la mai multe bucate, sau de la mai puține, fiecare postind după putința sa, după bolile sau neputințele pe care le are, căci fiecare are o boală sau o neputință. Principalul este ca atunci când te decizi, înaintea postului, ce post vrei să ții, să fii sincer cu tine însuși. Să nu te faci mai neputincios decât ești în fața lui Dumnezeu, zicând, lasă că sunt cam neputincios și trebuie să mănânc și brânză și ouă, pentru că nu pot numai cu legume.

Dumnezeu știe cât ești de neputincios, deci când decizi să faci un post, mai mult sau mai puțin aspru, să fii sincer cu tine, în fața sufletului tău și a lui Dumnezeu. De aceea, fiecare să țină cât poate și nimeni să nu judece pe altul pentru cât ține, căci zice Sfântul Apostol Pavel: „Cine te-a pus pe tine judecătorul slugii altuia” (Romani 14, 4) sau a aproapelui tău.

Iubiți credincioși,

După cum ați auzit în textul biblic cu care am început această meditație liturgică, postul implică participarea la slujbe, arderi de tot, adică sacrificii. În timpul postului trebuie să facem niște sacrificii pentru ca postul să aibă valoare sută la sută ajutătoare, spiritual vorbind, pentru sufletele noastre, pentru noi. Postul trebuie să fie asociat cu prezența credinciosului care postește la biserică, precum și cu faptele bune care sunt, în realitate, echivalentul sacrificiului de care vorbește Sfânta Scriptură. Așadar, în timpul postului, mai multă rugăciune, mai multă introspecție, mai multă toleranță față de cei din jur, mai puțină ceartă, mai multă tăcere, mai multă înțelegere, mai multă dragoste. De aceea, să rugăm pe milostivul Dumnezeu să ne ajute și să ne învrednicească cu puterea Sfântului Duh, să începem această deosebit de importantă pregătire din viața noastră, din calendarul liturgic al vieții noastre, cu credința că ceea ce facem, facem cu convingerea că împlinim o rânduială de milenii așezată de Dumnezeu și prin care noi ne arătăm copii supuși ai lui Dumnezeu. Amin.

Pr. dr. Theodor Damian

IV. ARTICOLE ȘI STUDII

DISCIPLINA CLERULUI ÎN LUMINA SFINTELOR CANOANE ȘI A LEGUIRILOR BISERICEȘTI

1. Slujirea preoțească și temeiurile disciplinei clericului

Misiunea sau slujirea preoțească este cea mai frumoasă și mai înaltă demnitate, la care omul poate fi chemat. Ea este, așa cum inspirat se exprima Sfântul Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul, „*arta artelor și știința științelor*”.

Preoția sau slujirea sacerdotală înseamnă continuarea pe pământ a activității Mântuitorului Iisus Hristos și îndeplinirea celor trei slujiri pe care El le-a săvârșit, cât a trăit cu trupul printre oameni, adică activitatea învățătorească, sfințitoare și conducătoare.

Prin îndeplinirea acestor trei lucrări sau slujiri, preotul conduce pe credincioși pe calea desăvârșirii și a mântuirii fiind răspunzător, înaintea lui Dumnezeu, de sufletele care îi sunt încredințate spre păstorie. De aici decurge necesitatea și obligativitatea ca întreaga lui activitate să se concentreze spre ducerea la îndeplinire a acestor îndatoriri pastorale, adică de a fi învățătorul obștii sale sau a credincioșilor din parohia sa, prin predică, cateheză și exemplul personal al vieții sale și al familiei sale, de a fi sfințitorul vieții credincioșilor săi, prin administrarea Sfințelor Taine și ierurgii, adică a tuturor lucrărilor sfințitoare pentru ei și pentru lucrurile și firea înconjurătoare și de a fi îndrumătorul sau conducătorul păstoriților săi, după normele religioase, morale și canonice fixate de Biserică și respectate de veacuri de către toți membrii organismului bisericesc.

Aceasta presupune și cere cu necesitate ca viața clericului, adică a acelei persoane, care s-a dedicat slujirii Mântuitorului și Bisericii Sale, să fie o viață de ordine și de disciplină prin excelență. Două sunt motivațiile de bază care îl obligă pe cleric la o viață de disciplină și de ordine, și anume realitatea lui de săvârșitor al celor sfinte și cea de îndrumător al vieții morale a credincioșilor săi. Calitatea de liturghisitor, de săvârșitor al celor sfinte, de organ sfințitor al vieții credincioșilor constituie nu numai punctul cel mai înalt al preoției, ci și latura cea mai însemnată a misiunii preoțești.

Ca să fie la înălțimea înfricoșătoarei și plinei de răspundere, misiuni de săvârșitor al celor sfinte, viața clericului trebuie să fie curată, fără prihană, sfântă, să fie „templu viu și sălaș duhovnicesc al lui Hristos”, cum spune Sf. Grigorie Teologul. Povățuirile din Liturghier ne arată amănunțit cum trebuie să fie cel care se apropie de înfricoșatul altar al jertfei celei dumnezeiești. De aceea, clericii păcătoși de orice fel sunt opriiți de sfintele canoane și de Pravile, de a mai sluji. Oprirea, pe termen limitat sau definitivă, de la săvârșirea celor sfinte este pedeapsa cea mai aspră și cea mai des întâlnită în actualul Regulament de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, pentru clericii care se fac vinovați de diferite abateri, greșeli sau păcate care umbresc și prejudiciază reputația morală cerută preotului.

Calitatea de păstor, conducător și învățator al turmei sale duhovnicești îl obligă de asemeni pe preot la o viață disciplinată și ordonată. Nu poți să fii învățator al păstoriților, pedagog și îndrumător de conștiințe sau făuritor de caractere morale, dacă viața ta nu este un exemplu demn de urmat. Nu zadarnic s-a spus că viața clericilor este Evanghelia laicilor. Rolul preotului nu este numai acela de a propovădui, de a vorbi, ci de a trăi, el însuși, în mod exemplar, învățătura morală, dovedindu-i astfel frumusețea și aplicând-o sau întruchipând-o integral în propria sa viață. Exemplul personal este cea mai eficace metodă pastorală. Vechiul proverb latin „Verba volant, exempla trahunt” își păstrează mereu valabilitatea. De aceea, neconcordanța dintre cuvânt și faptă sau comportare în viața clericilor a creat cunoscuta și puțin măgulitoarea zicală populară: „să faci ce zice popa, nu ce face el”.

La aceasta am mai adăuga și faptul că păcatele sau abaterile săvârșite de clerici sunt de două ori păgubitoare; atât pentru ei, cât mai ales, pentru credincioșii în care produc o ireparabilă sminteală. Lucrul acesta este important mai ales în contextul actual în care sectele și rău voitorii sau adversarii Bisericii Ortodoxe profită din plin tocmai de abaterile disciplinare ale clericilor pentru a defăima dreapta credință și pentru a racola noi adepți. De aceea o viață disciplinată, o viețuire, în acord cu normele morale, religioase și canonice stabilite de Biserică se impun de la sine. În acest context să vedem cum se reflectă disciplina clerului în canoanele și în legiuirile bisericesti care au dirigit și au îndrumat întotdeauna viața bisericască pe adevăratul făgaș al autenticei viețuiri creștine.

2. Necesitatea alcătuirii legilor bisericesti (a canoanelor)

S-a constatat, chiar de la începutul vieții creștine, că, în ciuda sublimității și a frumuseții vieții creștine și, în special, a slujirii preotești îmbrățișată și

îndeplinită cu frică și responsabilitate de către slujitorii bisericești, de diferite trepte ierarhice, au existat și situații sau cazuri în care slujitorii altarului au uitat sau au neglijat chemarea deosebită de slujire a lui Hristos și au săvârșit și fapte care nu sunt compatibile cu slujirea preoțească și cu demnitatea de cleric aducând prejudicii morale atât lor, cât și instituției pe care ei o slujesc.

Acestea au fost legate de cele trei laturi sau slujiri ale preoției: învățătorească, sfințitoare și conducătoare, însemnând abateri sau neglijări ale îndatoririlor lor legate de preoției. De aceea, autoritatea bisericească superioară, căreia i-a revenit întotdeauna răspunderea pentru buna rânduială în Biserică, a sancționat asemenea cazuri și a trasat norme pentru viitor cu scopul ca asemenea abateri de la îndatoririle de bază ale clerului să nu se mai întâmple. Ele sunt cuprinse în sfințele canoane pe baza cărora s-au alcătuit, apoi legiurile bisericești, cum sunt și cele ale Bisericii Ortodoxe Române. În acest sens, canoanele apostolice, ale sinoadelor ecumenice, locale și ale unor Sfinți Părinți, se referă concret la unele îndeletniciri, incompatibilități și activități sau știri care nu se potrivesc cu demnitatea preoțească înjosind-o sau dezbrăcând-o de caracterul sfințeniei și coborând-o în rândul îndeletnicirilor lumești, ca oricare alta. Or, din punct de vedere teologic și conform cu învățătura ortodoxă, slujirea sacerdotală nu este o activitate ca oricare alta, ci este o misiune, care nu trebuie umbrită, întinată sau micșorată, prin lucrări contrare spiritului și scopului ei. De asemenea, canoanele fac referire la o serie de fapte săvârșite de clerici, care sunt în primul rând considerate ca păcate și apoi încadrate ca abateri și delikte și introduse în normele juridice.

În continuare vom prezenta câteva din aceste activități și stări incompatibile cu slujirea preoțească, întrucât ele pândesc și tentează pe unii dintre slujitorii bisericești, iar în al doilea rând ne vom referi la abaterile și deliktele care pot fi săvârșite de clerici, care atrag după sine și sancțiunile corespunzătoare, pentru a se stăvili dezordinea sau compromiterea demnității și persoanei preotului, ca și a slujirii preoțești, în general.

3. Activități incompatibile cu slujirea preoțească

Cea dintâi, mai gravă și mai periculoasă dintre activitățile care compromit slujirea sacerdotală, fiind contrară misiunii preoțești este *îndeletnicirea cu afaceri lumești*. Este de la sine înțeles că asemenea preocupări sunt contrare misiunii preoțești care urmărește mai întâi de toate, cele cerești. Preoția este de origine divină și este îndreptată spre Dumnezeu, iar preotul este un trimis, un ales sau un chemat al cerului spre a conduce pe credincioși spre mântuire. Prin natura misiunii sale, preotul este chemat să fie slujitorul cerului

sau de a se ocupa de cele sfinte ale oamenilor. Grija ca preoții și slujitorii bisericești în general să nu se ocupe de afaceri lumești a preocupat atât autoritatea bisericească, dar și pe cea laică. De aceea, găsim atât în legislația bisericească, cât și în cea de stat dispoziții referitoare la această problemă. Așa, de pildă, canonul 6 apostolic spune limpede: „Episcopul sau presbiterul sau diaconul să nu ia asupra sa purtări de grijă lumești, iar de nu, să se caterisească”. Ce se înțelege prin griji lumești? Toate acele îndeletniciri, activități și stări care privesc lumea sau societatea și nu Biserica sau slujirea preoțească. În acest sens, canonul oprește orice fel de îndeletnicire sau activitate care are în vedere lumea și care nu se potrivește cu demnitatea preoțească. În această categorie a grijilor lumești și deci, incompatibile cu preoția intră toate treburile lumești, adică toate acele lucrări, demnități și stări care ar aduce prejudicii demnității preoțești și ar duce la deprecierea sau înjosirea ei. Între acestea putem aminti: negustoria sau comerțul, deținerea de magazine, chioșcuri, buticuri, asociații comerciale, firme, ateliere pentru fabricat diverse produse, care se vând pe piață; patronarea de fabrici, conerne, bănci și societăți financiare, cămătăria și împrumutarea banilor cu dobândă, administrarea de edituri și tipografii, a unor bunuri publice, arendarea, tutela, curatela sau ocupare demnităților sau funcțiilor publice civile și militare.

Atât canoanele cât și legile de stat, care în trecut au reglementat problemele bisericești, mai ales în perioada împăraților bizantini, fac pomenire de aceste îndeletniciri care nu se potrivesc cu demnitatea preoțească, deci sunt incompatibile cu ea, așa cum le-a apreciat și le-a taxat și Biserica în decursul veacurilor. Ceea ce trebuie să reținem însă citind aceste canoane și legi este faptul că autoritatea bisericească a declarat întotdeauna ca incompatibile funcțiile civile și de stat cu slujirea preoțească și dintr-un alt motiv foarte serios. Acesta se referă la faptul că multă vreme, adică până la sfârșitul secolului al IV-lea, funcțiile publice și de stat erau împreunate cu săvârșirea unor rituri pagane care se îndeplineau în chip special în onoarea în aceste funcții. Între acestea, în primul rând era jurământul care se făcea față de autoritatea civilă sau de stat și care avea în vedere pe zeii în care creștinii și mai ales preoții nu mai credeau. După secolul al IV-lea, și mai ales după libertatea religioasă dobândită de către Biserică și, în chip deosebit, după ce creștinismul a devenit religie de stat, în perioada domniei împăratului Justinian, episcopii au devenit demnitari de stat, iar mai târziu, între demnitarii de stat au fost ridicăți și egumenii. Lucrul acesta era posibil într-un stat teocrat sau în care Statul nu este separat de Biserică, nu așa cum a fost situația la noi în timpul comunismului și chiar după decembrie 1989, când Statul se declară separat de Biserică. Cu toate acestea, chiar și în aceste perioade s-a permis ca în interesul Bisericii și al binelui obștesc în general,

fețe bisericești să ocupe funcții de stat și să se îndeletnicească și cu alte treburi lumești care nu au mai fost socotite incompatibile cu funcțiile sacerdotale.

Între acestea menționăm tutela sau curatela. Așa se explică și faptul că, până la instaurarea comunismului în țara noastră ierarhii erau senatori de drept și chiar după aceea, cu rare excepții au fost întâlniți și în forurile publice. Să ne amintim că o bună perioadă de ani arhiepiscopul Macarios a fost președintele Ciprului. De aceea, prezența unor ierarhi și preoți în Parlamentul țării nu mai poate fi socotită astăzi o incompatibilitate cu demnitatea sacerdotală, ca și alte funcții de primari sau consilieri pe care le dețin unii dintre clerici sau chiar actuala funcție de secretari de stat pentru culte, deținută de un slujitor ortodox, în persoana preotului Nicolae Brânzea. Prin aceasta nu se înțelege că respectivele persoane fac politică, ceea ce Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe nu a îngăduit, pentru clerul ortodox, fiindcă forurile sau demnitățile în care sunt aleși, constituie organisme care lucrează în interesul cetățenilor, care sunt și credincioșii noștri și fiii Bisericii. Căci ierarhii sau preoții nu pot fi indiferenți în fața problemelor societății. Asemenea activitate este cu totul altceva decât politica de partid pe care Biserica nu o acceptă, pentru că un slujitor al celor sfinte care apără interesele unui partid, va veni în conflict cu proprii săi credincioși care aparțin altor partide creând certuri, conflicte, disensiuni și antipatii. Oricum, persoana care optează pentru o funcție într-un organism civil sau de stat, fie preot, călugăr sau episcop nu o poate face decât cu acceptul conducerii bisericești, de care depinde pentru păstrarea bunei rânduieli și a disciplinei în Biserică.

Dar, ceea ce trebuie subliniat în asemenea situații este faptul că incompatibilitatea provine mai degrabă din imposibilitatea ca acel cleric ales într-o funcție de stat sau civilă de a se mai ocupa și de cele duhovnicești pentru care el a fost hirotonit. Căci trebuie avut în vedere că un cleric ales în funcții civile sau publice, implicat în politică și prins în afaceri lumești nu va mai avea timp de păstoriții săi, de problemele pastorale pe care le va neglija fără să vrea. Afacerile lumești nu sunt potrivite pentru un slujitor al altarului, care este pus să fie lumina lumii, prin învățătura misionară și sarea pământului, prin exemplul vieții sale morale (Matei 5, 13, 18). El slujește Celui ce nu are împărăție în lumea aceasta (Ioan 14, 36). Chiar legile civile bizantine n-au îngăduit aceasta. În *Novela CXXIII, 6* a lui Justinian, se spune limpede: „Hotărâm ca nici un episcop, presbiter, cleric, sau monah să nu poată lua asupra sa astfel de afaceri care se referă la tezaurul statului sau să administreze averi publice sau particulare, sau să se prezinte ca avocați în procesele publice, deoarece prin aceasta se aduce pagubă Bisericii și se împiedică slujba preoțească”. După cum se poate vedea principala grijă este aceea de a nu se păgubi sau prejudicia demnitatea preoțească și Biserica.

Canonul 81 apostolic este și mai categoric în privința aceasta: „Am zis, că nu se cuvine ca episcopul sau prezbiterul să se coboare pe sine în ocârmuiri obștești (publice) ci să se hărăzească (dedice) nevoilor (trebuițelor) bisericești. Deci, ori să se supună a nu face aceasta, ori să se caterisească, căci, după povățuirea Domnului, nimeni nu poate sluji la doi domni” (Matei 6, 24). Canonul acesta ca și 6 apostolic amenință cu caterisirea pe cei care nu se supun și ocupă funcții de stat. Numai dacă acestea sunt în interesul Bisericii și al întregii obști, ele sunt îngăduite.

Dintre funcțiile publice menționate în mod expres în canoane și socotite incompatibile cu misiunea preoțească, sunt cele militare, pe care le interzic cu desăvârșire. Așa, de pildă, canonul 83 apostolic apreciază că preoția și armata sunt incompatibile: „Episcopul sau prezbiterul sau diaconul, ocupându-se cu acestea (exercitând o funcție militară) și voind să le ție pe amândouă, dregătoria romană de stat și cârmuirea preoțească să se caterisească, pentru că ale Cezarului sunt ale Cezarului și ale lui Dumnezeu sunt ale lui Dumnezeu” (Matei 22, 21). În legătură cu această dispoziție expresă a canonului, trebuie precizat că, clerul militar, reactivat și în Biserica noastră după 1989, nu intră în categoria aceasta ei fiind slujitori ai Bisericii pentru oamenii din armată. Canonul condamnă sau interzice funcțiile militare de combatanți sau administrative pe care le-ar deține preoții. Singura situație în care se îngăduie și acest lucru este în cazul războiului de apărare a Țării și a Bisericii. Pe aceeași linie merge și canonul 7 al Sinodului IV ecumenic, deși este mai categoric: „Am hotărât care au fost rostuiți odată în cler, precum și monahii să nu intre în oaste, nici în dregătorie lumească; iar dacă ar îndrăzni aceasta și nu s-ar pocăi, încât să se reîntoarcă la ceea ce mai întâi au ales pentru Dumnezeu, să fie dați anatema”. Canonul interzice mai ales stării clericale sau monahale și intrarea în oaste sau dregătorie civilă. Aceasta din urmă este posibilă numai înainte de hirotonie. Demisia din cler și părăsirea monahismului sunt interzise și pedepsite cu anatema, adică cu blestemul. În canonul X la Sinodul VII ecumenic se combate și obiceiul preoților de a părăsi parohia, de a se stabili în alt loc și de a-și lua asupra lor sarcini publice nebisericești.

Printre îndelenicirile lumești condamnate de canoane se amintește arenda averilor străine pentru câștiguri rușinoase. De aceea canonul 3 al Sinodului IV ecumenic precizează că: „Nici episcopul, nici clericul, nici monahul să nu ia în arendă avere, nici să se amestece în chivernisirea lucrurilor lumești, afară numai dacă n-a fost chemată la epitropia obligatorie a nevârstnicilor sau dacă episcopul cetății l-a rânduit să poarte grija lucrurilor bisericești sau a orfanilor sau a văduvelor neajutorate...”

Așadar, episcopul poate îngădui îndeletnicirea unor clerici în treburi lumești dacă sunt în interesul Bisericii. Aici intră și instituțiile de asistență

socială din Biserica veche și de astăzi. La același lucru se referă și canonul VI al Sinodului local de la Cartagina ca și canonul XI al Sinodului I-II de la Constantinopol.

Cămătăria sau darea împrumut a banilor cu dobândă este altă îndeletnicire incompatibilă cu preoția și condamnată de canoane: „S-a hotărât ca, clericul, dacă împrumută bani să primească banii săi înapoi, iar dacă va împrumuta sub altă formă, să primească cât a dat”, spune canonul XVI de la Cartagina, dobânda fiind socotită un câștig necinstit sau chiar un furt.

În fine, darea de gir sau de garanții pentru treburile lumești, se pedepsește cu caterisirea, în afară de cazul când se face în interes bisericesc sau filantropic prin canonul VI apostolic.

4. Delicte și abateri prevăzute de canoane și de legiurile bisericești actuale

Cercetând canoanele și legislația actuală a Bisericii Ortodoxe Române, adică Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române observăm o serie de acte pe care nu le pot săvârși clericii și care constituie încălcări ale disciplinei bisericești. Ele privesc toate cele trei aspecte sau laturi ale activității sau exercitării puterii bisericești: învățătoare, sfințitoare și conducătoare și constituie păcate apreciate și condamnate după gravitatea lor sau fărădelegi, fiindcă sunt încălcări ale normelor de conduită după care se păstrează buna rânduială a vieții bisericești, adică a normelor cu caracter religios moral și canonic. Din punct de vedere juridic ele sunt socotite ca delicte bisericești, adică abateri de la calea prevăzută sau indicată de lege, sau abateri disciplinare care înseamnă încălcarea cu vină de către o persoană, care face parte dintr-un colectiv, a regulilor de disciplină stabilite pentru acea colectivitate.

Indiferent de numărul lor, aceste încălcări ale normelor de conduită bisericească, sunt acte de indisciplină care afectează viața religioasă și produc sminteală în rindul celorlalți. De aceea ele sunt sancționate cu pedepse care diferă în funcție de gravitatea păcatului săvârșit, cele prevăzute pentru clerici fiind mult mai drastice decât cele pentru laici.

După obiectul asupra căruia este îndreptată fapta nepermisă săvârșită de un cleric, delictele bisericești pot fi:

a) *Împotriva credinței.* Aici sunt socotite: apostasia adică lepădarea credinței creștine și îmbrățișarea unei confesiuni religioase necreștine (can. 62 ap.; 10 al Sin. 1 ec.; 73 al Sf. Vasile cel Mare; 2 al Sf. Grigorie de Nissa; 1, 2 Ancira, 10 al Sf. Petru al Alexandriei); erezia, adică respingerea intenționată și îndărătnică a unei dogme fixată de Biserică sau ținerea la o părere

dogmatică eretică, reprobată sau respinsă de Biserică (canonul 1 al Sin 2, ec.); schisma confesională, care înseamnă despărțirea de Biserică din cauza înțelegerii deosebite a unor aspecte mai puțin importante ale învățaturii bisericești sau a unor chestiuni anumite ușor de împăcat (canonul 1 al Sf. Vasile cel Mare) sau schisma bisericească care înseamnă refuzul de a asculta de autoritatea bisericească legală (canoanele 31 ap.; 6 Gangra, 5 Antiohia, 10, II Cartagina; 13, 14, 15, ale Sin. I - II de la Constantinopole); hula; blasfemia împotriva lui Dumnezeu; superstiția, adică credința deșartă (canonul 65 al Sin. VI ecumenic).

b) *Împotriva lucrurilor sfinte*. Această categorie cuprinde sacrilegiul sau ierosilia, adică batjocorirea lucrărilor sfinte care se pot manifesta față de lucrurile sfinte: altar, biserici, cimitir, față de persoane, cum ar fi slujitorii sfințiți sau față de obiecte sfinte: vase, veșminte, cruci, Evanghelie, icoane etc.; simonia, adică traficul cu cele sfinte sau cumpărarea harului pe bani, condamnat și de Sf. Scriptură (Fapte VIII, 18-19) și canoanele: 29, 76 ap., 2 al sin. IV ec., 22, 23 al sin. VI ec., 4, 5, 19 ale Sin. VII ec; 23 Antiohia.

c) *Împotriva persoanei proprii sau a aproapelui*. În această categorie menționăm pe cele împotriva vieții fizice ca: sinuciderea, duelul, uciderea, complicitatea la avort; împotriva onoarei, fraudă, defăimarea, vizitarea localurilor rău famate, adulterul, desfrâul, homosexualitatea; contra bunurilor personale a averii, cum ar fi furtul, delapidarea, înșelăciunea, camăta; contra societății sau a autorității de stat: înalta trădare (can. 84 a); conjurația (can. 18, al Sin. IV ec.), sperjurul, adică jurământul strâmb (can. 25 a; 10, 17, 29, 64 ale Sfântului Vasile cel Mare).

Păcatele sau delictele bisericești săvârșite de clerici se pot referi și la încălcarea normelor privitoare la cele trei categorii de lucrări pe care ei sunt obligați să le săvârșească, ca fundamentale pentru misiunea lor sacerdotală.

Sub acest aspect ele se împart în trei categorii:

a) *delicte în legătură cu exercitarea puterii învățătoarești*, adică privitoare la lucrarea de predicare sau învățare a adevărului de credință. Acestea sunt: săvârșirea de acte de propovăduire a credinței în afara unității sau a parohiei ori eparhiei pentru care clericul respectiv are competența să-și săvârșescă lucrarea preoțească, ca și refuzul de a propovădui dreapta credință.

b) *delicte în legătură cu exercitarea puterii sfințitoare*, adică privitoare la lucrarea de slujire sau desăvârșire a acelor sfinte: săvârșirea de acte sfinte împotriva rânduielilor, prescrise pentru acestea, săvârșirea sau introducerea de inovații tipiconale, refuzul de a săvârși lucrările sfințitoare, divulgarea secretului mărturisirii, neglijarea îndatoririlor pastorale cu caracter sacerdotal, neîmpărtășirea bolnavilor sau muribunzilor.

c) *delicte în legătură cu exercitarea puterii conducătoare*, adică privitoare la lucrarea de îndrumare și conducere a credincioșilor a căror păstorie le-a

fost încredințată și a unităților bisericești în care aceștia sunt constituiți, parohii, mănăstiri, protoierii, eparhii.

Pentru clerul monahal, delictele se referă și la cele trei voturi pe care, aceștia le depun: ascultarea necondiționată, sărăcia de bună voie și castitatea. Între aceste păcate sau delictes pot fi amintite: refuzul la supunere și ascultare, acumularea de bunuri nefolositoare sau prisositoare, desfrăul, avortul, păcate împotriva firii, perversiunile sexuale, ca și cele legate de stilul de viață monahală: chinovitic sau idioritm.

5. Abateri și delictes prevăzute de regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române

Păcatele sau fărâdelegile săvârșirea de clerici și sancționate de canoane le întâlnim și în legiuirile actuale ale Bisericii noastre sub forma și denumirea de abateri și delictes. La abateri sunt menționate: neglijența sau neascultarea întru îndeplinirea datoriilor bisericești, căutarea de certuri și provocarea de neînțelegeri în sânul Bisericii sau impunerea cu sila a plății serviciilor religioase; executarea înainte de a dobândi aprobarea organelor superioare a acelor hotărâri ce trebuie să fie aprobate în prealabil de autoritățile superioare; săvârșirea celor sfinte într-o altă parohie sau biserică, fără aprobarea chiriarhului sau fără consimțământul preotului locului; părăsirea parohiei, fie cu locuință, fie cu serviciul, șederea mai multă vreme afară din parohie, fără voia și fără știrea episcopului respectiv; incorectitudini săvârșite în afaceri oficiale, constatate și sancționate de autoritățile judecătorești și de stat, faptele mai puțin grave săvârșite contra ordinii și buneii cuviințe.

La delictesle disciplinare Regulamentul de procedură prevede: săvârșirea cu de la sine putere a lucrărilor sfinte de un preot sau diacon suspendat sau depus legal; părăsirea, cu de la sine putere, a locului său la serviciu și îndeplinirea serviciilor preoțești în altă parohie fără știrea și consimțământul autorității bisericești competente; neglijarea ritualului prescrist la săvârșirea lucrărilor sfinte; violarea secretului mărturisirii; îndeletnicirea cu afacerile potrivnice chemării preoțești; sperjurul; sacrilegiul sau ierosilia, blasfemia; calomnierea și acuzarea neîntemeiată de fapte necistite față de orice cleric, față de căpeteniile și superiorii Bisericii, precum și față de corporațiunile, instituțiile și organele bisericești, adulterul, beția, curvia, jocul de noroc; apostazia; erezia; schisma; simonia; neglijarea, neîndeplinirea îndatoririlor impuse de Statutul de organizare și funcționare și de Regulamentele lui de aplicare precum și de toate ordinele și dispozițiile autorităților bisericești, administrarea incorectă a bunurilor bisericești, însușirea sau întrebuințarea lor în alte scopuri; furtul, camăta; bătaia; omorul; conjurațiunea împotriva

autorităților legale și trădarea Statului; condamnarea definitivă de către instanțele judecătorești ale Statului pentru orice alte crime și delictе (constatate și pedepsite de către instanțele judecătorești ale Statului).

Constatate și judecate de către instanțele oficiale ale Bisericii noastre: consistoriul disciplinar protopopesic, consistoriul eparhial și sinodul mitropolitan ca instanță de recurs, aceste abateri și delictе sunt pedepsite în funcție de gravitatea lor cu pedepse care merg de la dojana arhierescă, pierderea oficiului de paroh pe timp limitat sau definitiv, oprirea de la săvârșirea anumitor lucrări sfinte sau oprirea totală de la săvârșirea acestor lucrări pe un anumit timp, canonisirea la mănăstire sau catedrală, transferarea, până la degradarea definitivă a vinovatului din rangurile bisericești și onorifice pe care le posedă, pierderea pentru totdeauna a dreptului, de a fi ridicat la un grad ierarhic superior și administrativ, depunerea sau pierderea dreptului pentru totdeauna, de a săvârși vreo lucrare sacră, fără pierderea calității de preot, cu puțință de a fi întrebuițat în administrație, caterisirea, destituirea (pentru cântăreți și paraclisieri) și excluderea din monahism pentru monahi și monahii. La acestea mai menționăm pe cele întâlnite în canoane: afurisirea sau excomunicarea și anatema sau blestemul.

6. Actualitatea canoanelor în menținerea disciplinei clerului

Prezentarea delictelor și abaterilor la care se pot deda unii dintre membrii clerului ca și activitățile incompatibile cu calitatea de slujitor al Bisericii ne arată grija pe care autoritatea bisericească a avut-o întotdeauna pentru bunul mers al vieții bisericești și pentru păstrarea unității în Biserică și a demnității slujirii sacerdotale. Canoanele nu au avut rolul de a pedepsi pe slujitorii bisericești, ci de a-i conștientiza de măreția slujirii preoțești și de responsabilitatea imensă care revine clerului în lucrarea, în îndrumarea sufletelor păstoriiților pe calea mântuirii. Biserica nu dorește moartea păcătosului ci sa se întoarca și sa fie viu. De aceea ele au constituit mereu cadrul legal și normal în care trebuie să-și desfășoare activitatea pastorală și au contribuit din plin la menținerea disciplinei și a ordinii în Biserică. Ele rămân mereu actuale și necesare, cu excepția celor care de la sine au căzut în desuetudine și nu se abrogă niciodată.

O instituție serioasă cum este Biserica nu poate exista fără disciplină și ordine, fără rânduială. Iar această ordine și disciplină care asigură și unitatea în Biserică se bazează pe unul din principiile fundamentale pentru organizarea și funcționarea Bisericii și anume, al ierarhiei, căruia i se dă expresie canonică în ceea ce se cheamă ascultarea canonică.

A asculta de canoane înseamnă a asculta de ierarhie care a formulat aceste norme de viațuire a Bisericii. Îndeosebi, canoanele vorbesc de ascultarea

față de episcop pe care îl numesc părinte spiritual al preoților. Tocmai de aceea canoanele hotărăsc pentru neascultarea de episcop, depunerea clericilor respectivi din treaptă și socotesc asemenea neascultări dorință de stăpânire și violență (can.31. ap. 13, 14, 15, al Sin. particular din Constantinopol I-II). Singurul caz îngăduit de canoane în care preoții pot refuza ascultarea față de episcop, fără să fie supuși pedepsei și fără să aștepte hotărârea sinodului respectiv împotriva episcopului este atunci când un episcop începe să predice în Biserică o învățătură eretică. Alte situații sau motivări nu îndreptățesc în nici un fel și nicicând neascultarea și mai ales răzvrătirea față de episcop. Ascultarea canonică față de episcop poate fi și un exemplu care poate servi permanent și credincioșilor pentru ascultarea cu care și ei sunt datori față de păstorii lor, față de clerici; toate concură spre buna rânduială în Biserică. Fără această ascultare nu este cu puțință păstrarea bunei rânduiei în Biserică și desfășurarea lucrării mântuitoare pe care trebuie să o îndeplinească slujitorii Bisericii.

Ascultarea de ierarhie și de canoanele sau normele de viețuire ale Bisericii reprezintă un liant social în viața Bisericii. El presupune credință comună, norme religioase și morale întemeiate pe ea și apoi norme juridice, care precizează concret îndatorirea ascultării canonice.

Fiind apreciată ca un cheag al vieții bisericești și ca o pârghie de bază a lucrării Bisericii în lume, ascultarea canonică nu este prezentă numai la anumite sectoare ale vieții bisericești sau numai la o categorie de persoane, ci în întreaga structură și lucrare a Bisericii, iar cine iese din ascultare canonică, iese din Biserică.

De aceea se impune ca toți membrii clerului să cunoască prevederile canoanelor, nu din teama de pedeapsă ci din dorința de unitate a Bisericii și de a spori eficiența lucrării ei în lume, să le respecte și să le dea expresie în activitatea pe care o desfășoară fiecare în locul unde este rânduit să păstorească, fiind conștienți că Dumnezeu ne cheamă la unitate și rânduială sau ordine. Timpurile pe care le trăim cer o asemenea atitudine și lucrare unitară a Bisericii sub îndrumarea ierarhiei bisericești, fiind și o pavază împotriva celor care mai împrășcă Biserica cu noroi și mai găesc în slujitorii ei vinovați de dezastrele trecutei ideologii sau încearcă să rupă pe credincioși de la sânul cald și primitiv al Bisericii noastre naționale.

Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula

EVANGHELIA IUBIRII ȘI A CUNOAȘTERII LUI DUMNEZEU ÎN GÂNDIREA PROFETULUI OSEA

Ultimele trei decade din viața Regatului de Nord, mai ales perioada activității lui Osea, sunt caracterizate de două stări de spirit diferite: una dominată de liniște și prosperitate, iar cealaltă de instabilitate politică și violență.¹

Fiecare dintre aceste stări de spirit se reflectă în cuvântările profetului care le consideră, pe ambele, ca distructive pentru buna viețuire, întrucât el susține existența unei relații organice interdeterminative între viața religioasă și viața politico-economică. Prosperitatea economică și stabilitatea politică sunt darul lui Dumnezeu manifestat către cei care rămân în legătură filială cu El. Din această poziție se desprinde prima temă teologică majoră a gândirii lui Osea, pe care noi am numit-o:

1. *Filiație – creație și Legământ – binecuvântare.*

Din expunerea analitică a contextului istoric al vremii sale și a trecutului îndepărtat al poporului, reiese o altă temă teologică importantă și anume tema „cunoașterii“;

2. *Incomprehensibilitatea cunoașterii divine și cunoașterea lui Dumnezeu, mijloc de afirmare a filiației – alegere – de către popor în ambiantul său istoric dăruit și în Dumnezeu – dragoste – revelat.*

Din prezentarea conflictului dintre Yahwism și Baalism se decantează tema teologică:

3. *Dumnezeul viu, Dumnezeu mântuitor și cel care înviază. Cultul ca loc de întâlnire – întoarcere, vorbire – sfătuire și de cunoaștere spre înviere.*

Simbolismul, comparația, metafora și alegoria din Cartea Osea determină o nouă teologie, antropologică:

4. *Familia-simbol al legăturii cu divinitatea, mediu de fortificare în cunoașterea revelației și de experiență restauratoare a lui „da'at” și „hesed”.*

O altă temă teologică importantă este cea eshatologică pe care am putea-o numi:

---

¹ J. D. Newsome, *The Hebrew Prophets*, Atlanta, 1984, p. 31.

5. De la „olam haze” la „olam haba” prin înțelegerea și trăirea în dimensiunea lui „iom Yahwe”.

Am sintetizat doar aceste cinci teme, deși teologia cărții lui Osea este mult mai amplă, dar temele acestea sunt teme generale, ele urmând a fi dezvoltate pe elementele constitutive din care au fost desprinse.

Teologia cărții sale a fost caracterizată de exegeți ca o teologie a iubirii² ca teologie a nădejzii³, ca teologie a harului⁴, ca teologie a inimii și a sfințeniei⁵, ca teologie a eshatomului realizat⁶, de aceea „Ioan al Vechiului Testament” este „Ioan al inimii și Ioan al crucii”, mesajul său având multiple convergențe spre revelația desăvârșită a Fiului, a Dumnezeuului tripersonal descoperit ca sursă unică a mântuirii.

1. Despre „filiație – creație și legământ – binecuvântare”

Teologia Pentateuhului, ca teologie a Numelui lui Dumnezeu⁷, are legături multiple cu teologia cărții Osea, este, în fapt, punctul de plecare al teologiei persoanei la Osea⁸. Ieșire 3 ne indică existența a două etape în cadrul revelării lui Dumnezeu:

- revelarea lui Dumnezeu ca Dumnezeu al părinților (Ieșire 3, 6-13) și
- revelarea naturii Sale (Ieșire 3, 14), definiție care a rămas pentru posteritate ca expresie ultimă și axiomatică. Revelarea trinității persoanelor, desăvârșit realizată în Fiul nefiind altceva decât argumentarea superiorității Dumnezeuului treimic față de orice tip de existență, fiind, prin acoperirea integrală a spectrului gramatical al verbului „a fi” de către dumnezeirea unică, fără a mai fi nevoie de altcineva ca să participe la subiectivarea persoanelor (spunem persoane – referindu-ne la categoria gramaticală și nu la ipostas). Dumnezeu este Eu, Tu, El, Noi, Voi, Ele, sunt ceea ce sunt – ερω ειμ οων - „Eheie așer eheie”. Aspectul relativ al propoziției „așer eheie” a făcut ca mulți teologi să vadă în această definiție o revelare a aseității, deci a unui atribut divin. Da, așa este, numai că aici stă ascuns și atributul omniprezenței ceea ce face ca panopia atributelor să conveargă spre revelarea naturii, a viului suprem. De aceea, se întreba posteritatea: este Dumnezeuul părinților

² K. Derek, *Love to the Loveless, Bible Speaks Truly Today*, Downer Grove, 1981.

³ G. Forell, *Faith Active in Love*, Augsburg, 1954 și C. Westermann, *Elements of Old Testament Theology*, Atlanta, 1982.

⁴ G. Farr, *The Concept of Grace in Book of Hosea*, Z. A. W. 70, 1958, p. 98-107.

⁵ G. C. Morgan, *Hosea. The Heart an Holiness of God*, New York, 1934; N. H. Smith, *Mercy and Sacrifice*, London, 1953.

⁶ O. Ploeger, *Theocracy and Eschatology*, 1968.

⁷ G. V. Rad, *Th. A. T., I*, 1958, p. 160.

⁸ *Ibidem*.

un Dumnezeu al morților sau al celor vii? Răspunsul a fost, este și va fi: Dumnezeu cel viu al celor vii prin care și cu care cei morți vin la eshaton. Pentru că omul nu moare față de veșnicie, ci în timp. Forma aceasta relativă are în sine o dimensiune anagogenică: relativul survine în creație din pricina omului, când este folosit pentru a exprima ceva despre Dumnezeu el este expresie a libertății noastre. Avem libertatea de a alege pentru a fi aleși, adică de a-L alege pe Dumnezeu în locul senzualității sterile căci această alegere deschide câmpul relațiilor interpersonale, familiale, dintre om și divinitate, sau de a nu-L alege și atunci se pierd chiar și relațiile interpersonale dintre om și om. De aceea, Osea, sesizând în cadrul crizei religioase înclinarea poporului spre personificarea divinității vine cu *corectura doctrinară*, desfășurând o teologie a persoanei, și *moral-parenetică*, dezvoltând o teologie a istoriei. Primei corecturi îi corespunde „da'at Elohim și Da'at Yahwe“, celei de a doua îi corespunde „hesed“. Punctul de conjuncție al celor două este omul în actul săvârșirii lui „milă voiesc, iar nu jertfă“ (6, 6).

Da'at Elohim și Da'at YHWH

Am afirmat mai sus că Pentateuhul dezvoltă o teologie a numelui lui Dumnezeu. Ea se găsește însă și în cărțile profeților, de pildă la Iezechiel 43, 7-8 „casa lui Israel nu va mai întina numele Meu cel sfânt“ sau în cărțile istorice la III Regi 9, 3 „am auzit rugăciunea ta și cererea ta cu care te-ai rugat către Mine și ți-am îndeplinit toate după cererea ta; am sfințit templul pe care l-ai zidit, ca să petreacă numele Meu acolo...“, ceea ce dovedește complementaritatea etapelor revelației sau dezvoltarea ei în sensul adăugării de noi învățături (dar numai prin descoperire, printr-o nouă revelare), lămuritoare, cu privire la Dumnezeu și la creație. Tora este expunerea doctrinară a învățăturii despre Dumnezeu, iar Torot sunt învățăturile prin care omul poate deveni dumnezeu prin har (această exprimare trebuie receptată în lumina teologiei pauline dezvoltată în Romani și Galateni).

Potrivit concepției antice numele nu este un simplu sunet, o fărâamă de fum, ci între el și purtătorul său există o strânsă legătură substanțială. Purtătorul există în numele său și în consecință numele conține o afirmație despre esența (ființa) celui care-l poartă sau în tot cazul câteva lucruri despre puterea proprie a purtătorului. Această învățătură era pentru viața cultică a vechiului Orient de o importanță deosebită, importantă care marca contactul dintre el și constituția însăși a purtătorului⁹. De aceea, fără cunoașterea numelui divin, în orice cult, toate relațiile dintre om și divinitate deveneau imposibile, pentru că le lipsea mijlocul de invocare a divinității¹⁰. Sfinții

⁹ *Ibidem*, p. 161.

¹⁰ *Ibidem*, p. 162.

Părinți, pornind de la descoperirea supranaturală, leagă numele divin de aceeași manifestare, de invocarea divinității de către om și spun: „Cuvântul Dumnezeu este vocativul prin care-L chemăm pe cel negrăit”¹¹. Dar, în viziunea lor, ca de altfel la Osea, taina Creatorului s-a oglindit în oglinda lumii create în așa măsură încât Teofil al Alexandriei spune: „arată-mi omul tău și eu ți-L voi arăta pe Dumnezeuul meu”¹². Sf. Ap. Petru vorbește despre *homo cordis absconditus* (I Petru 3, 4), omul ascuns al inimii. *Deus absconditus* și-a creat un față către față al Său, *homo absconditus*, omul tainic, icoana Sa cea vie¹³. Tocmai pentru a ne face să presimțim și să înțelegem dorința din veci a lui Dumnezeu de a deveni Om, spune Sf. Maxim Mărturisitorul, „harul înăscut a fost implicat chiar în actul creației omului”¹⁴, de aici rezultând dimensiunea iconică și potențialitatea asemănării omului cu Dumnezeu. Dumnezeu a pus în inima omului *dorul după Dumnezeu*¹⁵ și aceasta pentru că omul poartă în el o *anumită măsură a cunoașterii lui Dumnezeu*¹⁶. Pentru a înțelege această opinie teologică patristică este necesar să marcăm linia interpretativă răsăriteană cu privire la actul gnoseologic. Răsăritul face distincție între *rațiune* cu diferențierea ei discursivă la infinit, întoarsă spre multiplu și contrariu, și, deci „deifugă” și *înțelegere* – ca depășire a contrariilor și integrare intensivă până la unitate și la unul¹⁷. Evagrie precizează bine diferența de grad și ierarhia lor atunci când spune: „înțelegerea sălășluiește în inimă, cugetarea în creier”. Inima, centrul fără întindere, este sediul înțelegerii cu sensul de minte - νοῦς. Aceasta nu înseamnă deloc negarea gândirii discursive, ci cunoașterea limitelor sale și integrarea ei într-o putere de înțelegere reînnoită. Integrarea nu este o simplă convergență, ci o coincidență în punctul de plecare, căci cunoașterea este iubitoare și iubirea este înțelegătoare și primitoare a tainelor cerești¹⁸. În acest sens, patristica răsăriteană nu cunoaște distincția dintre o „cale a iubirii” și o „cale a cunoașterii”, fiind în întregime centrată pe contemplarea frumuseții dumnezeiești. Actul contemplării activând în noi cunoașterea care este o lumină a sufletului¹⁹. Prin urmare, cunoașterea, ca participare la adevăr, constituie în primul rând

¹¹ Sf. Grigorie de Nazianz leagă cuvântul theos de aithein (a arde). Dumnezeu este foc. Oratio 30, 18.

¹² P. Evdokimov, *Cunoașterea lui Dumnezeu*, București, 1995, p. 13.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, P. G. 91, col. 1032 A și P. G. 90, col. 416 CD.

¹⁵ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre Hexaïmeron*, P. G. 44, col. 72 A.

¹⁶ P. Evdokimov, *Op. cit.*, p. 17.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Sf. Ioan Damaschinul, *Dialectice* 3, P. G. 94, col. 536 B.

¹⁹ N. Matsoukas, *Introducere în gnoseologia teologică*, București, 1997, p. 38.

o achiziție care luminează, îmbogățește și transformă pe om²⁰. Astfel, cunoașterea, ca participare la realitate, nu se înțelege numai ca o descriere schematică și goală sau ca teorie, ci, totodată, ca energie și aplicație sau, în alți termeni, act și practică. Acesta este punctul de interferare dintre gândirea teologică a lui Osea și gândirea patristică, punct în care cunoașterea are ca izvor obiectul, adică pe Dumnezeu. De aceea, expresia „da'at Elohim” nu este o simplă speculație oseiană, ci un adevăr care transpare din creație, iar „da'at YHWH” este un adevăr care transpare din revelația – definiție a propriei Sale ființe.

Osea folosește de două ori expresia „da'at Elohim” (Osea 4, 1-6 și 6, 6) și de trei ori pe „da'at YHWH” (Osea 2, 22; 5, 4; 6, 3). „Da'at Elohim” nu mai apare decât în Pildele lui Solomon 2, 5 unde are înțelesul evident de „cunoaștere a lui Dumnezeu sau cunoștința de Dumnezeu”. Înțeleptul Solomon distinge în cadrul existenței omenirii o etapă marcată de goana după podoabe, după averi trecătoare. Această atitudine a omenirii nu relevă vreo dispoziție efectivă pentru înțelepciunea autentică, pentru înțelepciunea care conduce la adevărata frumusețe și de aceea el cere omului „plecarea urechii spre înțelepciune și înclinarea inimii spre buna chibzuială”, căci acestea ne conduc spre temerea de Domnul și spre cunoștința de Dumnezeu. La fel este prezentată starea omenirii și în cazul cărții Osea. Aurul și argintul devin idoli, iar chibzuiala un lucru rar. De aceea, nu putem să nu distingem, precum fac Baumann, Botterwek, Mowinkel, Marti, Weise²¹, cele două expresii una de cealaltă, dar nici să spunem cu Baumann că Da'at Yahwe, luată ca element distinct, conduce spre egocentrism, fiindcă cele două au un obiect unic, un unic izvor care se revelează în două etape succesive complementare. Da'at Elohim reflectă pe Dumnezeul creator, autorul frumuseții, iar da'at Yahwe reflectă ideea mântuirii, Dumnezeul izbăvitor, G. V. Rad repertoriza folosirea numelui lui Dumnezeu de cca. 6700 de ori în Vechiul Testament, dintre care de 2500 de ori este folosit Elohim și remarcă faptul că orice speculație teologică s-ar emite cu privire la cele două nume nu este suficientă pentru a exprima întregul de necuprins al dumnezeirii²². Este cert că la Osea cele două sunt distincte ca nivel de exprimare, una reiterează evenimentele legate de creație, actul creației fiind un act de tip marital care oferă posibilitatea creației să crească în Da'at Elohim, și celălalt reiterează evenimentele re-creației – educație spre salvare –, acțiune tot de tip marital

²⁰ A se vedea: Eberhard Baumann, *Yada und seine Derivate*, Z. A. W. XXVII (1908) p. 22-41 și 110-143; Wilhelm Reiss, *Gott nicht kennen im alten Schrift propheten*, B. W. A. T. 2 Folge, Heft, 1923.

²¹ E. Baumann, *Op. cit.*, p. 48.

²² G. V. Rad, *Op. cit.*, p. 165.

care oferă posibilitatea poporului ales să crească în Da'at Yahwe, ca model revendicator al tuturor. Dar Da'at Yahwe nu se va realiza desăvârșit decât în Hristos, de aceea expresia are o consonanță hristologică evidentă, „Verbum Dei” fiind prezent în profeți.

Așadar, cele două expresii cer omului participația ca element dinamic la actul revelării lui Dumnezeu în creație, îi cer vederea frumuseții create și propria-i frumusețe. Vederea acestora fac actul gnosei umane convergent spre înțelegerea „unității creației ca reflex al unității substanței²³, existenței și voinței Creatorului. Din această înțelegere se intră în sfera poporului ales, a lui Israel ca popor al lui Dumnezeu. Nu putem să trecem la dezvoltarea acestei teme fără să marcăm planul extins al simbolismului mariajului profetului. Dumnezeu a creat toate, a creat neamul omenesc, această icoană a chipului Său, dar el a căzut în păcat. Păcatul frânge legitimitatea celei dintâi căsătorii, dar mama cea zămislitoare a toată viața nu rămâne stearpă, ci întru întoarcere unul dintre fii se învrednicește de alegere și el crește ca fiu iubit, fiu izbăvit de Dumnezeu, cel întru care pedagogic Dumnezeu își revarsă milostivirea pentru ca descendenții săi să fie „poporul Meu”. Alegerea fiului și creșterea sa este o reșezare a căsătoriei descrisă de profet în capitolul 3.

Israel este poporul lui Dumnezeu

Crezul fundamental al lui Osea pe care se bazează toate celelalte afirmații teologice ale sale este cel mai adesea însumat în această sintagmă: Israel este poporul lui Dumnezeu. Când vorbește direct sau subsecvent despre acest adevăr Osea preferă numele de YHWH în locul celui de ELOHIM. Folosirea acestui nume implică intimitatea unei foarte apropiate relații personale care s-a stabilit între Dumnezeu și Israel. Unii exegeți chiar accentuează 1, 9 ca fiind o referire oseiană la evenimentul rugului aprins de la Ieșire 3, în care numel YHWH e corelat cu verbul „sunt” (Ieș. 3, 14) și în care o nouă eră începe în relația dintre Dumnezeu și poporul lui Israel. Sf. Clement Alexandrinul vede în exprimarea lui Osea o certificare a tipului și rolului pedagogic al lui Israel, o intimitate bazată pe cunoașterea reciprocă dintre Dascăl și învățacel²⁴.

Oricum, sunt moduri mult mai relevante în care alegerea lui Israel de către Dumnezeu este exprimată de Osea, și multe dintre acestea se referă la trecutul poporului ales.

²³ Vl. Soloviov merge foarte departe în explorarea unității, în sensul în care merg Părinții răsăriteni și afirmă că „omul se poate uni liber cu divinitatea originară, pornind din el însuși, și aceasta pentru că adâncul din el este el însuși, într-un fel, dumnezeiesc, sau mai exact participant la divinitate, în *Lectures on Godmanhood*, London, 1948, p. 79.

²⁴ Sf. Clement Al., *Stromata VI*, în PSB 5, II, p. 449-450.

Osea posedă un simț de apreciere deosebit de profund pentru tradițiile istorice ale lui Israel și nu ezită niciodată să reamintească aceste tradiții în efortul său de reactualizare a responsabilităților spirituale în mintea poporului. El face referire la legământul lui Dumnezeu cu Adam (6, 7) și la istoria patriarhului Iacob (12, 3-4). De asemeni sunt câteva aluzii la experiența lui Israel în Egipt (2, 15; 11, 1; 13, 4) și la rolul lui Moise deținut în timpul exodului (12, 13). Darea Legii e prezentată la 4, 6; 8, 1, 12, ca fiind perioada pribegiei lui Israel în sălbăticie (2, 3; 9, 10; 13, 5).

Acestea și alte incidente din trecutul lui Israel nu sunt citate pentru simplul scop anamnetic, ci într-o astfel de manieră încât să reverbereze în sufletul poporului faptul că ei au fost aleși ca proprii ai lui YHWH (Yahwe a fost primul soț al lui Israel – 2, 7) și că li s-a purtat de grijă și că au beneficiat de pronia divină ani nenumărați. Încrâncenarea lor în fărădelege nu golește exprimarea profetului de sens real istoric, ci îi relevă aspectul profund ca fiind rodul unei *gândiri corporate*²⁵.

Specialiștii au constatat în Vechiul Testament un mod de gândire cu totul diferit de ceea ce ei au numit modul grecesc, care este de fapt și modul nostru de gândire. E vorba de așa numita gândire corporată. Teologii, cu rare excepții²⁶, n-au conexas acest fel de gândire cu modul lui Dumnezeu de a vorbi despre Sine. Ea este caracteristică lui Israel ca popor, exprimând unitatea lui Israel și folosind cel mult pentru dezlegarea unor enigme biblice, cum e Fiul omului sau Ebed-Yahwe²⁷. Relaționând acest tip de gândire cu modul lui Dumnezeu de a vorbi despre Sine observăm că El se întoarce în fața fărădelegii în El însuși, dar nu oricum, ci se întoarce în Sine prin Fiul care nu încetează să-și manifeste discursivul verbalității Sale către creația Sa pe care o cuprinde în El prin participația Sa la Logoi-ul fiecărei existențe. Această întoarcere în Sine ne relevă nivelul exprimării corporate, adoptat și de Osea, prin care atestă perpetuarea de-a lungul timpului a conștiinței unității neamului omenesc, ea constituie unul din temeiurile biblice ale mântuirii prin slujirea Fiului.

Felul în care sunt puse în context unitatea divină și unitatea umană arată că prima este paradigma celei de a doua și că unitatea umană își are sursa ontologică în cea divină. În acest fel interpretează Sf. Atanasie cel Mare textul din Osea 11, 1²⁸. Răscumpărarea este săvârșită de Fiul cel înviat, care

²⁵ Aubrey R. Johnson, *The One and the Many in the israelite conception of God*, Cardiff, 1942, p. 20.

²⁶ Antonie Plămădeală, *Biserica Slujitoare*, Sibiu, 1986, p. 18-19.

²⁷ Bernard J. Le Frois, *Semitic Totality Thinking*, C. B. Q., 17, 1955, p. 196; H. Wheeler Robinson, *The Hebrew conception of corporate Personality*, Göttingen, 1935.

²⁸ Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre Întruparea Cuvântului*, c. V, p. 128-129; *Către Serapion*, p. 36-37; *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, p. 194-196, în PSB 15.

a fost prefigurat în vorbirea lui Osea. Iar Sf. Chiril dezvoltă îndeosebi noțiunea de înfiere. Cuvântul este Fiul prin natură, oamenii se fac fii prin participație. Participația sinceră se realizează prin plinirea legământului, plinire care transpare din hesed, mișpat, da'at Elohim, emet, emuna și rahamim, ele însele avându-și izvorul în Dumnezeu și concretizarea în binecuvântările Acestuia către poporul Lui, în care suntem și noi.

2. Incomprehensibilitatea cunoașterii divine și cunoașterea lui Dumnezeu mijloc de afirmare a filiației (alegere) de către popor în ambientul istoric dăruit de Dumnezeu- dragoste- revelat

Cunoaștem caracterul antinomic al multor texte din Sfânta Scriptură care-i dezorientează pe exegeți. Sfinții Părinți au întâmpinat aceeași dificultate încă de la începutul creștinismului. Putem clasifica textele referitoare la cunoașterea lui Dumnezeu urmând sensul lor negativ sau pozitiv.

În seria negativă intră cuvintele arhicunoscute al Ieșirii (33, 20-23) în care Moise spune: „omul nu poate vedea fața lui Dumnezeu și să rămână viu”. Întunericul și norul simbolizează transcendența dumnezeiască, ele mărturisesc prezența lui Dumnezeu și, în același timp, Îl ascund și Îl acoperă. Din această cauză a spune că Vechiul Testament păzea cu gelozie transcendența divină este pe deplin adevărat. Aspectul prefigurativ al viziunilor profetice o exprimă din prisos. Totuși, odată cu vestirea lui Osea se constată o pronunțată întoarcere spre calea cunoașterii pozitive a lui Dumnezeu. Așa cum am mai spus, Osea opune impersonalismului și imobilității Baalilor un Dumnezeu persoană, un Eu, viu și izvor al viului și al învierii prin răscumpărare. La el nu apare exprimată explicit imposibilitatea cunoașterii lui Dumnezeu, ci înverșunarea omului în necăutare. De aceea și discursul profetic oseian păstrează linia teologic-gnoseologică vechitestamentară a „recunoașterii și a reîntoarcerii”²⁹. Aspectul incomprehensibil al cunoașterii lui Dumnezeu, afirmat de Sfinții Părinți³⁰, la Osea vizează nesimizarea de

²⁹ P. Evdokimov, Op. cit., p. 41: „dar cuvântul a-L cunoaște, la scriitorii inspirați nu se referă exclusiv la inteligență. Se știe că, după evrei, gândim cu inima. A-L cunoaște pe Dumnezeu ar însemna, mai exact, a-L recunoaște în actul de adorare, care pune în joc ființa totală a omului și toate facultățile sufletului său”.

³⁰ Didim cel Orb folosește termeni categorici pentru a afirma incognoscibilitate radicală a ființei, a naturii sau a esenței Sf. Treimi. Adâncul ființei va rămâne transcendent oricărei analize. Noi îl cunoaștem pe Dumnezeu prin energiile Sale... firea Sa rămâne inaccesibilă.

Sf. Vasile spune că în Duhul Sfânt putem contempla chipul Fiului și, prin Fiul, Arhetipul, pe Tatăl.

Sf. Grigorie de Nyssa vorbește despre theognosie raportându-o la terminologia specific oseiană și solomoniană, la el cunoașterea devine iubire-agape.

către conaționali a omniscienței divine (Os. 7, 2; 5, 3), el exprimând explicit posibilitatea dobândirii cunoașterii lui Dumnezeu prin Lege, din cult și din revelația naturală, din abundența roadelor ca plinire a făgăduinței divine făcute la asumarea legământului de către evrei. El oferă temeliile restaurării legământului și implicit temeliile reșezării habitualului israelit în condiția de pământ al lui Dumnezeu.

Temeliile restaurării legământului și izvorul păcii cu Dumnezeu și cu lumea

Prezentarea temeliilor restaurării legământului îl apropie foarte mult pe Osea de pareneza paulină. Mă gândesc aici la realizarea unei sinopse între prezentarea noastră sintetică și lista roadelor „credinței lucrătoare prin iubire” din Galateni 5.

Hesed - „dragoste neclintită”, „bunătate” și „iubire” – este rodul cel mai frecvent pomenit de profetul Osea. Este un termen des utilizat în Vechiul Testament pentru a exprima dragostea lui Dumnezeu în urma legământului, îndurerarea, permanenta purtare de grijă pe care Dumnezeu o are pentru Israel și care se exercită atât în vremurile de stabilitate în credință, cât și în cele grele. Referințele continue ale lui Osea la acest termen sugerează preocuparea deosebită a profetului pentru ca Israel să răspundă cu aceeași loialitate și dragoste iubirii lui Dumnezeu. Taina restaurării, Osea 3, 1, devine un adevăr evident în social și în raporturile cu Dumnezeu în măsura în care poporul ajunge să iubească cu iubirea pe care Dumnezeu o are față de poporul Său.

La Sf. Ap. Pavel întâlnim termenul de polisemantismul său ca: dragoste, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credință.

Mișpat - „dreptate” și corespondentul său: *Ṭebekah*, apar de două ori fiecare (Os. 2, 19). Osea pretinde ca o anume calitate a dreptei morale și a legalității relațiilor din sânul societății să existe, să fie preponderentă, ca reflecție a aceluiași relații pe care Dumnezeu le-a extins asupra poporului.

La Sf. Ap. Pavel sinonimul ar fi: facere de bine, îndelungă-răbdare, blândețe, credință.

Da'at Elohim – cunoașterea lui Dumnezeu, este aproape sinonim cu *Da'at Yhwh*. Aceasta este părerea unui grup de exegeți, noi ne declinăm poziția față de această părere. Cert este că, de pildă Sf. Grigorie de Nyssa³¹, vede în cunoașterea lui Dumnezeu un stadiu în care, încă din acest veac, noi putem să ajungem la cunoașterea care devine iubire – agape, în care sufletul nostru îl recunoaște pe logodnicul său. În acest punct *da'at* trece de la aspectul de observație externă, de la acțiunea *ad extram* a lui Dumnezeu – *Elohim*, și devine evoluție internă proprie lăuntricului omului în care acesta

³¹ P. Evdokimov, *Op. cit.*, p. 12-13.

viază, se mișcă și simte cum ar simți Dumnezeu, precum se derulează în revelație fiindul Său, adică Da'at YHWH.

Cele două noțiuni nu sunt corolarul lui hesed și mișpat sau țedek, ci umplerea lor de sens transcendent, de finalitate. Incomprehensibilul se comprimă de bunăvoie pentru a fi circumscris factualității restauratoare a omului, devine spațiu de locuire, de co-habitare pentru creația ce crește întru asemănarea Sa.

Trebuie marcat faptul că aceste expresii sunt în directă relație cu verbele „a cunoaște” și „a ști”. „A cunoaște” vizează la nivelul gândirii vechitamentare planul vieții familiale, intimul acesteia, de aici motivul mariajului folosit ca metaforă de către Osea. Iar a ști trebuie corelat cu Legea, cu legământul. A-L cunoaște pe Dumnezeu, din această perspectivă, însemnând a cunoaște poruncile Lui și, desigur, a te supune lor. În acest loc profetul este un real precursor al Părinților contemporani lui Evagrie.

Odată realizată această temelie gnoseologică arealul israelit devine un spațiu al adevărului.

Emeth, emurnah – adevăr, credință, loialitate – exprimă o anume consistență în săvârșirea obligațiilor personale, care este fundamentul oricărei relații de durată. Această calitate a fost aproape total absentă din cadrul relațiilor lui Israel cu Dumnezeu, iar restaurarea ei e văzută de profet ca o condiție a reînnoirii legământului lui Dumnezeu cu poporul lui Israel.

Rahamim – milă. Are sensul de compasiune, în special compasiune față de cei aflați în nevoi.

Privite în ansamblu aceste cuvinte cheie, ce sunt folosite de la 2, 19-20 la 12, 6, se conturează convingerea profetului că numai o întoarcere sinceră la o relație dreaptă a lui Israel în sânul comunității și apoi cu Dumnezeu poate revigora legământul. Dumnezeu va face aceasta numai în măsura în care poporul va cere acest fapt (Os. 10, 12; 14,1 și 6, 1; 12, 6). În caz contrar Israel va fi pedepsit și un nou legământ va fi realizat cu fiul ascultător pe care îl va izbăvi din robie, din Egipt. În acest loc discursul lui Osea intră în perspectiva eshatologică ce o vom dezvolta la punctul 7.5.

Filiația – alegere – prin neascultarea lui Israel reînscrie onomasticonul israelit în dimensiunea sa inițială, dimensiune conformă cu universalismul făgăduințelor făcute patriarhilor. Dumnezeu rămâne dragoste revelată și compătitoare, rămâne o veșnică chemare pentru ca Israel să se întoarcă în Sion, în spațiul sacru al teologiei Sionului în care David și casa sa îl au pe Dumnezeu ca și unic conducător, căpetenie – roș-kefalos.

Actul recunoașterii și al întoarcerii are o rezonanță liturgică manifestată de profet în metanoia psalmului său, ceea ce ne relevă nivelul cunoștinței poporului că „Tu ești Dumnezeuul meu”.

3. Dumnezeu viu, Dumnezeu mântuitor și cel care înviază. Cultul ca loc de întoarcere – întâlnire, vorbire – sfătuire și de cunoaștere spre înviere

Baza gnoseologiei răsăritene stă în transformarea, în prefacerea puterii de cunoaștere, după ce mintea a fost așezată în Hristos. Este afirmația ei fundamentală. Teologia, în sensul dat de Sfinții Părinți, nu este niciodată un sistem de concepte, ci transmiterea experienței lui Dumnezeu și rodul adorării rugătoare, a doxologiei liturgice și, pentru aceasta, în mod necesar, anti-nomică. De aceea, Sf. Ioan Scărarul, spunea că Dumnezeu trebuie iubit așa cum logodnicul își iubește logodnica, îi pomenește numele pentru că el este vocativul prin care-L chemăm pe Cel negrăit³².

Trebuie subliniată încă o dată coincidența profundă între iubire și cunoaștere, între Hesed și Da'at, într-un act în mod invizibil iubitor și înțelegător, în mod inseparabil unul în inima – minte. El condiționează aspectul existențial, experimental al credinței și explică pentru ce credința ortodoxă nu se definește niciodată cu termenul de adeziune intelectuală, ci ține de metanoia radicală a nous-ului, a minții, de înnoirea sa totală datorită evidenței și certitudinii trăite într-o anumită și paradoxală simțire a transcendentului. Acest epignosis este actul recunoașterii lui Dumnezeu. Din această perspectivă teologic-patristică, teologia lui Osea se desfășoară în limitele întoarcere – recunoaștere – întâlnire cu Dumnezeu izbvăirii prin participare receptivă din partea omului. Dacă discursul profetic al lui Amos prezintă restaurația cultului iudaic tradițional la formele sale inițiale, la Osea se vorbește despre restaurarea cultului în cadrele sale specific agapice și euharistice. Pentru el nu există alt mijloc de a-L cunoaște pe Dumnezeu decât acela de a trăi întru El. Trăirea în Dumnezeu, la nivelul Vechiului Testament se realizează prin cult, cultul în lumina textului din Osea 6, 6 fiind conjuncția factuală dintre milă, jertfă și metanoia.

Orice cult comporta o abordare a trecutului, o anamneza ce depășește sensul strict istoric prin aceea că realizează o conexare a faptelor cu meta-realul lor, o transpunere a trecutului în prezent, fără ca să anuleze aspectul individual al prezentului, și o direcționare a perspectivei liturgice spre viitor. Astfel, fiecare cult determină o simbioză activă între memoria trecutului, în componenta sa pedagogică, dinamismul prezentului și nădejdea viitorului. Ar fi posibil ca să vedem în această prezentare tripartită a funcțiilor cultului o conjugare omoutimică a credinței, a dragostei și a nădejzii. Sau deschiderea cultului spre dimensiunea sa proprie resurecțională. Nu există dragoste autentică și integrală fără înviere. Profetismul însuși este un fenomen

³² *Ibidem.*

resurecțional, învie pe cei morți din cauza neștiinței, a necunoașterii. R. Martin Achard spunea că prin cult se realizează unirea pentru prezent a trecutului, atât de bogat în sărbători ale Domnului, cu viitorul atât de plin de promisiuni divine, cerești³³. În același sens este direcționată și definiția lui Ed. Jacob care spune: Puternic orientat spre trecut, cultul își îndreaptă o altă față spre viitor, spre desăvârșirea finală a împărăției prin Dumnezeu... Reprezentarea în cult a acțiunilor trecute, prezente și viitoare ale lui Dumnezeu ne îndreptătesc să numim cultul ca fiind o revelație continuă a lui Dumnezeu³⁴. Această unire despre care vorbesc cei doi teologi se realizează numai și numai în perspectiva Dumnezeului Celui viu, a Dumnezeului care înviază. Ar trebui analizat textul psalmului din Osea în paralel cu Psalmul învierii, cu Psalmul 15, care este anterior lui Osea și care ne-ar îndreptății să aplicăm „cruce interpretum” în cazul textului din Osea și a celui din Sofonie 3, 8. Din această perspectivă putem afirma că teologia lui Osea cu privire la cult este o teologie îndreptată spre spiritualizarea cultului prin metanoia.

Cultul, în viziunea profetului Osea, este o linie continuă de afirmație a vieții omului în relație cu Dumnezeu, Creatorul său. Revenirea la tema teologică a deșertului³⁵ nu este făcută din perspectiva evocării unui trecut plin de fapt cultic, ci din dorința expresă de a marca marile daruri ale legământului. G. V. Rad³⁶ a stabilit cu multă claritate că promisiunile făcute patriarhilor nu au nici o valoare fără această etapă a „facerii” poporului ales săvârșită de singurul Dumnezeu izbăvitor în deșert (Os. 13, 4). De aceea, întregul cult este structurat în jurul coloanei sale vertebrale care este Legea din Sinai și care se revelează faptic în direcționarea relațiilor interumane (Os. 4, 1b) spre iubirea – Hesed și a relațiilor dintre om și Dumnezeu (Os. 4, 2; 12, 10) spre iubirea familială – Da'at Elohim și Da'at Yahwe. Izbăvirea din robia egipteană invocată de Osea este în directă relație cu tema mântuirii, este o chemare la înviere, la relația conformă legământului dintre Dumnezeu și fiul Său (Os. 11, 1).

În fața infidelității poporului Dumnezeu proclamă prin profet judecata și pedeapsa pe care le va aduce asupra poporului. Acestea sunt puse sub semnul robiei. El, profetul Osea, folosește cele două nume ale imperiilor vremii, Siria și Egiptul, pentru a arăta caracterul tranzitoriu al pedepsei, dar dincolo de acest fapt trebuie sesizată legătura ideatică determinată de

³³ R. M. Achard, *De la mort a la resurrection d'apres l' Ancien Testament*, Paris, 1956.

³⁴ Ed. Jacob, *Th. A. T.*, p. 217.

³⁵ P. Bonnard, *La sinification du desert selon le Nouveau Testament*, Paris, 1946, p. 16.

³⁶ G. V. Rad, *Op. cit.*, p. 169.

trimiterea făcută prin folosirea numelui Adam, este vorba despre iubirea lui Dumnezeu ca iubire biruitoare a păcatului strămoșesc, iubire ce se va manifesta prin Cel vestit ca „roș-kefalos” și mântuitor (Os. 2, 2). Din acest punct al profeției lui Osea se dezvoltă teologia nădejdi în 2, 17. 18. 21. 22. 25 al cărui ecou se aude în 3, 5; 7, 11; 11, 5; 12, 2 și care culminează în 14, 2-9. Marele pasaj din 14, 2-9 este cu adevărat ultimul mesaj al profetului, un mesaj al marii și universalei speranțe, al revelației totale a marii iubiri divine.

Astfel, cultul în viziunea lui Osea trebuie să exprime și să respecte inițiativa totală și întregă a lui Dumnezeu, să se constituie într-o veritabilă chemare a lui Dumnezeu exprimată în cadrul marilor sărbători ale Ieșirii din robie și de aceea el este locul privilegiat al proclamării Decalogului în dimensiunea sa resurecțională, să conțină proclamarea voinței divine față de oameni din însăși faptele acestora, enumerate ca hesed, da'at, emeth și țedeka. De aceea, profetul condamnă idolatria, ceremoniile orgiastice, riturile germinației și slujirea interesată care sunt în ele însele fără viață și provocatoare de moarte.

Cultul are în viziunea sa o dimensiune interiorizată, regăsirea sinelui raportat la Creatorul său, și o dimensiune social comunitară sau practică care prin conținutul său mărturisește așezarea omului în viața cea adevărată, în sfera unei doxologii animate de „todah” – mulțumire. Această mulțumire se naște din așezarea noastră în Dumnezeu cel viu (Os. 2, 2) prin regăsirea tipului slujirii davidice, tip ce prefigurează pe Hristos – capul trupului.

Regăsirea textului din Osea 11, 1 în cadrul pericopei evanghelice (Mt. 2, 13-23) din Duminica întâi după nașterea Mântuitorului afirmă actualitatea dimensiunii hristologice a mesajului lui Osea pentru Biserica creștină, iar folosirea textului din Osea 6, 6 de către Mântuitorul în cadrul predicii pe care o adresează fariseilor (Mt. 9, 13) revelează sensul spiritualizării cultului, sens vizat și afirmat și de profetul Osea.

4. Familia simbol al legăturii cu divinitatea. Mediu de fortificare a cunoașterii revelației și de experiență restauratoare a lui Da'at și Hesed

Centralitatea componentei biografice a cărții Osea este constituită de tema mariajului, a căsătoriei profetului. Mulți exegeți interpretează această parte a cărții din perspectiva exprimării metaforice. Noi am optat pentru realitatea istorică și pentru conotația metaforică a actului datorită coexistenței aspectului teoretic cu cel practic în aceeași structură a vorbirii directe a profetului. Dar căsătoria, tema teologică a căsătoriei, ne duce la faza edenică a existenței omenirii, la momentul instituirii sale. Conexiunea, identitatea terminologică și ideatică dintre referatul Facerii 2, 23-24 și Epistola către Efeseni 5, 31 ne plasează în cadrul aspectului transcendent al revelației și

anume în cadrul ontologiei umane ca reflectare în creație a chipului Ontosului desăvârșit și desăvârșit revelat de Hristos. Ideea unicității trupului și a suferinței asumate de către mădularul sănătos atunci când semenul este bolnav – păcătuiește – este viu prezentă la Osea și la Sf. Ap. Pavel. Dar, cu mult înainte, făceam referire la rugăciunea de invocare a „întinderii mâinii lui Dumnezeu din cer” spre cei doi pentru ca să-i unească „într-un gând, să-i încununeze într-un trup”, deci la rugăciunea de la Taina Căsătoriei. Și spuneam atunci că unitatea ontologică se reflectă în dualitatea persoanelor cuplului prin unicitatea gândului ca rod al conformării voințelor personale. Conformarea voințelor personale ale celor doi membrii se realizează în cadrul dinamic al erosului ce tinde spre agapele treimic, ceea ce determină, implicit, o conformare a lor cu unica voință ziditoare și mântuitoare a Tatălui prin Duhul Sfânt. De aceea, familia în viziunea lui Osea este nucleul de bază al comunitarului în și prin care stă sau cade relația omului cu Dumnezeu, deci rămânerea în viață prin dobândirea cunoașterii sau adâncirea în moarte prin lipsa adevărului și alungarea milostivirii. Osea face trimitere în cazul nostru la tradiția deuteronomică a familiei ca centru de învățare și propagare a Legii, a legământului (Deut. 11, 19), apropiindu-se astfel de ceea ce spunea Sf. Ioan Gură de Aur³⁷ că familia creștină este o „Biserică familială, loc de rugăciune statornică”. El ne îndemna spunând „casa ta să fie o Biserică: ridică-te la miezul nopții; slăvește-ți Stăpânul. Trezește-ți copiii ca și ei să se unească cu tine într-o rugăciune comună”.

P. Y. Botha³⁸ observa într-un studiu asupra stilisticii lui Osea că profetul folosește 67 de comparații și metafore prin care dorește să creeze un context cognitiv adecvat întoarcerii lui Israel la adevăratul Dumnezeu. Folosirea preformativă a comparației de către Osea îi dă posibilitatea utilizării imaginii soț - soție și tată – fiu (în cap. 1 – 3 și 11) pentru a exprima legătura dintre popor și Dumnezeu cu scop pedagogic pentru ajungerea la cogitația comprehensivă a incomprehensibilului divin. Aceste metafore ating statutul alegoriilor ca rezultat al explicațiilor lor detaliate. Osea 1-3 este de fapt un complex literar care combină acte simbolice cu o descriere metaforică ce implică totdeauna o „double entendre”. La prima vedere se prezintă ca o acțiune de divorț cu toate implicațiile sale juridice, dar în același timp sunt atacate concepte fundamentale din cultul canaanit al fertilității. Adoptarea de către Osea a conceptului de soț pentru Yahwe ni-L prezintă pe Acesta ca unicul Dumnezeu adevărat și astfel se justifică cererea yahwistă de exclusivism. În Osea 11 profetul simte nevoia de a transcende metafora și de a accentua contrastul rigid dintre Dumnezeu și omenire, în ciuda analogiilor interpre-

³⁷ La P. Evdokimov, *Op. cit.*, p. 108.

³⁸ P. Y. Botha, *Funcția comunicativă a comparației în Osea*, O. T. E., 6 (1993), p. 57-71.

tative: El este plin de mânie și iubitor ca un om, dar ca Dumnezeu (11, 9). Accentul cade pe dragostea lui Dumnezeu deși Israel este legat de apostazie. Efectul prelocațional al acestor imagini este acela de uluire față de dragostea triumfătoare a lui Dumnezeu și dorința de a răspunde acesteia cu bunătațe. Astfel, comparațiile și metaforele sale au o valoare expresivă, evocativă și împlinitoare. Ele promovează actul cognitiv autentic.

Familia este în profeția lui Osea o realitate istorică instituită în vederea afirmării unității ontologice în unicitatea dimensiunii gnoseologice, în unicitatea theognosiei. Ea este mediul de realizare a epignosisului prin învățarea înțelegerii și trăirii adevărului revelației și în același timp simbol al tipului de viețuire triadică. Cunoașterea, în cadrul familiei veterotestamentare, are un dublu înțeles. Un sens sau înțeles născător de viață și un altul, ce frizează aspectul teoretic, care te face să trăiești în „viața – Dumnezeu” prin asumarea de către mădularele trupului a iubirii cu care iubește Dumnezeu pe poporul Său. Familia ne apare ca și cadru de dobândire a profunzimii lui Da'at și de afirmare faptică ad extram a lui Hesed.

„Fiii Dumnezeului Celui viu” exprimă clar sensul lărgit, prin dimensiunea sa simbolică sau tipică, a noțiunii de familie plasându-ne în atmosfera eclezială pancosmică deschisă prin înviere dragostei generoase a lui Yahwe percepută ca realitate maximă eshatologică.

5. De la „Olam Haze” la „Olah Haba” prin înțelegerea și trăirea în dimensiunea lui „Iom Yahwe”

Am afirmat în cadrul comentariului pe text că în Osea corpusul eshatologic este constituit din pasaje: 2, 1-3; 2, 16-25; 3, 5; 11, 8-11 și 14, 2-9. Ideea fundamentală a acestor pasaje este cea a izbăvirii, a revărsării milostivirii în urma prețului de răscumpărare. Această zi a răscumpărării este ziua Domnului. Ziua aceasta sau veacul acesta, perceput ca timpul viețuirii profetului, este revendicator – prin conținutul său factual – al judecării. Veacul care vine sau începutul veșniciei este revendicator al bunătații desăvârșite ce a fost dobândită în timpul facerii ca potență, dar care nu a devenit act datorită apostaziei, iar acum prin manifestarea generozității divine se materializează ca realitate veșnică, abundentă.

Pasajul eminent eshatologic, unanim acceptat de exegeți³⁹, este cel din Osea 14, 2-9. El conține, în exprimarea lui W. Wolff, un evident ton de liturghie, ceea ce-l leagă de psalmul din 5, 15 – 6, 6 și-l revelează ca o formă tipic apocaliptică, ca pe o revelație ultimă. În cuprinsul său întâlnim

³⁹ P. A. Kruger, *Yahwe's generous love: eschatological expectation in Hosea 14, 2-9*, O. T. E. 1, 1, 1988, p. 27-48.

următoarele teme: chemarea la pocăință (14, 2); despre noua religie spirituală (14, 3) – remarcăm din text expresia „să ia cuvintele cu ei”, asupra căreia vom reveni –; o mărturisire de credință (14, 4); făgăduința divină (14, 5-7); prosperitatea lui Israel (14, 8) și un supliment final, un epilog (14, 9). Dacă privim această împărțire din perspectiva structurării liturghiei creștine observăm cu ușurință similitudinea dintre cele două, cu atât mai mult cu cât Sf. Liturghie este inaugurarea eshatonului în istorie, este manifestarea liturghiei Mielului în plan istoric. Astfel, apocalipsa lui Osea are și ea centralitate hristică, de aceea iudeii se feresc de utilizarea cuvântului „davar” pentru că el este conexas imediat cu teologia Logosului.

Eshatologia lui Osea ne așează în cadrul religiei „cuvântului”⁴⁰. Spiritualizarea cultului stă în directă relație cu dispoziția lăuntrică a săvârșitorului, adică există o continuitate organică între cultul extern și trăirea lăuntrică a omului. Semnul adevăratei credințe este acolo unde adorarea este împreună cu o dispoziție interioară corespunzătoare.

Religie cuvântului este precedată de o triplă lepădare: lepădarea de aur și argint; lepădarea de cai și de călăreți și lepădarea de închinarea la „lucrurile mâinilor noastre”. Această triplă lepădare este percepută ca întoarcere la unitatea dintre cuvânt și faptă. Cuvântul perceput ca o definiție succintă este expresia clară a unei prezențe în ceea ce aceasta are mai de valoare, adică în manifestarea sa ființială. De aceea, limbajul cultic adoptat de Osea trebuie înțeles ca limbaj ce realizează conjuncția cu forma sa metaistorică în clipa în care prin tămăduirea bolii din dragostea biruitoare a lui Dumnezeu toate cresc ca rod îmbelșugat, ca și chiparos înfrumusețat, fructul însuși al creației venind de la Acesta.

Chiar dacă va părea forțată exprimare noastră metaforic vom spune: eshatologia lui Osea se descoperă ca o teologie a clipei, ca o Liturghie a Cuvântului ce împinge creația spre forma trăirii euharistice, ca o a treia zi ce deschide creației ziua a opta a existenței sale. Ziua a opta este „iom Yah we”.

Astfel, teologia cărții Osea este o teologie a iubirii zămislitoare de fiu și izbăvitoare a fiilor prin Fiul. Ea este o teologie practică, nonspeculativă, care ne arată necesitatea structurării istoriei în cadrele erosului autentic din care se naște unitatea ontologică și unicitatea gnoseologică exprimată prin: Iartă-ne toate păcatele... Dumnezeu nostru.

6. *Învățătura despre Dumnezeu și despre relația Sa cu poporul ales*

Am prezentat cele două noțiuni cheie ale profeției lui Osea ca fiind „da’at Elohim – Yahwe” și „hesed”. Ele sunt rodul manifestării harismatice

⁴⁰ *Ibidem*.

a profetului Osea care în cadrul iluminării conjugă cunoașterea cu iubirea, unind inima și mintea, pentru a ne dezvălui pe Dumnezeu în dăruirea de Sine, în revelația Sa.

Teza esențială a gândirii oseiene, conformă întru totul cu teza gândirii și experienței creștine, este că Dumnezeu poate fi cunoscut nu în ființa Sa, ci în lucrările Sale, întrucât orice lucrare a Sa este legată indisolubil de ființa Sa. Acest adevăr este revelat de Osea prin folosirea vorbirii directe a lui Dumnezeu către popor, profetul fiind doar gura Sa către lume. Nu recurge la antropopatie și nici la exprimarea indirectă introdusă de cuvintele „fost-a cuvântul Domnului către...”, ci ni-L dezvăluie pe Dumnezeu ca persoană vie, dialogică, disponibilă conlucrării și veșnic chemătoare și iubitoare. De aceea, orice lucrare în ordinea iconomiei divine înseamnă Dumnezeu față către față cu noi, înseamnă o interpelare divină, o agrăire a lui Dumnezeu către om și o invitație la dialog spre întoarcerea omului la adevărata sa ființare în relație cu Dumnezeu și în Dumnezeu. Dumnezeu poate fi cunoscut pentru că El se descoperă, își revelează voința Sa care în același timp este și lucrarea Sa. Pe Dumnezeu îl cunoaștem din Scriptură, pentru Osea din Lege și prin cult. Aceasta reprezintă revelația supranaturală a lui Dumnezeu. Osea ne vorbește și despre cunoașterea lui Dumnezeu din revelația naturală, raționalitatea ei este convergentă spre Rațiune supremă. Logosul din natură și Scriptură este o treaptă ascendentă și necesară spre desăvârșire. Această cale afirmativă a cunoașterii lui Dumnezeu este adoptată de Osea din dorința de a prezenta dinamismul vieții spirituale prin care omul se integrează plinătății vieții divine și experienței tainice și conștiente a relației de iubire și înțelegere eu – tu, Dumnezeu – om. Din această perspectivă teologică la nivelul stilistic al cărții sale întâlnim comparația, metafora și analogia în rolul de tropi ce creează o tensiune semantică între referințe, conotații, asociații și cultură în sensul determinării unui act cognitiv substanțial și restaurator. Funcția comunicativă a comparației afirmată în discursul lui Osea, prin diferențierea ei de metaforă și analogie, creează noi cunoașteri printr-un proces de juxtapunere semantică neregulată. Tensiunea semantică a expresiei rezultată trebuie să fie înțeleasă de auditor prin efortul propriu de deciptare pentru ca el să dobândească noi înțelesuri și cunoașteri adânci care nu rămân simple speculații sterile ci devin coordonate ale faptei restauratoare.

Astfel de referințe „incompatibile” sunt combinate de Osea în 5, 12 unde se spune că Dumnezeu este pentru Efraim ca o molie, iar pentru Iuda ca un cariu. O astfel de comparație nu putea să apară în mintea israelitului pios, dar Osea o folosește pentru a zgudu conștiința de automulțumire a acestora.

Acest tip de comparație nu este definitorie pentru gândirea lui Osea. El marchează în mod deosebit și prin comparații realitatea personal dialogică și coparticipativă a lui Dumnezeu la derularea istoriei omenirii spre finalitatea sotirică. Dacă Amos folosește o anumită gradare spre un punct culminant, pentru a întreține în tensiune atenția auditoriului, Osea pare să obțină același efect prin sensul cuvintelor care conturează sau natura lui Dumnezeu, sau condiția lui Israel în fața lui Dumnezeu.

Dumnezeu este prezentat ca: un soț (2, 2); un tată (11, 1); un doctor (7, 1); un vânător (7, 12); un leu (5, 14); un leopard (13, 7); o ursoaică (13, 8); roua dimineții (14, 5); zorii zilei (6, 3); ploaia (6, 3); un chiparos (14, 8); o molie (5, 12) și un cariu (5, 12).

Israel este ca: o soție (2, 2); o persoană bolnavă (5, 13); un porumbel ignorant (7, 11); o juncă încercată (10, 11); o viță de vie bogată (10, 1); ca un ciorchin bogat de strugure (9, 10); un smochin tânăr (9, 10); un crin (14, 5); un măslin (14, 6); o femeie însărcinată (13, 13); un fiu nenăscut (13, 13); un cuptor (7, 4); o pască (7, 8); un arc (7, 16); ceața și roua dimineții (13, 3); pleava din aria de treierat (13, 3); fumul ce se ridică pe fereastră (13, 3)⁴¹.

Nu există aproape nici un areal al vieții cotidiene din care Osea să nu fi extras imagini prin care să-și facă convergent mesajul spre sufletul credincioșilor.

Disputa yahwism – baalism creionează două aspecte principale ale lui Dumnezeu: un Dumnezeu drept și sfânt care pedepsește infidelitatea și un Dumnezeu Creator și mântuitor, adânc al iubirii biruitoare. Din discursul său reiese cu claritate că Dumnezeu este stăpânul creației și al istoriei, precum El este și Dumnezeu Savaot. Referatul oseian coboară până la Facere 1, nu se oprește la Facere 12, revelând un aspect eminent universalist al mesajului și o pronie atotcuprinzătoare. La Osea Dumnezeu este Stăpânul naturii și al istoriei și strălucirea vieții lui Israel stă sub actul manifestării binevoitoare a lui Dumnezeu în planul existenței sale fizice și morale. Omul este trup și suflet, o unitate dihotomică inseparabilă, iar Dumnezeu ca tip al unității îi este creator și mântuitor. Punctul de întâlnire restauratoare a omului cu Dumnezeu este cultul ca revelație prin care chemarea Sa se adresează continuu omenirii, istoriei și creației în totalitatea ei.

7. Fondul mesianic al cărții Osea

Revelația Vechiului Testament este convergentă, în special prin corpusul mesianic, spre desăvârșirea sa în Profetul Suprem. Această convergență

⁴¹ W. Wolff, *Hosea*, p. XXXIV.

începe în Facere 3, 15, culminează în mesianismul isaianic și se dezvoltă în forma sa mesianic – agapică interiorizată începând cu mesianismul cărții Osea. Ch. Briggs⁴² remarcă faptul că în cadrul profeției mesianice există două linii de dezvoltare care curg paralel una cu cealaltă și niciodată nu coincid. Una dezvoltă învățătura despre a doua venire a Domnului, iar a doua vestește venirea „sămânței femeii” (plinirea Protoevangheliei), care este în aceeași măsură sămânța lui Avraam și sămânța lui David.

Venirea lui Dumnezeu (Parusia) este descrisă în două faze distincte: a) ca o venire a harului și reînviere prin revărsarea Duhului Sfânt și b) ca venire a judecății și revărsare a mâniei Sale.

Profetul Osea se înscrie în grupul profetilor ce-și subscriu vestirea mesianică revărsării harului. De aceea, corpusul eshatologic din 14, 2-9 are în sine și o dimensiune mesianică. Ea este determinată de faptul revărsării lui Ruhamah, revărsare a milostivirii care este răspuns dat prețului oferit de Mântuitorul Hristos.

Conjunția dintre cele două linii de dezvoltare a mesianismului veterotestamentar este realizată în actul învierii Domnului, descrisă la Osea în 6, 2. A trăi în fața Lui înseamnă a fi în stare de comuniune cu El, a fi în perpetua ta întoarcere spre chemarea Sa. De aceea, potrivit opiniei lui J. Copeens⁴³, Osea dezvoltă și dimesiunea mesianismului cultic, sacerdotal. În acest punct mesianismul lui Osea se dezvoltă în sensul interiorizării Legii (2, 16), temă magistral dezvoltată de „fiul său spiritual” – Ieremia 31. Dar profetul dezvoltă în cadrul autobiografic al cap. 1-3 și tema mesianismului regal (3, 5) recurgând la forma tipică a regalității davidice. Direct legată de învățătura mesianismului regal este vestirea împărăției păcii (2, 20-25).

La Osea găsim ideea mântuirii exprimată clar ca reflectare a esenței cunoașterii lui Dumnezeu în textul din 13, 4 „în afară de Mine nu este izbăvitor”. Moshiah este în relație directă cu termenul roș - căpetenie, cap, folosit în cazul vorbirii despre mesianismul regal, davidic, pe care noi l-am conexas cu kefalos din exprimarea paulină, adică cu Hristos.

Mesianismul lui Osea este extrem de comprehensiv, el induce ideea curățirii de păcatul strămoșesc, atunci când vorbește despre neascultarea lui Adam. Dar la Osea este o continuă dezvoltare ascendentă și descendentă a mesianismului prin realizarea conjuncției dintre profetismul pentateuhic și profeția eshatonului realizat. Această mobilitate ideatică, chiar dacă nu este întru totul desăvârșit exprimată, reliefează dimensiunea universală a profeției realizate în Dumnezeu – persoană – EU, în Izbăvitorul din 13, 4.

⁴² Ch. Briggs, *Messianic Prophecy*, p. 156.

⁴³ J. Copeens, *Le Messianisme et sa relevance Prophetique*, Leuven, 1989.

Textul care s-a bucurat de o interpretare mesianică încă din vremea apostolică este cel din Osea 11, 1. Între Dumnezeu și Israel s-a întemeiat o legătură de tipul tată-fiu. Teodor de Mopsuestia⁴⁴ și Chiril al Alexandriei⁴⁵ spun că textul face referire la copilăria poporului ales pe care a petrecut-o în Egipt. Teofilact⁴⁶ spune însă că fiu al lui Dumnezeu, în cel mai înalt înțeles al cuvântului, este Hristos și de aceea Evanghelistul Matei oferă gândirii lui Osea o dimensiune mesianică certă, afirmând puterea înainte vederii prin care el a cunoscut această etapă a vieții pământești a Mântuitorului.

În dimensiunea gândirii corporate și în lumina exegezei patristice textul este culmea mesianismului oseian și culmea manifestării lui Dumnezeu ca iubire în istorie. Tema re-căsătoririi exprimată în fața israeliților prin Osea ne arată libertatea absolută a lui Dumnezeu care lucrează în istorie liturgic – taumaturgic (6, 1-3), iar în eshaton lucrează milostiv și agapic. Mesia din gândirea lui Osea conjugă în dinamismul persoanei Sale toate cele trei demnități: profet – Eu – vorbire directă; arhieru – preț de răscumpărare și împărat – în afară de Mine nu este alt Dumnezeu. Este un mesianism integral, dar neexplicit.

Pr. lect. Ioan Chirilă

⁴⁴ Teodoret de Mopsuestia, *Erminia Osie tou Prophitou*, P. G. 66, col. 189.

⁴⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Exigisis eis ton Osie*, P. G. 71, col. 264.

⁴⁶ Teofilact, *Exigisis eis ton Osie*, P. G. 126, col. 757.

V. CREDINȚĂ ȘI MĂRTURISIRE

ACATISTUL SFINȚILOR MARTIRI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU CU CEI PATRU FII, CONSTANTIN, RADU, ȘTEFAN, MATEI ȘI SFETNICUL IANACHE (16 AUGUST)

*După obișnuitul început se zic:
Condacele și icoanele*

Condac 1

Vrednic trădător și apărător al dreptei credințe, floare aleasă a Ortodoxiei noastre, chemat, ca Sfântul Constantin cel Mare să stăpânească în pace și în credință dreaptă peste neamul tău, ai înzestrat întreaga Ortodoxie cu binefacerile puse în mâinile tale de Bunul Dumnezeu; iar noi te laudăm și-ți cântăm: Bucură-te, Sfinte Voievod Constantin Brâncoveanu, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Icos 1

Văzând Dumnezeu osârdia credinței tale, S-a bucurat și te-a chemat în fruntea neamului tău binecredincios și te-a uns ca să-l cârmuiești în pace, cu dragostea ta cea jertfelnică, ca să se poată închina liniștit în bisericile și mănăstirile cele zidite de tine și de înaintașii tăi, pentru care auzi de la noi cântările acestea:

Bucură-te, pildă de vrednicie și înțelepciune;
Bucură-te, cel pururea râvnitor spre facerea de bine;
Bucură-te, că Dumnezeu te-a uns să cârmuiești neamul românesc;
Bucură-te, că ai ferit țara de distrugeri;
Bucură-te, că te-ai nevoit să-ți aperi supușii de uneltiri diavolești;
Bucură-te, că Domnul ți-a pus ție coroană ca să conduci cu gând curat;
Bucură-te, că toate le-ai izbândit cu semnul crucii;
Bucură-te, că fiii tăi cu evlavie credință te-au urmat;
Bucură-te, că primejdii de tot felul nu te-au depărtat de la Dumnezeu;
Bucură-te, podoabă a creștinătății ortodoxe;
Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Condac 2

Rugător cu credință neîntinată, răspunzând chemării celei de taină, Domnul te-a ales să fii cu râvnă în cârmuirea poporului tău; iar noi, mulțumim pentru toate, slăvim cu tine pe Dumnezeuul nostru prin cântarea: Aliluia!

Icos 2

Având înțelepciunea dată de Bunul Dumnezeu și urmând cuvântul Evangheliei, și descoperind poporului tău calea cea mult dorită de el, calea păcii, a rugăciunii, a libertății de țară, evlavia prin care sfintele slujbe pentru care îți cântăm unele ca acestea:

Bucură-te, că ai ferit poporul tău de năvălirile vrăjmașilor;

Bucură-te, că ai cârmuit în frica de Dumnezeu;

Bucură-te, că pentru tine ziua începe cu închinarea la Tatăl Ceresc;

Bucură-te, că ne-ai izbăvit de primejdii;

Bucură-te, că ne-ai păzit de pedepsele cele amare;

Bucură-te, că ai biruit încercărilor diavolului;

Bucură-te, mare făcătorule de bine;

Bucură-te, că te-ai străduit pentru binele tuturor;

Bucură-te, că nu ți-ai întors fața de la suferințele semenilor tăi;

Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Condac 3

Apărător te-ai arătat fraților căzuți sub ocupația străină și apăsați să-și schimbe credința cea moștenită de la apostolul strămoșilor noștri, Andrei cel Întâi chemat; iar pentru străduințele tale în răspândirea de carte ortodoxă, mulțumim lui Dumnezeu cântând: Aliluia!

Icos 3

Având harul dat de sus, ca Sfântul Împărat Constantin cel Mare, ai zidit locașuri de închinăciune, ai împodobit biserici, și mănăstiri spre lauda lui Dumnezeu, și ai adăpostit părintește pe cei prigonți din țări îndepărtate, iar noi îți înălțăm laude ca acestea:

Bucură-te, că ai adăpostit pe străinii înfomețați;

Bucură-te, că le-ai oferit hrană și dragoste creștinească;

Bucură-te, că i-ai ajutat în suferințele lor;

Bucură-te, că până departe a mers slava faptelor tale;

Bucură-te, că pe frații în nevoi i-ai întărit cu cărți de slujbă ortodoxă;

Bucură-te, că pe cei pribegi i-ai miluit;

Bucură-te, că darurile tale au întărit temelia Ortodoxiei;

Bucură-te, că Domnul ți-a dat ție să vindeci ranele celor încătușați;
 Bucură-te, că sufletul tău revărsa dragoste curată;
 Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu
 fiii tăi!

Condac 4

Ajungând tu pe tronul Țării Românești, Sfinte Mucenice Brâncovene
 Constantine, ai știut a întări poporul, Biserica noastră și întreaga Ortodoxie.
 Pentru aceasta ai trecut prin cele mai grele încercări cântând, cântarea
 îngerească: Aliluia!

Icos 4

Ispitele și ura Imperiului Otoman s-au ridicat împotriva ta ca să te des-
 partă de Dumnezeu părinților noștri și de neamul tău, și să te ducă în robia
 satanei care a subjugat creștinătatea ortodoxă. Dar tu, Sfinte Martire Brân-
 covene, nu ți-ai slăbit virtuțile creștinești și nici nu ai părăsit scaunul în care
 te-a uns Domnul, pentru care nu încetăm a-ți aduce unele ca acestea:

Bucură-te, că înțelepciunea ta a biruit pe diavol;
 Bucură-te, că ispitele satanei nu te-au cucerit;
 Bucură-te, că ura Imperiului Otoman nu te-a spăimântat;
 Bucură-te, că în casele tale a luminat candela dragostei de Dumnezeu;
 Bucură-te, că virtuțile creștinești nu le-ai părăsit;
 Bucură-te, că familia și seminția ta te-au urmat cu credință;
 Bucură-te, că pe poporul tău l-ai ferit de robie;
 Bucură-te, că Imperiul Otoman l-ai ținut departe de țara ta;
 Bucură-te, că ne-ai ajutat să rămânem în turma lui Hristos;
 Bucură-te, că inima ta curată a dorit fericirea neamului nostru;
 Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu
 fiii tăi!

Condac 5

Chemat de pronia dumnezeiască spre ocrotirea întregii Ortodoxii de
 sub robia Semilunei, ai ridicat biserici încă înaintea ungerii tale în scaun
 domnesc, iar cinstită doamna ta, Maria, urmând pilda Sfintei Împărătese
 Elena, a cercetat și ridicat biserici bine plăcute lui Dumnezeu căruia îi cântăm:
 Aliluia!

Icos 5

Auzind de brațul tău apărător și de mâna ta plină de daruri, de departe
 au venit la tine ierarhi izgoniți din scaunele lor, și de la tine au cerut ajutor. Iar

tu, Sfinte Brâncovene i-ai adăpostit să slujească în bisericile și mănăstirile noastre românești și le-ai oferit ajutoare ca să scape de chinuri nedrepte, pentru care auzi de la noi unele ca acestea:

Bucură-te, apărător al poruncilor dumnezeiești;

Bucură-te, că te-ai îndurat de suferințele ierarhilor asupriți;

Bucură-te, că rugăciunile celor veniți la noi erau bineplăcute lui Dumnezeu;

Bucură-te, că nu te-ai trufit cu milostivirea ta;

Bucură-te, că te-ai arătat apărător al Sfintei Ortodoxii;

Bucură-te, că mănăstirea și locurile Sfinte din Răsărit au primit cu bucurie darurile tale;

Bucură-te, că cei miluiți slăveau pe Dumnezeu pentru binefacerile tale;

Bucură-te, că ocrotirea inimii tale a potolit durerile celor în necazuri;

Bucură-te, că ai ajutat Biserica din Constantinopol mult încercată de apăsarea străină;

Bucură-te, că ai miluit cu dragoste pe toți cei credincioși;

Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Condac 5

Văzând poporul tău că Bunul Dumnezeu te-a dăruit cu inimă curată și plină de milostenie, te-a urmat să potolești foamea celor străini și răpitori și să împarți cele folositoare celor ce erau nedreptățiți, pentru care laudăm pe cel minunat întru Sfinți: Aliluia!

Icos 6

În timp ce urcai spre desăvârșire, prădătorii țărilor creștine așteptau să se năpustească asupra ta, căci auziseră că reversi daruri către toți. Dar tu, Sfinte Brâncovene Martire, urmând pilda Sfântului Ierarh Nicolae, care cu aurul său a salvat cele trei fecioare sărace de la vânzarea lor spre pierzanie, ai venit întru izbăvirea de rău, pentru care auzi de la noi unele ca acestea:

Bucură-te, că ai chivernisit averi prin care să-i îmblânzești pe răpitorii străini;

Bucură-te, că ai știut să folosești viața de pe pământ pentru cea din ceruri;

Bucură-te, că ai dat poporului românesc, Sfânta Scriptură în limba sa;

Bucură-te, că ai adus îndestulare și pace supușilor tăi;

Bucură-te, că ai împărțit toate cu dreptate și milostenie;

Bucură-te, că ai tămăduit cu aurul tău suferințele Bisericilor de departe;

Bucură-te, că virtuțile tale creștinești au fost mai scumpe decât bogățiile lumii acesteia;

Bucură-te, lumină a faptelor duhovnicești;
 Bucură-te, că proprii tăi fii nu au dorit aurul, ci curăția și sfințenia;
 Bucură-te, că darurile tale îmbelșugate au tămăduit multe dureri sufletești și trupești;
 Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Condac 7

Urmând cuvintele Evangheliei și îndemnând pe fiii și fiicele tale să ridice neconținut, cu adâncă evlavie, rugăciuni în sfinte biserici și mănăstiri zidite și împodobite cu frumusețe cerească de familia ta, rugându-te să duci la tronul Celui Prea Înalt cântarea noastră: Aliluia!

Icos 7

Chemat la tron, prin voia lui Dumnezeu ca să veghezi libertatea Ortodoxiei, ai purtat și ai transmis fiului tău, apoi și nepotului tău numele de Constantin care să ducă prin vreme puterea brațului întărit de Duhul Sfânt întru apărarea turmei Celui Prea Înalt, pentru care auzi de la noi unele ca acestea:

Bucură-te, că familia ta a păzit poruncile creștinești;
 Bucură-te, că ai ținut aprinsă în sufletul tău candela credinței, nădejzii și dragostei;
 Bucură-te, că ai lăsat tuturor românilor cărți cu învățătura cea dreaptă;
 Bucură-te, că fiii și fiicele tale au pus Evanghelia mai presus de cele lumești;
 Bucură-te, că seminția ta a înfruntat încercările diavolului;
 Bucură-te, că ți-ai pregătit fiii pentru viața cerească;
 Bucură-te, că de ocrotitorii tăi cerești, diavolii s-au spăimântat;
 Bucură-te, chip luminat de bunătate și adevăr;
 Bucură-te, că Dumnezeu a sălășluit în inima ta și în familia ta dreptcredincioasă;
 Bucură-te, că imperiul prădalnic se uimea de statornicia credinței tale în Hristos;
 Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Condac 8

Sfinte Constantine Brâncovene, martir al lui Hristos, lumea creștină și căpetenii ale păgânilor asupritori au văzut credința ta și puterea lui Dumnezeu. Te rugăm, ajută-ne pe noi să fim moștenitori ai Împărăției lui Dumnezeu căruia îi cântăm: Aliluia!

Icos 8

Ca înțeleptul Solomon, ai împodobit lăcașurile Domnului zidite de tine și ai înzestrat bisericile și mănăstirile înălțate de înaintașii tăi, ca să sporești ruga celor ce te urmau și care se învredniceau de darul ostenelilor tale pentru care slăvim faptele tale zicând:

Bucură-te, că prin dragoste și credință pe mulți ai miluit;
 Bucură-te, că prin daniile tale ai întărit pe frați în dreapta credință;
 Bucură-te, că ai înălțat altare creștine în imperiul prădalnicilor păgâni;
 Bucură-te, că ai făcut pământul românesc leagăn al celor lipsiți;
 Bucură-te, că în inima ta sălășluia puterea Sfântului Duh;
 Bucură-te, că, precum razele soarelui se răspândesc pe pământ, așa milostivirea ta s-a răspândit în lume;
 Bucură-te, că ai oprit defăimarea Ortodoxiei;
 Bucură-te, că i-ai slăbit pe vrăjmașii credinței noastre;
 Bucură-te, mare vistier al nădejdelor și izbăvirii;
 Bucură-te, că în inima ta au încăput toți cei urgisiți;
 Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Condac 9

Nu vom înceta să laudăm facerile de bine și credința ta cea nestrămutată, căci din cauza lor ura diavolească s-a năpustit să te răpească împreună cu familia ta din turma lui Hristos. Dar, Sfinte Martire, nu te-ai lăsat vândut celor ce-ți cereau sufletul, ci ai rămas credincios lui Dumnezeu căruia îi aducem cântarea: Aliluia!

Icos 9

Precum poporul ales a fost dus în robie, așa și familia ta a fost răpită din locurile sale în Vinerea sfințelor Patimi. Când supușii tăi aprindeau, în noaptea Învierii, lumânările de la lumina lui Hristos, familia ta trecea Dunărea prin întuneric ca să fie afundată în vremelnice suferințe. Tu însă te rugai lui Dumnezeu, pentru care îți cântăm unele ca acestea:

Bucură-te, că iertare cerească ai cerut pentru toți;
 Bucură-te, că ți-ai păstrat curăția inimii;
 Bucură-te, că în suferință nedreaptă nu ai hulit pe vrăjmași;
 Bucură-te, că toată românimea și ocrotiții tăi cei de departe se rugau cu lacrimi pentru tine;
 Bucură-te, că mulți creștini din Imperiul Otoman te iubeau și te cinsteau;
 Bucură-te, că ți-ai pregătit calea sfințeniei;
 Bucură-te, că ai jertfit pentru Hristos domnia pământească;

Bucură-te, că mulțimea suferințelor ți-a deschis calea spre ceruri;
 Bucură-te, că ți-ai încurajat familia să sufere pentru Hristos;
 Bucură-te, că te-ai ostenit pentru neamul tău și Biserica lui Hristos;
 Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu
 fiii tăi!

Condac 10

Cinstim chinurile voastre și lacrimile de durere, căci ele nu v-au slăbit
 virtuțile creștinești; ci le-au întărit, așteptând în rugăciune jertfa bine plăcută
 lui Dumnezeu, căruia îi cântăm: Aliluia!

Icos 10

Ajuns în capitala chinuitorilor tăi Sfinte Constantine, te-au pus în cătușe
 de fier, cu lanțuri grele la picioare legate de zidul închisorii; te-au ars cu fier
 roșu pe trup, ți-au crestat pielea capului și te-au aruncat în adâncimea
 întunericooasă a groazniciei închisori, în „groapa sângelui”; acolo te-au
 chinuit ca să-ți slăbească dragostea pentru Hristos, dar tu ai rămas credin-
 cios lui Dumnezeu. Pentru care auzi de la noi unele ca acestea:

Bucură-te, că întunericul din „groapa sângelui”, ți-a luminat calea spre
 ceruri;

Bucură-te, că chinurile tale au spălat păcatele seminției tale;

Bucură-te, că ai rămas credincios Domnului Hrisos;

Bucură-te, că și fiii tăi te-au însoțit în chinuri și dureri;

Bucură-te, că martiriul vostru a rușinat pe fiii satanei;

Bucură-te, că în inimile voastre florile credinței, nădejzii și dragostei nu
 s-au ofilit;

Bucură-te, că mucenicia voastră a zdruncinat tăria păgânătății;

Bucură-te, că noi vă cinstim și ne rugăm vouă;

Bucură-te, că lacrimile voastre de durere au fost primite în cer;

Bucură-te, că împreună ați rămas în turma lui Hristos;

Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu
 fiii tăi!

Condac 11

Când ai văzut pe călăii, grabnici la uciderea crștinilor ortodocși, că te
 răpeau și pe tine și familia ta, ai slăvit pe Dumnezeu ca dreptul Iov, zicând:
 „Doamne fie voia Ta”. Iar noi văzând statornicia ta de a rămâne pe veci
 cu credința neîntinată în Dumnezeu cel Ceresc ne rugăm Lui și-L slăvim
 cântându-I: Aliluia!

Icos 11

La locul de martiriu, așezat în genunchi, plin de răni, în cămașa ta însângerată, având în fața ta pe cei patru fii, și Sfetnicul Ianache, ți-ai făcut rugăciunea, pentru ca jertfa ta să fie bine primită la Dumnezeu și ți-ai îndemnat copiii să primească pătimirea pentru credința strămoșească. Pentru aceasta cu smereie în fața icoanei tale și a celor martirizați cu tine, te laudăm cu aceste cuvinte:

Bucură-te, că Domnul te-a uns să stăpânești cu credință și dreptate;

Bucură-te, că Domnul te-a chemat, ca pe Sfântul Gheorghe, să aperi Ortodoxia de vrăjmași;

Bucură-te, că prin cărțile tale de slujbe și învățări, ai răspândit credința ortodoxă, precum florile parfumul lor;

Bucură-te, că te-au născut în ceruri prin botezul sângelui, în ziua prăznirii Adormirii Maicii Domnului;

Bucură-te, că atunci când se săvârșea în bisericile din țara românească această prăznuire, ai trecut ca martir în ceata sfinților;

Bucură-te, că puterea Sfântului Duh a întărit sufletul cinstitei tale soții, Maria, ca să privească cu durere martirizarea ta și a fiilor tăi;

Bucură-te, că jertfa ta a întărit Ortodoxia românească;

Bucură-te, că toată creștinătatea ortodoxă cinstește jertfa ta;

Bucură-te, că prin mutarea ta în ceata sfinților, ai întărit credința strămoșească în Hristos;

Bucură-te, că nu vom înceta a ne ruga ție și fiilor tăi martiri;

Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Condac 12

Plini de trufie că au pus capul tău și al fiilor tăi în stâlpii de la poarta Cetății, spre înfricoșare, chinitorii și-au atras mânia lui Dumnezeu, iar tu Sfinte Neomartire Brâncovene te-ai mutat în ceruri la Bunul Dumnezeu căruia îi înălțăm cântare: Aliluia!

Icos 12

Precum s-a bucurat Irodiada la vederea capului Sfântului Ioan Botezătorul, așa s-au bucurat atunci păgânii văzând capul tău căzut peste capetele fiilor tăi; și precum ucenicii au luat trupul lui Ioan și l-au îngropat cu mare cinste, așa cei miluiți de tine au pescuit trupurile voastre din apele Bosforului și le-au așezat cu cinste în Mănăstirea Halki, cea împodobită de tine, iar noi îți aducem cântări ca acestea:

Bucură-te, că în ceruri ți-ai gătit loc de odihnă;

Bucură-te, că împreună cu ceilalți sfinți români ai apărat Biserica, dreapta credință și poporul românesc, care v-a odrăslit;

Bucură-te, că Biserica neamului a „rânduie cinstirea” voastră în rândul Sfinților;

Bucură-te, că evlavioșii creștini în rugăciuni vă cinstesc pe voi;

Bucură-te, că pilda vieții tale ne ajută să sporim în nădejdea vieții veșnice;

Bucură-te, că rugându-ne Milostivului Dumnezeu, vă cinstim ca pe marii Sfinți ai Bisericii lui Hristos;

Bucură-te, că Biserica neamului nostru vă cinstește, cu bucurie ca martiri ai lui Hristos;

Bucură-te, că jertfa ta și a fiilor tăi ne întărește credința și nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu;

Bucură-te, Sfinte Voievod Constantine, că pentru Hristos te-ai jertfit cu fiii tăi!

Condac 13

Plecând la ceruri în timpul Sfintei Liturghii, în zi de Duminică, la praznicul Adormirii Maicii Domnului, tot poporul dreptcredincios ne rugăm ție ca împreună cu fiii tăi și Sfântul Ianache martirizați, să mijlocești la Bunul Dumnezeu pentru noi care îi cântăm: Aliluia!

(Acest condaç se citește de trei ori apoi se repetă Icos 1).

Rugăciune

Sfinte Mucenice Brâncovene Constantine, Dumnezeu te-a uns ca să călăuzești destinele neamului tău printre stâncile prăpăstioase ale vremii. Domnul te-a chemat să sporești slava Bisericii Ortodoxe, de la noi și de pretutindeni, cu darurile pe care numai puterea Celui de sus le-a pus întru a ta chivernisire. Tu te-ai rugat Bunului Dumnezeu pentru statornicirea în dreapta credință, dimpreună cu fiii tăi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei și Sfetnicul tău Ianache. Tu ai primit cununa sfântă a muceniei, cu fiii tăi. Ne rugăm ție în fața icoanei tale și cerem să duci la Părintele Ceresc rugăciunile noastre smerite, ca să ne izbăvească de durerile cele amare abătute de atâte ori asupra noastră, să ne ocrotească de venirea altor neamuri asupra noastră și de războiul cel dintre noi. Să dăruiască sănătate tuturor fiilor neamului românesc, pace lumii, liniște în sufletele și casele noastre; să ne țină în dreapta credință a Bisericii noastre, Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească. Amin!

VI. DOCUMENTARE

BISERICA NAȚIONALĂ ÎN LUMINA GÂNDIRII BIBLICE ȘI PATRISTICE

Temeiuri biblice

Este o adevărată contradicție să pretinzi că existența unei Biserici naționale, ca cea românească, poate fi îndreptățită din punct de vedere istoric, dar că nu poate fi justificată din punct de vedere biblic.

La originea acestei contradicții se află noțiunea de univers, concepută în abstracții, care intră în conflict cu istoria faptelor și a ființelor reale. Sfânta Scriptură nu pornește niciodată de la premisa universalului abstract, ci de la realitatea concretă a neamurilor, semenilor sau națiunilor. Cea mai bună dovadă în acest sens o aflăm în Vechiul Testament, în care Dumnezeu se adresează lui Avraam în termenii următori: „Vei fi tată a mulțime de popoare. Și nu te vei mai numi Avram, ci Avraam, căci am să te fac tată a mulțime de popoare. Am să te înmulțesc foarte și am să ridic din tine popoare, și regi se vor ridica din tine” (Facere 17, 4-6).

Extrem de interesant și semnificativ de constatat că, în singura traducere ecumenică a Sfintei Scripturi, care s-a realizat în limba franceză și la care au participat specialiști ortodocși, catolici și protestanți, cuvântul „popor”, din textul de mai sus, este înlocuit cu cel de „națiune”. Iată dovada concretă: „Voici mon alliance avec toi: tu deviendras le pere d'une multitude de nations. On ne t'appelleras plus de nom s'Abraham, car je te donnerai de devenir le pere d'une multitude de nations et je te rendrai feconde a l'extrême: Je te ferai que tu donnes naissance a des nations, et de rois sortirons de toi” (Genese 17, 4-6). Același lucru îl aflăm și într-o altă traducere unanim recunoscută a Bibliei, cea de la Ierusalim, în care cuvântul „națiune” apare în locul celui de „popor” sau „neam”. Și nu credem că există cineva care ar putea să nege că „sinagoga”, care a fost și rămâne până astăzi biserica poporului evreu, nu ar fi o biserică națională!

Duhul Sfânt a condus neamurile către armonie

Făgăduința făcută de Dumnezeu lui Avraam s-a împlinit în Persoana Mântuitorului și opera de răscumpărare înfăptuită de Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos, care a trimis pe Sfinții Săi Apostoli să propovăduiască Evanghelia tuturor neamurilor, dar care a manifestat dragoste și atașament față de poporul din rândul căruia S-a întrupat ca om. Deplângerea Ierusalimului, pentru soarta care îl aștepta în cuvinte pline de dramatism și tristețe sufletească, este extrem de elocventă din acest punct de vedere. Evanghelia ne spune că Mântuitorul vindecă suferința și boala din popor, fiind vorba de poporul evreu de care era mereu înconjurat. Dar importanța decisivă pe care Domnul o conferă noțiunii de popor sau de neam, reiese din faptul că Mântuitorul nu trimite pe Sfinții Apostoli să întemeieze o Biserică universală, care să plutească deasupra neamurilor sau națiunilor, ci să predice Evanghelia la „toate neamurile” (la „toate națiunile” în versiunea franceză) și să-i boteze pe cei ce vor crede în numele Sfintei Treimi (Matei 28, 20). Între această poruncă a Mântuitorului dată Sfinților Săi Apostoli și evenimentul Cincizecimii există o strânsă legătură, fiindcă Cincizecimea consfințește înțelegerea Evangheliei lui Hristos, predicată de Apostoli în limba fiecărui neam. Marii Părinți ai Bisericii, Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Grigorie de Nazianz sau Grigorie de Nisa scot în evidență acest lucru, în comparație cu Turnul Babel, moment în care s-au încurcat limbile. La Cincizecime, Duhul Sfânt a adus limbile la armonie.

Cuvântul Sfântului Apostol Pavel

Tinând seama de voința lui Hristos cât și de lucrarea Duhului Sfânt, Sfântul Apostol Pavel evita să se adreseze unei Biserici universale, existente în afara Bisericilor locale, ci are în vedere și scrie comunităților locale determinate etnic, în care se manifesta Biserica lui Dumnezeu. În gândirea Apostolului, unitatea se manifesta în diversitatea etnică, așa cum rezultă din Epistolele adresate evreilor, romanilor sau celor din Corint, Tesalonic ș.a. Datorită acestui fapt, Sfântul Apostol Pavel, care a dat creștinismului extensiunea universală, a rămas în istoria creștină ca Apostol al neamurilor, fiindcă Dumnezeu biblic nu are în vedere „realități” abstracte, ci situația concretă a poporului. În mentalitatea Vechiului și Noului Testament, scoaterea oamenilor din starea păcătoasă nu se face prin anularea calităților naționale, fiindcă umanul există numai în forma națională. Așa cum nu există om universal, ci numai determinat național, tot astfel nu există creștinism

universal, fără a fi determinat etnic și național. Hristos, în calitate de Mântuitor, trimite Apostolii să propovăduiască Evanghelia la neamuri, fiindcă neamurile sunt create și voite de Hristos ca Logos Creator, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Sfânta Treime rămâne, în ultimă instanță, fundamentul unei creații, îmbină unitatea cu diversitatea neamurilor.

Situația s-a schimbat esențial din momentul în care creștinismul a fost recunoscut de Constantin cel Mare ca religie în Imperiul Roman și bizantin. Din acest moment devine imposibilă apariția oricărei Biserici naționale, fiindcă prin esența ei, noțiunea de imperiu exclude, din principiu, pe cea națională. Pentru a-și păstra caracterul ei național, Biserica armeană a trebuit să se rupă de comuniunea Bisericii răsăritene, în secolul al V-lea, pentru a se putea emancipa de sub autoritatea imperială a Bizanțului. Orice imperiu este interesat mai mult de universalitate, decât de particularitate etnică sau națională.

Temeiuri patristice

Cu toate acestea teologia patristică, care a luat serios în considerație însușirea Bisericii de a fi „catolică“, introducând-o în Simbolul de credință al Bisericii nedespărțite, nu s-a lăsat atrasă în cursa unui universalism sau a unei catoliciități, care intră în conflict cu localul sau naționalul, ce a elaborat conceptul de catolicitate. Pe de o parte, Biserica locală sau națională apare ca o manifestare a Bisericii universale, pentru ca Biserica să se poată înrădăcina în ființa fiecărui neam și să-i afirme identitatea lui etnică. Pe de altă parte, Biserica universală se înrădăcinează în toate comunitățile locale, pentru a le păstra în comuniunea lor reciprocă cu Sfânta Treime. Pornind de la cuvintele Sfântului Vasile cel Mare, că Duhul Sfânt este întreg în fiecare parte și întreg este pretutindeni, s-a elaborat un concept al catoliciții în care întregul se manifestă în parte, pentru ca partea să rămână în întreg. Pe această cale, teologia patristică a evitat căderea într-o concepție geografică a catoliciții, de factură imperială, care așează deasupra Bisericii locale și s-au pus bazele unei concepții sobornicești, care include localul în universal și universalul în local, pentru a păstra specificul etnic al neamurilor.

Biserica națională

Biserica noastră românească a început să devină națională după dispariția imperiului bizantin și pe măsură ce provinciile românești au început să dobândească consistență statală și să se transforme în stat național român.

Dar aceasta nu înseamnă că Biserica națională devine prizoniera structurii statale, în virtutea unei gândiri care consideră că universalul se opune naționalului, după modelul catolic, în care papa este singurul episcop universal, în timp ce restul episcopilor au doar calitate locală. Teologia catolică evită cu grijă să vorbească de Biserica națională. Din punct de vedere ortodox însă, Biserica națională poartă în ea Biserica universală, ca să poată păstra identitatea neamului și să poată rămâne în simfonia sobornicității și comuniunii cu toate Bisericile Ortodoxe, întemeiate pe piatra credinței, care este Hristos. Cei care neagă caracterul biblic al Bisericii naționale, ar trebui să cunoască cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, care ne spun că episcopul trebuie să vegheze nu numai asupra Bisericii neamului său, ci asupra întregii Biserici „catolice”, fiindcă episcopul nu are numai funcție locală, ci și universală sau sobornicească. El face parte dintr-o structură sinodală, în care toți sunt egali și există, din această cauză, un „primul inter pares”. Datorită dimensiunii universale a Bisericii naționale, Biserica noastră a păstrat comuniunea deplină cu întreaga Ortodoxie și a rămas credincioasă neamului ei, de la început și până astăzi. Acesta este temeiul profund care justifică existența Bisericilor autocefale în lumea ortodoxă, ca temelie a specificului lor etnic, dar și ca temelie a comuniunii sobornicești dintre ele în virtutea aceleiași credințe în Hristos, ca piatră unghiulară a Bisericii.

Legătura dintre național și universal

De altfel, legătura dintre național și universal, în structura sinodală sau conciliară a Bisericii răsăritene, explică și motivul pentru care trecerea Bisericii Ortodoxe de la structura imperială bizantină la cea națională actuală, nu a atras după sine și ruperea Bisericii în două entități antagoniste, una catolică și alta protestantă, așa cum s-a întâmplat în sânul creștinismului apusean în secolul reformei, din cauza opoziției dintre universal și național. Dacă Biserica catolică ar fi păstrat structura sinodală și sobornicească a primului mileniu, nu s-ar fi ajuns la sfâșierea unității bisericești cu ortodocșii, protestanții și mulți alții. Astăzi, Papa Ioan Paul al II-lea are cuvinte de laudă la adresa Bisericilor Ortodoxe, în scrisoarea pastorală „*Orientalis lumen*”, deoarece consideră că acestea au fost capabile să promoveze și să păstreze identitatea și cultura națională a popoarelor pe care le păstoresc, în vederea îmbogățirii reciproce a tuturor.

Cei care au contestat caracterul național al Bisericii noastre din punct de vedere biblic sau patristic, nu cunosc sau nu recunosc evidența că Biserica națională, în viziunea ortodoxă, poartă în ea Biserica universală, iar Biserica

universală poartă în ea pe cea națională, fiindcă doar astfel devine posibilă o comunicare sobornicească capabilă să păstreze identitatea etnică a fiecărei Biserici și le menține pe toate în comuniune cu întregul (N. n – acest adevăr axiomatic ne trimite, în firească, cu gândul la ceea ce susține holistica actuală în planul fizic; întregul univers se regăsește în fiecare parte a sa în ceea ce are esențial!). Căci doar atunci putem spune: „să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt“, când partenerii de comuniune și dialog își păstrează identitatea lor etnică sau națională neconfundabilă, după voința lui Hristos.

Pr. prof. dr. Dumitru Popescu

BISERICA STAVROPOLEOS LA 275 DE ANI DE LA CTITORIRE

Lăcaș sfânt și monument istoric intrat în patrimoniul arhitecturii europene, biserica Stavropoleos a împlinit anul acesta, la 30 octombrie, 275 de ani de existență.

Venit din părțile Epirului, ieromonahul Ioanichie, devenit mai târziu mitropolit de Stavropola - Asia Mică ajunge, după peregrinări prin Rusia, în București. Aici, ridică la 1724 mai întâi un han, apoi biserica, cu hramul Sfinților Arhangheli și Sf. Atanasie cel Mare, stăreția și clădirile anexe, după cum mărturisește în testamentul de la 1733:

„Am îmbrăcat schima îngerească, m-am închinat, precum buna rânduială o cere, și de acolo, după ce a trecut destulă vreme, am plecat cu voia și porunca egumenului și a celorlalți călugări pentru milă și ajutorul creștinilor și după o călătorie lungă am ajuns în orașul numit București, din Ungrovlahia, prin îndemnul și ajutorul domnitorului de atunci al Ungrovlahiei, prea înțeleptul răposat domn, Ioan Nicolae Voevod Mavrocordat, am fost ridicat la înalta treaptă de arhieru, adică hirotonisit arhieru al Stavropolei prin ecdosis a prea sfințitului patriarh ecumenic Kir Kir Ieremia, domnul și stăpânul nostru.

Pe urmă, mi-am pus drept năzuință să ajut după puțină mănăstirea unde am îmbrăcat schima îngerească și în timp, prin cheltuieli proprii, am clădit din temelie abatatoarea, care se numește han, din orașul București, lângă sfânta biserică a Sfintei Nașteri a lui Hristos, închinată sfintei arhiepiscopii a Pogonianeii; am zidit cu cărămidă arsă grădina dimprejur și toate chiliile; am ridicat lângă marea intrare o biserică frumoasă cu hramul prea mărișilor Voevozi Mihail și Gavriil și a celui între sfinți, părintelui nostru Athanasie, patriarhul Alexandriei, iar în partea dinspre han, am clădit o prea frumoasă pioniță de vinuri și o cârciumă, care toate atuncea se numeau abătătoare și îndeobște han, iar biserica împreună cu cele afierosite ei, mișcătoare și nemișcătoare, sfinte odăjdii, vii și toate moșiile și casa întregă, ca să se păstreze prealăudată buna rânduială și porunca apostolului: „fiecare în cele ce a fost chemat, în acele să rămână”, ca să aibe ajutorul și sprijinul Arhanghelilor netrupești, prea sfântul lăcaș unde mi-am pus metania mea, cu toată râvna și am afierosit pe veci și de neclintit, numitei prea sfin-tei

mănăstiri, cinstită cu hramul prea mărișilor Voevozi Mihail și Gavriil, la prea sfânta arhiepiscopie a Pogonianei, lângă comuna Ostanița, zidită pe o stâncă.

Pe lângă aceste rânduieli de neclintit și de neschimbat, după cum această «arhiepiscopie» a poruncit, unde am fost pus egumen al sfintei mănăstiri a Arhanghelilor și unde mi-am pus metania, să fiu numit primul epitrop, ca să strâng veniturile hanului, bisericii Sfinții Voevozi, cu toate daniile și toate cele mișcătoare și nemișcătoare și casa de alături și acestea să fie chivernisite, împreună cu ceilalți frați și să fiu epitrop împreună cu frații mei buni, Panait și Nicolae și aceștia să chivernisească și după moartea smereniei mele, ei având îndatorirea să aducă din neamul nostru un epitrop, adică și după moartea lor să fie numit un om evlavios și cunoscător al treburilor, având în el sădită frica de Dumnezeu, care să chivernisească daniile din timpul tuturor starostilor vremurilor, a cinstișilor negustori din București.

Peste aceste trei părți să fie așezați epitropi ai amintitelor danii și care să preia grija administrării acestora, pentru ca această purtare de grijă să se facă cu evlavie și plăcută lui Dumnezeu și să fie vrednică de răsplata de la Domnul și de la Arhanghelii netrupești, iar eu și aceștia să fim îndreptățiți a alege din rândul acestor numiți epitropi pe cineva din prea cinstita mănăstire veche, dacă este cu puțință ca acesta să fie din neamul nostru, să ducă o viață cu evlavie până la moarte să fie cunoscător al rânduielilor bisericesti, drept și cu frica lui Dumnezeu, ca egumen, care să conducă și să fie înainte stătător, cu bună rânduială, ca să se îngrijească de toate daniile mișcătoare și nemișcătoare, însuflețite și neînsuflețite, vii și moșii și toate celelalte. Starostele epitrop și ceilalți să aibe voie să ceară egumenului, numit după lege, socoteală amănunțită despre toate și dacă acesta a condus cu folos și cu adăugire averea, să rămână în epistasio, iar dacă a condus fără pricepere, rău și nevrednic, să fie îndepărtat de la epistasio chiar și înainte de sfârșitul anului și să fie așezat altul.

I. Înainte de toate epistatul, din toate veniturile strânse de la bunurile mișcătoare și nemișcătoare să dobândească cele trudite și să reînnoiască pe cele vechi, adică biserică, han și casă, acoperișul acestora putrezit sau zidul crăpat sau dărâmat.

II. Să trimeată în fiecare an câte groși douăzeci, simbria dascălului școlii obștești, numit de acesta, ca să învețe copiii lecțiile cele bisericesti, din patria sa Ostanița.

III. Să dea plata tocmită, întreagă, preoților de aici, de la sfânta biserică a Arhanghelilor și celorlalți slujitori.

IV. Să prăznuiască ziua hramului Arhanghelilor și aceea a ctitorilor. Arhiereului care slujește și pomenește pe ctitori să i se dea câte doi galbeni de aur.

V. Proestosul să aibe îndatorirea să cheme pe unul din arhierei de trei ori pe an, adică din patru în patru luni, ca să slujească sfânta liturghie și să pomenească smeritul meu nume și să citească rugăciunile de iertare pentru greșelile pe care ca om le-am săvârșit și să ia la fiecare liturghie câte doi galbeni de aur.

VI. Nimeni să nu îndrăznească să vândă întregul din cele averi mișcătoare sau nemiscătoare ale bisericii, ridicate de el iar cele împotriva vor fi nelegiuire. Să stăpânească și să păstreze întregi toate bunurile bisericii pe care le-a dobândit și le-a ridicat și să le înmulțească și să le crească dacă vremurile vor ajuta, pentru pomenirea de obște.

VII. Bani ce prisosesc din venituri, după împlinirea celor de mai sus rânduite, câți vor fi, să fie trimiși de către episcopii, întregi și fără lipsuri la prea sfânta mănăstire a Arhanghelilor de la Ostanița (unde smerenia mea m-am închinat lui Dumnezeu) pentru pomenirea mea și ajutorul prea cinstiților părinți chinovnici de acolo, împreună cu un catastif foarte deslușit, care să cuprindă amănunțit toate veniturile, cheltuielile anuale; în felul acesta se va păstra buna rânduire: „fiecare în cele ce a fost chemat în acelea să rămână”.

Astfel am gândit smerenia mea și astfel am întocmit acestea pentru care întotdeauna m-am rugat și am cerut de la înălțații domnitori din Ungrovlahia, din toate vremurile, de asemenea și de la prea sfinții, care au fost arhierii, să aibă sprijin și căutare pentru prea cinstita mănăstire a Arhanghelilor, să întărească și să păstreze neîncălcate hrisoavele date, cu dărnicie de foștii prea înalți domnitori și alte hrisoave de mai înainte, să fie reîntărite, ca să aibă putere și să aibă răsplată de la Dumnezeu și de la Arhangheli, iar acela din orice rang bisericesc sau mirean ar fi el, să păzească toate cele cuprinse în această danie, neschimbată și neatinsă și să aducă tot ajutorul, care se poate, în timp și să fie binecuvântat și iertat de Dumnezeu atotțiitorul, unul și singurul din fire și să aibe întotdeauna împreună lucrători și ocrotitori, în toată vremea și în tot locul, pe prea măriții Voievozi Mihail și Gavriil și toate cele în chip de foc puterile cerești și netrupești.

Dacă cineva cuprins de înșelăciune și stăpânit de semeție va îndrăzni să smulgă sau să înstrăineze o parte sau toate din aceste lucruri afierosite de la sfânta și prea cinstita mănăstire a prea măriților Voievozi Mihail și Gavriil, de lângă comuna Ostanița, zidită pe o stâncă sau dacă va îndrăzni să zdruncine sau să răstoarne această închinare plăcută lui Dumnezeu și dreaptă, sau ceva din cele așezate în această scrisoare de închinare, chiar dacă ar fi cineva din rudele noastre, sau ale episcopilor sau ale egumenului sau altcineva mai mare sau mai mic din orice stare sau rang ar fi el, să fie afurisit de către Sfânta Treime începătoare de viață și blestemat și neiertat și după moarte nedezlegat, pietrele și fierul se vor topi, iar acesta nicidecum și să nu vadă procopseală în toate zilele vieții sale, mânia lui Dumnezeu asupra capului său să fie, să aibe blestemul sfinților 318 părinți purtători de Dumnezeu de la Niceea și a celorlalte sfinte sinoade și să aibe parte cu Iuda și pe cea a iudeilor, care au răstignit pe Domnul Slavei, vaitându-se și cutremurându-se pe pământ ca și Cain, să moștenească lepra lui Ghezi și spânzurătoarea lui Iuda și să crape pământul și să-l înghită pe acesta ca pe Daton și Aviron, durerile sale să fie ca arsura focului și să aibă pârâși și potrivnici în

orice loc și vreme pe prea slăviții sfinți Voevozi și toate oștirile cerești, împreună cu prea sfântul nostru părinte patriarh Athanasie cel Mare al Alexandriei.”

Pisania de la 30 octombrie 1724, scrisă în grecește și românește ne arată că la acea dată biserica era ridicată din temelie:

„Această sfântă și dumnezeiască biserică s-au zidit din temelie întru slava lui Dumnezeu și întru cinstea și pomenirea matilor celor întru chip de foc stăpânitori ai cetelor, Mihail și Gavril, întru a doa Domnie a prea înălțatului și prea înțeleptului stăpân Domn. Domnului Ioan Nicolae Alexandru Voevod a toată Ungrovlahia, vlădicind prea sfințitul Mitropolit chir Daniil, cu toată cheltuiala prea cuviosului întru ieromonahi și Arhimandrit Chir Ioanichie din eparhia Pogoniani, den satu Ostanița, în anul dela spăsenia lumii 1724, Octomvrie 30”.

În anul 1730 Ioanichie mai cumpără o bucată de teren în vecinătate, adaugă pridvorul bisericii și mărește absidele laterale și altarul, astfel încât la 8 noiembrie 1733 biserica, împreună cu hanul înfloritor care aducea mănăstirii venituri importante, sunt închinat mănăstirii Gura din Pogoniana - Epir.

Mănăstirea avea să atragă daniile și oblăduirea a numeroși domnitori și boieri, și din dani și cumpărări, mănăstirea Stavropoleos stăpânește, în deceniile al treilea și al patrulea ale secolului al XVIII-lea moșii în București și în județele învecinate, situându-se printre așezămintele monastice bogate din Țara Românească. Dintre donatori, merită să menționăm pe Ilinca Cojasca, fiica duhovnicească a fondatorului, nu numai pentru danie ci și pentru frumusețea actului pe care îl redăm în întregime și ca mărturie a unei epoci nu îndeajuns de bine cunoscută de către contemporanii noștri:

„+ Eu roaba lu Dumnezeu Ilinca Cojasca, căzându la multă boală și ajugându la multă slăbiciune și temându-mă dă înfricoșatu ceas a morții, până unde mi-a avut mințile întregi și limba dăschisă, am cugetat ca să-mi facu diiată și să-mi așaz toate ale meale, multu puțin cât amu dă mila lu Dumnăzau și de la părinții miei. Întâi mă rog tuturor creștinilor ca să mă iarte orcu ce voi fi greșit și ertu și eu pă toți frații creștini. Lasu cu sufletu meu dăpă petrecanie mea să mă îngroape la sfânta biserică unde să prăznuiască hramul Sfinților Arhangheli și sfântul Athanasie, care biserică iaste făcută dă sfinția sa părintele popa Ioanichie, duhovnicul meu și lasu sfinții biserici o moșie ce să chiamă Cepășoae, Oștea dă-n câmpul aproape dă Glodeani ot sud Săcuiani, ca să fie sfintei biserici moșie stătătoare și ohabnică în veaci pentru pomenirea suflătului meu, dăpă cum am făcut și zapis osebit, întru care zapis scriu și stânjinii moșii căți sunt. Și iar mai lasu la sfânta biserică doao clopote, unul mai măricel și altul mai mic și lasu și doi boi; aceste lasu sfintei biserici pentru pomenirea sufletului meu și a părinților miei. Lasu și la sfânta Mitropolie să-i dea moșia dă-n Părvulești ce iaste cumpărată dă (.....) ca să fie pentru pomenirea sufletului meu și a părinților miei. Iar pentru pogrebanie

și pomenile ce vor să mi să facă pân la anul, eu neavându nici un ban, lasu cu sufletu meu ca să vândă o moșie dă taleri 200 și să mă grijască. Și văzându că fie-mieu cel mare Nicolae și cu fie-me Maria cea măritată m-au lăsat acu la vremea morții mele, și n-am avut dă dâșii nici un fel dă căutare, am căzut cu multă rugăciune la sfinția sa părintele popa Ioanichie, duhovnicul meu ca să nu-l îndure dă strinatatea mea, fiindu ceilalți copii ce amu făr dă vârstă. Ci l-am lăsat pă sfinția sa epitropu ca să vândă aceia moșie ce scrie mai sus dă taleri 200 să mă grijască. Iar celelalte scrisori ale moșiilor câte suntu dăpă cum le scriu mai jos anume să ste toate la mâna sfinții sale pentru ca să nu prăpădească copiii făr dă vreamă, iar cându să vor face dă vârstă atunce să li să dea scrisorile la mâna lor, însă întâi să caute să mărite pă copila cia mică ce a rămas și atunce să împărțească ei ce rămâne. Iar de s-ar scula fie-mieu Neculae să facă vro blestămăție precum multe ce las eu cu sufletul meu, să fie suptu blestemu meu. Iar pentru fie-mea Maria care am măritat-o și am zestrat-o iată că scriu ce i-am dat dă zestri și ce i-a rămas să i să dea: încă i-am dat 8 boi, 8 vaci cu 8 viței i cu 11 mânăzaci, 30 dă mătci dă stupi care i-au ales ei, un rădvan cu 6 telegari, un cal dă ginere cu toate podoabele lui, o dulamă dă canavăci cu flori dă fir cu zagara dă samur, o roiche dă bacoasă și alta dă alpgea, o ghirdie dă dimie cu sandraci, un zăbun ghiovez dă dimie, un brâu cu căpătâe dă sarasir, doao ii cu mătase, un inel dă auru cu 7 diamante, un inel dă auru cu robin și cu zmaralgdă și altu inel dă auru iar cu robin și așternutu dăpă cum să cade, doao părechi dă cercei dă auru, doi țigani și doao case dă rămân dă-n Pietrari, 100 dă stânjini dă moșie dă-n Comișani cu eleșteul să și-l facă și 500 stânjini dă moșie în șovârful ce iastă împreună cu moșneanii și 200 dă stânjini dă-n ..... ce i-am mai dat și 8 dă rămător și un toc dă taler dă cositor și un toc dă tipsin dă aramă. Acestea le-am dat toate dăpă cum scriu mai sus și au rămas să i să mai dea 8 șăruri dă mărgăritar dăpă cum s-ar afla și unele dă auru și o păreche dă cercei de auru și o dulamă dă canavăci cu .....(?) dă jdear și doao roichii și un brâu dă șat și o păreche dă brățări dă auru și doao copile dă țigan și un țighian și un ibruc. Aceste ce nu i-am dat sa sa prețuiasca maante unor negostori, să vândă o moșie care s-ar socoti să i să înplinească această lipsă dă zestre. Iar la altile să n-aibă a să tinde nimic, nici fie-mea Maria, nici gineri-mieu pentru că celelalte moșii și ce ar mai fi suntu al celorlalți copii, afară dîn ce am lăsat pentru pomenirea sufletului meu și pentru ce va să vândă pentru grija sufletului meu. Aici însemnem moșiile câte suntu și altile ce mai am: întâi moșie dă la Cojăști ce iaste hotărâtă dăpă cum scrie zapisul; altă moșie ce să chiamă Pietrari ce iaste de cumpărătoare dăpă cum scrie zapisul și în hrisov; moșia dă la Comișani afară dăn stânjini 100 ce am dat fie-mi Marii; o moșie dăn Pârvoleşti care iaste iar dă la tată-mieu, afară dăn ce am lăsat la sfânta Mitropolie; o moșie lățicânească care au cumpărat frati-mieu Ilie dă la Bunești, cum arată zapisul; o moșie stânjini 200 ce iaste la Argeș, care iaste cumpărată dă bărbat-mieu și altă moșie iar dă la bărbatul

mieu ce să chiamă Gorbanul, după care moșie la luatul dijmii au luat bărbatul meu 13 părți și toți moșneanii o parte și mai iaste pă lângă moșie Gorbanul încă o limbă dă loc - o moșie ce să chiamă Stâneștii cei Mari și iaste iar dă la bărbatul meu și într-această moșie sunt doao părți ale noastre; 9 pogoane dă vie la Urlați nelucrate cu moșie dă suptu dânele și altu petec dă moșie unde au făcut cârciumă Vrabie și i-am spart-o căci n-au avut nici o treabă cu acia moșie; 2 pogoane dă vie la Robul care suntu iar dă la tată-mieu; un locu dă casă aici în București care iaste pre lângă Ghiorghe Cioran și pă lângă casile lui Costandin băcanul, care le-au vândut Hiostului și i-am vândut și eu vreo 3 stânjini dă locu dăn locul acela; mai amu o moșie cu eleșteul dăn Căpotești pân la eleșteul dă la Țăpoș și altă moșie dăn Fântânele care să scoală nici mojici cu gâlceavă și moșie iaste cumpărată dă frate-mieu Elie și acei mojici n-au .....(?) o treabă. Să știe și țigan ce am Preda țiganul, și cu vără-său Vasile, Tudorache țiganul și cu vără-său Eftimie cu muierea lui și mătușa lui Tudorache, Maria țiganca grasa și sora lui Tudorache, țigan Stan cu copiii ei și 2 case dă rumâni anume Șarban cu copiii lui câți vor fi și feciorii Sandului rumânului, 2 frați anume Dumitrașco cu muierea lui și frate-său iar cu muierea lui, vite dă vaci 19, râmători mari cu mici 50, stupi 15, cai cu iape 7. Deci dăntre-aceste vite dă vaci am rânduie să tae la pomenile meale vite 8, am și pâine la Cepoșan grâu kil 50 și mălai kil 50 și dăn doi tinpi ce au stransu diaconul Neagul dijma să i să ia seama că nu i s-au luat. Și mai suntu 35 dă kile dă grâu curat, această pâine o las să-mi fie dă pomenirea mea pân la anul. Mai suntu 8 table dă cositor, un cazan mare, 2 tipsii dă cositor și o tipsie și un taler să să dea dă pomană, 19 tingiri și o tavă mare, iaste și o ladă în seama Marii .....(?) mărunțișul care le vor scrie pă o foe. Aceste am, iar mai multu dăntre-aceste n-am. Și am avut niște bani la sfinția sa părintele popa Ioanichie, niște bani și i-am luat mai dănainte vreme, și îngropându-i la țară și au furat și numai am nimic la sfinția sa, nici multu nici puțin. Aceste știu și aceste adăverez. Și cându am făcut aceasta diiată fost-au și alteș obraze dă cînste care să vor iscăli mai jos. Iar dă s-ar scula cineva au dăn copiii miei au dăn altu neam al meu și ar umbla cu niscai meșteșug să strice și să strămute cele ce am scris eu, să fie neertat dă Domnul nostru Iisus Hristos și dă mine păcătoasa, pricopseală să n-aibă. Și eu, pentru mai buna și adevărata credința am întărit această a mea dreaptă diiată cu numele și cu degetul meu ca să să crează.

Și am scris eu Iorga grămătic cu învătătura dumneaei.

Martie 7, 7233

Eu Ilinca Cojasca adăverez"

O catagrafie din 1828 precizează că hanul forma corp comun cu casele egumenești aflate peste drum de biserică și înșiră toate odăile, cămărilor, bucătăriile și celelalte dependențe și bunuri ale ansamblului de la Stavropoleos.

Sunt cuprinse mai întâi piesele aflate în altar și anume poalele de pe prestol, două sfeșnice mici, de alamă, o Evangheligie grecească nouă, alte patru Liturghiere tot în limba greacă și unul în manuscris, încă o cruce de lemn ferecată în argint și cu două pietre roșii, semiprețioase. Se mai aflau de asemenea un Antimis din pânză veche, o cutie de lemn - chivot - pentru Sfintele Taine, o linguriță de argint și trei procovețe vechi pentru acoperirea Sfintelor Vase. În mod deosebit sunt enumerate obiectele de la Proscomidie, o poală de atlas vărgat și un sfeșnic de alamă, un Aer de canavăț roșu cu flori de fir de mătase, pervazurile, asemenea și crucea din mijloc din șiret de fir, căptușelile fiind uzate. Se mai găseau acolo un procovăț lucrat ca și aerul de mai sus, o tăviță de aramă spoită, un potir cu linguriță, din argint, alt Aer de dimie albă cu flori, pervaz de saidel albastru și căptușeala de bogasiu roșu, piesă dintre cele vechi. Inventarul cuprinde în continuare două procovețe, un taler mic de aramă „pentru sfeștanie”, un ibric de tinichea pentru căldură, un colivar de lemn, vechi, un epitaf zugrăvit pe mușama și acesta dintre cele vechi. Urmează un jeț arhieresc de lemn neîmbrăcat, un tetrapod îmbrăcat cu meșină și o condică de pomelnice, apoi patru feloane dintre care unul din stofă ghiurghiulie cu flori de fir și mătase, având poalele de damasc roșu, cu șiret de fir, iar căptușelile din bogasiu roșu. Sunt înregistrate și patru stihare, primul de canavăț cu flori de fir și pervaz de atlas verde, iar căptușeala de bogasiu cafeniu. Epitrahilele totalizează trei piese, cel dintâi de stofă ghiurghiulie cu flori de fir și cu patru nasturi de argint poleiți și cu câte o piatră verde semiprețioasă, având căptușelile de bogasiu vânăț și patru ciucuri de ibrișin. La poiasuri figurează o pereche de paftale de argint - prost - cu chenarurile poleite „chenarul Aghiotaritico de Erusalim”, piese rupte, și încă o pereche de alamă, sârbești, cu colan de bumbac. În ceea ce privește mânecutele (rucovițele) una era verde cu fir și sârmă cusută în mangan (gherghef), cu douăzeci de belciuge de argint și căptușeala de maltez verde, piesă veche și „roasă”. Cealaltă dintr-un material roșu cu căptușeli de bogasiu tot roșu. Șirul broderiilor și țesăturilor se sfârșește cu patru poale de tetrapod, una de cil cafeniu și cu chenarul de maltez albastru cu căptușeala de aster.

Catagrafia înregistrează și scaunele mari, dintre care unul domnesc din lemn de nuc săpat și îmbrăcat cu postav roșu, apoi cel arhieresc drapat cu postav albastru și alte două tot din lemn, pentru beizadele, acoperite cu postav roșu.

Privitor la icoanele împărătești, ele sunt: cea a Mântuitorului Hristos, cu coroană de argint poleită, din trei piese, cu trei pietre verzi, semiprețioase și cu mâinile placate cu argint; apoi cea a Maicii Domnului de asemenea cu coroană de argint în trei părți, cu o piatră tot verde și mâinile la fel de

argint și coroana Pruncului formată tot din trei segmente și mâinile de argint. Urmează icoana hramului, Soborul Sfinților Îngeri, cu șase coroane de argint și „două chipulețe atârinate cu o cruciuliță lungă”, iar mâinile de argint. Sunt menționate în continuare icoanele Sfântului Ioan Botezătorul cu coroane de argint, a Sfântului Andrei, fără de argint, apoi o icoană rusească cu șase sfinți având deasupra pe Mântuitorul Hristos și o altă icoană mică deasupra ușii, Mahrama lui Hristos, cu coroană de argint.

Icoanele cele mici înfățișau pe Sfântul Ioan Teologul, Sfântul Ilie, Buna Vestire, Sfinții Îngeri - nouă - Sfinții Îngeri - veche - cu chenar de lemn săpat, Sfinții Împărați, Sfinții Ierarhi, Maica Domnului, Sfântul Gheorghe, Sfântul Prooroc Zaharia, Sfântul Ștefan și Dimitrie, Sfinții 40 de Mucenici, Sfântul Dimitrie, icoană cu patru sfinți - veche -, mușama prăznicar, Răstignirea, cu chenar de lemn săpat - veche, Maica Precista - veche, Răstignirea pe mușama, veche, în total 17 piese.

Printre obiectele care mai sunt inventariate, menționăm și sfeșnice, două tetrapode de lemn vopsite, un iconostas tot din lemn, săpat, zugrăvit și poleit, având deasupra icoana Sfinților Îngeri, două sfeșnice mari de lemn, săpate, poleite, cu făcliile lor de lemn zugrăvite, alte patru sfeșnice cu tînchelele lor. Este menționată și tâmpla de lemn săpat, poleită, cu toate icoanele ei, ca și policandrul de alamă cu 12 sfeșnice și cu „un iz de zgriptore cu ciucurile lui de ibrișin”, acesta încheind „zestrea” naosului bisericii.

„La femei”, prin urmare în pronaos, inventarul se referă la icoana lui Hristos cu coroană și mâinile de argint, icoana Maicii Precista tot cu coroană de argint, și o mână de argint, apoi aceea a Sfântului Nicolae și ea cu o cunună de argint, precum și cu alte două coroane mici la Mântuitorul Hristos și la Maica Domnului.

Sunt consemnate în continuare Cărțile grecești și anume 12 Mineie și altele 12 noi, un Triod și câte un Penticostar, o Psaltichie, sinaxar vechi, Psaltire, Apostol, apoi două Ceasloave, un Molitfelnic și un Catavasier nou.

În ceea ce privește argintăria bisericii, aici figurează cinci ocale și șaptezeci de dramuri reprezentând greutatea a 16 candelă și o cădelniță.

Despre ușa lăcașului se precizează că era „zugrăvită și săpată”, iar perdelele de postav vântat - vechi. Nu este omisă din inventarul în cauză nici toaca de fier cu două cioane, precum și clopotele - unul mare și altul mic, din turnul de zid al clopotniței, învelită cu șindrila - din vechime.

La 1828, „arginturile paraclisului” cuprindeau „dooă ocă argint în opt candelă și cădelniță, una ocă treisute cincizeci dramuri argint într-o tavă mare i un discu mic ș-o farfurie de dulceață”. Tot la Paraclis, pe Sfânta Masă se afla „o poală de pânză muscălească, veche, cu pervaz aster, vechiu, i pac de cil albastru, căptușit cu pafta, un Sfânt Antimis, Sfânta Evanghelie grecească veche”.

Tot catagrafia din 1828 menționa un număr de aproximativ 43 de acte ale mănăstirii, hrisoave și sineturi, precum și arămurile mănăstirii: 21 de tipsii vechi, o tavă mică, patru boluri, cinci capace de tingiri, o strecurătoare de aramă, șapte tingiri cu capacele lor, o tigaie, o căldare de rufe, un suhan, un lambricu de aramă cu tacâmul lui, două cazane mari cu capacele lor de aramă și țevile- un capac făcut de părintele Pahomie. Alături de acestea se mai aflau un grătar de fier, o frigare, un lanț cu 48 de belciuge și un lanț mic care „este pus zălog”.

O altă catagrafie, din 1833, menționează numeroase odăi ale hanului și pe chiriașii acestora și prăvăliile din Ulița Nemțească, date cu chirie, care aduceau toate, importante venituri.

Hanul și clădirile anexe au funcționat până la sfârșitul secolului XIX, când au fost demolate. Biserica a avut de suferit din pricina cutremurelor, în urma cărora turla a căzut, iar timpul și negrija unora dintre slujitori au afectat și pictura, care s-a completat și refăcut abia la începutul secolului XX de către preotul pictor V. Damian. Tot acum s-au ridicat și actualele clădiri pe latura de sud a bisericii, după planurile arhitectului Ion Mincu.

Din 1890 și până la 1940 biserica a fost închisă, iar în clădirile anexe au funcționat o perioadă atelierele Comisiei Monumentelor Istorice. S-a redeschis în 1940 prin eforturile neobositului Octavian Dobrin, devenit prim episcop. Primul preot care a oficiat după deschidere, Dumitru Iliescu Palanca, înfruntând în predici și articole ateismul, a murit în închisorile comuniste, după 15 ani de detenție. I-au urmat preotul dr. Ioan Lăncrănjan și alți câțiva preoți de parohie, printre care Stelian Popescu, Paul Mărăcine, Constantin Dăscălescu, care au încercat să întrețină lăcașul și clădirile anexe, în care o perioadă au funcționat atelierele Comisiei Monumentelor Istorice.

Din 1991, restaurarea monumentului ca și refacerea vieții liturgice sunt din nou în grija unui monah. Proiectul de restaurare și consolidare a ansamblului Stavropoleos a obținut, în 1995, premiul Comisiei de Cultură a Uniunii Europene, care a și finanțat o parte din lucrări. Premiul a însemnat totodată integrarea ansamblului în patrimoniul arhitecturii europene. Lucrările, cuprinzând restaurarea picturii murale, a iconostasului, a sculpturii în piatră și consolidarea clădirilor din incintă, au fost sprijinite de Ministerul Culturii și alți sponsori și vor fi finalizate anul viitor.

După terminarea lucrărilor de consolidare, în clădirile anexe urmează să se amenajeze o colecție de obiecte de cult, o bibliotecă cu manuscrise, cărți vechi de muzică bizantină și teologie, precum și fragmente de fresce de la bisericile demolate în deceniul trecut, printre care și unele de la mănăstirea Văcărești. Vor fi expuse de asemenea o parte din picturile originale de la 1724, descoperite în 1998, în timpul lucrărilor de restaurare.

După 1991, o comunitate din ce în ce mai numeroasă s-a format în jurul bisericii Stavropoleos, profund atașată acesteia, cultivând și înnoind Tradiția și deschisă ecumenismului.

În 1996 a luat ființă Fundația Stavropoleos, care își propune întemeierea unui centru de studii pentru punerea în lumină a valorilor tradiției creștin ortodoxe, păstrarea autenticității acesteia, organizarea de cursuri de iconografie și restaurare icoane și pictură murală, continuarea studierii și promovării muzicii psaltice, începută de Grupul Psaltic Stavropoleos, crearea unei biblioteci, având ca început „Donația Vasile Drăguț” și cuprinzând cărți de specialitate, editarea de casete și compact discuri cu muzică psaltică și materiale documentare referitoare la Biserică în regimul totalitar.

Nu lipsește nici dimensiunea socială a vieții comunitare: împreună cu Organizația Umanitară catolică Concordia și Primăria Capitalei, parohia și Fundația Stavropoleos au înființat în 1998 Centrul Social pentru Copii Sf. Dimitrie, care se ocupă de reintegrarea socială a copiilor marginalizați și familiilor aflate în nevoie.

Cunoscută ca fiind unul din cele mai frumoase și reprezentative monumente de artă târzie brâncovenească din București și deopotrivă apreciată pentru deschiderea ecumenică a slujitorilor și membrilor comunității alcătuită din tineri și distinși oameni de cultură și artă, biserica Stavropoleos este vizitată de înalte personalități bisericești, șefi de stat, teologi, oameni de cultură și artă și vizitatori din întreaga lume.

Aniversarea celor 275 de ani de existență a fost un bun prilej pentru un act de reparație morală convenit celor doi preoți care au slujit odinioară la Stavropoleos: Preotul profesor Dumitru Iliescu Palanca și preotul dr. Ioan Lăncrănjan. Osemintele celor doi preoți au fost reînhumate lângă altarul bisericii în care au slujit; Sfânta Liturghie și slujba de reînhumare au fost oficiate de P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, vicar patriarhal, fiind de față familiile preoților și o numeroasă asistență, printre care miniștrii Culturii, Afacerilor Externe, Justiției etc.

Preotul Dumitru Iliescu Palanca s-a născut la 30 octombrie 1903, în comuna Nemoiu, jud. Vâlcea. Licențiat în teologie și profesor secundar cu examen de capacitate, în 1938 este numit directorul Seminarului din Curtea de Argeș, iar între 1939-1940 este transferat la Cernica, la Seminarul monahal.

După redeschiderea, în 1940, a bisericii Stavropoleos, este numit paroh al acesteia și protoieru al Județului Ilfov, Protoieria Albastru. Printre altele, aici la Stavropoleos scoate și publicația bimensuală „Păstorul Creștin Ortodox”, gazetă bisericească de atitudine și propovăduire religioasă.

În 1930 efectuează o călătorie de studii de 6 luni la Ierusalim și Atena. Publică o lucrare tradusă din greacă: „Predicile și Panegiricile lui Ilie Miniati”, tipărită în aprilie 1944.

Este profesor la Seminarul de la Cernica până la 1 septembrie 1940, când legionarii forțând preoții să opteze pentru Catedră sau Biserică, alege Biserica, mai precis biserica Stavropoleos, care era situată în centru și avea și casă parohială.

În 1945 este învinuit că este legionar. Deși cazierul obținut de la Poliție și disculpările personale nu îndreptățeau decizia, este epurat și sfătuit să se înscrie într-un partid democrat – Frontul Plugarilor.

La propunerea lui Gheorghe Popescu - Vâlcea, funcționar la Ministerul Cultelor, în luna ianuarie 1948 intră în organizația Mișcarea de Rezistență Generală Vlad Țepeș II, depunând jurământul pe Evanghelie, care era păstrată în altarul bisericii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril - Stavropoleos, ulterior „arestată” de organele de securitate și nerecuperată nici până la această dată. În cadrul acestei mișcări de rezistență, preotul Iliescu Palanca trebuia să primească jurământul membrilor și să răspândească manifeste. Textul manifestului se adresa deopotrivă intelectualilor, muncitorilor și țăranilor, îndemnându-i să nu-și piardă nădejdea, să nu se încreadă în guvernul comunist care arestează, deportează și ucide, să fie gata la orice sacrificiu pentru viitorul neamului românesc.

În urma răspândirii manifestelor începând cu februarie 1948, este arestat în mai 1948, iar prin Sentința nr. 1252 din 6 august 1948 pronunțată de Tribunalul Militar București este condamnat la 20 de ani muncă silnică pentru „crimă de uneltire contra ordinii sociale”.

Prin Decizia nr. 826 din 5 aprilie 1950 Curtea Militară de Casare și Justiție respinge recursul declarat de preotul Dumitru Iliescu Palanca.

A fost încarcerat întâi la Gherla, fiind apoi transferat la Aiud, Lugoj, Balta Brăilei. A murit la 17 martie 1963, la Spitalul din Salcia. Odată cu el a fost arestat și fiul lui, Paulian Iliescu, elev la Colegiul Gheorghe Lazăr, decedat și el de curând.

Menționăm că preoteasa Iosefina Iliescu a locuit până la moarte în casa parohială de la Stavropoleos, înfruntând mari dificultăți și rezistând cu greu presiunilor morale la care a fost supusă de autoritățile vremii.

Fiica părintelui Iliescu a emigrat la Paris, unde trăiește împreună cu copiii.

Placa memorială de marmură de pe frontispiciul casei parohiale, dezvelită tot la 30 octombrie a.c. cinstește memoria preotului martir Dumitru Iliescu Palanca:

„În această casă a locuit preotul profesor Dimitrie Iliescu-Palanca, parohul bisericii Sfinții Arhangheli - Stavropoleos între anii 1940-1948, condamnat politic în 1948, decedat în închisoare la 17 martie 1963.”

Din partea președintelui Camerei Deputaților, domnul Ion Diaconescu, a fost citit asistenței un „Pios omagiu”:

„În ceata celor neînfricați care n-au plecat capul atunci când țara a fost cotropită de urgia comunistă s-a numărat la loc de cinste și părintele Dumitru Iliescu Palanca de la Sf. Biserică Stavropoleos din București. L-am întâlnit prima oară în 1948 în temnița Aiudului. L-am reîntâlnit și ne-am chinuit împreună cu mulți alții în anii 1951-1953 la mina de plumb Nistru, după care drumurile noastre prin gulagul comunist s-au despărțit.

În anul 1964, când s-a terminat perioada pușcăriilor, am aflat cu durere că părintele Mitică Iliescu se săvârșise din viață cu un an mai înainte, în lagărul de la Salcia, adăugând jertfa sa la cea a zecilor de mii de fii aleși ai acestui popor, martiri pentru apărarea ființei neamului și slava credinței creștine. Osemintele lor reprezintă pietrele de temelie pe care să se construiască noua Românie.

Dumnezeu să le odihnească sufletele în pace, iar urmașii să le cinstească de-a pururi numele.”

Cel de-al doilea preot reînhumat, părintele Ioan Lăncrănjan, s-a născut la Sebeș Alba, la 26 decembrie 1900. A absolvit Facultățile de Filozofie, Filologie și Teologie din București. Este remarcat și sprijinit de Octavian Goga, datorită căruia obține o bursă de studii la Paris a obținut doctoratul în teologie cu teza „Încercări de reabilitare a gândirii creștine medievale”. Publică articole în revistele „Gândirea” și „Țara Noastră”, precum și volumele „Două altare: credință și cultură”, „Probleme moral-religioase”, „Personalitatea morală a Sf. Ioan Hrisostom” și traduce, în colaborare, volumul prestigiosului teolog grec Andrușios: „Sistem de morală”. Profesor de religie și literatură română, inspector general în Ministerul Cultelor și Artelor, asistent și conferențiar la Catedra de morală a Facultății de Teologie din București, este îndepărtat, în 1947, pe criterii politice. A fost distins cu „Meritul Cultural” în 1943 și „Crucea Patriarhală” în 1973. Hirotonit diacon în 30 octombrie 1930 la biserica Sf. Nicolae Universitate, slujește mai întâi la acest sfânt lăcaș, apoi la biserica Flămânda și ca preot la Biserica Sf. Nicolae Vlădica și timp de peste 20 de ani la Biserica Stavropoleos unde pentru o lungă perioadă a fost ajutat la strană de devotatul Nicolae Grecu, avocat și deopotrivă licențiat în litere și teologie, trecut o vreme prin închisorile comuniste. A avut ca îndrumător duhovnicesc pe Mitropolitul Nicolae Bălan, l-a frecventat pe episcopul Nicolae Popovici, pe preoții Dumitru Stăniloae și Liviu Stan, pe omul de știință și filosoful Alexandru Mironescu, ierom. Arsenie Boca.

A iubit biserica Stavropoleos, pe care ar fi dorit s-o vadă restaurată, biserică frecventată printre alții de: Olga Greceanu, Marioara Voiculescu, George Calboreanu, Olga Tudorache, pictorul Olarian, dr. Octavian Stanca, acad. Caius Iacob ș.a. Pentru „osârдіa și lucrarea deosebită săvârșită întru păstrarea și întărirea dreptei credințe, precum și pentru slava Bisericii Ortodoxe” i s-a acordat în 1973 distincția de iconom stavrofor și „Crucea Patriarhală”.

A fost susținut în activitate de soția sa, Maria și înconjurat de afecțiunea fiicelor Ioana și Ruxandra și a nepoților Raluca, Răzvan și Ioana.

S-a stins din viață în Elveția, în ziua de Paști, 3 iunie 1979.

Pe placa săpată în piatră, pusă deasupra mormântului celor doi preoți stă scris:

Sub această piatră au fost reînnumerate la 30 octombrie 1999, când s-au împlinit 275 de ani de la zidirea Bisericii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril - Stavropoleos, rămășițe ale celor înmormântați odinioară în jurul bisericii, ale preoților Dumitru Iliescu Palanca și Ion Lăncrănjan și ale presbiterelor Iosefina și Maria.

O numeroasă asistență, printre care membri ai Guvernului, ambasadorul Poloniei, preoți și monahi catolici, oameni de cultură și artă, au luat parte la Sfânta Liturghie și la slujba de reînnumare.

În cuvântul său, domnul Ion Caramitru, ministrul Culturii, a apreciat gestul reparator al Bisericii, grija pentru acest lucru. Cu acest prilej a afirmat încă o dată sprijinul Ministerului Culturii și al său personal pentru lucrările de restaurare de la Stavropoleos:

„Sunt bucuros că atât Biserica cât și statul se îngrijesc ca personalități ale rezistenței anticomuniste, cum au fost și acești preoți, au fost readuse în atenția semenilor. Această întreținere a dreptății pierdute atunci și recâștigate acum este un semn ceresc și Biserica a dovedit că se îngrijește de acest lucru. Noi ne vom îngriji de cele lumesti, de reparațiile și terminarea restaurării acestei minunate mănăstiri. Dumnezeu ne ajută să descoperim și lucruri ascunse, săpăturile din fața bisericii sunt dovezi ale istoriei noastre și ale memoriei neamului românesc, mulțumesc slujitorilor, mulțumesc Bisericii și mulțumesc lui Dumnezeu pentru faptul că asist și eu la acest moment.“

Participanții au putut apoi vizita o expoziție cuprinzând o parte din obiectele vechi de cult care vor alcătui viitoarea colecție din incintă, documente și obiecte personale ale celor doi preoți, fragmente de fresce recuperate de la bisericile demolate.

Amintim și prezența, la acest eveniment, a presbiterii Maria Sava, sora episcopului Nicolae Popovici, fost episcop de Oradea și martir al Bisericii Ortodoxe Române, care poposea adesea la Stavropoleos.

Însorita zi de toamnă târzie a cuprins și o agapă care a încheiat evenimentul de la Stavropoleos.

Menționăm și emisiunea filatelică a Poștei Române „275 de ani de la ctitorirea mănăstirii Stavropoleos“, cu data apariției 29 octombrie 1999, într-un tiraj de 390.000 exemplare și a unui plic, cu un tiraj de 1500 bucăți numerotate. Textul pergamentului scris și împodobit de Emil Bojin menționează principalele evenimente din ultimii ani:

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh

În zilele păstoririi Părintelui Patriarh Teoctist, urmând celor din vechime, astăzi, 30 ale lunii octombrie, anul mântuirii 1999, când se prăznuiesc Sfinții Mucenici Zenovie și Zenovia și Apostolul Cleopa și se împlinesc 275 de ani de la zidirea Mănăstirii Stavropoleos, ctitoria mitropolitului Ioanichie, însemnăm mai jos cele petrecute după secularizarea din anul 1863.

Vechiul han și clădirile din incintă au fost demolate, datorită stării precare în care ajunseseră din cauza vechimii și a cutremurelor. La 1897 Ministerul Instrucțiunii și Cultelor încredințează restaurarea ansamblului Stavropoleos arhitectului Ion Mincu, care în 1904 a prezentat un plan de restaurare și de construire a unei noi clădiri în incintă. În 1908 începe ridicarea clădirii care urma să devină muzeu. După război, lucrările de restaurare la pictură, tâmplă, mobilier și la ușile sculptate ale bisericii, se reiau prin grija Comisiunii Monumentelor Istorice.

În anul 1922 Comisiunea Monumentelor Istorice înființează în incinta ansamblului Stavropoleos un atelier de restaurare icoane vechi, tâemple, mobilier, candele, argintărie veche, unde, prin grija profesorului C. Dumitrescu, se vor reface tâmpla, stranele, scaunul domnesc și cel arhieresc de la Stavropoleos.

Prin osteneala prim epitropului Octavian Dobrin, inventarul mobil al bisericii este preluat de la Comisia Monumentelor Istorice, și în decembrie 1940 biserica Stavropoleos este redată cultului, primul preot numit fiind părintele Dumitru Iliescu Palanca.

De-a lungul anilor au slujit aici preoții Ion Lăncrânjan, Stelian Popescu și alții, vrednici de pomenire, iar de la 1 octombrie 1991, ieromonahul Iustin Marchiș.

Starea precară a clădirilor din incintă și a bisericii după cutremurele din 1940 și 1977 ca și pictura înnegrită de fumul lumânărilor au impus elaborarea unui proiect de consolidare și restaurare a ansamblului Stavropoleos, care în 1995 a fost premiat de Comisia de Cultură a Uniunii Europene, sfântul lăcaș intrând în Patrimoniul arhitecturii europene.

S-au ostenit cu întocmirea proiectelor și execuția lucrărilor firma „Pers”, prin arhitecta + Liana Bilciurescu, inginerul Constantin Pavelescu, arhitecta Daniela Tutunea și inginerul Petre Tutunea, firma „Pro Patrimonio” condusă de Dan Mohanu, din echipă făcând parte Maria Dumbrăvician, Elena Juverdeanu, Paula Gina Baranovschi și studenții ai Secției de Conservare-restaurare de la Universitatea de Artă București, firma „Danart” condusă de restauratorii Dana Postolache și Ioan Darida, pictorul Constantin Ritivoiu și sculptorul Ștefan Rusu.

Finanțarea lucrărilor s-a făcut de către Guvernul României, prin bunăvoința primului ministru Radu Vasile, Ministerul Culturii, Uniunea Europeană, Banca Națională a României, Banca Română pentru Dezvoltare și alte bănci, Aedificia Carpați și alți sponsori.

Dintre donatori, îi amintim pe Dimitrie Grigoriade și pe Ioana Lăncrânjan cu familiile și pe mulți alții, ale căror nume vor fi pomenite de-a pururea.

Lucrările de consolidare și restaurare au fost începute de firma „Arh Praxis Construct SRL”, director arhitectul Adrian Fotache, și au fost continuate de firma „Diaconu Construct SRL”, condusă de arhitectul Sorin Diaconu.

Consiliul Parohial a avut ca membri pe: protosinghel Iustin Marchiș, preot Marian Fârtat, diacon Gabriel Constantin Oprea, Paul Gherasim, Aurelian Trișcu, Dan Mohanu, Matei Guran, Sever Popa, Sorin Mărculescu, Vasile Vasilescu, Gheorghe Gheorghe, Radu Constantinescu, Teodor Răzvan Rădulescu, Alexandru Cotescu și Cornel Coman.

Din Comitetul Parohial au făcut parte: +Teodora Popescu, presbiteră, Nina Vasiliu, Lucia Maștei, Ianola Trișcu, Ortansa Niculescu, Nicoleta Mișu, Maria Guran, Zoia Costache, Petra Martin, Dorica Niță, Virginia Marchiș, Raluca Manolescu, Elena Avramescu, Cornelia Niculi, Marieta Fârtat, Maria Magdalena Oprea, Daniela Tutunea, Corina Popescu, Smaranda Iatan, Dina Țigoiu și Silvia Hagiu.

Declarată formal parohie în regimul totalitar, abia după 1991 biserica Stavropoleos își constituie o comunitate numeroasă, profund legată de sfântul lăcaș, deschisă ecumenismului, cultivând și înnoind Tradiția. Împreună cu Organizația Umanitară Concordia, reprezentată de inimosul părinte Georg Sporschill și de sora Ruth Zenkert, comunitatea de la Stavropoleos se îngrijește de copii și familii aflate în nevoie, împlinind astfel peste vremuri testamentul ctitorului .

Socotim că aniversarea și mai ales reînnumirea celor doi preoți martiri, care au înfruntat regimul ateu prin predici și cărți publicate, fiind exemple, fie în închisoare fie în libertate, pentru comunitățile pe care le-au păstorit, reprezintă un moment important în procesul de reparație morală cuvenită preoților martiri și urmașilor lor și totodată lămurirea poziției slujitorilor Bisericii în regimul totalitar.

Din partea parohiei s-a înmănat binefăcătorilor și sponsorilor un act de mulțumire și împreună mulțumim lui Dumnezeu pentru binefacerile ce au fost asupra noastră și rugăm pe Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril și pe Sfinții Atanasie cel Mare și Haralambie să fie pururea mijlocitori pentru noi.

Postul național de radio și canalele de televiziune și presa scrisă au rezervat spații largi aniversării celor 275 de ani de existență a bisericii Stavropoleos.

Protos. Iustin Marchiș

VII. VIAȚA BISERICESCĂ ÎN MITROPOLIA MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

SANCTITATEA SA BARTOLOMEU I, PATRIARHUL ECUMENIC AL CONSTANTINOPOLULUI, OASPETE DE SEAMĂ AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

În perioada 24-28 octombrie a.c. a avut loc, în țara noastră, vizita Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului. Mai mult decât o obișnuită vizită ecumenică făcută unei Biserici surori, de această dată sosirea Patriarhului Ecumenic a avut semnificația unui preambul al Jubileului creștin.

Această vizită nu este cea dintâi și cu ajutorul lui Dumnezeu, nici ultima. Sanctitatea Sa a poposit în mijlocul unui popor pe care deja îl cunoaște bine, și în mijlocul căruia a mai slujit, în câteva rânduri, astfel încât bucuria a fost aceea, sporită, a revederii. Românii dreptmăritori s-au mângâiat de prezența întâistătătorului ecumenic și au primit drept daruri de mult preț binecuvântările și cuvintele sale de învățătură răsplătind cu osârdia credinței și ascultarea lor râvna slujitoare a înaltului oaspete.

Prilejul vizitei a fost oferit de desfășurarea în România, a lucrărilor simpozionului ecologic „*Dunărea un fluviu al vieții*”, organizat de fundația internațională „*Religie-știință-mediu înconjurător*”, a cărei președenție o deține Sanctitatea Sa. Întrucât lucrările finale ale simpozionului urmau să se desfășoare în România, Patriarhia Ecumenică și Patriarhia Română au stabilit ca în această ultimă etapă să se implice și Biserica Ortodoxă Română, urmând ca, după încheierea operațiunii ecologice, Sanctitatea Sa Bartolomeu I să își continue vizita în calitate de oaspete și al Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

În timpul celor cinci zile ale vizitei, au fost consemnate evenimente de o deosebită importanță, care au solicitat eforturile deopotrivă ale Patriarhiei Române cât și ale autorităților de stat: Parlament, Președinție, Guvern. Un moment aparte, semnificativ prin elevația sa duhovnicească și prin raritatea sa istorică, a fost sfințirea Paraclisului studentesc cu hramul Sfântul Grigorie Palama, al Universității Politehnice din București, petrecut în cea de-a treia

zi a șederii Sanctității Sale Bartolomeu I, pe care îl vom înfățișa mai pe larg, după o scurtă trecere în revistă a evenimentelor premergătoare lui.

Sanctitatea Sa a sosit în România în ziua de 24 octombrie 1999, la amiază, în portul danubian Turnu-Măgurele, descinzând de la bordul unui din cele două vase românești cu care organizația ecologică își desfășura operațiunile de evaluare a poluării apelor Dunării, de la izvoarele fluviului până la vărsarea în Marea Neagră. La coborârea pe țărmul românesc a fost întâmpinat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, de Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, de P.S. Nifon, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, de consilieri ai Patriarhiei Române, de reprezentanți ai autorităților de Stat, de oficialitățile orașului Turnu Măgurele, de corul Seminarului Teologic din localitate și de un grup de localnici. Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I era însoțit de Î.P.S. Ioan, Mitropolitul Perganului, de Î.P.S. Hrisostom, Mitropolit de Rodostolos, de Î.P.S. Pantelimon, Mitropolit de Tirol și de Serastia, de Î.P.S. Danețian, Mitropolitul Vidinului, de P.C. Tarasios Mare Arhidiacon al Patriarhiei Ecumenice și de membrii organizației ecologice. După momentul întâmpinării, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și însoțitorii s-au deplasat spre București, pentru a participa la încheierea lucrărilor simpozionului ecologic, ce avea să se desfășoare la Palatul Camerei Deputaților.

Alături de lucrările simpozionului ecologic, desfășurate în cursul după-amiezii, programul primei zile a mai cuprins și întâlnirea dintre Prea Fericitul Părinte Teoctist și Sanctitatea Sa Bartolomeu I, la reședința patriarhală, prilej cu care Patriarhul Ecumenic s-a închinat la moaștele Sfântului Dimitrie cel Nou din Basarabi. La sfârșitul zilei, Sanctitatea Sa și delegația oficială s-au îndreptat către portul Oltenița, pentru a continua ultima parte a croazierei ecologice de-a lungul Dunării până în Delta.

În cea de-a doua zi a vizitei, Sanctitatea Sa a fost oaspetele municipiului Galați și Tulcea. În municipiul Galați, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I s-a bucurat de primirea deosebită pe care i-a făcut-o P.S. Casian, Episcopul Dunării de Jos. Cu acest prilej Sanctității Sale i-a fost decernat, din partea Universității gălățene „Dunărea de Jos”, titlul de senator Honoris Causa, iar din partea primăriei municipale, titlul de cetățean de onoare al Galaților. La Tulcea, după o întâmpinare emoționantă, Sanctitatea Sa a vizitat martirorul de la Niculițel, pentru a se închina locului moaștelor martirice ale lui Zoticos, Attalos, Kamonis și Filippos, mucenici din secolul al IV-lea. După acest moment, Sanctitatea Sa și însoțitorii au revenit, pe calea aerului la București.

A treia zi a fost dedicată, în exclusivitate sfințirii bisericii studențești din campusul Politehnicii. Însemnătatea deosebită a momentului a cerut

atente pregătiri prealabile, de care s-au ocupat P.S. Teodosie, Episcop Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, P.C. Pr. prof. dr. Constantin Coman și membrii Asociației Studenților Creștini Ortodocși Români, cei prin a căror râvnă a fost înălțată această biserică.

**Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului
dimpună cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist - 26 octombrie 1999**

Noul locaș de cult, închinat lui Dumnezeu prin ocrotirea Sfântului Grigorie Palama și dedicat credinței studenților ortodocși, a fost pornit pe data de 29 mai 1996, când s-a pus piatra de temelie. Bindecuvântați și întăriți de Prea Fericitul Părinte Teoctist și sprijiniți de dragostea binecredincioșilor și iubitorilor de Dumnezeu din țara noastră, dar și din Grecia, studenții creștini ortodocși români au reușit să biruie impedimentele financiare și inerțiile administrative și au încheiat opera de zidire, aducând-o în pragul sfințirii. Câteva nume sunt pururi trecute pe pomelnicul ctitorilor și alături de cele ale membrilor ASCOR: P.C. Prof. dr. Constantin Coman, călăuzitorul duhovnicesc al studenților Asociației, Părintele Dumitru Stăniloae, d-na Stylianos Kementzetzidis, d-na Emilia Exarheu, care au susținut, cei dintâi, moral și material înălțarea unui locaș cu hramul Sfântului Grigorie Palama; dl. inginer Petru Badea, directorul societății Aedificia Carpați, ctitorul principal, cel care a preluat biserica din stadiul de proiect și a adus-o la înfățișarea ei actuală, dl. rector prof. dr. ing. Gheorghe Zgură și senatul Universității Politehnica, care au alocat spațiul necesar.

Alegerea Sfântului Grigorie Palama, ocrotitorul Tesalonicului, ca protector al acestei biserici nu a fost întâmplătoare, marele Părinte fiind unul dintre cei care au explicat cu deosebită insistență raportul dintre cunoașterea științifică și cunoașterea revelată, ca îndoit aspect al aceleiași Cunoașteri – cunoașterea lui Dumnezeu. De asemenea, este cunoscută lupta Sfântului Grigorie Palama pentru acrivia credinței... într-o lume în care reperatele sunt mereu în schimbare, în care identitățile sunt agresate până la extenuare, convingerile trase cu dibăcie din adâncurile persoanei umane și expuse îndoielilor și alunecărilor care pândesc la tot pasul, se simte nevoia crescândă a unui tărâm stabil, a unor exactități care să dăruiască omului puțină protecție și siguranță. Acestea sunt câteva din motivațiile care au determinat alegerea Sfântului Grigorie Palama ca ocrotitor al acestui locaș” (*Vestitorul Ortodoxiei*, 15 noiembrie 1999, p.4).

Služba de târnosire a noii bisericii a fost hotărâtă în ziua de cinstitie a unui alt mare Tesalonician, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir - și a început la ora 9.00. A fost săvârșită de Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic și de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu ierarhii și suita delegației ecumenice și cu membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în prezența reprezentanților vieții politice, academice și culturale românești și a mii de studenți și credincioși.

Sanctitatea Sa Bartolomeu I și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în timpul târnosirii bisericii Sf. Grigorie Palama din cadrul Universității Politehnice București, 26 octombrie 1999

La încheierea sfințirii, în fața locașului de cult, pe un podium special amenajat, a fost săvârșită Sfânta Liturghie.

După citirea Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Părinte Teoctist a luat cuvântul, și a spus:

„Iubiți frați în Hristos,
Hristos trăiește în om” (Galateni 2, 20)

În această zi deosebit de însemnată pentru Biserica noastră Ortodoxă Română, iată, ne-am adunat în incinta Universității Politehnice, spre a sfinți acest nou locaș, cu cei mai tineri fondatori, studenții creștini ortodocși, ridicat chiar în locul unde se îmbină dobândirea cunoștințelor pozitive, tehnice cu adevărurile, cu credința în Dumnezeu. Un asemenea prilej binecuvântat, precum acesta pe care îl trăim astăzi, când Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, sfințește biserica studenților, închinată Sfântului Ierarh Grigorie Palama, se ivește foarte rar în viața unei Biserici. Dacă ne ducem cu gândul înapoi, în istorie, la începutul secolului al XVI-lea, când Patriarhul Teolipt al Constantinopolului sfințește biserica Mănăstirii Curtea de Argeș, cea mai strălucită bijuterie a artei noastre românești, facem un arc peste timp, care ne leagă de momentul de astăzi.

Un asemenea eveniment nu marchează numai legăturile istorice dintre Patriarhia Ecumenică și Biserica Ortodoxă Română, ci mai ales legătura dată de păstrarea cu sfințenie a aceleiași drepte credințe, pe care Fiul Omului, atunci când va veni, o va găsi pe pământ (Luca 8, 8), deoarece noi nu numai că „ne iubim unii pe alții”, dar și „într-un gând mărturisim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh. Treimea cea de o ființă și nedespărțită”. Ca o consecință firească, între noi există și „unitatea Duhului, întru legătura păcii” (Efeseni 4, 3), „unitatea întru Hristos”¹, manifestată prin slujirea aceluiași „iconomat” al tainelor lui Dumnezeu (I Corinteni 4, 1). De aceea, împreună cu Sfântul Apostol Pavel, noi putem mărturisi în fața lumii că într-adevăr nu este decât „un Domn, o credință și un botez” (Efeseni 4, 5). Iar acestea prin dumnezeiasca Liturghie și împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos. Astfel se împlinește, deși suntem nevrednici, comuniunea de har cu Dumnezeu și cu semenii, constituind în felul acesta Trupul văzut al lui Hristos, aici în lume. Sfințirea unei biserici noi înseamnă, de aceea, deschiderea porților mântuirii noastre către această comuniune. Iar aceasta este posibilă numai în Ortodoxie, care a păstrat neștirbit tezaurul de credință apostolic și patristic.

Cât de recunoscători trebuie să fim noi Bunului Dumnezeu că, în timp ce atâtea încercări grele se abat asupra omenirii și a poporului nostru, iată, prin lucrarea

¹ Sfântul Ignatie Teoforul, *Către filadelfieni*, în P.S.B., vol. 1, 1979, p. 170.

Duhului Sfânt, sădește în sufletele noastre nădejdea și iubirea pentru valorile veșnice ale credinței noastre strămoșești. Mulțumim și celor care au izbutit să ridice, în timp scurt, această frumoasă biserică. Mă refer atât la studenții și profesorii Universității Politehnice, cărora le aparține inițiativa, cât și la societatea Aedificia Carpați, prin directorul ei, domnul ing. Petru Badea, care a contribuit cu dărnicie la înălțarea acestei zidiri.

Biserica aceasta văzută este simbolul Bisericii celei nevăzute, a Bisericii Mântuitorului Hristos, celei zidite din „pietrele Templului Tatălui”, adică din pietrele vii ale sufletelor noastre², pe care nici „porțile iadului nu o vor birui” (Matei 16, 18). În această Biserică moșii și strămoșii noștri s-au mântuit și în care ne vom mântui și noi, cu harul lui Dumnezeu. Cu cât vremurile sunt mai potrivnice adevărului și dreptății, care trebuie să stăpânească cugetul și sufletul fiecărui om, cu atât Mântuitorul Iisus Hristos ne mângâie și ne întărește, pentru că El este închinat și Prea Sfintei Treimi, în această biserică.

Această vizită a Sanctității Sale nu este una oarecare, ci se înscrie în profunzimea vieții noastre duhovnicești și trece dincolo de limitele timpului și ale spațiului. Pentru că așezarea și sfințirea unui altar înseamnă veșnicia credinței noastre și veșnicia noastră, ca ființe trecătoare, dar purtătoare ale chipului lui Dumnezeu. Generații după generații de credincioși vor intra în noul locaș, unde se vor elibera de păcat, prin taina pocăinței și se vor împreuna cu Hristos. Iată că zidire sfântă și mântuitoare a săvârșit astăzi Sanctitatea Sa Bartolomeu I. Așa ne învață Mântuitorul Hristos, când ne spune că în fiecare semen al nostru și, mai ales, în fiecare dintre prietenii Lui, săracii și marginalizații societății, să vedem chipul Său (Matei 25, 40, 45). Întâlnirea cu Sanctitatea Sa ne-a adus astăzi aici, în această cetate a învățământului politehnic, ca o confirmare peste veacuri că și această Școală universitară a luat ființă ca și altele, tot în tinda bisericii, întruchipată la noi prin Academia de la Mănăstirea Sfântul Sava. Acum, după vremi, iată, biserica a venit în incinta Universității, pentru a răspunde la cerința și evlavia studenților.

Un popor cu filii și fiice, care năzuiesc după Hristos, după încreștina Sa, care se arată a fi ziditori de biserică, precum aceasta de aici, ridicată în numai trei ani, acest popor este binecuvântat de Dumnezeu. De aceea, atâta vreme cât noi zidim biserică în țară, în universități, în spitale, în penitenciare, în care se înalță rugăciuni și unde Hristos este prezent cu lumina Sa, trebuie să avem curaj și să nu ne temem de greutățile pe care le străbatem, pentru că acestea pot fi învinse. Nu trebuie să ne temem, deoarece ridicarea unui sfânt locaș de închinare arată încrederea în puterea lui Hristos-Dumnezeu, care a biruit lumea (Ioan 16, 33) și dorința de înnoire spirituală și renașterea morală – două lucruri de care țara noastră are atâta nevoie astăzi. În tainic înțeles, sfințirea fiecărei biserici înseamnă „reînnoirea minții

² Sfântul Ignatie Teoforul, *Către efeseni*, 9,1, în P.S.B., vol. cit., p. 160.

care se face prin Sfântul Duh în fiecare din cei care alcătuiesc trupul Bisericii lui Hristos³ și sfințirea noastră, a celor care ne-am învrednicit să fim zidiți duhovnicește „Templu al lui Dumnezeu” (I Corinteni 3, 16-17). Așa încât, această întâlnire cu Sanctitatea Sa s-o înscriem în inimile noastre, ca o mărturie vie peste veacuri că la acest sfârșit de secol și de mileniu, Patriarhul Ecumenic ne găsește prezenți în incinta Universității Politehnice, înconjurând pe ierarhii veniți să sfințească noua biserică zidită aici. Este mai mult decât o mărturie că mileniul care va veni peste un an va fi stăpânit de credință, de valorile Mântuitorului Iisus Hristos și a Evangheliei Sale.

Să fim recunoscători, așadar, Sanctității Sale, că, după un drum greu, de 10 zile, pe care l-a consacrat ocrotirii mediului înconjurător, a Creației lui Dumnezeu, și-a luat osteneala să îndeplinească dorința arzătoare a ctitorilor, a tinerilor, sfințind biserica aceasta. Îl rugăm să primească mulțumirile noastre, adeverind că, dacă misiunea de apărare a naturii, a Credinței lui Dumnezeu, contra degradării este deosebit de prețioasă, așezarea și întemeierea unui altar și luminarea sufletelor acestor tineri, este tot atât de importantă.

Vă mulțumim din adâncul sufletului, Sanctitatea Voastră, și Vă rugăm să răspundeți la așteptările credincioșilor, împărtășindu-le cuvântul de învățătură de astăzi. “ ↗

Sanctitatea Sa a mulțumit Prea Fericirii Sale pentru cuvintele rostite și adresându-se mulțimii prezente a rostit următoarele:

Prea Fericite Părinte Teoctist, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,

Stimate domnule rector,

Excelența voastră, domnule ambasador,

Onorați reprezentanți ai autorităților,

Iubiți studenți,

„Cât de iubite sunt locașurile Tale, Doamne, al puterilor! Dorește și se sfârșește sufletul meu după curțile Domnului! Inima mea și trupul meu s-au bucurat de Dumnezeul Cel viu! (Psalm 83, 23).

Prin aceste cuvinte, prorocul și împăratul David își exprimă nemărginita recunoștință față de Bunul Dumnezeu, Care se află în spațiul sacru al rugăciunii și închinării. Iar noi, la rândul nostru, suntem datori să aducem lui Dumnezeu Cel în Treime lăudat, expresia aceleiași recunoștințe, deoarece a binevoit ca, săvârșind Sfânta Liturghie împreună cu prea iubitul nostru frate, Părintele Teoctist, Patriarhul României și însoțiți de o pleiadă de sfinți arhieriei, să sfințim astăzi

³ Sfântul Vasile cel Mare, Omilia la Psalmul 29, în P.B.S., vol. 17, București, p. 236.

acest frumos sfânt locaş. Cu adevărat, binecuvântată și plină de bucurie duhovnicească este această zi, deoarece astăzi, am chemat pogorârea Prea Sfântului Duh pentru sfințirea Sfântului Jertfelnic ridicat în incinta Politehnicii, în acest templu al cunoașterii, cercetării și aplicării științelor pozitive. Ridicarea acestui Sfânt Locaş în Politehnică constituie un exemplu deschizător de drumuri și vrednic de urmat pentru alte facultăți și mai ales pentru acelea ale căror discipline sunt mai aproape de studiile umaniste și credința creștină.

Într-adevăr, decizia și inițiativele pentru construirea sfintei biserici este dovada legăturii armonioase dintre credință și știință în conștiința academică a poporului român și criteriu de apreciere a bunei credințe pe care o are conducerea spirituală a acestui loc binecuvântat. De aceea, participarea noastră la aceste sărbători comportă o mulțime de semnificații, simboluri, mesaje și laude pentru întreaga Ortodoxie, Biserica Română, nobilul neam românesc, orașul Dumneavoastră, pentru ctitorul Sfintei Biserici, Dl. Petru Badea, președintele Antreprizei „Aedificia Carpați”, Dl. Prof. Univ. Gheorghe Zgura, rectorul Politehnicii, Dl. Negrei Traian-Radu, consilier prezidențial pentru probleme religioase, pentru toți cei cunoscuți și necunoscuți care au contribuit la concretizarea acestei mărețe expresii a credinței noastre și pentru miile de tineri, veniți astăzi pentru a-și mărturisi credința ortodoxă primită de la străbuni.

Încă și gândul înțelept de a închina Sfântul Locaş cinstirii și pomenirii Sfântului Grigore Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului, unul dintre cei mai distinși ierarhi și teologi din perioada târzie a Imperiului Roman de Răsărit, arată clar memoria istorică a întregului popor român, care, în decursul îndelungatei sale istorii a trăit multe experiențe de martiraj provocate de atacurile celor de alte credințe. Astăzi, acest popor simte nevoia să cinstească triumfător pe apărătorul învățaturii ortodoxe în care își găsește expresia cea mai curată a adevărului revelat, pe apărătorul monahismului isihast, pe inițiatorul în dumnezeiasca taină a vederii biruirii necreate a lui Dumnezeu, taina despre care, ca un teolog desăvârșit, a învățat fără greșală.

Acest Sfânt luminător al Bisericii, foarte bun cunoscător al științelor profane din timpul său, constituie pentru tineri exemplu de pasiune pentru studiu și râvnă, pentru virtuți. El a apreciat corect valoarea cunoașterii naturale și a cunoașterii prin credință pe care credinciosul o dobândește despre Dumnezeu. Numește cunoaștere naturală cunoașterea prin cele create. Aceasta constituie obiectul științelor pozitive, cu ajutorul cărora, prin inducție, omul poate să se înalțe la Creatorul lumii, așa cum s-a întâmplat înaintea de revelarea lui Dumnezeu prin prooroci și în primul rând prin Domnul nostru Iisus Hristos, și cum se întâmplă până astăzi cu cei care nu au fost încă luminați de lumina lui Hristos. Iată ce scrie sfântul în acest sens: „Cunoașterea celor create a orientat omenirea de dinainte de lege și prooroci spre cunoașterea lui Dumnezeu, iar acum îi orientează spre această cunoaștere aproape pe toți cei care nu urmează învățaturii Sfintei Evanghelii. În

acest fel ei nu cunosc un alt Dumnezeu, ci pe Creatorul Universului" (Nyper toh hieros hesytrazinto Logos, 2, 3).

Dar, în același timp, el proclamă că există și cunoașterea prin revelație, care, indiferent de existența sau nu a cunoașterii naturale, îi face pe cei ce iubesc pe Dumnezeu în persoana lui Hristos și se purifică de patimi „învățați ai lui Dumnezeu”, înțelegători înțelepți prin descoperirea în Duhul Sfânt și învățatori ai dumnezeieștilor taine. Această cunoaștere duhovnicească are ca punct de plecare și se bazează „pe cunoașterea care copleșește toată mintea și pe credința luminată” (Ibidem).

Astfel, cunoașterea naturală și cunoașterea dobândită din revelație, prin credință, au obiecte diferite, dar sunt compatibile între ele pentru cei care apreciază obiectiv și nu se lasă pradă preconcepțiilor. De aceea, referirea la Sfântul Grigorie Palama, deținătorul cunoașterii naturale și duhovnicești, implică acceptarea de către Comunitatea științifică din Politehnică – într-adevăr luminată, a compatibilității cunoașterii cu credința, sau, în alți termeni, a compatibilității cunoașterii naturale cu cunoașterea obținută prin credință. În istoria gândirii umane și a gnozeologilor, unii au încercat să dovedească incompatibilitatea acestora, dar în zadar.

Tocmai pentru că a realizat că, cunoașterea naturală este compatibilă cu cea prin credință, Biserica Ortodoxă a fost ferită de pseudodilema credință sau cunoaștere, tertium non datur. Astfel, dogma ortodoxă, care definește obiectul de cunoaștere, metodele de cercetare, punctul de vedere și limitele cunoașterii deopotrivă prin credință și prin cunoaștere științifică, permite cultivarea ambelor de către aceeași persoană în același timp. Mulți Sfinți Părinți au aplicat acest principiu gnozeologic fundamental. Este de prisos să menționăm că numai perceperea realității în acești termeni asigură împlinirea condițiilor fundamentale pentru prezența obiectivă, reală a Duhului lui Hristos în comunitatea oamenilor de știință. Referirea la Sfântul Grigorie Palama se adresează și privește în primul rând pe tinerii noștri, care în curând vor prelua ștafeta inițiativelor și deciziilor de importanță capitală pentru societate într-un veac nou, cu realizări tehnologice într-adevăr uimitoare în domeniile comunicațiilor, cercetării și terapiei genetice, aplicațiilor biotehnologice, și combaterii bolilor și bătrâneții, într-un nou veac marcat de profunde transformări economice, politice, etnologice și geografice. Dar, să nu uităm că în această epocă nouă se vor manifesta pregnant tendințele dezumanizării persoanei umane, precum și aroganța și mândria luciferică a căror sorginte va fi sentimentul deținerii puterii quasi-absolute.

Prea iubiți și mult doriți fii duhovnicești,
Tineri ortodocși ai nobilei Românie,

Observațiile anterioare nu au ca obiect prezentarea în culori sumbre a evoluțiilor metaculturale din societățile occidentale. Dimpotrivă, apreciem că resursele interioare și forțele regeneratoare grație cărora popoarele ortodoxe au supraviețuit

ori de câte ori, date fiind vitregiile istoriei, au trebuit să treacă „prin foc și sabie”. Aceste resurse și forțe nu au fost rezultatul interacțiunii lor dintre factori tehnologici sau economici – deci de natură exclusiv materială – ci și al intervenției Duhului Sfânt, al credinței și harului dumnezeiesc, care au capacitatea de a opera adevărate „macromutații” în evoluția existenței umane și de a transforma și sfinți până și creația lipsită de rațiune. Este un fapt cert acela că ne îndreptăm rapid spre o nouă perioadă a istoriei, pe parcursul căreia, în focul unor realizări cutremurătoare, se vor verifica mai mult decât oricare altă dată valorile spirituale, calitățile morale instituțiile sociale și culturale. Probabil, consecințele metasociale și, în special, cele ecologice ale acestei „probe de foc” vor fi dramatice pentru anumite regiuni ale Planetei noastre.

Dar noi sperăm! Sperăm și luptăm! Și ne bucurăm, deoarece vedem în adâncul sufletelor Dumneavoastră și pe fețele Dumneavoastră dispoziția de a lua atitudine și de a lupta. Vedem în Dumneavoastră credință în Dumnezeu, prin puterea și harul Căruia se realizează și ceea ce pare irealizabil.

Credința ortodoxă pe care ați primit-o și o primiți într-un neîntrerupt continuum trăiește existențial faptul că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu și că este destinat să înainteze de bună voie spre asemănarea cu Dumnezeu. Este vorba de cea mai înaltă onoare și în același timp de cel mai mare dar și capacitate, care implică înaltă răspundere pentru împlinirea misiunii.

Conștientizarea acestei însușiri și capacități general umane duce la determinarea omului acționării în direcția realizării asemănării cu Dumnezeu. El, omul, gândește – sau mai degrabă dorește să gândească – precum Dumnezeu gândește, dorește să acționeze așa cum îi place lui Dumnezeu. Reflectând chipul lui Dumnezeu în persoana Domnului nostru Iisus Hristos, el se transformă, se preface din slavă în slavă, „ca de la Duhul Domnului (Corinteni 3, 18) până când Hristos va primi chip în el”.

În acest proces evolutiv și ascendent, omul se transformă ființial „prin puterea dreptei Celui Prea Înalt” dobândește „mințea lui Hristos” (I Corinteni 2, 16), devine trup al lui Hristos, trece de la moarte la viață și trăiește ethos-ul ortodox divino-uman.

Modul de viață ortodox, divino-uman este diferit și chiar opus ethos-ului „lumii”, cu toate că cel care-l aplică trăiește în lume și adeseori se comportă exterior ca oamenii din jur. Dar, dincolo de asemănările exterioare, există deosebirea de atitudine, evaluarea diferită a faptelor, sesizarea unor alte dimensiuni ale existenței și stabilirea unor parametri ai vieții, diferiți de parametrii pe care îi stabilesc mulți.

Omul „din lume” strânge averi cu nesaț și lăcomie. Ortodoxul agonisește cât îi este necesar pentru o viață decentă, iar atunci când se îmbogățește folosește surplu-

sul de bogăție după porunca evanghelică a dragostei și jertfei pentru aproapele aflat în lipsuri. Creștinul ortodox se bucură când dă. Lumea preferă confortul și comoditatea. Ortodoxul alege strădaniile și efortul asiduu pentru îmbunătățirea duhovnicească. Omul înlumit se bucură când petrece în chefuri și distracții de tot felul. Creștinul ortodox se bucură în întristări, necazuri și suferințe. Omul lumesc urmărește cu insistență și sacrificii să fie apreciat și onorat de semenii. Ortodoxul urmărește cu tot dinadinsul să placă lui Dumnezeu. Pentru cei din lume, moartea este sfârșitul fatal și irevocabil. Pentru credincios este trecerea la viață. Eul propriu și tot ceea ce îi aduce satisfacții acestuia constituie punctul central de referință pentru cei din lume. Interesul propriu este steaua polară după care se orientează omul de lume. Binele obștesc este indicatorul după care se orientează ortodoxul pe căile vieții. Confortul este obiectivul și visul omului lumesc. Dragostea față de munca intelectuală sau fizică este virtute scumpă ortodoxului. Consumul de bunuri materiale mulțumește pe cei din lume. Creativitatea și productivitatea satisface pe ortodox. Omul din lume este uman. Ortodoxul este divino-uman. Nu uită niciodată ortodoxul că este creat după chipul lui Dumnezeu și nu acceptă ca acest chip dumnezeiesc să fie întunecat. Și dacă se întâmplă acest lucru nedorit, el se îngrijește cu stăruință să-l restaureze, iarăși împodobindu-l cu frumusețea cea dintâi prin schimbarea modului de a gândi, a lua decizii și a acționa și prin căutarea și primirea uitării.

Deci, ethos-ul ortodox nu este numai un ethos al valorilor și virtuților umane. Este ethos cu caracter divino-uman. Harul divin necreat irigă mintea hrănind-o cu oxigenul Cerului, transformă tainic viața credinciosului adevărat și îi luminează existența cu tainica lumină necreată dar lucrătoare și eficientă. Această lumină dumnezeiască este nevăzută pentru cei care nu și-au dezvoltat simțul vederii duhovnicești, dar aceasta nu înseamnă că ea nu există. Este văzută de cei curați cu inima, de cei care au trecut prin adevărata katharsis ortodoxă, cum a fost Sfântul Grigorie Palama, a cărui Sfântă Biserică a fost sfințită astăzi. Această lumină transfiguratoare, lumină care „schimbă la față”, lumină din lumina Taborului, presupune Crucea și prevestește Învierea. De aceea, ortodoxul se bucură atunci când își ridică crucea sa, pentru că aceasta este indisolubil legată de fericirea învierii. În ultimă analiză, acesta este „secretul” ethos-ului ortodox: acceptarea Crucii ca jertfire de sine pentru ceilalți și pentru Dumnezeu și trăirea Învierii ca efect necesar al „grefării” existențiale a credinciosului în trupul înviat al lui Hristos.

Avem aici o altă concepție despre om, lume și Dumnezeu, despre „minte înnoită” (Romani 12, 2), despre pătrunderea în toate fibrele existenței a unui alt „spirit”, care, cu certitudine este Duhul Sfânt. Și aceasta fără ca elementul uman să fie anulat. Omul obișnuit este transformat și transfigurat în omul cel nou, desăvârșit. Făcându-se părtaș vieții dumnezeiești, acesta devine Dumnezeu prin participare, Dumnezeu după har.

Iată, deci, iubiți studenți, un obiectiv existențial de realizat. Este un obiectiv frumos și înălțător, spre care arată Sfântul Grigorie Palama, pe care l-ați ales călăuză Dumneavoastră aici, în Politehnică. Atingerea acestei ființe nu înseamnă nicidecum renunțarea la celelalte obiective pe care vi le propuneți la această minunată vârstă, ci sfințirea lor, nu înseamnă subaprecierea eforturilor cunoașterii științifice, ci purificarea de ceea ce este agocentrist și dăruirea jertfelnică față de ceilalți. Nu este o negare a vieții, ci îmbogățirea și înnobilarea ei prin harul divin, și orientarea ei spre bucuria adevărată și inepuizabilă. Nu se sfârșește odată cu moartea, ci se extinde dincolo de timp, în dragostea și în brațele părintești ale Tatălui nostru, Care este în ceruri.

Părintește, vă îndemnăm să trăiți acest ethos divino-uman și să-l arătați ca realizabil tuturor celor din jur și mai ales fraților Dumneavoastră, care nu au ajuns să facă cunoștință cu el. Prin acest ethos sunteți chemați să schimbați – pe cât este posibil – lumea în care trăiți. Acesta este aluatul puțin care dospește toate frământătura, așa cum spune Sfânta Evanghelie, care transformă lumea. De acesta are nevoie urgentă omul de astăzi pentru a se împlini, pentru a se realiza și pentru a fi fericit.

„O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi!” (Galateni 4, 10)

Vizitând minunata Dumneavoastră țară în cursul lucrărilor celui de-al treilea Congres Internațional „Religie-Știință-Mediu înconjurător”, dedicat anul acesta protecției și salvării ecosistemului Dunării, am avut o mare bucurie, deoarece ne-a învrednicit Dumnezeu ca, împreună cu iubitul Dumneavoastră Patriarh, Prea Fericitul Părinte Teoctist, să slujim împreună slujba de sfințire a Sfântului locaș de închinare cu hramul Sfântul Grigorie Palama. Astfel, am avut fericitul prilej să vedem chipurile Dumneavoastră, să vă cunoaștem. Mărturisim că așa am primit o adevărată „transfuzie” din dragostea și râvna după cele dumnezeiești. Cu profundă dragoste părintească, vă urăm și vă îndemnăm să rămâneți „în credință întemeiați, întăriți și neclintiți de la nădejdea Evangheliei” (Coloseni 1, 23).

Încă o dată mulțumim și felicităm pe toți cei care au contribuit la realizarea acestei lucrări bineplăcute lui Dumnezeu, la înălțarea acestui prea luminat Sfânt Locaș și invocăm pogorârea harului și a milei nemăsurate a lui Dumnezeu peste ei, peste Dumneavoastră și peste tot poporul român iubitor de Hristos. Amin!”

După momentul liturgic al herivicului, Sanctitatea Sa a hirotonit preot al noii biserici pe P.C. diacon Maricel Popa, unul din vrednicii ajutători și ostenitori, a cărui osârdie a primit, în acest fel, mulțumirea.

Tot acum, din partea Patriarhiei ecumenice au fost dăruite noului locaș vasele liturgice necesare.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Părinte Teoctist a mulțumit Sanctității Sale, ctitorilor studenți, d-lui Petru Badea, președintele societății Aedificia Carpați, d-lui rector Gheorghe Zgură și tuturor celor ce s-au ostenit pentru împlinirea ctitoriei. Prea Fericirea Sa a ținut să înfățișeze Sanctității

Sale, în mod special, pe dl. Petru Badea, ctitorul principal, care prin generozitatea sa sufletească și materială exemplară a preluat și încheiat lucrările de construcție. Prea Fericirea Sa a spus:

„Iubiți credincioși și credincioase,

Dragi tineri,

Cuvântul de suflet ziditor al Sanctității Sale a tălmăcit într-un mod înălțător învățătura Sfântului Grigorie Palama și însemnătatea însăși a bisericii, ca locaș de rugăciune și de închinare, care aduce Cerul pe pământ, spre a se arăta frumusețea cea dumnezeiască. Sfântul Gherman al Constantinopolului dă mărturie că altarul este „locul în care cerul se întâlnește cu pământul”, scaun și locaș al slavei lui Dumnezeu.⁴ Iar Sfântul Grigorie Palama învață că din sfântul jertfelnic izvorăsc râuri de apă vie, care se revarsă în ceruri și potolesc setea credincioșilor⁵.

Așa cum soarele ne încălzește cu razele sale, tot așa, în biserică, în Casa lui Dumnezeu, lumina cea necreată ne încălzește sufletele în chip nevăzut, mai ales la sfânta și dumnezeiasca Liturghie, când „parcă nici nu ne mai săturăm de vederea luminii Soarelui Dreptății și de bucuria împărtășirii cu scumpul trup și sânge al lui Hristos”, cum scrie Sfântul Simeon Noul Teolog⁶ deoarece, așa cum mărturisește Sfântul Grigorie Palama, „pe sfântul jertfelnic Hristos, Lumina lumii (Ioan 1, 5, 9), își dă trupul Său prea luminător pentru viața lumii”.⁷

Potrivit dragostei pe care noi o purtăm celor care ajută Casa lui Dumnezeu, se cuvine să ne arătăm recunoștința și față de ctitorii acestei biserici și de toți cei care au ajutat, într-un fel sau altul, la zidirea ei.

Cei care au ostenit aici, cu inițiativa, cu zelul și cu priceperea lor, au fost tinerii studenți ai Universității, dar n-aș putea aminti acum numele lor, pentru că sunt foarte mulți, ci doar pe cel care le-a purtat mesajul, Părintele Profesor Constantin Coman. Acest Părinte Profesor și-a consacrat timpul, puterea și cunoștințele împlinirii acestei dorințe a studenților. Dar ce puteau ei face aflându-se în atâta noian de lipsuri, decât să-și arate dragostea și entuziasmul. Și la cine să-și îndrepte nădejdea în afară de Dumnezeu? Trebuia cineva, cu credință în Dumnezeu, care să le construiască biserica. Ei au găsit sprijinul și înțelegerea la Domnul ing. Petru Badea, directorul societății „Aedificia Carpați”, care le-a mângâiat inimile și le-a alungat grijiile. Așa cum îl privești, este un om obișnuit la înfățișare, dar cu suflet mare, care ne-au copleșit pe toți cu bunătatea sa. Poate îl deranjăm sufletește, cunoscându-l cât este de discret, de modest, spunând că dânsul a purtat în locul nostru, al slujitorilor altarului, această Cruce dătătoare de lumină și de mângâiere, care este biserica aceasta.

⁴ Epistola dogmatică, în J.P. Migne, *Patrologia Greacă*, vol. 98, col. 421 C.

⁵ Omilia 22. cd. S. Okonomos, Atena, 1861, p. 209.

⁶ Opere, Thesalonik, 1969, p. 362.

⁷ Cuvânt pentru cei ce se liniștesc cu evlavie, 1, 3, 25, Thesalonik, 1982, p. 202.

Acest credincios este unul dintre sprijinitorii cei mulți ai Bisericii noastre, Sanctitatea Voastră, ctitori de locașuri sfinte, care ne mângâie în acești ani de viață grea economică și socială. De aceea, îngăduiți-mi să vi-l prezint cu toată dragostea, dar și cu toată bucuria pe fratele nostru iubit Petru Badea, rugându-l să-l binecuvânteți, să-l mângâiați și să-l răsplătiți duhovnicește în smerenia și bunătatea lui atât de pilduitoare.” ↗

Încuviințând cele spuse, Sanctitatea Sa a felicitat Biserica Ortodoxă Română pentru credința lucrătoare a fiilor ei. Ca semn al prețurii Bisericii de pretutindeni față de cei ce înalță sfinte locașuri de închinare, Sanctitatea Sa a decernat d-lui Petru Badea excepționalul titlu de Arhonte al Marii Biserici din Constantinople.

„Iubiții mei,

Îl felicit pe domnul Petru Badea, pentru această înaltă cinștire, din partea Sanctității Sale, ce are semnificația unei slujiri, care se acordă binefăcătorilor Bisericii Ortodoxe Române și îl înscrie de acum înainte, între demnitarii Tronului Ecumenic.

Vă rog să-mi îngăduiți, Sanctitatea Voastră, să-i acordăm și noi, din partea Patriarhiei Române, Crucea Patriarhală pentru mireni. Este o distincție de la primul nostru patriarh, Miron Cristea, care se obișnuiește să se ofere în asemenea împrejurări”.

După acest moment, dl Petru Badea a primit și din partea Patriarhiei Române înalta distincție Crucea Patriarhală pentru mireni, pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a decernat-o Domniei Sale spunând:

„Să o purtați cu pace și cu sănătate, domnule Badea, împreună cu distincția constantinopolitană de „Mare Arhonte” al Patriarhiei Ecumenice, spre bucuria noastră, a familiei și a colaboratorilor Dumneavoastră, care v-am ajutat să împliniți această dorință sfântă a tinerilor noștri.”

Aceeași distincție a fost acordată de Prea Fericirea Sa și d-lui Stylianos Kenestzezidis, pentru deosebitele sale merite creștine și pentru zelul depus la zidirea bisericii Sfântului Grigorie Palama.

Ultimul moment al acestei zile a constat în dineul oferit de societatea Aedificia Carpați la Palatul Parlamentului, în timpul căruia au fost rostite scurte alocuțiuni.

O bogăție asemănătoare a evenimentului s-a regăsit și în următoarele două zile ale vizitei. Astfel, în ziua a patra, cu prilejul mării sărbători a Patriarhiei Române și a Bucureștilor închinare Sfântului Cuvios Părintele nostru Dimitrie cel Nou din Basarabi, Sanctitatea Sa a coliturghisit împreună cu Prea Fericitul Părinte Teoctist și cu membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, înaintea a zeci de mii de credincioși, fiind rostite înălțătoare cuvinte de învățătură și zidire sufletească. În seara aceleiași zile, Sanctitatea Sa a susținut în Aula Palatului Patriarhal, prelegerea cu tema

„Biserica Ortodoxă și Europa”, în prezența Prea Fericitului Părinte Teoctist, a membrilor Sfântului Sinod, a înalților reprezentanți ai Parlamentului, Președinției și Guvernului, a reprezentanților cultelor religioase din România, a comunităților academice, culturale și de presă din țară și străinătate. Prelegerea, susținută cu elevație și având un conținut de mare profunzime și actualitate, a stârnit un viu interes și a fost comentată pozitiv în toate mediile societății românești.

În ceea ce privește a cincea zi a vizitei, programul acesteia a avut o orientare laică mai pronunțată: Sanctitatea Sa a primit titlul de doctor Honoris Causa al Universității București; a efectuat o scurtă vizită la sediul Academiei Române, la invitația dlui Eugen Simion, președintele instituției; s-a întâlnit cu Președintele României, dl. Emil Constantinescu la Palatul Elisabeta, prilej cu care Sanctitatea Sa a primit înaltul Ordin „Steaua României” în grad de Mare Cruce – înaltului demnitar fiindu-i conferită, la rândul său, Înalta distincție Ecumenică „Marea Cruce a Sfântului Andrei”. Ultimul moment al zilei, înainte de plecare s-a desfășurat în Sala Sinodală a Reședinței Patriarhale, unde Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române au rostit cuvântări de bun-rămas exprimându-și nădejdea unei apropiate reîntâlniri.

După acest moment, Sanctitatea Sa și suita ecumenică, însoțită de membrii Sfântului Sinod și de reprezentanți ai autorităților de stat s-au deplasat către Aeroportul Băneasa. La aeroport, Sanctitatea Sa a adresat prin intermediul presei prezente un scurt cuvânt final întregului popor ortodox român, îndemnându-l să-și păstreze credința dreptmăritoare și a mulțumit tuturor celor ce au făcut posibilă o vizită atât de frumoasă. Patriarhul Ecumenic și Patriarhul României s-au îmbrățișat. Înainte de decolarea aeronavei Sanctitatea Sa a mai binecuvântat încă o dată pe cei prezenți și întreaga țară.

După plecarea aeronavei, delegația românească a revenit la reședința patriarhală.

Diac. Ioan Eduard Răduță

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST - MEMBRU DE ONOARE AL ACADEMIEI ROMÂNE

Adunarea Generală a Academiei Române, întrunită în ziua de vineri, 17 decembrie 1999, sub președenția D-lui academician Eugen Simion, a luat în discuție, între altele, propunerea alegerii Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ca membru de onoare al acestui înalt for academic.

Propunerea a fost prezentată Adunării Generale, în numele secției de filosofie și teologie, de Dl. acad. Virgil Cândea, vicepreședinte al Academiei Române, care a scos în evidență principalele etape ale vieții și activității Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, ca înalt ierarh și distins cărturar al Bisericii Ortodoxe Române, spunând următoarele:

„Născut la Tocileni, jud. Botoșani, la 7 februarie 1915, și numit la botez Toader, viitorul patriarh Teoctist Arăpașu a urmat școala primară în satul natal, și-a făcut studiile medii la Seminarile din Mănăstirile Neamț și Cernica, după care a intrat în monahism la Mănăstirea Bistrița-Neamț, primind numele de Teoctist, la vârsta de douăzeci de ani.

A urmat cursurile Facultății de Teologie din București luând licența în 1945 cu calificativul „*Magna cum laudae*”. A urmat apoi cursurile Facultății de Litere și Filosofie la Universitatea din Iași.

Treptele de cleric slujitor le-a parcurs începând din anul 1937, când a fost hirotonit ierodiacon, apoi ieromonah (1945) și arhiereu (1950). În acești ani a avut răspunderi diverse în conducerea Mitropoliei Moldovei, eclesiarh al Catedralei mitropolitane, exarh al mănăstirilor din eparhia Iașilor, vicar administrativ cu rang de arhimandrit, iar din 1950, ca episcop-vicar al Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române.

A îndeplinit succesiv înalte răspunderi în ierarhia bisericească, fiind ales episcop al Ardealului în 1962, scaun ocupat până în 1973. În aceeași perioadă a suplinat temporar scaunul Arhiepiscopiei Române Ortodoxe din America și Canada și pe acela de episcop al Oradiei. În 1973 a fost ales Mitropolit al Olteniei, în 1977 Mitropolit al Moldovei și Sucevei, fiind temporar și locțiitor de Mitropolit al Ardealului, iar din 1986 a fost ales Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Concomitent cu împlinirea acestor înalte răspunderi ca ierarh al Bisericii, a desfășurat o variată și bogată activitate în învățământul superior, în presa și literatura teologică și în domeniul conservării și valorificării Patrimoniului Cultural Național. Între 1950 și 1954 a fost rector al Institutului Teologic de grad Universitar (fosta și actuala Facultate de Teologie a Universității București), păstrând continuu o particulară preocupare pentru buna funcționare a învățământului teologic. A publicat lucrări de istoria culturii românești vechi: *Mitropolitul Iacob Putneanul*, 1978 și în ediție engleză; *Mitropolitul Dosoftei, ctitor al limbajului liturgic românesc*, 1980; studii și documente ecleziastice în principalele reviste ortodoxe din țară, peste 15 volume de literatură omiletică (1980-1992). A inițiat și patronat reeditarea critică a două monumente ale vechiului scris românesc, *Liturghierul de la Iași, 1679*, și *Biblia de la București, 1688*, ediție care a primit în 1992 premiul „Timotei Cipariu” al Academiei Române. Aceste realizări i-au adus în 1995 titlurile de *doctor honoris causa* al Universităților din Oradea, București și Pitești.

Opera înaltului ierarh a culminat prin două acțiuni memorabile în istoria culturii românești din a doua jumătate a acestui secol și în mișcarea ecumenică mondială. Cea dintâi este contribuția sa determinantă la conservarea și restaurarea unor monumente de istorie și artă celebre ale Patrimoniului Cultural Național: mănăstirile Dealu și Viforâta din eparhia Târgoviștei, Hodoș-Bodrog, Gai și Prislop din zona Arad, Tismana și Polovragi din Oltenia, Căldărușani, Cernica, Suzana, Cheia, Comana din Arhiepiscopia Bucureștilor și îndeosebi monumentele din Moldova, de la Putna, Neamț, Secu, Sihăstria, Bistrița, Slatina, Dragomirna, Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, iar la Iași, mănăstirile Cetățuia, Frumoasa, vechea catedrală Sf. Gheorghe, Turnul Galatei și numeroase altele. Dimensiunile și importanța acestui program realizat cu riscuri și discreție în condițiile regimului totalitar au putut fi atunci apreciate doar de specialiștii arhitecți și istorici de artă, implicați în asemenea lucrări pentru rigoarea științifică a restaurărilor, dar nu și-au putut afla recunoașterea publică decât după 1989.

Dincolo de participarea sa activă la mișcarea ecumenică mondială, ca reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române și membru în organele de conducere, reflexie și dialog ale Consiliului Mondial al Bisericilor, Prea Fericitul Teoctist a avut chiar anul acesta înțelepciunea și curajul de a lansa cea dintâi invitație oficială a Bisericii unei țări majoritar ortodoxe adresată după schisma din 1054 unui Suveran Pontif al Lumii catolice. După cum se știe, la invitația Bisericii Ortodoxe Române, Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea a făcut o vizită în țara noastră între 7 și 9 mai 1999. Vizită istorică, de înaltă semnificație pe plan mondial, și care inaugurează o etapă nouă, de contacte și dialoguri irenice între Biserici separate de peste nouă secole, preludiu

indispensabil pentru o viitoare unificare a Lumii creștine. Acest gest al Patriarhului Teoctist a reținut atenția opiniei publice mondiale și a fost salutat drept înțelept și benefic. El a determinat prețuire și simpatie pentru români, o mai bună înțelegere a modului lor de a gândi și de a aplica ecumenismul, dialogul și respectul pentru celălalt. Vizita istorică din mai 1999 a avut nu numai conotații spirituale, dar deopotrivă culturale și naționale.

Recunoașterea excelenței din toate planurile vieții spirituale, dincolo de diferențele religioase sau confesionale este un criteriu superior al Academiei Române în selecția personalităților invitate sub cupola sa. Acest criteriu a fost deja aplicat în alegerile din ultimii ani. Considerentele de mai sus au condus Secția de științe istorice și arheologice și Secția de filosofie, teologie, psihologie și pedagogie la propunerea ca Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist Arăpașu să fie ales membru de onoare al Academiei Române, propunere însoțită de Biroul Prezidiului și de Prezi-diul Academiei noastre urmând a fi discutată și supusă votului Adunării Generale."

Propunerea a fost susținută de Î.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei, membru de onoare al Academiei Române, care a depus pe masa Prezidiului Adunării, pentru Biblioteca Academiei, cele nouă volume ale lucrării „*Pe treptele slujirii creștine*”, ce cuprind o parte din studiile, articolele, predicile și cuvântările Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, numindu-le, cu deplin temei, „*cronica bisericească a epocii noastre*”.

Alegerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist ca membru de onoare al Academiei Române a fost sprijinită și de Dl. academician Răzvan Theodorescu, atât în nume personal, cât și în numele colegiului său de Academie, Dl. prof. Dinu Giurescu, spunând, între altele:

„Eu și Dinu Giurescu, prezent în sală, putem să mărturisim că, în momentele foarte grele ale anilor 1984 și 1985, când nu era încă Patriarh al României, ci Mitropolit la Iași, Părintele Teoctist a fost singura autoritate morală într-o Biserică chinuită, cum știți, care a încercat să salveze monumentele istorice, sprijinind tacit un demers al nostru, prin mesaje pe care ni le-a transmis, prin invitațiile pe care ni le-a făcut.

Am fost la Iași, în acele momente grele, și nu numai că m-a încurajat, dar n-am să uit cum, împreună cu un alt membru de onoare al Academiei Române, regretatul arhitect Ștefan Balș, am plecat cu Părintele Teoctist într-o călătorie aproape clandestină pe la câteva biserici și mănăstiri din Moldova și am văzut că făcea acolo restaurări, într-o vreme când însăși cuvântul restaurare, țineți minte, era abolit în România, nu putea fi folosit.

Sunt lucruri care nu pot fi trecute cu vederea, căci este vorba aici de curaj, de demnitate. Revoltat de tot ce răspândesc în mod iresponsabil unii

politicieni și gazetari, mai puțin frecventatori ai culturii și mai ales ai perioadei grele de dinaintea de 1989, deși știm că acest cărturar de tip monahal are și smerenia cinului, l-am întrebat, totuși, în anii din urmă, vă mărturisesc, de ce nu povestește, de ce nu spune, și mi-a răspuns: „Domnule profesor, important este că știe Dumnezeu și că eu am conștiința curată”.

Așadar, Prea Fericitul Teoctist, dincolo de gestul istoric, care i se datorează într-o măsură imensă, al vizitei pontificale de astăzi primăvară, are merite care nu trebuie uitate, ci spuse, pentru că ținuta morală a omului o egalează pe cea a cărturarului. Eram dator să spun aceste cuvinte astăzi, când mă bucur să aud de această propunere”.

În sprijinul alegerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist ca membru de onoare al Academiei Române a vorbit și Dl. academician Mihai Drăgănescu, care a subliniat:

„Prea Fericitul Teoctist este un om ancorat în întreaga noastră istorie și în ecumenismul contemporan, nu de suprafață, ci în mod profund, și s-a văzut ce a realizat anul acesta. Este, apoi, un om preocupat – prin lucrările proprii, prin declarațiile publice din ultimul timp și prin tot ce publică și editează Patriarhia Română – de compatibilitatea dintre religie și știință, pentru că sunt și aspecte compatibile. În plus, a luat premiul Academiei, în 1992, pentru retipărirea Bibliei lui Șerban Cantacuzino din 1688 și îndeplinește toate condițiile să fie primit în rândurile Academiei Române”.

La cele afirmate de colegii săi, Dl. academician Dan Berindei a ținut să adauge: „Este un act cu totul firesc ca Întâistătătorul Bisericii naționale să fie membru al Academiei Române, pentru că și Academia este o instituție națională”. Iar Dl. Cornel Zugrăvescu, susținând propunerea, și-a exprimat bucuria „că a putut să fie prezent la această sărbătoare”.

În încheiere, Dl. academician Eugen Simion, președintele Academiei Române, a precizat: „Invățații Bisericii au fost totdeauna în interiorul Academiei. Deci, noi continuăm o tradiție. Doresc să vă mai spun că atunci când a fost aici Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, chiar în această sală, și a aflat că noi avem o secție din care nu lipsește teologia, și-a arătat bucuria că Academia noastră, care a trăit într-un regim totalitar, s-a orientat rapid, după 1989, și a reintegrat una dintre dimensiunile esențiale ale vieții noastre spirituale și anume dimensiunea teologică, cea religioasă”.

Cu acordul tuturor celor prezenți, propunerea a fost înscrisă pe buletinele de vot. După exprimarea votului, s-au citit buletinele și s-a constatat că Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a fost ales în unanimitate membru de onoare al Academiei Române.

Titlul de membru de onoare al Academiei Române a fost înmănat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de către președintele Academiei Dl. Prof. Eugen Simion, în cadrul unei festivități organizate la Casa Oamenilor de Știință, în ziua de miercuri, 22 decembrie 1999, unde au fost prezenți academicieni și membrii ai Corpului Diplomatic acreditați la București. Cu acest prilej, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a mulțumit călduros pentru înalta cinstire cu care a fost onorat de către cei ce veghează la dezvoltarea științei și culturii românești.

Luând act de vestea alegerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist ca membru de onoare al Academiei Române, colaboratorii de la Centrul Patriarhal și de la Arhiepiscopia Bucureștilor, alături de ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, își exprimă bucuria pentru această recunoaștere academică a unei munci cărturărești de o viață, închinată slujirii Bisericii, neamului și culturii românești, și urează Prea Fericii Sale ani mulți și rodnici, și de acum înainte, la cârma Bisericii noastre strămoșești.

Gheorghe Vasilescu

VIZITA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST ÎN EPISCOPIA DUNĂRII DE JOS

Anul acesta, Galațiul a prăznuit pentru a șaptea oară pe ocrotitorul său, Sf. Apostol Andrei. Cifra este simbolică, iar zilele prăznuirii celui de-al șaptelea an de când Sf. Andrei oblăduiește Galațiul au fost, ca întotdeauna, unice, adunând ca într-o corolă bucurii, clipe sfinte, evenimente, frumuseți spirituale pline de mesaj.

Gălățenii au învățat repede să își sărbătorească așa cum se cuvine ocrotitorul ceresc. Acest lucru este dovedit de varietatea programelor, de participarea entuziastă a poporului și de bucuria generală, înaintemergătoare a Crăciunului. Este, fără îndoială, în vremuri grele pentru popor și țară, un argument al credinței și al buneicuvințe creștine care încă prevalează în viața spirituală a neamului românesc.

Comparativ cu ceilalți ani, programul a fost mult mai cuprinzător și mai consistent. Anterior momentului deschiderii solemne a sărbătorilor, notăm ca deosebit programul din perioada 15-27 noiembrie, care a constat într-o serie de slujbe, meditații duhovnicești și cateheze, acțiuni filantropice la care au participat efectiv toate parohiile din orașul Galați. Hramurile bisericilor „Sf. Ecaterina” și „Sf. Stelian” au creat evenimente frumoase de efervescentă în urbe, chemând la pregătire pentru marele praznic al Galațiului. Se remarcă și aportul considerabil al instituțiilor laice: municipalitate, inspectoratele școlar și de cultură, școli, licee, universitate, care au participat cu vernisaje de expoziții, spectacole, excursii, lansări de cărți, casete audio și CD, întreceri sportive.

Cetatea a vibrat ca întotdeauna în cânturile troparelor de laudă aduse Sf. Andrei. Cei care știu a citi în aceste bucurii și armonii află că Galațiul a trăit cum nu se poate mai frumos o sărbătoare patronală, care încheie, fericit, al doilea mileniu creștin la Dunărea de Jos.

Vizită patriarhală istorică

La atâta frumusețe de început de sărbătoare s-a adăugat o binecuvântare providențială: sosirea, sâmbătă seara, a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Dorit mult la Dunărea de Jos și invitat

stăruitor de către P.S. Casian Crăciun, Prea Fericitul Teoctist și-a luat osteneala de a fi împreună prăznuitor cu laudătorii Sf. Andrei, gălățenii. Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat la granițele eparhiei de către solii Prea Sfințitului Episcop Casian și primit în Brăila, cu onoruri militare, în prezența primarului și a altor oficialități ale orașului și județului prin „poarta cerului”- mânăstirea de la Lacul Sărat. Necuvântată bucurie pentru Brăila și pentru brăileni, care s-au cuminecat și ei din cuvântul și binecuvântările apostolice ale Prea Fericitului Teoctist. În fapt de seară, Prea Fericirea Sa a fost primit în catedrala din Galați, întâmpinat de credincioși și de preoția orașului, care a invocat, în cor: „Întâi pomenește Doamne, pe Prea Fericitul Părintele nostru Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pe care îl dăruiește sfintelor Tale biserici în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învățând cuvântul adevărului Tău”. 28 noiembrie 1999 a marcat deschiderea „Sărbătorilor Sf. Andrei”. Ziua a început, cum era firesc, cu Sfânta Liturghie, transmisă în direct de postul local TV Expres. Au fost clipe liturgice, în care cerul a coborât în Catedrala eparhială a Galaților. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oficiat Sfânta Liturghie, în comuniune cu Î.P.S. Mitropolit Pantelimon de Veria, Kampania și Nausa, Î.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, P.S. Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor, P.S. Episcop Calinic al Argeșului, P.S. Ioan al Harghitei și Covasnei și P.S. Casian al Dunării de Jos. Au slujit în sobor preoți oaspeți și din eparhie, iar printre rugători s-au aflat reprezentanți ai municipalităților și prefecturilor gălățene și brăilene. Răspunsurile liturgice au fost date de către corul Seminarului Teologic „Sf. Andrei” din Galați.

Înțelegând dorința gălățenilor de a primi binecuvântarea sa, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ținut o cuvântare istorică, pe care cronicile și cronicarii locali o vor insera cu sfințenie, în profunzimea și în înălțimea mesajului ei, în „Historia Galatiensis”.

Așa se scrie istoria

În ziua de 25 octombrie 1999, municipalitatea orașului Galați și Universitatea „Dunărea de Jos” promulgau, respectiv, titlurile de „Cetățean de Onoare” al orașului și „Senator Honoris Causa”, având ca destinatari pe Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și pe Prea Fericirea Sa Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Din pricini providențiale, ca un dar de Crăciun oferit de ocrotitorul Galațiului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a primit titlurile, onorant pentru noi, în contextul ceremoniei de deschidere a „Sărbătorilor Sf. Andrei”. Primăria orașului nostru și Senatul Universității au împlinit un act istoric, cu care Galațiul se onorează și cu care era dator față de Patriarhul României.

Au urmat câteva momente dedicate, drept mulțumire, prezenței Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Galați. Mai întâi, în această onorată ambianță, a fost lansat primul „hrisov” viu după 2000 de ani, al Sf. Andrei, despre Dunărea de Jos – volumul „*Cetatea Sf. Andrei*” – o carte document care cuprinde tot ceea ce s-a petrecut la Galați în cei șapte ani de prăznuire a Apostolului cel întâi chemat. Prezentarea volumului a fost făcută de P.C. Pr. Eugen Drăgoi, consilier cultural și coordonator al editurii Episcopiei. Tot acum a urmat un al doilea eveniment editorial: prezentarea de către dl. Gelu Aron a volumului „*Duh din cuvânt*”, care oferă iubitorilor de omilie 16 cuvântări radiofonice ale P.S. Casian Crăciun, adresate de-a lungul anilor, tineretului gălățean. P.S. Episcop Casian Crăciun, colegiul redacțional care s-a ocupat de pregătirea acestor două producții livești de certă valoare istorică, Editura Episcopiei Dunării de Jos, dar și tipografia Europrint din Galați s-au onorat, oferind ucenicește Prea Fericitului Părinte Patriarh două icoane în cuvânt.

Și, cum cuvântul de cronică întraripat de melos bizantin capătă valențe scăpărătoare, tot acum s-a lansat un CD cu Vecernia Sfântului Andrei, imprimat cu binecuvântarea P.S. Casian Crăciun, cu prilejul vizitei Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I la Galați și dedicat Sanctității Sale și Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Este un rod al dragostei și emulației create la Dunărea de Jos pentru muzica bizantină, rod la care au trudit, în ceasurile de imprimare, însuși P.S. Episcop Casian, corul Seminarului Teologic din Galați, prof. dirijor Eugen Dan Drăgoi și diaconii catedralei, alături de echipa de sunet de la S.C. East SRL București. CD-ul a fost înmănat Prea Fericitului Părinte Patriarh, însoțit cu un scurt cuvânt de dedicație, de P.C. Pr. prof. Costel Bulgaru, directorul Seminarului gălățean. P.S. Episcop Casian Crăciun a creat momentul maxim al zilei: acordarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a Ordinului „Crucea Sfântului Apostol Andrei”, instituit cu această ocazie, ca semn de preamărire a Domnului Hristos la 2000 de ani de la Întruparea Sa și ca semn de cinstire a Apostolului celui întâi chemat. Este o distincție de excelență, de excepționalitate, pe care Episcopia Dunării de Jos o acordă rarism acelor personalități care, providențial, vibrează și trudesesc la plinirea cuvântului Evangheliei, în duhul Sf. Andrei. Este suprema modalitate prin care Episcopia Dunării de Jos își va onora de acum încolo cei mai înalți prieteni și ajutători.

Toate se îmbuchetează într-o mărturie de netăgăduit a faptului că la Dunărea de Jos, Sf. Andrei este prezent real și se bucură de o cinstire bimilenară, învigorată și transformată în cult în ultimii șapte ani, extinsă de la Galați în toată țara.

Mărturii pentru mâine

Admirând arhitectura interioară a Catedralei Galaților, volumetria și jocul arcelor și a bolților genial puse în valoare de arhitectul Petre Antonescu, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a declarat acest spațiu arhitectural ca model pentru interiorul viitoarei Catedrale a Mântuirii Neamului.

După Sfânta Liturghie, pe esplanada catedralei s-a produs, ca o surpriză pentru oaspeții ansamblul „Ciobănașul” al Școlii nr. 38 din Galați, care a creat un moment folcloric de mare emoție. Prin cântece vibrante, cu mesaj patriotic, copiii dirijați de prof. Traian Ilisan au prefațat inspirat Ziua Națională a României, demonstrând că la Galați patriotismul ca sentiment autentic de românism se cântă, se cuvântă, se mărturisește și se transmite nealterat generațiilor viitoare.

Răspunzând cu patriarhală bunătațe invitației făcute de P.S. Episcop Casian Crăciun și de P.C. Pr. Costel Bulgaru de a vizita Seminarul Teologic „Sf. Andrei” Prea Fericitul Teoctist a binecuvântat biserica din incintă și lucrările de înnoire a clădirii. Cu prilejul împlinirii, anului acesta, a 135 de ani de când ființează Seminarul gălățean direcțiunea a emis, cu binecuvântarea P.S. Episcop, o diplomă și o medalie jubiliară pe care P.C. Pr. director le-a oferit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și ierarhilor însoțitori: Î.P.S. Mitropolit Pantelimon de Veria, Î.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, P.S. Nifon al Sloboziei și Călărașilor, P.S. Calinic al Argeșului, P.S. Ioan al Harghitei și Covasnei, P.S. Casian Crăciun. Toți cei prezenți au lăsat un gând sfânt, la ceas aniversar, pentru Seminarul „Sf. Andrei”, în cartea de onoare.

Seara, la Vecernia înaintepăznuirii Sf. Andrei, Prea Fericitul Patriarh Teoctist pornea, apostolicește, la drum, spre casă. O ultimă oprire s-a făcut la șantierul viitoarei catedrale a Brăilei, lucrări pe care Prea Fericirea Sa le-a binecuvântat să se sfârșească repede și bine. În fruntea unei delegații, P.S. Casian Crăciun a condus pe întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române până la hotarele eparhiei.

Arhid. Lucian Petroaia

„PĂSTRAREA VALORILOR DE ARTĂ” – O NOUĂ SERIE DE CURSURI PENTRU MUZEOGRAFI ȘI GHIZI LA TECHIRGHIOL

La inițiativa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și cu concursul și sprijinul financiar al Secretariatului de Stat pentru Culte, al Asociației A.I.D. ROM și al Fundației Ecumenice PRO AXE MUNDI, s-a reluat anul acesta seria cursurilor de muzeografi de la Centrele Eparhiale și mănăstirile noastre.

Ca și în trecut, aceste cursuri s-au ținut acolo unde a fost leagănul Ortodoxiei românești, în Dobrogea primilor martiri și a primelor vestigii creștine, evenimentul constituindu-se – potrivit expresiei Pra Sfințitului Dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la deschiderea acestor cursuri – într-o «chemare sacră la păstrarea patrimoniului nostru de cultură ca pe sfintele moaște ale martirilor Bisericii și cultura s-au întâlnit la Marea cea Mare, termenul de „cultură” provenind de la „cult”».

**Participanți la cursurile de muzeografi și ghizi de la Mănăstirea Techirghiol
20-30 octombrie 1999**

Luni 20 septembrie, în jurul orei 10, Prea Sfințitul Episcop Dr. Casian Crăciun înconjurat de câțiva preoți și diaconi, selectați dintre participanți, au oficiat tradiționala slujbă de «Te-Deum», după care s-a trecut în sala de cursuri, unde au luat cuvântul pe rând, după cum urmează:

Prea Sfințitul Episcop Dr. Casian Crăciun, care a mulțumit lui Dumnezeu pentru că a ajuns să se poată relua tradiționalele cursuri ale muzeografilor și ghizilor – de data aceasta întâlnirea având o conotație națională. A mulțumit apoi Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și D-lui Prof. Gheorghe Anghelescu, Secretar de Stat pentru Culte, inițiatorii reluării acestor cursuri, precum și celorlalți sponsori și sprijinitori ai acestui act, exprimându-și speranța în continuitatea acestui nou debut, atât de benefic și de binevenit pentru instruirea cadrelor noastre care veghează la păstrarea patrimoniului cultural-bisericesc din mânăstiri.

D-l Prof. Gheorghe Anghelescu, Secretar de Stat pentru Culte, arătând că prezentul eveniment se înscrie în șirul firesc al întâlnirilor pe ramuri de activitate bisericească, începute în primăvara acestui an cu cosilierii eparhiali la sediul Secretariatului de Stat pentru Culte, a adresat tuturor delegaților Centrelor Eparhiale și Mânăstirilor o chemare de suflet la abordarea cu cea mai profundă responsabilitate a patrimoniului cultural-bisericesc din zonele și lăcașurile sfinte pe care le reprezintă.

Evocând Legea Patrimoniului, aflată în faza de finalizare, domnia sa a subliniat necesitatea unei inventarieri serioase a bunurilor de artă mobile și imobile din mânăstiri, precum și a grijii ce se impune față de acestea dacă se are în vedere faptul că «în 10 ani de la evenimentele din decembrie 1989 s-a pierdut un însemnat număr de obiecte de patrimoniu».

D-l Adrian Rădulescu, directorul Muzeului Național de artă din Constanța, și-a exprimat încântarea că aceste cursuri se țin în zona Dobrogei, considerând alegerea acestor meleaguri – unde se află izvoarele Creștinismului românesc – cât se poate de inspirată. Făcând o însuflețită incursiune în istoria Creștinismului dobrogean din primele secole, domnia sa a salutat această întrunire, nutrind vădite speranțe în roade dintre cele mai bune în sufletele cursanților adunați din toate zonele țării.

P. Cuv. Maică Semfora Gafton, stareța M-rii «Sf. Maria» din Techirghiol, gazda întrunirii noastre, a făcut o scurtă prezentare a istoriei acestor cursuri: începute în 1965 la M-rea Cozia, continuate apoi la Argeș și Bușteni, iar din 1970 și până în 1989 în fiecare an la Techirghiol. A evocat apoi celebre nume ale conferențiarilor de altădată: Vasile Drăguț, Ana Maria Muzicescu, Corina Nicolescu, Prof. Ghe. Curinschi ș.a., și a salutat noua generație de cursanți, urându-le tuturor bunvenit în M-rea «Sf. Maria» și dorindu-le succes în asimilarea prețioaselor informații ce urmau a face obiectul prelegerilor și conferințelor programate.

Astfel, pentru 10 zile, în perioada 20-30 septembrie a.c., M-rea «Sf. Maria» din Techirghiol a fost din nou gazda binevoitoare a celor mai competente personalități din domeniul istoriei, Artei și Arhitecturii noastre bisericești, care au susținut în fața celor 60 de ghizi și muzeografi, prelegeri conținând atât noțiuni teoretice, cât și chestiuni și aplicații practice, privind conservarea și restaurarea diferitelor elemente de patrimoniu: icoane pe lemn sau frescă, sculptură, manuscrise și carte veche, mobilier, obiecte din lemn și din metal, broderii și textile de cult.

Iată numele acestor conferențieri și temele dezbătute în cadrul întâlnirilor:

• Acad. Dan Berindei, *președintele secției de Istorie a Academiei Române, Biserica Ortodoxă Română în raport cu statul român în secolul al XIX-lea.*

• Acad. Pr. Prof. Mircea Păcurariu, 1. *Principatele Române, sprijinuitoare ale țărilor ortodoxe surori, până în secolul al XIX-lea;* 2. *Biserica și unitatea națională și* 3. *Biserica Ortodoxă Română în a doua jumătate a secolului XX.*

• Conf. univ. Dr. Tudor Teotoi, *Implicarea voievozilor români în viața Bisericii în timpul Evului Mediu.*

• Arhitect dr. Cristian Moiescu, *Noțiuni fundamentale privind istoria arhitecturii religioase pe teritoriul României.*

• Prof. univ. dr. Adrian Rădulescu, *Arheologia creștină pe pământul României.*

• Dr. Al. Ligor, *Vechea cultură scrisă. Creațiile slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române (cărți manuscrise și tipărituri, documente medievale, mari autori, capodopere, istorie; de la meșteșug la artă; miniaturi, ornamente, legătură artistică de carte). Mânăstirile – focare ale culturii scrise românești.*

• Dr. Dan Bodea, *Troița – prezență-simbol a spiritualității românești tradiționale.*

• Dr. Tereza Sinigalia, *Valori fundamentale ale culturii ortodoxe române peste hotare.*

• Lect. univ. dr. Dorin Handrea, *Conservarea și restaurarea picturii tempera pe lemn și a picturii policrome.*

• Lect. univ. Florin Șerbănescu, *Biserica și tiparul românesc în secolele XVI-XVIII. Rolul cărților ortodoxe de cult în dezvoltarea conștiinței de neam.*

• Ana Dobjanschi, *Icoanele medievale românești.*

• Ileana Crețu, *Conservarea și restaurarea broderiilor și a textilelor de cult.*

• Mircea Sfârlea, *Muzeologia generală. Aplicații al colecții bisericești.*

• Costache Constantin, *Conservarea și restaurarea mobilierului și a obiectelor de lemn.*

• Ing. Al. Leluțiu, *Conservarea și restaurarea obiectelor de metal.*

• Virginia Diaconescu, *Noțiuni generale de organizare a depozitului muzeal și de conservare a patrimoniului cultural mobil.*

- Adrian Daia, *Conservarea și restaurarea cărților și documentelor.*
- Ana Maria Baci, *Conservarea și restaurarea frescelor.*

La finalul cursurilor au fost două ore de discuții, pentru obsevații și propuneri privind desfășurarea pe viitor a întrunirilor de acest gen. Iată câteva dintre acestea:

- ideea continuării pe viitor cu aceeași participanți, pentru a nu fi nevoie să fie reluate de fiecare dată noțiunile preliminare, sau chiar în vederea eliberării unui atestat cursanților.

- propunerea ca participanții de la mănăstirile mai mari să vină cu câte o prezentare a propriului depozite de obiecte de patrimoniu, arătând concret ce a făcut pentru conservarea acelor și cu ce probleme mai importante se confruntă.

- ideea urmării cursurilor de Teologie Patrimoniu sau Arheologie Bisericească de către muzeografi și ghizii mănăstirilor noastre.

- necesitatea ca mănăstirile mai mari să-și amenajeze propriile laboratoare specializate pe conservarea anumitor articole de patrimoniu și – în măsura posibilităților – dotarea acestor laboratoare cu calculatoare, pentru care s-ar putea realiza câteva ore de inițiere în cadrul cursurilor viitoare.

Joi dimineața, 30 octombrie, s-a săvârșit Sf. Liturghie și «Te-Deum-ul» de mulțumire, rugând pe Dumnezeu să ajute să rodească în mințile cursanților noștri toate cunoștințele și învățăturile dobândite din prelegerile susținute. Apoi, în jurul orelor 13, IPS Arhiepiscop Lucian Florea, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a închis oficial cursurile, mulțumind încă o dată tuturor acelor care, într-un fel sau altul, s-au constituit în factori ce au stat la baza concretizării perzentului eveniment.

Un mesaj din partea P. C. Părinte Nicolae Brânzea, Secretar de Stat pentru Culte a prezentat D-l Dir. Florin Frunză, prin care Prea Cucernicia Sa își exprimă profunda satisfacție pentru reluarea acestor cursuri atât de necesare și utile pentru factorii de răspundere din mănăstirile noastre, precum și speranța că ele s-au ridicat într-adevăr la nivelul așteptat de participanți, plinind astfel nevoia de informație și de experiență în domeniu din mănăstirile noastre.

Protos. dr. Sebastian Pașcanu

BISERICA, LOCAȘ DE COMUNIUNE ȘI ILUMINARE - SFINȚIREA BISERICII „SFÂNTA MARIA” A PAROHIEI MIRON PATRIARHUL DIN BUCUREȘTI

Duminică, 10 octombrie, zi frumoasă de toamnă, enoriașii parohiei Miron Patriarhul, din Protoieria I Capitală, au trăit clipe de bucurie duhovnicească, prilejuite de sfințirea bisericii lor, cu hramul Nașterii Maicii Domnului, săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi de la Centrul Eparhial și de la parohiile învecinate.

Ridicată din temelie în anul 1928, de către edilii primăriei sectorului IV Verde, cu ajutor de la enoriași, această biserică este una din cele mai frumoase din Capitală, care amintește de numele primului nostru patriarh, Miron Cristea, sub păstoria căruia s-a și târnosit, la 16 decembrie 1934, cum se menționează în pisania de la intrare.

Timul necruțător a lăsat urme adânci și asupra acestui sfânt lăcaș, iar cutremurul din 1977 și cel din 1986 i-au produs mari stricăciuni. Înțelegându-și datoria, vrednicul preot paroh Ioan Șurubaru, consilier administrativ la Arhiepiscopia Bucureștilor, a lucrat cu râvnă de-a lungul ultimilor ani și a dus la bun sfârșit lucrările de renovare și consolidare. Ele au constat, în general, din reparații importante, interioare și exterioare, consolidarea zidurilor, a turlei și acoperișului și din restaurarea picturii în frescă, deoarece pictura veche era deteriorată.

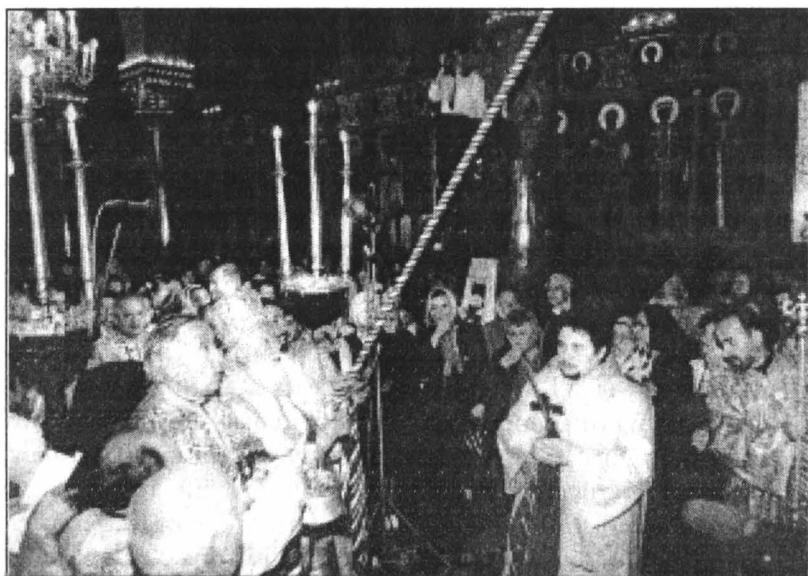
Potrivit datinei, sâmbătă seara s-a oficiat Vecernia, Privegherea și Litia, de către P.S. Teodosie Snagoveanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența enoriașilor, care au dorit să participe, încă din ajun, la această sărbătoare a parohiei lor.

În ziua sfințirii, dis-de-dimineată, credincioșii, dornici să participe la acest măreț și important eveniment din viața parohiei, cu mic cu mare, îmbrăcați în straie de sărbătoare și cu buchete de flori în mâini l-au primit cu multă bucurie pe Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Întâmpinat după rânduială cu Sf. Cruce și Sf. Evanghelie, de soborul slujitorilor, în frunte cu părintele protoieru Dumitru Iordache și preotul

paroh Ioan Șurubaru, dimpreună cu preoții conslujitori Marcel Mihăescu, Neagoe Gheorghe și diacon Prof. Ion Caraza, precum și preoți de la Centrul Eparhial din Capitală, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a binecuvântat mulțimea credincioșilor și s-a oprit în fața bisericii, unde erau pregătite toate cele necesare pentru sfințirea apei.

După sfințirea apei, potrivit rânduielilor tipiconale, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, urmat de soborul preoților slujitori și mulțimea credincioșilor, a trecut la ocolirea bisericii, stropirea cu aghiasmă și ungerea ei cu Sfântul și Marele Mir la exterior. Apoi, s-a intrat în sfântul lăcaș, unde s-a săvârșit stropirea cu aghiasmă și ungerea cu Sfântul și Marele Mir a picturii, icoanelor din catapeteasmă și a Sfântului Altar.

**Aspect din timpul sfințirii bisericii „Sfânta Maria”,
parohia Miron Patriarhul, Protoieria I Capitală din București**

În continuare, Prea Fericirea Sa a tălmăcit momentele principale ale slujbei de sfințire a bisericii și însemnătatea rugăciunilor ce se rostesc cu acest prilej, de care se știe că se leagă anumite tradiții religioase, cu semnificații deosebite în viața credincioșilor, după care s-a citit următorul act de sfințire:

„Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită,

Ziditu-s-a acest sfânt lăcaș, cu hramul Nașterea Maicii Domnului, în anul 1928, în timpul arhiepiscopiei patriarhului României Miron Cristea, ctitorită de

către Regina Maria, preoți ostenitori fiind Nicolae Iordănescu - preot paroh, și Ulpuiu Petrescu - preot conslujitor.

Biserica Sf. Maria, monumentală prin arhitectura sa caracteristică stilului bizantin, copie fidelă a bisericii domnești Sf. Nicolae din Curtea de Argeș, de-a lungul existenței sale s-a bucurat de admirația credincioșilor din țară și de peste hotare.

Pictura, executată în tehnica fresco, în anul 1930, de pictorii bisericești Dumitru și Georgeta Brăescu, a reprezentat, de asemenea, modul firesc de atracție întru meditație spirituală a celor care au implorat puterea și ocrotirea lui Dumnezeu pentru binele vieții lor.

Mobilierul și catapeteasma, opera sculptorului Grigore Dumitrescu, au fost realizate în anul 1934.

Fiind necesar a se interveni pentru restaurarea picturii bisericii, în perioada 1966-1967, vrednicii preoți Ulpuiu Petrescu, paroh, Haralambie Cojocaru și Marcel Mihăescu, preoți conslujitori, au realizat această lucrare prin măiestria pictorului bisericesc Traian Bîlțiu Dăncuș.

Datorită unei afectări grave a bisericii, de către seismele din 1977, 1986 și 1990, a fost necesar să se intervină pentru a fi consolidată și reparată în proporție capitală, lucrare ce a fost posibilă, după proiectul inginerului Mircea Mironescu, în perioada 1997-1999, de către Societatea de construcții condusă de inginerul Dumitru Bârleanu.

Restaurarea picturii, executată în anul 1999, de către pictor bisericesc Elena Vasilescu, readuce această sfântă biserică în veșmânt luminos al Miresei lui Hristos.

Toate aceste lucrări au fost posibil a fi realizate prin contribuția bunilor și evlavioșilor enoriași ai parohiei, credincioși ai Capitalei și cu sprijinul unor fonduri substanțiale din bugetul de stat, acordate prin Secretariatul de Stat pentru Culte, cu osârдіa vrednicului preot paroh Ioan Șurubaru, consilier administrativ al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurat cu dragoste frățească de Prea Cucernicii preoți conslujitori Marcel Mihăescu, Neagoe Gheorghe și diacon Prof. Ion Caraza.

Slujba de resfințire a bisericii parohiei Miron Patriarhul, Sf. Maria, Protoieria I Capitală, a avut loc în ziua de duminică, 10 octombrie, anul mântuirii 1999, de către însuși Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un ales sobor de preoți, diaconi și consilieri ai Centrului eparhial din București.

Binecuvîntează, Doamne și sfințește pe cei ce iubesc buna cuvîință și podoaba bisericii Tale!"

Actul de sfințire, semnat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, de părintele protopop, de preotul paroh și preoții conslujitori, de preoții din sobor și de membrii Consiliului parohial, a fost depus în arhiva parohiei, spre păstrare și aducere aminte.

În timpul Sfintei Liturghii la biserica nou sfințită a parohiei Miron Patriarhul

A urmat slujba Sfintei Liturghii, oficiată într-un cadru solemn de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de preoți și diaconi, răspunsurile la strană fiind date de un grup de studenți teologi și de credincioși. Serviciul divin a fost urmărit, în liniște și cu evlavie, nu numai de credincioșii din biserică, de cei care, neîncăpând în sfântul lăcaș, au profitat de vremea frumoasă de afară și s-au grupat în curte, în pridvor și pe scările de la intrare, pentru a asculta la difuzor rugăciunile și minunatele cântări ale slujbei Sfintei Liturghii, ci și de ascultătorii postului național de radio.

După citirea pericopei evanghelice din această zi, despre învierea fiului văduvei din Nain (Luca VII, 11-16), Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit următoarea cuvântare de zidire sufletească:

↓ *Iubiți Părinții și frați creștini,*

Sfânta duminică de astăzi ne-a adunat în număr mare la această biserică, închinată Maicii Domnului, acum reînnoită și împodobită, prin ample lucrări de consolidare și restaurare fiind una din cele mai frumoase biserici ale Capitalei noastre. Așezată în acest parc minunat, cu arbori bătrâni, cu flori și verdeață, biserica aceasta cheamă și la odihnă trupească, nu numai sufletească. Lucru firesc de altfel, căci, ca orice biserică, ea este sălașul Mântuitorului Iisus Hristos, izvorul Sfințelor Taine, al sfințeniei vieții noastre. Nimeni pe pământ n-a oferit omului un spațiu atât de liniștit, un spațiu de sfințenie, ca cel pe care îl pune la dispoziție Biserica Mântuitorului Iisus Hristos, zidită pe temelii Proorocilor și Apostolilor,

și, „pe care nici porțile iadului nu o vor birui” (Matei 16, 18). Desigur, nu este vorba de temelia aceasta din material pieritor, ci de temelia credinței, de învățătura bisericească, căci Mântuitorul Hristos, cum ne spune Sf. Evanghelie de astăzi (Luca 7, 11-16), relatându-ne despre învierea fiului îndureratei văduve din Nain, ni se arată ca autor al vieții, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.

Viața noastră nu este zadarnică, iubii mei. De multe ori păcătuiem pentru că n-o prețuim ca pe un dar al lui Dumnezeu, ci o folosim cu abateri grave de la legea credinței, care este legea iubirii, a sfințeniei și a dreptății. O viață împodobită cu virtuțile credinței este o viață biruitoare. Așa au trăit martirii, sfinții lui Dumnezeu, în primul rând Maica Domnului, care s-a învrednicit, ca din darul vieții ei, să împărtășească viața după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Așadar, viața este un dar negrăit de frumos și aducător de pace, de înfrățire, de transformare a omului în ființă dumnezeiască. Pentru aceasta se cere, însă, stăruință din partea fiecăruia dintre noi, de a ne întocmi viața potrivit rânduiei la care ne cheamă Mântuitorul Iisus Hristos. Biserica este oglinda modului cum se trăiește viața, ca ea să-și ajungă scopul pentru care ne-a fost dată de Dumnezeu. Fiecare om, din clipa nașterii, se îndreaptă prin moarte spre viața cea veșnică. Deci, orice naștere are în față viața și mormântul. De aceea, viața se cere înnoită, se cere sfințită și binecuvântată neîncetat. Așa cum biserica aceasta, zidită cu decenii în urmă, pe vremea patriarhului Miron Cristea, a avut nevoie, în decursul existenței sale, de întreținere și restaurare, spre a fi adusă la frumusețea cea dintâi, tot astfel și viața noastră ne cere să avem neconținută grijă pentru ea.

Omul, ne învață Sf. Părinți, este grădinarul sufletului, și este dator să-și facă ordine în viața sa, prin efort continuu și potrivit rânduieiilor întocmite de Biserică, între care postul, rugăciunea, facerea de bine, grija pentru copii și pentru părinți, care toate la un loc, sfințesc familia, localitatea, sfințesc lumea în general. Rugăciunile de sfințire a bisericii, a icoanelor pe care le-am rostit astăzi, sunt necesare și pentru sfințirea și înnoirea vieții noastre. Orice înnoire pornește din interior, din vistieria sufletului nostru. Atunci când sufletul este curat, izvorăsc din el idei frumoase, binefăcătoare. Când sufletul este întunecat, în mintea omului încolțesc capcane, felurite și primejdioase, care-l duc la suferință, la păcat, de care nu suntem scutiți nici noi creștinii, pentru că diavolul are libertatea de a ne ispiti mereu. De aceea, viața, care este sădită de mâna lui Dumnezeu, cum ați auzit la rugăciune, trebuie mereu îngrijită, supravegheată, ca să nu fie cuprinsă de neghină, de otravă. Via lui Dumnezeu este Biserica, atât ca lăcaș de închinare, cât și ca învățătură, ca doctrină, și ea sfințește neîncetat viața noastră. Pentru aceasta, e necesar să participăm nemijlocit la slujbele Bisericii. Nu este de ajuns să ascultăm la radio rugăciuni și învățături frumoase, ci trebuie să facem efortul de a veni la biserică, pentru a ne atinge nemijlocit, cu trupul de Sf. Alar, de sfintele icoane, să auzim cu urechea noastră Sf. Evanghelie și cuvintele pline de învățătură ale preotului.

Așadar, să folosim biserica, iubiți frați și surori, să găsim timp pentru rugăciune, pentru fapte bune, pentru a ajuta pe săraci, pe neputincioși, pentru atâtea și atâtea cerințe care ne întâmpină la fiecare pas. Biserica este cea care ne cheamă și ne dă viață, pentru că mulți dintre noi au nevoie ca Mântuitorul Iisus Hristos să-i atingă în chip nemijlocit, nu numai prin cuvânt, prin ascultare, ci așa cum l-a atins pe tânărul din Sf. Evanghelie de astăzi și l-a chemat la viață. Mulți dintre noi suntem morți sufletește, deși trupește suntem vii și avem nevoie de Mântuitorul Hristos, avem nevoie de Biserică, să ne cheme la adevărata viață. Pentru aceasta trebuie să-l întâmpinăm pe Mântuitorul Hristos, să facem un efort cât de mic pentru ca, o dată pe săptămână, cel puțin, să intrăm într-o sfântă biserică și să participăm cu răbdare la dumnezeiasca Liturghie, care de fiecare dată sfințește pe toți cei care o ascultă. Un dar deosebit se revărsă din Sfânta Liturghie, pentru că ea este viața Mântuitorul Iisus Hristos în forma liturgică a Bisericii noastre. Noi, slujitorii Bisericii, reprezentăm pe Mântuitorul Hristos. Bindecuvântarea și iertarea preotului este bindecuvântarea și iertarea Mântuitorul Iisus Hristos. De aceea, greșit judecă unii dintre semenii noștri, doar cu numele creștini ortodocși, ținându-se departe de ființa Bisericii strămoșești.

Așadar, să învățăm din Sf. Evanghelie de astăzi și din împrejurarea că ne aflăm în această biserică, înnoită și împodobită ca o Mireasă a lui Hristos, după cum și este biserica întotdeauna. Biserica este cea mai impunătoare clădire, cu cea mai desăvârșită arhitectură și cea mai atrăgătoare pictură, pentru că ea este expresia frumuseții dumnezeiești. Iar arhitectura și arta românească redau pe deplin această frumusețe dumnezeiască, pentru că suntem popor creștin de două mii de ani. Să ne deschidem sufletele și să ne îndreptăm cugetele către Mântuitorul Hristos, care ne așteaptă pe toți. Biserica nu urăște pe nimeni, fraților, nici chiar pe păcătoși. Și cel mai păcătos se mântuiește dacă se apropie de Biserică, de Mântuitorul Hristos. Biserica, cu darul iertării, cu darul Duhului Sfânt, care face din pescari apostoli, din păgâni mucenici, din tâlhari moștenitori ai Împărăției cerurilor, îi primește și îi ajută pe toți. Nu cu mijloace legislative se îndreaptă moralitatea unui popor, ci cu învățătura Mântuitorului Iisus Hristos, păstrată în Ortodoxie, care este trăire, nu teorie, este faptă, precum această biserică nu este închipuire, ci realitate, frumusețea întruchipată. Așa este și viața creștină, nu numai învățatură, ci și trăire continuă cu Hristos. De două mii de ani Mântuitorul Hristos colindă lumea și pământul nostru românesc și ne așteaptă să-l întâlnim, ca în Sf. Evanghelie de astăzi, când a întâmpinat convoiul care ducea la mormânt pe fiul văduvei din Nain. E nevoie doar să ne trezim, să ne pregătim auzul pentru a înțelege cuvintele Mântuitorul Hristos.

Suntem încredințați, așadar, frați și surori creștine, că și în această biserică, în care s-au mântuit mulți dintre înaintașii noștri, se vor înălța rugăciuni și de acum înainte și credincioșii vor dobândi răspuns la toate frământările lor. Cu

această nădejde am venit astăzi aici și am împărtășit bucuria slujitorilor acestei biserici și bucuria dumneavoastră, a tuturor, pentru că grija față de Casa Domnului denotă viața noastră cea vie, este expresia prezenței noastre în istorie. În felul acesta întâmpinăm noi cel de-al treilea mileniu, cu credința vie în Dumnezeu și în dănuirea neamului nostru, cu nădejdea învingerii greutăților vieții, dar și a păcatelor, pentru că și ele fac parte din viața noastră.

Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu și să-și reverse harul Său în această biserică și în sufletele noastre, astăzi și în fiecare zi. Amin!" ↗

La sfârșitul slujbei Sfintei Liturghii, ascultată cu atenție de toți cei prezenți, a luat cuvântul PC Pr. Dumitru Iordache, protoiereul Protoieriei I Capitală, care a prezentat o scurtă dare de seamă asupra eforturilor ce le depun preoții și credincioșii din această protoierie pentru înzestrarea și înfrumusețarea sfintelor biserici. Menționând între marile șantiere ale protoieriei, „ce constau în ridicări de noi biserici în număr de opt, reparații capitale, consolidări, împrejmuiți și altele, parohia Miron Patriarhul, care a ajuns, după mai mulți ani de zile, iată, la finalul lucrărilor“, Prea Cucernicia Sa a scos în evidență „contribuția preotului paroh Ioan Șurubaru la această frumoasă împlinire, care a lucrat cu timp și fără timp, punându-și în valoare calitățile de bun gospodar, bun administrator și bun slujitor“, precum și „conlucrarea preoților slujitori cu membrii organelor parohiale, cărora le adresăm felicitări pentru munca depusă alături de păstoriții lor“.

La rândul său, PC Pr. paroh Ioan Șurubaru, în numele credincioșilor acestei parohii, al preoților slujitori și membrilor organelor parohiale, a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru osteneala ce și-a luat de a poposi în mijlocul lor, ca să officieze slujba de sfințire a lucrărilor de reparații capitale și de restaurare a picturii acestei mari și frumoase biserici, închinată Maicii Domnului. În continuare, Prea Cucernicia Sa a pomenit numele unor slujitori de mare valoare care s-au perindat pe la această biserică, între care preotul Grigore Pișculescu (scriitorul Gala Galaction), cu frumoasele lui predici de pe amvon, și eminentul profesor Teodor M. Popescu, de la Facultatea de Teologie din București, care a dat deseori răspunsuri la strană. Trecând, apoi, pe scurt în revistă „avariile suferite de această biserică de-a lungul anilor, care au necesitat lucrări mari, a căror valoare a depășit un miliard de lei“, Prea Cucernicul preot paroh a precizat că aceste lucrări „au fost începute după cutremurul din 1977 și au constatat în principal din consolidarea turlei, repararea zidurilor până la cărămidă și alte renovări exterioare, iar anul acesta s-a realizat restaurarea picturii“. Totodată, Prea Cucernicia Sa a mulțumit „bunilor credincioși care au contribuit cu ofranda lor la înfăptuirea acestor lucrări, Secretariatului de Stat pentru Culte prin Dl. ministru Gheorghe Anghelescu, care a acordat un

ajutor substanțial, domnului director general Tomesen Constantin și domnului director I. Chifa, familiei regretatului preot Constantin Sârbu și altor binevoitori care au fost alături de noi în strădaniile ce le-am depus”.

În încheiere, Prea Cucernicul preot paroh a arătat că „bucuria noastră este mare acum, dar ea ne și angajează înaintea lui Dumnezeu, ca să păstrăm podoaba Casei Sale, a sfintei biserici, făcându-ne datoria deplin în apărarea dreptei credințe, căci numai așa vom fi plăcuți lui Dumnezeu și credincioșilor, pe care suntem chemați să-i slujim”.

Răspunzând celor prezentate de părintele protoiereu și de preotul paroh, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus următoarele:

„Iubiții mei,

↓ Cu mare bucurie am venit astăzi la această parohie, pe urmele primului nostru patriarh, Miron Cristea, unde el a fost totdeauna prezent prin preoți valoroși, prin asociații de credincioși, de tineret, mai ales, cu scop filantropic, de caritate, pe care le-a inițiat la vremea sa. Și noi ne aflăm pe acest drum plin de nădejde, început acum zece ani, când ne-am dobândit libertatea, mărturie fiind tânărul hirotonit astăzi pentru slujba aceasta de asistență socială. Mă bucur, apoi, că parohia este condusă de părintele Ioan Șurubaru, unul dintre preoții noștri tineri, în comparație cu mine, nu mai zic de ceilalți preoți și mai tineri, ca părintele diacon Prof. Ion Caraza, care constituie o mare nădejde pentru Biserica noastră, ce are de îndeplinit încă multe cerințe ale vieții.

Ne dăm seama cu toții că Biserica este mai mult solicitată acum decât înainte. Vremurile erau mai grele în deceniile trecute, din cauza îngrădirilor comuniste, dar libertatea de care ne bucurăm astăzi cere din partea clerului, în primul rând, strădanii deosebite. Este necesară o renaștere în toate segmentele vieții noastre bisericești, ca să ajungem la ceea ce a fost Biserica în timpul patriarhului Miron Cristea. Am reactivat „Frăția Ortodoxă”, de pildă, și s-a înființat ASCOR-ul, Liga Tineretului Ortodox și alte asociații creștine. Dar sunt doar începuturi, care trebuie să dobândească o activitate permanentă. Pe vremea când profesorul Sextil Pușcariu era președintele Frăției Ortodoxe, cum își aduc aminte cei mai în vârstă, această asociație desfășura o activitate culturală, socială și misionară de mare valoare și de largă cuprindere. Trebuie, așadar, să ne refacem, să polarizăm conștiințele și să asigurăm câmp de lucrare intelectualității noastre ortodoxe. Nu e totuna pentru un intelectual să dea culturii valori necontestate, dacă aceste valori nu sunt ortodoxe strămoșești. În această direcție avem încă multe de făcut, dacă finem seama că adevăratele valori nu pot să odrăslească într-un mediu de viață creștin ortodoxă.

Spre deosebire de toate credințele, frații mei, Ortodoxia este viață, trăire, este suferință, este cădere și păcat, dar și îndreptare și ridicare, în același timp. Ea cuprinde toată gama de valori și de nonvalori, de la nimicnicie până la starea de

locuitor al raiului, oferind credincioșilor, indiferent de pregătirea intelectuală, îndeltnicirile profesionale sau poziția lor socială, toate frumusețile și toate satisfacțiile. Biserica Ortodoxă, cum știți, n-a contestat niciodată activitatea științifică. În trecutul nostru, oamenii de știință români au avut întotdeauna în activitatea lor o latură de promovare și de apărare a valorilor Ortodoxiei.

De aceea, avem foarte mult de lucru. Prezența preoților și a credincioșilor trebuie să se facă simțită și dincolo de zidurile bisericii, în spirit de comuniune, mai ales, chemat să sălășluiască în sufletele tuturor, și exprimat prin solidaritate, chiar economică pentru că activitatea bisericească are și o latură materială. Cum ați auzit, astăzi, noi ne-am rugat și am cântat foarte frumos, dar părintele paroh Ioan Șurubaru ne-a arătat și o altă față a realității spunându-ne că lucrările de restaurare ale bisericii s-au ridicat la peste un miliard de lei. Venim, deci, la realitatea zilelor noastre, la factorul economic, pe care Biserica nu-l tăgăduiește, dar nici nu se închină banului, ci îl folosește. Așa încât, Biserica are nevoie de această solidaritate, a preoților, în primul rând. Mă bucur că sunt aici și preoți de la alte parohii din București, pentru a spune că viața de comuniune existentă care se exprimă prin solidaritate, înseamnă să împărtășești nu numai bucuriile, ci și nevoile și suferințele celorlalți, ceea ce constituie o premieră favorabilă pentru înjghebarea aceluia fond din care noi să putem ajuta și întreține orfelinăte, azile, școli și alte instituții de binefacere. Dacă toți preoții ar lua lumânări, stofe pentru veșminte și obiecte bisericesti de la atelierele Centrului Eparhial, mai modeste, e drept, decât cele aduse din Grecia sau de la Moscova, am putea constitui acest fond de ajutorare. Dar părinții parohi preferă obiecte liturgice produse în alte părți, iar ale noastre rămân nevândute. Ne jenăm în fața protestanților, a catolicilor, care întrețin orfelinăte, școli, spitale și azile de bătrâni, nu mai spun de neoprotestanți, care fac atâta vâlvă cu ajutoarele lor și ne mai dezbină și de la dreapta credință. Iată, de ce, reînnoirea, renașterea sufletească în Biserică trebuie să pornească de la preoți. Ei sunt cei ce vestesc Cuvântul Duhului Sfânt, care unește, nu dezbină. Am spus toate acestea ca un apel și către dumneavoastră, credincioșii ortodocși.

Pe noi, Europa ne vrea ortodocși. Dacă nu eram ortodocși, Papa nu insista să vină la București. A vrut să vadă o țară cu credincioși în majoritate ortodocși și a numit țara noastră „Grădina Maicii Domnului”. Nu pentru că a întâlnit aici realizări economice deosebite sau performanțe tehnologice, ci pentru că a văzut evlavia dumneavoastră, a credincioșilor ortodocși, a văzut bisericile noastre pline de credincioși. Avem, deci, nevoie de o nouă simțire în Biserică. Dar nu în sensul de a ne schimba credința sau de a face politică ori alte lucruri care nu ne sunt nouă specifice. Păstrăm tulpina de credință a Bisericii, dar, cu fiecare generație, trebuie să fim în stare să ne înnoim în sfințenie, pentru că păcatul se înmulțește iar binele și virtutea se înfăptuiesc numai cu efort.

Așadar, părinții care sunt aici de față să se considere un fel de mesageri ai acestor cerințe de solidaritate, de bună rânduială, de disciplină bisericească, care le vom discuta și la conferințele preoțești din luna noiembrie. Avem această îndatorire și trebuie s-o dovedim prin fapte, pentru că credincioșii sunt la înălțime și ne apreciază. Părintele protopop a spus aici că în Protoieria I Capitală sunt încă opt biserici în construcție, la care se adaugă, în toată țara, alte sute de biserici, mănăstiri și alte edificii bisericești în curs de ridicare și definitivare, cum nu te aștepți. În București, de pildă, avem acum 30 de biserici noi, unele de zid, altele de lemn, foarte frumoase, iar la Ploiești sunt 5 catedrale în construcție. Este o altă lume, în lumea credinței. Este o taină dumnezeiască aceasta, pe care necredincioșii n-o înțeleg, ca în această stare de sărăcie să se ridice atâtea biserici frumoase.

Bucuria de astăzi este mare, cum spuneam la început, și ca să o menținem, așa cum se obișnuiește în rânduirile noastre, acordăm părintelui paroh Ioan Șurubaru rangul de iconom stavrofor, pe care să-l poarte cu sănătate, pentru că îl merită.”

După rostirea rugăciunii de hirotonie ca iconom stavrofor a părintelui paroh Ioan Șurubaru, s-a oficiat Polihroniu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pentru preoții slujitori, consilierii, epitropii și enoriașii bisericii, precum și pentru toți cei care au luat parte la această sfântă și dumnezeiască slujbă. Parastasul pentru ctitorii răposați și pentru toți cei adormiți în Domnul care și-au dat obolul lor în toate chipurile la construirea și restaurarea acestui sfânt lăcaș, a încheiat această frumoasă sărbătoare duhovnicească.

Potrivit datinei, ceremonia sfințirii a fost urmată de o agapă frățească, la care au participat soborul slujitorilor, membrii organelor parohiale și enoriași ai parohiei, după care toți au plecat la casele lor mulțumiți că li s-a încununat munca și dorința de a-și vedea biserica adusă la frumusețea cea dintâi, spre a rămâne urmașilor renovată și împodobită, așa cum se cuvine să fie un lăcaș al lui Dumnezeu.

Astfel, aceasta zi s-a înscris ca o filă luminoasă în cronică parohiei Miron Patriarhul, mărturie peste timp a credinței jertfelnice cu care slujitorii și enoriașii ei întâmpină jubileul celor două mii de ani de la Nașterea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Gheorghe Vasilescu

CORUL MÂNĂSTIRII PASĂREA, MESAGER AL SPIRITUALITĂȚII ORTODOXE ROMÂNEȘTI ÎN POLONIA

Corul Mănăstirii Pasărea a luat ființă în anul 1985. Începutul a fost impulsionat de Pr. Prof. Frangulea Victor, sub forma unor grupuri mai mici de maici și surori din Mănăstire, dar și cu sprijinul și efortul unor călugărițe mai în vârstă, care și-au educat ucenicele în dragostea de muzică, ele însele fiind la rândul lor elevele de peste timp, ale maestrului Ion Popescu-Pasărea, al cărui mormânt stă mărturie în frumosul cimitir al Sfintei Mănăstiri.

Corul este format din 32 de maici și surori cu preocupări dintre cele mai diverse. Unele sunt absolvente ale Facultății de Teologie din București și profesoare la Seminarul teologic monahal din incinta Mănăstirii, altele câteva, viețuitoare ale Mănăstirii, sunt eleve ale aceluși Seminar înființat în urmă cu 4 ani; marea majoritate însă sunt încadrate la atelierul de obiecte bisericești din Mănăstire unde se confecționează veșminte preoțești, cruci, icoane și alte odoare pentru cult. Toate însă, indiferent de preocupări, din 1990, cu binecuvântarea autorității noastre bisericești au urmat organizat cursuri de muzică bisericească și liniară cu preotul profesor Victor Frangulea, începând cu noțiunile de bază ale muzicii, până la posibilitatea de a executa partituri dintre cele mai dificile și de virtuozitate din patrimoniul muzicii noastre sacre.

În anul 1998 dirijorul Corului a fost invitat de organizatorii Festivalului Internațional Czestochowa – Polonia, cu o conferință legată de muzica bisericească de cult din Biserica Ortodoxă Română.

Conferința intitulată „*Reforma hrisantică și reprezentanții ei de seamă*” cu referire specială la Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Dimitrie Suceveanu, susținută și cu multe exemplificări pe casetă audio imprimată de studenții de la Teologie, a stârnit interesul specialiștilor polonezi. S-a spus acolo că muzica bisericească este parte componentă a tezaurului muzical românesc și este indisolubil legată de serviciile divine în Biserica Ortodoxă Română. S-a mai spus că reforma muzicală a semiografiei și cântărilor de cult de la începutul secolului IX de la Bizanț a pătruns și la noi foarte repede

și că la școala înființată la București în 1817 de Petru Efesiu s-au format, în spiritul reformei hrisantice amintite și corifeii secolului de aur al muzicii bisericești de origine bizantină de la noi.

Organizatorii Festivalului *Gaude Mater*, patronat de Ministerul Culturii și alte instituții culturale din Polonia, au invitat Corul Mănăstirii Pasărea la ediția a IX-a a Festivalului coral de Muzică sacră pentru a susține concerte în unele localități din Polonia între 1-6 mai. La acest Festival participă zeci de formații și personalități muzicale cu contribuții vocale și instrumentale, din Europa și nu numai.

Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și cu sprijinul special al Prea Sfințitului Teodosie Snagoveanu, Corul Mănăstirii Pasărea a participat la amintitul Festival coral.

Un rol deosebit în rezolvarea problemelor de transport l-a avut și familia Burtă din București.

Programul Corului a cuprins o mare varietate de piese din muzica sacră bizantină cuprinzând cântări liturgice și religioase din clasicii genului: Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Dimitrie Suceveanu, dar și piese armonizate în stil adecvat de Gheorghe Cucu, Nicolae Lungu, Pr. prof. Nicu Moldoveanu, Paul Constantinescu, Pr. prof. Victor Frangulea. Au fost și piese impuse de organizatori din repertoriul religios polonez în limba latină.

În ziua de 29 aprilie Corul a plecat spre Polonia cu autocarul și după o călătorie de 36 de ore prin România, Ungaria, Slovacia, pe 30 aprilie a ajuns la Czestochowa, unde a fost primit și cazat mai mult decât confortabil la hotelul Mănăstirii catolice Jasna-Gora (Muntele luminat). Mănăstirea Jasna Gora a fost fondată în 1382 de către Wladislav Opolczyk, care i-a adus aici pe călugării paulini. Este renumită și a devenit loc de pelerinaj datorită icoanei Maicii Domnului – făcătoare de minuni. Icoana are 1,222 m înălțime și 0,822 m lățime și este pictată în tempera. Legenda spune că autorul icoanei ar fi fost însuși Sfântul Evanghelist Luca, iar lemnul pe care a fost pictată provine din masa unde ar fi mâncat Sfânta Familie. Tradiția mai spune că icoana a fost regăsită de Împărăteasa Eudoxia și transportată la Bizanț, de unde a fost dăruită cneazului rus Vladimir când a fost creștinat. Din Rusia icoana a fost dusă de către Wladislav Opolczyk la Jasna Gora.

Orașul Czestochowa, este atestat documentar pentru prima dată la 1220 și are o populație de aproximativ 200.000 de locuitori. Este un oraș modern cu bulevarde și străzi spațioase și curate. Are numeroase biserici monumentale, unde credincioșii romano-catolici sunt prezenți permanent. Autoritatea bisericească s-a numărat printre organizatorii festivalului Coral *Gaude Mater*, iar Corul nostru s-a bucurat de o discretă și benefică purtare de grijă din partea acesteia, în cel mai autentic duh creștin.

Corul Mănăstirii Pasărea a susținut primul concert pe 1 mai ora 19.00 în monumentală biserică cu hramul Sfinții Apostoli Petru și Pavel din orașul Gliwice, situat la peste 100 km de Czestochowa în fața la cei 400 de ascultători care au fost mai mult decât generoși în aplauze. Concertul a durat o oră și jumătate.

Duminică 2 mai, Părintele Profesor Victor Frangulea a săvârșit Sfânta Liturghie în limba română, la biserica ortodoxă cu hramul Sfântului Nicolae din Czestochowa în fruntea căruia se află vrednicul și neobositul preot Mirosław Drabiuk, răspunsurile fiind date de Corul de măicuțe. Prezența noastră a fost receptată ca un eveniment și întreaga comunitate din zonă a participat cu tot sufletul la înălțătoarea rugăciune. Ar mai fi de menționat că Părintele Drabiuk este un mare prieten al românilor și nu o dată în casa lui și la casa parohială mulți pelerini români, clerici și mireni au găsit adăpost. Această ospitalitate ne-a fost oferită și nouă atât în 1998, cât și anul acesta cu ocazia prezenței noastre acolo.

Comunitatea ortodoxă din Czestochowa este pe cale de a-și zidi un nou sfânt locaș mai spațios în localitate. Pregătirea plecării și asistența ca traducători de limbă polonă-română a fost sprijinită de studentul polonez ortodox Jarosław Godun de la Facultatea de Teologie din București, care în țară ne-a menținut, prin Ambasada Poloniei, legătura cu organizatorii și de studentul Kosinski Piotr, care ne-a însoțit pe tot parcursul șederii noastre în Polonia.

La Czestochowa l-am reîntâlnit pe Dl. Wiborski pe care îl cunoșteam de anul trecut. Domnia sa ca fost atașat cultural la ambasada Poloniei din România vorbește perfect românește împreună cu Doamna și fetița lor. Ca buni cunoscători al realităților și spiritualității românești, domnia sa aduce în față aceste valori ori de câte ori este nevoie.

Următorul concert a avut loc pe 5 mai ora 19.00 în sala Muzeului de Artă Populară din Czestochowa cu ocazia deschiderii unei expoziții de artă religioasă ortodoxă sub egida Festivalului Gaude Mater la care eram participanți. Cu această ocazie au fost prezente autoritățile locale de prim rang împreună cu Prea Sfințitul Episcop Simon însoțit de alți preoți ortodocși care a și patronat evenimentul acelei seri. P.S. Sa a avut cuvinte frumoase la adresa Bisericii Ortodoxe Române și a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist care a binecuvântat prezența Corului în Polonia subliniind legăturile frățești dintre Biserica Ortodoxă Română și cea din Polonia. Cel mai bun argument în acest sens a fost faptul că purta pe piept însemnele arhieresti: crucea și engolpionul donate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Și de această dată prestația Corului Mănăstirii Pasărea a fost una deosebită și s-a bucurat de publicitate prin mijloacele de informație din Polonia.

Televiziunea din Varșovia ne-a menționat ca fiind prima formație din România participantă la Festivalul din Czestochowa cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist.

Gazdele poloneze s-au îngrijit discret și atent de programul nostru pe timpul șederii acolo (masă, vizită la muzee și alte obiective culturale). În acest sens trebuie amintită, printre altele, vizitarea orașului Crakovia, oraș așezat pe râul Wistula. Aici pe lângă alte obiective ca biserici monumentale păstrătoare de morminte voievodale și arhieriești am vizitat castelul Wawel – reședință a regilor polonezi. Am văzut aici lucruri inestimabile păstrate cu grijă și evlavie ca mărturie a unor epoci trecute din istoria unui popor minunat.

Pe 6 mai Corul Mănăstirii Pasărea a părăsit Czestochowa și Polonia aducând cu sine amintiri unice, amintirea ospitalității și căldurii deosebite cu care a fost primit pretutindeni, precum și bucuria întâlnirii cu comunitatea ortodoxă din Czestochowa.

Ajunși acasă, Corul a avut onoarea să fie invitat să cânte împreună cu Corul Facultății de Teologie din București, Corala „Nicolae Lungu” a Patriarhiei Române și Corul „Symbol” la memorabila Liturghie Ortodoxă oficiată de membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la care a participat Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea în prima vizită făcută de conducătorul Bisericii Catolice într-o țară majoritar ortodoxă.

Succesul aduce întotdeauna bucurii și speranțe. Măicuțele de la Mănăstirea Pasărea cântă cu bucuria de a-L lăuda pe Dumnezeu și de a-i apropia de El pe toți închinătorii care calcă pragul Sfintei Mănăstiri Pasărea.

Pentru toate aceste motive și bucurii trăite în cadrul acestui turneu polonez, menținerea formei artistice și diversificarea repertoriului sunt obiective permanente în programul Corului Mănăstirii Pasărea și a dirijorului și întemeietorului său.

Pr. lect. Victor Frangulea

UN NOU SAT NĂSCUT SPIRITUAL, SFINȚIREA PRIMEI BISERICI DIN SATUL MINIERI, PROTOIERIA CÂMPINA

„Nu voi intra în locașul casei mele, nu mă voi sui pe patul meu de odihnă, nu voi da somn ochilor mei și genelor mele dormitare și odihna tâmpelor mele, până ce nu voi afla loc Domnului, lăcaș Dumnezeului lui Iacob” (Psalm 131, 3-5)

S-a „născut” în anul 1952, satul. O colonie muncitorească de mineri, arătând așa cum nu i-a ajutat Bunul Dumnezeu să reușească – regimului comunist – să facă să arate întreaga țară: un sat cu toate casele la fel, fără personalitate și mai ales, fără spiritualitate.

L-am receptat dintotdeauna ca pe un sat neîmplinit. Copil fiind nu am putut să înțeleg niciodată de ce. Am înțeles aceasta când am mers la Seminar și când toți colegii mei povesteau atâtea despre satul lor, despre biserica din satul lor, despre preotul din satul lor și despre slujbele și spiritualitatea satului lor. Mă simțeam rău, dar am înțeles că acestea erau cele ce îi lipseau satului meu. Regimul îl „născuse” material, fără însă să îl „nască” și spiritual, potrivit concepției lui că omul este numai trup material, nu și spirit.

Am promis atunci, să fac cândva aceasta, pentru satul meu. Să-i dăruiesc ceea ce îl făcea să fie neîmplinit. Și, totul a început în vara anului 1996. A fost de la Dumnezeu. Pur și simplu m-am hotărât să merg la primărie și să solicit terenul necesar. Am fost întâmpinat cu bunăvoință. Am primit cel mai frumos teren din sat: un fost parc ce fusese abandonat, leagănele de joacă fiind distruse, însă brazii falnici și verdeța dând un farmec deosebit locului.

Am căutat un om care să mă ajute și care să fie mai târziu păstorul noii turme ce se pregătea să primească în mijlocul ei pe Mirele Hristos. L-am găsit și am purces la lucru, cu toată sărăcia și lipsa de speranță a celor ce priveau cu neîncredere entuziasmul nostru „exaltat”. Am fost întrebați dacă avem bani sau dacă avem măcar idee cât costă o lucrare ca aceasta. Nici n-am vrut să auzim. Am spus că noi nu vom ridica biserica aceasta cu bani, ci cu materiale. Și ne-a ajutat Dumnezeu, Care a lucrat în inimile diferiților noștri sponsori bunăvoință și sprijin. Iată cine au fost aceștia:

• Dl. Dir. Anton Rădulescu de la fabrica de ciment din Fieni, ne-a dat aproape tot cimentul necesar;

• Dl. Costel Morărescu – Primarul com. Filipeștii de Pădure, Părintele Melchisedec Dobre-Starețul M-rii „Cota 1000” și Dl. V. Bondăreț din Mărgineni, ne-au dat cea mai mare parte din cărămidă;

• Dl. Dir. George State de la „Camexip” Băicoi ne-a asigurat transportul acestor materiale și a finanțat diferite lucrări;

• Părintele Melchisedec Dobre- Starețul M-rii „Cota 1000” ne-a dat o bună parte din fierul beton și tabla cu care am acoperit biserica;

• Dl. Dir. C-tin Ene de la „Confind” Câmpina ne-a ajutat cu cherestea;

• Dl. Dir. Mircea Celescu de la „Energopetrol” Câmpina ne-a subvenționat și ne-a executat racordul la rețeaua electrică;

O mulțumire deosebită se cuvine să adresăm Secretariatului de Stat pentru Culte de la care și prin care am primit fonduri în valoare aproximativ 250.000.000 lei.

Ne-au mai ajutat cu bani ori cu materiale Dl. Gheorghe Vasile din Mărgineni, Dl. Dir. Mircea Samoilă de la Exploatarea minieră din Câmpulung, Domnii Directori care s-au aflat la conducerea Minei Filipeștii de Pădure în toți acești ani, Dl. Dir. C-tin Ciocoiu de la uzina „Muntenia” Filipeștii de Pădure, Dl. Dir. Claudiu George Ciuciureanu de la „Salamandra” Satul Minieri, dl. Dir. Bogdan Podoleanu de la „Investech” București și alții, oste-neala construcției și manopera fiind opera unor meșteri credincioși din sat.

A avut lor pe 7 noiembrie, sfințirea. Au venit, în afara personalităților menționate mai sus, Dl. Romeo Octavian Hanganu – Prefectul Jud. Prahova, și D-nii Victor Petrescu și Helmut Necula din partea C.J. Prahova, un număr de 23 preoți și 9 diaconi în frunte cu P.S. Galaction Stângă – Episcopul Alexandriei și Teleormanului și P.S. Teodosie Snagoveanu – Episcop –Vicar al Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor.

S-a săvârșit târnosirea bisericii după rânduială, aceasta primindu-și numele care i se potrivea cel mai mult: „Sf. Varvara”, ocrotitoarea minerilor, mai bine de 80% din locuitorii acestui sat fiind mineri sau foști mineri. Au participat în jur de 6000 de persoane, un număr neobișnuit de mare pentru un sat atât de mic. A atras originalitatea lui. Minunea de a se fi ridicat într-o perioadă atât de scurtă și într-un sat atât de neînsemnat, o biserică minunată ca aceasta. Spațioasă, sveltă, înaltă. A fost peste așteptările tuturor. Așa se întâmplă însă când lucrează Dumnezeu!

Toți oaspeții care au luat cuvântul au felicitat comunitatea pentru dobândirea unui atare dar. „Este un lucru demn de laudă, ca în condițiile economice vitrege prin care trece astăzi societatea românească, oamenii să mai găsească resurse materiale pentru zidirea de locașuri ca acesta”, a spus în scurta sa alocuțiune, Dl Prefect Romeo Octavian Hanganu.

P.S. Episcop Galaction, apreciind frumusețea fizică a acestei biserici a adresat o chemare fierbinte sătenilor să-și împodobească numaidecât lăca-

șul abia dobândit și cu podoaba cea nematerială, a sufletelor lor. Să se unească în jurul proaspătului lor păstor sufletesc – sfințit preot chiar în ziua aceea, Părintele Gheorghe Liță -, demonstrând lumii că cei 50 de ani de ateism nu au făcut decât să ardă și mai mult de nerăbdare sufletele însetate de viață spirituală ale bieților creștini fără de biserică.

Aceiași a fost și îndemnul P.S. Episcop Teodosie Snagoveanul, care a rânduit, potrivit tradiției, ca vreme de 40 de zile să se săvârșească în noua biserică Sfânta Liturghie zilnic. „Este aceasta o primenie spirituală – a spus Prea Sfinția Sa – o «răzbunare» sfântă a istoriei. A unei istorii care a avut să experimenteze existenței unui sat ateu în mijlocul unei țări creștine”.

Iată de ce spun că duminică, 7 noiembrie, în satul Minerii s-a trăit un eveniment unic. Săteni s-au grăbit să ștergă ultimele urme ale comunismului, demonstrând tuturor identitatea lor nealterată de creștini ortodocși, trecuți însă prin experiența „spălării” conștiinței ce s-a voit o vreme a fii atee.

Personal am fost deosebit de încântat să mă pot bucura de acest eveniment și am mulțumit din tot sufletul lui Dumnezeu și celor care ne-au sprijinit să plinim această neîmplinire a satului nostru. Am spus în fața mulțimilor – cu riscanta sinceritate – că satul nostru abia acum se naște și „spiritual”. Că el a fost vreme de aproape 50 de ani un sat nebotezat, chiar dacă a purtat un nume. Botezul lui a avut loc abia astăzi, când a fost botezat cu apă sfințită, primindu-și propriul lăcaș de închinare ca pe o mireasă. A fost ca o turmă lipsită de păstor și ca o corabie fără de căpitan.

Am inspirat cu toții cu nesaț mireasma mirului sfânt și a armoniei proaspete de târnoseală ce a umplut din belșug văzduhul ce pentru prima dată se îmbalsăma de niște „parfumuri” ca acestea și am trăit cu emoție o fărâmă din bucuria înțeleptului împărat care s-a bucurat cu bucurie negrăită la vederea finalizării faimosului templu atât de râvnit de David: „Și acum, Doamne Dumnezeul lui Israel, fă să se adeverească cuvântul Tău, pe care l-ai grăit cu robul Tău David, tatăl meu! Oare adevărat să fie că Domnul va locui cu oamenii pe pământ? Cerul și cerul cerurilor nu Te încap, cu atât mai puțin acest templu pe care l-am zidit numelui Tău; Însă caută la rugăciunea robului Tău și la cererea lui, Doamne Dumnezeul meu! Ascultă strigarea și rugăciunea lui cu care se roagă astăzi; Să-ți fie ochii Tăi deschiși ziua și noaptea la templul acesta, la acest loc, pentru care Tu ai zis: „Numele Meu va fi acolo”; să ascuți strigarea și rugăciunea cu care robul Tău se va ruga în locul acesta. Să ascuți rugăciunea robului Tău și a poporului Tău Israel, când ei se vor ruga în locul acesta; să ascuți din locul șederii Tale cel din ceruri, să ascuți și să miluiești”(III Regi VIII, 26-30).

Să dea Bunul Dumnezeu ca nici când poporul acesta să nu mai ducă lipsa lăcașurilor sfinte și a apei celei vii și duhovnicești!

Protos. dr. Sebastian Pașcanu

**DIN AGENDA DE LUCRU A PREA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PE PERIOADA
1 SEPTEMBRIE – 30 DECEMBRIE 1999**

Miercuri, 1 septembrie a.c.:

- A participat la festivitatea de deschidere a noului an școlar 1999-2000 la Liceul teoretic din Urlați, jud. Prahova, binecuvântând pe elevii și profesorii acelor școli. A vizitat sediul Protoieriei Urlați purtând discuții cu P.P.C.C. Preoți de la parohiile protoieriei. A vizitat, de asemenea, biserica galbenă, monument istoric la care se cer a fi efectuate urgente lucrări de reparații și consolidări, Muzeul Bellu și Schitul Jercălai;

Primiri:

- IPS Arhiepiscop *Pimen* al Sucevei și Rădăuților;

- Pr. Dr. *Dan Miron* de la München, Germania;

Joi, 2 septembrie a.c.:

Primiri:

- Dl. *Valer Dorneanu*, președintele Consiliului legislativ;

Vineri, 3 septembrie a.c.:

Primiri:

- P. C. Pr. Dr. *George Chișca*, de la parohia ortodoxă română din Montreal, Canada, împreună cu doamna preoteasă;

După săvârșirea unui Polihroniu în Paraclisul Patriarhal, de către P.S. Episcop Vicar *Teodosie Snagoveanu* și cuvântul P. S. Episcop Vicar *Teofan Sinaitul*, a răspuns acestui cuvânt precum și felicitărilor adresate de colaboratorii Administrației patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor, preoțimii și credincioșilor Capitalei;

Sâmbătă, 4 septembrie a.c.:

Primiri:

- P.S. Episcop *Nifon* al Sloboziei și Călărașilor;

- Dl. Prof. dr. *Dan Georgescu*, directorul Spitalului clinic de urgență „Sfântul Ioan” din Capitală cu invitația de a săvârși slujba de târnosire a bisericii cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul din incinat spitalului;

Duminică, 5 septembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătura la Duminica a XIV-a după Rusalii. A hirotonit preot pe P. C. Diac. *Simion Ștefan* pentru parohia Melicești, Protoieria Câmpina, jud. Prahova;

Luni, 6 septembrie a.c.:*Primiri:*

- Dl. *George Săvoiu*, membru al Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa Occidentală și Meridională;
  - Pastor Prof. dr. *Zoltan Albu Adoriani*, parohul bisericii reformate Calvineum din București;
  - Dl. *Cristian Hadji-Culea*, președintele Societății Naționale de Televiziune.
- La discuții a participat P.S. Episcop Vicar patriarhal *Teofan Sinaitul*;

Marți, 7 septembrie a.c.:*Primiri:*

- Dl. *Nicolae Noica*, Ministrul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului;
  - Dl. *Ion Caramitru*, Ministrul Culturii;
- Miercuri, 8 septembrie a.c.** – praznicul Nașterii Maicii Domnului:
- A săvârșit Sfânta Liturghie în biserica Schitului Darvari din Capitală și a rostit cuvânt de învățătură. A hirotonit ieromonah pe P. Cuv. Ierodiac. *Eftimie Zeca*;

Joi, 9 septembrie a. c.:*Primiri:*

- Dl. *Dragoș Seuleanu*, secretar general al Societății Române de Radiodifuziune, cu invitația adresată Prea Fericirii Sale de a participa la lansarea cărții „*Amintirile Mitropolitului Antonie Plămădeală*” ;
- Excelența Sa Dl. *Ion Balin*, ambasadorul României în Maroc;
- Dl. *Traian Radu Negrei*, consilier prezidențial;

Vineri, 10 septembrie a.c.:

- A prezidat o ședință de lucru cu Prea Cucernicii Părinți Protoieriei din Capitală și conducerea Facultății de Teologie din București, în legătura cu practica liturgică a studenților teologi la parohiile din Capitală;

Duminică, 12 septembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în biserica mare a Mănăstirii Cernica și a rostit cuvânt de învățătură la Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci. A hirotonit ieromonah pe P. Cuv. Ierodiac. *Timotei Teodorescu*;

Luni, 13 septembrie a.c.:

- A primit o delegație oficială din partea Administrației centrale pentru probleme religioase de pe lângă Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Chineze condusă de Dl. *Yang Tong Xiang*, directorul general adjunct al Administrației. La discuții a participat și Dl. Conf. univ. dr. *Gheorghe F. Anghelescu*, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte;

Marți, 14 septembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură la praznicul Înălțării Sfintei Cruci;

Primiri:

- Dl. *Valer Dorneanu*, președintele Consiliului legislativ,
- P.S. Episcop *Nifon* al Sloboziei și Călărașilor;

- Excelența Sa, Dl. Prof. univ. dr. *Michael Klinger*, ambasadorul Republicii Polone la București;

Miercuri, 15 septembrie a.c.:

Primiri:

- Alteța Sa Regală, Prințul *El-Hassan Bin Talal*, unchiul actualului suveran al Jordaniei, participant la Simpozionul internațional desfășurat la București sub egida „Clubului de la Roma”;

- IPS Arhiepiscop *Andrei* al Alba-Iuliei;

- P.S. Episcop *Nifon* al Sloboziei și Călărașilor;

- Dl. *Dudu Ionescu*, Ministru de Interne;

- Dl. Senator *Paul Păcuraru*;

Joi, 16 septembrie a.c.:

- A prezidat întâlnirea de lucru a Prea Cucernicilor Părinți Protoierei din Capitală cu conducerea Facultății de Teologie în legătură cu practica liturgică și pastorală a studenților teologi la parohii din București;

- A participat la lansarea C.D.- Rom-ului „*Grădina valahia*” realizat de Dl. Prof. Dr. *Răzvan Theodorescu*, membru corespondent al Academiei Române, în colaborare cu Institutul pentru Calculare, desfășurată în Sala de recepții a Palatului Patriarhiei Române și a rostit cuvânt de apreciere și binecuvântare;

Primiri:

- Dl. *Victor Surdu*, vicepreședinte al Lukoil România;

Vineri, 17 septembrie a.c.:

Primiri:

- D-na Prof. Dr. *Alicja Grzeskowiak*, Mareșalul Senatului din Republica Polonă. La discuții a participat și P.S. *Nifon*, Episcopul Sloboziei și Călărașilor;

- Dl. Prof. dr. *Paul Miron* din Germania împreună cu soția, D-na *Elsa Miron*;

- Dl. Dr. *Dan Zamfirescu*;

- Sculptorii *Silvia Radu* și *Vasile Gordun*, în legătură cu posibilitatea ridicării în localitatea Vama Veche, jud. Constanța, a unui schit de maici;

- A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

- A semnat în Cartea de condoleanțe deschisă la Ambasada Republicii Elene cu prilejul accidentului aviatic de la Otopeni și a prezentat Excelenței Sale, Dl. Ambasador *Stellios Malicourtis* sentimentele de compasiune ale slujitorilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române;

- A săvârșit – împreună cu P.P.S.S. Episcopi *Epifanie* al Buzăului și *Casian* al Dunării de Jos – în biserica parohiei Precupeții Noi din Capitală – slujba de prohodire a Prof. univ. dr. *Nicolae Stoicescu* și a rostit cuvânt de cinstitie a personalității celui adormit în Domnul;

Duminică, 19 septembrie a.c.:

- A asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în biserica Mănăstirii Căldărușani și a rostit cuvânt de învățătură pentru monahi, elevii Seminarului teologic monahal și credincioși;

Luni, 20 septembrie a.c.:

- A binecuvântat pe preoții Seriei a 84-a a Cursurilor pastorale și de îndrumări misionare cu ocazia deschiderii cursurilor, la Facultatea de Teologie a Universității din București;

- A participat la Dineul de stat organizat la palatul Cotroceni în onoarea Majestății Sale, *Regele Harald al V-lea* al Norvegiei și *Reginei Sonja*;

Marți, 21 septembrie a.c.:

- A participat la Concertul festiv susținut în Sala „Auditorium” și la recepția din „Sala Tronului” a Muzeului Național de Artă al României, prilejuate de vizita în România a Majestății Sale *Regele Harald al V-lea* al Norvegiei și *Reginei Sonja*;

Miercuri, 22 septembrie a.c.:**Primiri:**

- Dl. *Radu Băjenaru*, consulul general al României la Istanbul, în legătură cu posibilitatea numirii unui preot ortodox român pentru nevoile duhovnicești ale românilor din Istanbul;

- Dl. *Nicolae Noica*, Ministrul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, însoțit de Dl. *Șerban Teodor Antonescu*, secretar de stat în cadrul aceluiși minister în legătură cu concursul de arhitectură și urbanism „Piața Unirii din București și noua Catedrală Patriarhală”;

- Dl. Dr. *Traian Radu Negrei*, consilier prezidențial;

- Dl. *Sorin Roșca Stănescu*, directorul cotidianului „Ziua”;

- A binecuvântat pe participanții la Consfătuirea cu profesorii de religie din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor, desfășurată în Aula Palatului Patriarhiei Române;

Joi, 23 septembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în capela cu hramul Sfântului Ioan Botezătorul din incinta Spitalului Clinic de Urgență „Sfântul Ioan” împreună cu PPSS Episcopi *Calinic* al Argeșului și *Mușcelului* și *Teodosie Snagoveanul* – cu prilejul târnosirii capelei - și a rostit cuvânt de învățătură și binecuvântare a strădaniilor conducerii și personalului spitalului, în frunte cu Dl. Director Prof. dr. *Dan Georgescu*, și ale tuturor celor ce au contribuit la această înfăptuire;

Primiri:

- Familia *Valerica Lungu*, binefăcătoarii sfintelor biserici;

Duminică, 26 septembrie a.c.:

- A săvârșit slujba de târnosire a bisericii cu hramul Adormirea Maicii Domnului din Fieni, județul Dâmbovița, și Sfânta Liturghie. A rostit cuvânt de învățătură la Duminica a XVIII-a după Rusalii și a binecuvântat strădaniile ctitorilor și ostenitorilor. În cursul aceleiași zile, a vizitat Schitul Peștera și a binecuvântat noua biserică din peșteră și stăreția;

Primiri:

- PS *Visarion Rășinăreanu*, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu prilejul pelerinajului său la Muntele Athos;

Luni, 27 septembrie a.c.:

- A prezidat, la Palatul Patriarhiei Române, prezentarea concursului de urbanism și arhitectură „Piața Unirii din București și noua Catedrală Patriarhală”, în prezența presei și a numeroase personalități bisericești și culturale;

- A asistat în biserica Sfânta Ecaterina, Paraclisul Facultății de Teologie a Universității din București, la slujba de prohodire a Pr. prof. univ. dr. Nicolae Șerbănescu și a rostit cuvânt de apreciere a strădaniilor cărturărești și universitare ale cunoscutului istoric al Bisericii Ortodoxe Române;

- A vizitat la Mănăstirea Antim pe P. Cuv. Arhim. *Sofian Boghiu*, starețul mănăstirii;

Primiri:

- ÎPS Mitropolit *Daniel* al Moldovei și Bucovinei, în legătură cu încetarea din viața a părintelui Înalt Prea Sfinției Sale;

- PS *Damaschin Severineanu*, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei în legătură cu organizarea de către Societatea Biblică Interconfesională din România a simpizionului „*Biblia în Societate*”;

- D-na Dr. *Elena Popescu-Santamaria* din Barcelona, Spania, scriitoare, cu dorința înființării unei parohii ortodoxe române în acest oraș;

Marți, 28 septembrie a.c.:

- A asistat la slujba de prohodire a celui ce a fost învățătorul *Alexie Ciobotea*, cavaler al Ordinului „*Mihai Viteazu*”, săvârșită în biserica Sfântul Nicolae a Mănăstirii Cernica și a rostit, în numele Bisericii Ortodoxe Române, cuvânt de prețuire a strădaniilor celui adormit;

Primiri:

- Dl. Acad. *Mihai Drăgănescu*, fost președinte al Academiei Române;

- Dl. *Victor Simion*, istoric de artă;

Miercuri, 29 septembrie a.c.:**Primiri:**

- P.S. Episcop Dr. *Killistos Ware de Diokleia*, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Thyateirei și Marii Britanii (Patriarhia ecumenică), aflat în drum spre Mitropolia Moldovei și Bucovinei;

- Dl. Ec. *Marius Stoicescu*, director în cadrul Lukoil România;

- A vizitat, însoțit de Prea Sfinției Episcopi Vicari *Teofan Sinaitul*, *Vincentiu Ploieșteanul* și *Teodosie Snagoveanu*, biserica Sfântul Grigorie Palama din incinta Universității Politehnice din Capitală, întreținându-se cu Dl. Prof. univ. dr. ing. *Gheorghe Zgura*, rectorul Universității Politehnica și cu Dl. *Petre Badea*, directorul general al S.C. *Aedificia Carpați*, în vederea sfințirii acesteia, în ziua de 26 octombrie a.c.;

Joi, 30 septembrie a.c.:

- A prezidat întâlnirea de lucru între delegația Patriarhiei ecumenice-reprezentată de Înalt Prea Sfinției Mitropoliți *Meliton* de Philadelphia și *Athnasios*

de Heliopolis și Thyra și ai Patriarhiei Române, în legătură cu întâlnirea Întâistătătorilor de Biserici Ortodoxe la Locurile Sfinte, în anul 2000;

- A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

- A avut o ședință de lucru cu Dl. Acad. Prof. dr. *Răzvan Theodorescu*, membru corespondent al Academiei Romane și cu PS Dr. *Casian Crăciun*, Episcopului Dunării de Jos, în legătură cu editarea Albumului jubiliar „*Biserica Ortodoxă Română în pragul mileniului al treilea*”;

Sâmbătă, 2 octombrie a.c.:

- A adresat mesaj de binecuvântare studenților și cadrelor didactice, cu ocazia începutului noului an universitar, prin intermediul postului de televiziune Antena 1;

Duminică, 3 octombrie a.c.:

- A săvârșit slujba sfințirii și Sfânta Liturghie în biserica cu hramul Înălțarea Domnului – Eroilor din Ploiești și a rostit cuvânt de învățătură. A hirotonit diacon pe Dl. *Mihai Claudiu Băzăvan*, licențiat în Teologie, pentru biserica Înălțarea Domnului – Eroilor din Ploiești și a acordat P.C. Pr. paroh *Marian Băzăvan* distincția „Crucea Patriarhală”;

- A vizitat grădinița *Kindergarden* din Ploiești aflată sub administrarea PC Pr. *Aurelian-Mihai Frusinoiu* de la Catedrala din Ploiești și a adresat copiilor și cadrelor didactice părintească binecuvântare;

Luni, 4 octombrie a.c.:

- A primit un grup de preoți din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, pe preotul paroh și credincioși ai Parohiei Ardud, Protoieria Carei, jud. Satu-Mare, care au prezentat incidentele și abuzurile ce au avut loc la acea biserică în legătură cu revendicarea ei de către greco-catolici;

Priniri:

- P.S. Episcop *Nifon* al Sloboziei și Călărașilor;

- A participat, însoțit de PS Episcop Vicar Patriarhal *Vincentiu Ploieșteanul*, la recepția oferită de Federația Comunităților Evreiești din România, cu ocazia aniversării a 80 de ani de viața ai președintelui acestei Federații, Dl. Acad. Prof. dr. *Nicolaj Cajal*;

Marți, 5 octombrie a.c.:

- A primit pe Excelența Sa, Monseniorul *Jean-Claude Perisset*, Nunțiu apostolic la București;

Miercuri, 6 octombrie a.c.:

- A primit pe Dl. *Cristian Tabără*, prezentator - realizator la postul de televiziune PRO TV;

Joi, 7 octombrie a.c.:

Priniri:

- ÎPS dr. *Daniel Ciobotea*, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei;

- Dl. Dr. *Traian Radu Negrei*, consilier prezidențial;

- P. Cuv. Ierom. *Dimitrie Ieremia*, doctorand al Institutului Saint Serge de la Paris;
- PC Protos. *Ghedeon Hutanasu*, starețul mănăstirii Sihăstria Voroneț, jud. Botoșani;

Botoșani;

- A prezidat Permanența Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor;
- Vineri, 8 octombrie a.c.:**

Primir:

- Dl. *Liviu Popescu*, secretar de stat în Ministerul de Interne și Dl. General de divizie *Ion Marin*, din cadrul aceleiași minister;

- Dl. *Emil Proscan*, primarul orașului Mizil, în legătură cu problemele sociale ale concetățenilor săi;

Duminică, 10 octombrie a.c.:

- A săvârșit slujba de resfințire și Sfânta Liturghie la biserica Sfânta Maria-Miron Patriarhul din Capitală. A rostit cuvânt de învățătură și binecuvântare și a hirotonit diacon pe tânărul *Dumitru Marius Antonel*, licențiat în teologie. A hirotonit iconom stavrofor pe P.C. Pr. Consilier *Ioan Șurubar*, parohul bisericii:

Luni, 11 octombrie a.c.:

Primir:

- Membrii Comisiei mixte de dialog între Biserica Ortodoxă și Bisericile Protestante din Elveția, conduși și prezentați de către pastorul prof. univ. dr. *Martin Hauser*;

Marți, 12 octombrie a.c.:

Primir:

- Dl. *Dumitru Koustas*, consilier pe probleme de presă la Ambasada Republicii Elene la București, în legătură cu interviul acordat de Prea Fericirea Sa cotidianului elen *Elephrei* ora;

- PS Episcop *Galaction* al Alexandriei și Teleormanului;

Joi, 13 octombrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în biserica Sfânta Vineri din Ploiești, cu ocazia hramului, și a rostit cuvânt de învățătură. A hirotonit preot pe P.C. Diac. *Cătălin Ionuț Ciubotaru*, pentru parohia Drăgăneasa, protoieria Câmpina;

- A asistat la slujba de sfințire a Școlii generale nr. 21 din Ploiești și la festivitatea adoptării ca ocrotitoare duhovnicească a Prea Cuvioasei Maici Parascheva și a denumirii de Gimnaziul *Sfânta Vineri*, adresând cuvânt de binecuvântare;

- A vizitat Mănăstirea Ghighiu;

- A asistat la slujba de sfințire a bisericii cu hramul Nașterea Maicii Domnului și Sfântul Lazăr, ridicată în Cimitirul Petroliștilor din Ploiești de către firma Lukoil România și a adresat cuvânt de binecuvântare pentru ctitorii bisericii și credincioșii prezenți;

Vineri, 15 octombrie a.c.:

Primir:

- Dl. Prof. univ. dr. ing. *Ioan Nămoșanu* de la Universitatea de Științe Agronomice și medicină Veterinară;

Duminică, 17 octombrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhiei și a rostit cuvânt de învățătură. A hirotonit preot pe P.C. Diac. *Ștefan Savu* pentru Capela Căminului de copii Sfânta Ecaterina din București;

Luni, 18 octombrie a.c.:

- A primit o delegație a Bisericilor Evanghelice din Germania (E.K.D.) condusă de Episcopul Dr. *Manfred Kock*, președintele Consiliului E.K.D. și prezentată de E. S. dr. *Christoph Klein*, Episcopul Bisericii Evanghelice C.A. din România;

Marți, 19 octombrie a.c.:

- A primit pe Dl. Prof. univ. dr. *Dinu C. Giurgescu*, membru corespondent al Academiei Române. A fost prezent la discuții P.C. Diac. prof. *Nicu Octavian*, consilier patriarhal;

Miercuri, 20 octombrie a.c.:**Primiri:**

- P. Cuv. Ierom. *Ștefan Nuțescu*, egumenul Schitului Lacu din Sfântul Munte Athos, în legătură cu problemele schitului și ale monahilor români din Sfântul Munte;

- P. Cuv. protos. *Nicodim*, starețul Schitului Crasna, jud. Prahova;

Joi, 21 octombrie a.c.:

- A participat, însoțit de P.S. Episcop *Nifon* al Sloboziei și Călărașilor din România cu ocazia aniversării celui de-al XXI-lea pontificat al Papei Ioan Paul al II-lea;

Sâmbătă, 23 octombrie a.c.:

- A primit pe ÎPS Arhiepiscop *Victorin*, al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, sosit în țară pentru a participa la sesiunea Sfântului Sinod din 29 octombrie a.c.;

Duminică, 24 octombrie a.c.:

- În fruntea unei delegații de ierarhi a întâmpinat la Turnu Măgurele pe Sanctitatea Sa, *Bartolomeu I*, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului și pe specialiștii în protecția mediului, cu ocazia desfășurării la București a celui de-al III-lea Simpozion internațional „Religie, știință, mediu” cu tema „Fluviul Dunărea în perioada post-conflict”, și a adresat mesajul Bisericii Ortodoxe Române cu ocazia lucrărilor acestui simpozion, desfășurate în Sala de conferințe a Palatului Parlamentului;

Luni, 25 octombrie a.c.:

- În cursul serii a participat împreună cu Sanctitatea Sa *Bartolomeu*, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, la dineul oficial oferit în cinstea Sanctității Sale de către E.S. Dl. *Stelios Mallikourtis*, ambasadorul Republicii Elene la București;

Marți, 26 octombrie a.c.:

- Cei doi Întâistătători au săvârșit slujba de târnosire a bisericii noi cu hramul Sfântul Grigorie Palama, Paraclisul Universității Politehnica din Capitală. A adresat cuvânt de întâmpinare Sanctității Sale Patriarhul ecumenic *Bartolomeu I* și a

prezentat strădaniile ctitorilor acestui lăcaș al tineretului universitar. Prea Fericirea Sa a acordat Crucea patriahală Dlui *Petre Badea*, directorul general al S.C. Aedificia Carpați, pentru ctitoria bisericii și Dlui *Stilianos Kementsetsidis* din Grecia, sprijinitor statornic al lucrărilor și tinerilor. După cuvântul de învățătură Sanctitatea Sa a acordat Domnului *Petre Badea* rangul de Arhonte al Patriarhiei ecumenice oferindu-i Crucea Sfântului Andrei a Tronului ecumenic;

- A participat la agapa oferită de Aedificia Carpați în onoarea Sanctității Sale *Bartolomeu I*, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului;

- În cursul după-amiezii a însoțit pe Sanctitatea Sa la dineul oficial oferit de Ambasada Republicii Turcia;

Miercuri, 27 octombrie a.c.:

- Cu ocazia praznuirii Cuviosului Părinte Dimitrie cel Nou a săvârșit Sfânta Liturghie împreună cu Sanctitatea Sa *Bartolomeu I*, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului. După citirea Sfintei Evanghelii a exprimat bucuria prezenței Sanctității Sale și a ierarhilor Tronului ecumenic;

- În Aula Palatului Patriarhiei Române a participat la conferința Sanctității Sale cu tema „*Biserica Ortodoxă și Europa*”. A urmat recepția oferită de Patriarhia Română cu prilejul vizitei în România a Sanctității Sale;

Joi, 28 octombrie a.c.:

- A participat la festivitatea decernării titlului de Doctor honoris causa al Universității din București, Sanctității Sale *Bartolomeu I*, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, desfășurată în Aula magna;

- La invitația D-lui *Eugen Simion*, președintele Academiei Române, a fost vizitat acest istoric for de știință din România. Au avut loc schimburi de cuvântări și s-a semnat în Cartea de aur a Academiei;

- Împreună cu membrii Sfântului Sinod a participat la festivitatea decernării Ordinului Steaua României în grad de Mare Cruce de către Dl. *Emil Constantinescu* Sanctității Sale *Bartolomeu I*, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, desfășurată la Palatul Elisabeta din Capitală;

În cursul după-amiezii, în Sala sinodală a prezidat întâlnirea membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu Sanctitatea Sa *Bartolomeu I*, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, în cadrul căreia s-a făcut un interesant schimb de opinii. Au participat colaboratori și membrii corpului profesoral de la Facultatea de teologie din București.

- Însoțit de ierarhi și preoți a condus pe Sanctitatea Sa la Aeroportul Internațional Otopeni în vederea întoarcerii la Constantinopol;

Vineri, 29 octombrie a.c.:

- A asistat la Te Deum-ul săvârșit în Catedrala Patriarhală cu ocazia deschiderii ședinței de lucru a Sfântului Sinod;

- A prezidat ședința Sinodului Permanent,

- A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române;

Sâmbătă, 30 octombrie a.c.:

- A primit o delegație militară elenă condusă de Dl. *Dimitris Apostolakis*, Ministru adjunct al Apărării Republicii Elene. La primire a fost de față și E.S. Dl. *Stelios Mallikourtis*, ambasadorul Republicii Elene la București;

Duminică, 31 octombrie a.c.:

- A săvârșit slujba de sfințire și Sfânta Liturghie în biserica Mihai Vodă din București și a rostit cuvânt de învățătură. A hirotesit iconom stavrofor pe P.C. Pr. paroh *Adrian Beldianu*, acordându-i distincția Crucea patriarhală. A acordat Crucea patriarhală Dlui *Valentin-Cristian Almășan*, directorul general al S.C. Cesarom S.A., sprijinitor la repararea și împodobirea sfântului locaș;

Luni, 1 noiembrie a.c.:

- A săvârșit în fața Catedralei arhiepiscopale din Târgoviște, în fruntea unui sobor de ierarhi și preoți, slujba de prohodire a IPS Dr. *Vasile Costin*, Arhiepiscopul Târgoviștei și a rostit necrologul;

- A vizitat Centrul eparhial și Reședința arhiepiscopală de la Târgoviște, prezidând, în cursul după-amiezei, ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Târgoviștei;

Marți, 2 noiembrie a.c.:**Primiri:**

- Dl. Prof. univ. dr. *Mihail Diaconescu* de la Facultatea de Teologie a Universității din Pitești, care a prezentat Prea Fericirii Sale ultima sa lucrare *Istoria literaturii daco-romane*;

- Dl. *Stephanos Patramanis*, prefect de Trikala, Grecia, însoțit de Dl. *Sotir Fotopoulos*, președintele Uniunii Elne din România, de alte personalități din cadrul Prefecturii din Trikala;

- Doamna Dr. *Ioana Elisabeta Popescu Lăncrânjan* din Elveția, donatoare pentru ctitoria ortodoxă românească de la Ierihon;

- În prezența Dlui *Nicolae Noica*, Ministrul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, a prezidat conferința de presă în legătură cu finalizarea concursului de urbanism și arhitectură „Piața Unirii din București și noua Catedrală Patriarhală”;

Miercuri, 3 noiembrie a.c.:**Primiri:**

- Dl. *Viorel Badea*, secretar de stat la Departamentul pentru relațiile cu românii din străinătate din cadrul Guvernului României;

- P.C. Pr. *Constantin Mihoc* de la Parohia ortodoxă română din Berlin, Germania;

- P.C. Pr. *Adrian Diaconu* de la Parohia ortodoxă română din Geneva, Elveția;

Vineri, 5 – Joi, 11 noiembrie a.c.:

- În fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, formată din P. S. *Sofronie* al Episcopiei ortodoxe române de la Gyula, Ungaria, P.C. Diac. Prof. *Nicu Octavian*, consilier patriarhal, P.C. Pr. *Mihai Hau*, consilier cultural al

Arhiepiscopiei Bucureștilor și P.C. Diac. *Vasile Ioana* de la Catedrala Patriarhală, a vizitat Venezuela, dând curs invitației P.C. Pr. paroh și credincioșilor parohiei ortodoxe române din Caracas, de a le târnosi noua biserică. Sâmbătă, 6 noiembrie, dimineața au fost vizitate biserica ortodoxă română Sfinții Împărați, biserica artiohiană și Catedrala melchită greco-catolică San Jorge, Montalban din Caracas. După dineul oferit de E.S. *Ignacio Velasco*, Arhiepiscopul romano-catolic de Caracas, în cursul serii Prea Fericirea Sa a vizitat sediul Ambasadei României în Venezuela și a participat la recepția oferită de E.S. Dl. *Anton Donciu*, însărcinat cu afaceri. Duminică, 7 noiembrie, a săvârșit slujba de târnosire a bisericii Sfinții Împărați Constantin și Elena din Caracas și Sfânta Liturghie, adresând cuvânt de binecuvântare. A binecuvântat și a participat la agapa oferită de Comunitatea română din Caracas. Luni, 8 noiembrie, la prăznuirea Sfinților Arhangheli a asistat la Sfânta Liturghie săvârșită de P.S. Episcop *Sofronie* și la săvârșirea Tainei Sfintei Cununii a Dlui *Corneliu Popescu*, primarul municipiului Chacao – Caracas cu D-na *Maria Popescu*. A urmat apoi agapa oferită de Nunțiatuara apostolică în Venezuela. În cursul serii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și membrii delegației au fost oaspeții D-lui Primar *Corneliu Popescu*. Marți, 9 noiembrie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și delegația au participat la Vernisajul expoziției de Pictură modernă românească de la „Casa Artelor” din Caracas, organizată de D-na *Monica Grigorescu*. În cursul zilei de miercuri, 10 noiembrie, Prea Fericitul Părinte Patriarh a delegat pe P.S. Episcop *Sofronie* să participe la sesiunea solemnă a Consiliului municipal Chacao – Caracas, în cadrul căreia i s-a oferit Dlui Primar *Corneliu Popescu* medalia Patriarhiei Române, iar în cursul după amiezii, al Conferinței episcopale venezeuelene. Joi, 11 noiembrie, Prea Fericirea sa a primit vizitele unor români iar după-amiază a plecat spre țară;

Vineri, 12 noiembrie a.c.:

Primiri:

- P.C. Pr. *Ion Ștefănescu*, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Târgoviștei, în legătură cu problemele curente de administrație bisericească din cadrul eparhiei;

- P.C. Pr. prof. univ. dr. *Viorel Ioniță*, secretar de studii în cadrul Conferinței Bisericilor Europene;

- Dl. *Radu Preda*, doctorand la Universitatea din Heidelberg, Germania, care a prezentat Prea Fericirii Sale cartea „*Biserica în Stat*”. O invitație la dezbateri, și invitația de a participa la lansarea ei;

Duminică, 14 noiembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvântul de învățătură la Duminica a XXV-a după Rusalii;

Luni, 15 noiembrie a.c.:

Primiri:

- Dl. Prof. *Nuțu Roșca* din Baia Mare;

- Dl. Prof. *Aurel Soare*, directorul Liceului militar Dimitrie Cantemir din Breaza și P.C. Pr. *Costică Dumitru*, protoiereu de Câmpina, cu invitația de a participa la festivitățile prilejuite de aniversarea semicentenarului liceului;

Marți, 16 noiembrie a.c.:

Primiri:

- P.S. Episcop *Casian* al Dunării de Jos, cu invitația de a participa la festivitățile prilejuite de prăznuirea Sfântului Apostol Andrei, Apostolul românilor și ocrotitorul spiritual al municipiului Galați;

- P.C. Pr. prof. univ. dr. *Mircea Păcurariu*, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” a Universității din Sibiu și pe P.C. Pr. prof. univ. dr. *Alexandru Moraru* de la Facultatea de Teologie a Universității din Cluj-Napoca, în legătură cu realizarea de către studioul Dacia Film în colaborare cu Patriarhia Română a unui documentar având ca temă istoria creștinismului în țara noastră;

- Dl. *Camenco Petrovici*, președintele C.E.C., în legătură cu ajutorarea unor biserici;

- P.C. Pr. *Nicolae Brânzea*, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte, pentru definitivarea schemei de salarizare a clerului;

- A asistat la slujba Te Deum-ului săvârșită în Paraclisul Patriarhal, cu ocazia aniversării a treisprezece ani de slujire patriarhală. A răspuns cuvântului de felicitare al P.S. Episcop *Casian* al Dunării de Jos;

- În Reședința Patriarhală a primit felicitările adresate de numeroase personalități, ierarhi, preoți și credincioși din Capitală, colaboratori de la Centrul eparhial și Administrația Patriarhal, cu ocazia aniversării a treisprezece ani de Slujire patriarhală;

Miercuri, 17 noiembrie a.c.:

Primiri:

- Pr. prof. univ. dr. *Philippe Harnoncourt*, profesor de liturgică romano-catolică la Universitatea din Graz, Austria, însoțit și prezentat de D-na Prof. Dr. *Cătălina Velculescu*;

- Dl. *Remus Opreș*, secretarul general al P.N.Ț.-C.D.;

Primiri:

- E.S. Dl. *Blagoj Zasov*, ambasadorul Republicii Macedonia la București;

- Dl. Acad. *Virgil Căndea*, vicepreședintele Academiei Române;

- Dl. *Daniel Tănase* de la Ministerul de Externe, numit Ambasador al României în Venezuela;

- Dl. *Augustin Luchian*, președintele „The Australian Romanian Community Welfare, Health & Services Association of Victoria Inc.”, în legătură cu problema credincioșilor ortodocși români din Australia;

- A participat la lansarea cărții „*Biserica în Stat. O invitație la dezbatere*” a teologului Radu Preda, doctorand al Universității din Heidelberg și a rostit cuvânt de apreciere;

Vineri, 19 noiembrie a.c.:

- În sala Nicolae Iorga a Palatului Patriarhiei Române a prezidat festivitatea de înmânare a premiilor pentru câștigătorii concursului de urbanism și arhitectură „Piața Unirii din București și noua Catedrală Patriarhală”, întrunire la care a participat și Dl. *Nicolae Noica*, Ministrul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, Dl. *Șerban Teodor Antonescu*, secretar de stat în cadrul aceleiași minister, arhitecți, specialiști în construcții și alte personalități;

Sâmbătă, 20 noiembrie a.c.:**Primiri:**

- Dl. *Marius Tucă*, redactor – realizator la postul de televiziune Antena 1;

Duminică, 21 noiembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură la praznicul Intrării în Biserică Maicii Domnului;

- În cursul după-amiezii a audiat conferința părintelui *Teofil Pârâianu* de la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, desfășurată în Aula Patriarhiei Române, și a adresat cuvânt de binecuvântare tinerilor cu prilejul încheierii Serilor filocalice Dumitru Stăniloae;

Luni, 22 noiembrie a.c.:**Primiri:**

- Dl. Col. *Constantin Codiță*, șeful Direcției de Cultură a Ministerului de Interne, Dl. Col. *Claudiu Istrate*, șeful Editurii Ministerului de Interne și Dl. *Iulian Vladimir Alexandrescu*, redactor la revista „Pentru Patrie”, în legătură cu posibilități de colaborare între Patriarhia Română și Direcția de Cultură pentru păstrarea identității spirituale și culturale românești;

- Dl. Arhitect *Crișan Popescu*, în legătură cu construirea noii catedrale;

Marți, 23 noiembrie a.c.:

- A prezidat la Centrul eparhial din Târgoviște ședința de lucru a Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei. A vizitat Seminarul teologic, Facultatea de Teologie și Mănăstirea Stelea, interesându-se de bunul mers și rezolvarea problemelor administrative și de desfășurarea procesului de învățământ;

- În cursul după-amiezii a primit pe ÎPS Arhiepiscop *Andrei* al Alba-Iuliei pentru participarea sa la Comisia parlamentară în legătură cu Proiectul Legii Cultelor;

Miercuri, 24 noiembrie a.c.:**Primiri:**

- Dl. Prof. univ. dr. *Andrei Marga*, Ministrul Educației Naționale, în legătură cu construcția unei noi clădiri a Seminarului Teologic din București. La discuții au fost prezenți: PS Episcop Vicar *Teodosie Snagoveanu*, P.C. Diac. Prof. dr. *Aurel Mihai*, directorul Seminarului Teologic liceal din București, precum și factori de răspundere de la Ministerul Educației Naționale și Inspectoratul școlar al Municipiului București;

- Dl. *Constantin Dinischiotu*, directorul Teatrului dramatic George Bacovia din Bacău, regizorul piesei *Hoțul de mângăritare* a ÎPS Arhiepiscop *Bartolomeu* al Vadului, Feleacului și Clujului;

Joi, 25 noiembrie a.c.:

Primiri:

- Dl. *Petre Badea*, directorul general al S.C. Aedificia Carpați și pe Dl. Arhit. *Radu Calotă*, directorul general al S.C. Carpați Proiect, însoțiți de arhitecții *Victor Popa*, *Ovidiu Anca* și *Nicolae Vlădescu*, pentru proiectarea Catedralei Patriarhale;

Vineri, 26 noiembrie a.c.:

- A acordat un interviu organizației „Campus crusade” din SUA;

- ÎPS Mitropolit *Panteleimon* de Veria, Naoussa și Kampania (Biserica Greciei);

Sâmbătă, 27 noiembrie a.c.:

- Însoțit de ÎPS Mitropolit *Panteleimon* De Veria, Naoussa și Kampania, s-a îndreptat spre Municipiul Galați. În Ploiești au fost vizitate biserica Sfinții Împărați și biserica în construcție Sfântul Apostol Andrei. La Buzău a fost vizitată Catedrala episcopală, Seminarul Teologic și Reședința episcopală. Întâmpinat la Mănăstirea Lacu Sărat, de lângă Municipiul Brăila, de către PS Episcop *Casian* al Dunării de Jos, de autoritățile locale și de numeroși preoți și credincioși, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a fost primit oficial în Catedrala episcopală din Galați și a răspuns cuvântului de bun-venit al PS Episcop;

Duminică, 28 noiembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala episcopală din Galați. A rostit cuvânt de învățătură și binecuvântare și a acordat Crucea Patriarhală unor binefăcători și spirijinatori din Brăila și Galați, precum și Prea Cucernicilor părinți consilieri eparhiali și Prea Cucernicilor părinți protopopi. După săvârșirea Sfintei Liturghii i s-au conferit titlurile de „Cetățean de onoare” al Municipiului Galați și de „Senator de onoare” al Universității din Galați. A participat la lansarea cărților „*Cetatea Sfântului Andrei*” și „*Duh din cuvânt*” și a CD-ului cu muzică bizantină interpretată de Corul Seminarului teologic din Galați, adresând cuvânt de binecuvântare a strădaniilor autorilor. Au fost vizitate și binecuvântate lucrările de restaurare a Seminarului teologic Sfântul Apostol Andrei, noua biserică, precum și lucrările de construcție a bisericii Nașterea Domnului din Brăila. În cursul serii s-a întors la București;

Luni, 29 noiembrie a.c.:

Primiri:

- P. Cuv. Ierodiac. *Justinian Stoica* de la Schitul Prodromu din Sfântul Munte Athos, în legătură cu probleme și nevoile viețuitorilor români;

- A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

Miercuri, 1 decembrie a.c.:

- Cu ocazia Zilei Naționale a României, a săvârșit slujba Te Deum-ului în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de prețuire a jertfelor eroilor Neamului;

Primiri:

- Dl. *Andrieu Oprea*, președintele Comisiei pentru Buget, Finanțe și Bănci a Senatului României;

- Dl. *Radu Ciuceanu*, directorul Institutului Român pentru Studiul Totalitarismului;

Joi, 2 decembrie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a Prea Cucernicilor și Prea Cuvioșilor Părinți Directori de la Seminariile Teologice liceale și monahale din Arhiepiscopia Bucureștilor;

- PC Pr. *Nicolae Brânzea*, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte;

*Vineri, 3 decembrie a.c.:**Primiri:*

- E.S. Dl. *Michael Klinger*, ambasadorul Republicii Polone la București;

- Dl. senator *Nicolae Dide*;

- Dl. *Constantin Iancu*, prefectul județului Dâmbovița, Dl. *Romeo Popescu*, președintele Consiliului județean Dâmbovița, Dl. *Teodor Bîte*, primarul Municipiului Târgoviște și Dl. deputat *Irineu Popescu*;

- Realizatorii emisiunii „Surprize, surprize” a Televiziunii Române, cărora le-a împărtășit părintească binecuvântare;

Duminică, 4 decembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură la Duminica a XXVII-lea după Rusalii. A hirotonit diacon pe licențiatul în Teologie *George Stoica* pentru parohia Telești, Protoieria Găiești, județul Dâmbovița;

Luni, 6 decembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în biserica Sfântul Nicolae – Paraclis universitar și a rostit cuvânt de învățătură și binecuvântare a tinerilor;

Miercuri, 8 decembrie a.c.:

- A participat la deschiderea festivităților prilejuite de Ziua Constituției României, ce au avut loc în Sala Drepturilor Omului din Palatul Parlamentului;

Primiri:

- Dl. *Remus Opreș*, vicepreședinte al P.N.Ț.-C.D.;

- Dl. *Victor Babiuc*, Ministru de Stat, Ministrul Apărării Naționale;

- Dl. Arhit. *Codin Trișescu* de la Biroul de arhitectură O & M, în legătură cu proiectul Catedralei Mântuirii Neamului;

Joi, 9 decembrie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

*Vineri, 10 decembrie a.c.:**Primiri:*

- Dl. Prof. Dr. doc. *Aleksandru Radu*, directorul Spitalului Prof. dr. Constantin Angelescu din București, însoțit de Dl. Dr. *Dan Niculescu*, cu invitația de a

participa la deschiderea festivă a Centrului de hemodializă în cadrul Secției de medicină internă și nefrologie a spitalului;

- Dl. Dr. *Traian Radu Negrei*, consilier prezidențial;

Duminică, 12 decembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în biserica Sfântul Spiridon Nou din București cu ocazia hramului și a hirotonit diacon pe licențiatul în teologie Valentin Bârlez. A adresat numeroșilor credincioși prezenți cuvânt de învățătură și binecuvântare. A instalat pe noul slujitor al bisericii, P.C. Pr. *Marius Cojocaru*;

Luni, 13 decembrie a.c.:

- A prezidat o întâlnire de lucru cu membrii Sfântului Sinod;

Marti, 14 decembrie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a Colegiului Național Bisericesc care a ales ca Arhiepiscop al Târgoviștei pe PS Episcop Dr. *Nifon Mihăiță*;

- A primit o delegație militară elenă condusă de Dl. General *Manoussos Paragioudakis*, șeful Statului Major al Armatei Republicii Elene. La primire au participat Dl. General de divizie dr. *Constantin Degeratu*, E.S. Dl. *Stelios Mallikourtis*, ambasadorul Republicii Elene la București;

- A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române;

Miercuri, 15 decembrie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a Sfântului Sinod;

- Însoțit de membrii ai Sfântului Sinod a participat la Sala Palatului la Concertul de colinde al Seminariilor teologice din Arhiepiscopia Bucureștilor și a adresat cuvânt de binecuvântare;

Joi, 16 decembrie a.c.:

Primiri:

- Dl. *Gheorghe Brașoveanu* din Statele Unite ale Americii;

- P.C. Pr. *Nelușu Oprea*, parohul Bisericii ortodoxe române din Sofia, Bulgaria;

- Dl. conf. dr. *Dan Mihai Goia*, dirijorul Coralei „Te Deum laudamus” în legătură cu turneul coralei în Franța;

Vineri, 17 decembrie a.c.:

Primiri:

- D-na *Constanța Ghibu*, președinta Fundației „Onisifor și Octavian Ghibu”, în legătură cu posibilități de sprijinire a acestei fundații culturale;

- A participat la Colinda sfântă din sufletul copiilor la Nașterea Domnului și la Pomul de Crăciun pentru angajații Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor, desfășurate în Palatul Patriarhiei Române, adresând cuvânt de binecuvântare;

- A participat la concertul de colinde al Facultății de Teologie a Universității din București și a adresat cuvânt de binecuvântare;

Duminică, 19 decembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură la Duminica dinaintea Nașterii Domnului;

- A primit colinda tinerilor de la ASCOR și a corurilor de copii din comunele Smeeni, din jud. Buzău și Mănăstirea Humorului, jud. Suceava;

Luni, 20 decembrie a.c.:

- A participat la festivitățile prilejuite de aniversarea Zilei Constituției desfășurate la Palatul Parlamentului;

- A participat la Concertul de colinde al Coralei „Carmen Sacrorum” a bisericii Domnița Bălașa din Capitală în Aula Palatului Patriarhiei și a adresat cuvânt de binecuvântare;

Marți, 21 decembrie a.c.:

- A săvârșit Slujbe de pomenire la Cimitirul Eroilor martiri și în Piața Universității. A vizitat biserica eroilor Revoluției discutând cu părinții și rudele celor jertfiți pentru libertate;

- A primit colinda corului de copii Theotokos din Alba Iulia, dirijați de P.C. arhid. *Călin Bulai*;

Miercuri, 22 decembrie a.c.:

Primiri:

- Dl. col. *Nicolae Uscoi*, șeful Colegiului Național de Apărare;

- În cursul după-amiezei, dl. *Mugur Isărescu*, primul ministru al Guvernului României;

- Grupuri de colindători de la Conservatorul de Muzică, de la Facultatea de Teologie a Universității din Târgoviște și de la câteva grădinițe din Ploiești;

Joi, 23 decembrie a.c.:

Primiri:

- Dl. *Vlad Nistor*, consilier de stat la președinția României;

- colindători, elevi ai Școlii generale nr. 103 din București;

- A participat la lansarea albumului „Trei zile dintr-un mileniu (7-9 mai 1999) editat de Fundația Rompres adresând cuvânt de binecuvântare. La această manifestare a participat dl. *Emil Constantinescu*, președintele României;

Vineri, 24 decembrie a.c.:

Primiri:

- grupul de colindători, studenți de la Facultatea de Teologie din Universitatea din București și soldați jandarmi de la Palatul Patriarhiei Române;

- profesorii Seminarului Teologic Liceal din București;

- P.S. Episcop Vicar *Teodosie Snagoveanu* și soborul Catedralei Patriarhale cu icoana Nașterii Domnului;

Sâmbătă, 25 decembrie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală adresând cuvânt pastorului la Nașterea Domnului;

Duminică, 26 decembrie a.c.:

- Înconjurat de Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Ierarhi, membri ai Sfântului Sinod, a săvârșit, în Catedrala arhiepiscopală din Târgoviște, Sfânta Liturghie

și instalarea Î.P.S. dr. *Nifon Mihăiță* ca Arhiepiscop al Târgoviștei, adresând cuvânt de prețuire. În cursul după-amiezii, s-a întâlnit cu oficialitățile și personalitățile județului Dâmbovița, cu numeroși preoți și credincioși;

Marți, 28 decembrie a.c.:

Primiri:

- Rev. *Stephen Hughes*, capelanul bisericii anglicane din București cu un mesaj de Crăciun din partea Grației Sale, *George Carrey*, Arhiepiscop de Canterbury și primar al Comunității Bisericilor Anglicane;

- Dl. drd. *Ion Marian Croitoru*;

Miercuri, 29 decembrie a.c.:

Primiri:

-Dl. ing. *Gheorghe Vlasi*, director S.C. Textilrom – Bistrița cu invitația de a participa la sfințirea bisericii din Bistra-Mureșului, jud. Mureș;

- D-na dr. *Eremia-Rikaru Tabata* și dr. *Konstantinos Stergiopoulos*;

- un grup de credincioși ortodocși din Federația Rusă, aflați în pelerinaj spre Locurile Sfinte;

- A adresat mesaj de binecuvântare românilor de pretutindeni, cu ocazia Anului Nou 2000, prin intermediul postului Radio România Actualități;

Joi, 30 decembrie a.c.:

- A acordat mesaje de binecuvântare cu prilejul Anului Nou 2000 prin intermediul posturilor Radio Chișinău și Radio București;

Vineri, 31 decembrie a.c.:

- A adresat mesaje de binecuvântare cu prilejul Anului Nou 2000 prin intermediul posturilor PRO TV și TVR;

- A vizitat pe P.C. arhim. *Sofian Boghiu*, starețul Mănăstirii Antim din București.

Pr. Nicolae Vladu

BISERICI TÂRNOSITE, SFINȚITE ȘI RESFINȚITE DIN CUPRINSUL ARHIEPISCOPIEI BUCUREȘTILOR ÎN ANUL 1999

1. Resfințirea bisericii parohiei *Stoienesti*, Protoieria Câmpina, pe data de 14 februarie 1999, de către Prea Sfințitului Episcop *Vincentiu Ploieșteanul*;

2. Sfințirea bisericii parohiei *Dobroiești*, Protoieria Ilfov, pe data de 23 mai 1999 de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

3. Resfințirea bisericii parohiei *Starchiojd I*, Protoieria Vălenii de Munte, pe data 30 mai 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

4. Resfințirea bisericii parohiei *Cornu de Sus*, Protoieria Câmpina, pe data de 6 iunie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

5. Resfințirea bisericii filiale *Poian lui Stângă, Vânătorii Mici*, Protoieria Giurgiu Nord, pe data de 27 iunie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanu*;

6. Tărnosirea bisericii parohiei *Starchiojd II*, Protoieria Vălenii de Munte, pe data de 11 iulie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

7. Tărnosirea bisericii parohiei *Ștefănești*, Protoieria Vălenii de Munte, pe data de 6 iunie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanu*;

8. Tărnosirea bisericii parohiei *Parc Ghencea II*, Protoieria I Capitală, pe data de 22 august 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanu*;

9. Sfințirea bisericii parohiei *Țigănești*, Protoieria Ilfov, pe data de 15 august 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanu*;

10. Sfințirea bisericii parohiei *Înălțarea Domnului-Ploiești*, Protoieria Ploiești, pe data de 3 octombrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

11. Resfințirea bisericii parohiei *Sf. Maria-Miron Patriarhul*, Protoieria I Capitală, pe data de 10 octombrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

12. Resfințirea bisericii parohiei *Bertea I*, Protoieria Vălenii de Munte, pe data de 17 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Vincențiu Ploieșteanu*;

13. Tărnosirea bisericii parohiei *Drajna de Sus*, Protoieria Vălenii de Munte, pe data de 26 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Galaction Stângă*;

14. Resfințirea bisericii parohiei *Mihai Vodă*, Protoieria I Capitală, pe data de 31 octombrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

15. Sfințirea cu aghiasmă a Capelei parohiei *Sf. Mucenic Dimitrie-Câmpina*, Protoieria Câmpina, pe data de 3 octombrie 1999, de către P.C. Pr. Protoieriu *Costică Dumitru*;

16. Tărnosirea bisericii din incinta Universității Politehnice București, pe data de 26 octombrie 1999, de către Sanctitatea Sa *Bartolomeu I*, Patriarhul *Eunero* al Constantinopolului și Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

17. Sfințirea bisericii parohiei *Afumați II*, Protoieria Ilfov, pe data de 31 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanu*;

18. Tărnosirea bisericii cu hramul „*Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril*” din *Gâncosa* jud. Ilfov, pe data de 13 noiembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanu*;

19. Sfințirea bisericii parohiei *Sfinții Împărați-Ploiești*, Protoieria Ploiești, pe data de 14 noiembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Vincențiu Ploieșteanu*;

20. Sfințirea bisericii parohiei *Izvoarele II*, Protoieria Giurgiu Sud, pe data de 14 noiembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanu*.

21. Resfințirea bisericii parohiei *Cireșanu*, Protoieria Urlați, pe data de 21 noiembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teofan Sinaitul*;

22. Resfințirea bisericii parohiei *Parc Rahova II*, Protoieria I Capitală, pe data de 21 noiembrie 1999, de către P.C. Pr. Vicar *Alexandru Armand Munteanu*.

Ref. *Camelușa Ichim*

**TINERI TEOLOGI HIROTONIȚI ÎN ANUL 1999 ÎN CUPRINSUL
ARHIEPISCOPIEI BUCUREȘTILOR**

1. *Manole Emil* – parohia Cocioc, Protoieria Ilfov;
- hirotonit diacon: 13 martie 1999;
- hirotonit preot: 14 martie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.
2. *Ghidu Ștefan Daniel* – parohia Poienile, Protoieria Vălenii de Munte;
- hirotonit diacon: 9 martie 1999 de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;
- hirotonit preot: 14 martie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teofan Sinaitul*.
3. *Pârvan Gh. Florin* – Parohia Gogoșari, Protoieria Giurgiu Sud;
- hirotonit diacon: 28 martie 1999;
- hirotonit preot: 4 aprilie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.
4. *Mănăilă Valentin Gabriel* – Spitalul Clinic Dr. Victor Babeș;
- hirotonit diacon: 21 martie 1999;
- hirotonit preot: 28 martie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.
5. *Negoiaș Daniel* – parohia Cocioc, Protoieria Ilfov;
- hirotonit diacon: 27 februarie 1999;
- hirotonit preot: 28 februarie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.
6. *Andone Dumitru* – Paraclisul Studentesc Sf. Apostol Andrei, Protoieria I Capitală;
- hirotonit diacon: 7 aprilie 1999;
- hirotonit preot: 8 aprilie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.
7. *Nicolae Alexandru* – Spitalul Elias;
- hirotonit diacon: 3 aprilie 1999;
- hirotonit preot: 4 aprilie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.
8. Diac. *Sandu Constantin* – Mănăstirea Plumbuita;
- hirotonit preot: 16 mai 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Vincentiu Ploieșteanul*.
9. Diac. *Izvoreanu Paul Stelian* – parohia Adormirea Maicii Domnului-Câmpina, Protoieria Câmpina;
- hirotonit preot: 25 iulie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.
10. *Sandu Constantin Gheorghe* – parohia Dealu, Protoieria Giurgiu Nord;
- hirotonit diacon: 4 iulie 1999;

- hirotonit preot: 13 iulie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

11. *Ene Corneliu* – parohia Fulga de Sus, Protoieria Urlați;

- hirotonit diacon: 20 iulie 1999;

- hirotonit preot: 22 iulie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

12. *Tălmăciu Tiberiu Alexandru* – Comandamentul Protecției Civile – M.A.N.;

- hirotonit diacon: 21 august 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

- hirotonit preot: 22 august 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*.

13. *Simion Ștefan* – parohia Melicești, Protoieria Câmpina;

- hirotonit diacon: 29 august 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

- hirotonit preot: 5 septembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

14. *Urucu Florian Alin* – Serviciul de Asistență Socială;

- hirotonit diacon: 16 septembrie 1999;

- hirotonit preot: 19 septembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

15. *Rădună Eduard* – Catedrala Patriarhală;

- hirotonit diacon: 22 august 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

16. *Sava I. Ștefan* – Capela Sf. Ecaterina București;

- hirotonit diacon: 13 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

- hirotonit preot: 17 octombrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*.

17. *Ciubotaru Cătălin Ionuț* - parohia Drăgăneasa, Protoieria Câmpina;

- hirotonit diacon: 10 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

- hirotonit preot: 14 octombrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*.

18. *Petcu Răzvan Lucian* – parohia Drăgănescu, Protoieria Giurgiu Nord;

- hirotonit diacon: 17 octombrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*.

- hirotonit preot: 31 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

19. *Târlungeanu Cătălin Constantin* – parohia Izvoarele, Protoieria Vălenii de Munte;

- hirotonit diacon: 14 octombrie 1999;

- hirotonit preot: 9 noiembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

20. *Ilaș Radu* – parohia Siliștea Snagov, Protoieria Ilfov;

- hirotonit diacon: 5 septembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teofan Sinaitul*;

- hirotonit preot: 8 septembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Vincentiu Ploieșteanu*.

21. *Coșoapă Nicolae-Daniel* – parohia Mireș, Protoieria Valenii de Munte;

- hirotonit diacon: 18 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

- hirotonit preot: 23 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

22. *Ardeleanu Justin* – Centrul Eparhial.

- hirotonit diacon: la 31 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

- hirotonit preot: la 8 noiembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

23. *Liță Gheorghe* – parohia Sat Minieri, Protoieria Câmpina.

- hirotonit diacon: la 3 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teofan Sinaitul*;

- hirotonit preot: la 7 noiembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Galaction*.

24. *Bârleș Valentin* – parohia Sf. Spiridon Nou, Protoieria III Capitală.

- hirotonit diacon: la 12 decembrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*.

25. *Băzavan Mihai-Claudiu* – parohia „Înălțarea Domnului”- Ploiești.

- hirotonit diacon: la 3 octombrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*.

26. *Stroe Mihăiță* – parohia Dâmbu, Protoieria Câmpina.

- hirotonit diacon: la 17 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

- hirotonit preot: la 19 decembrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*.

27. *Țârdea Ion-Cristian* – parohia Novaci, Protoieria Giurgiu Nord.

- hirotonit diacon: la 5 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

- hirotonit preot: la 7 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

28. *Savelovici Anton* – parohia Blejoi, Protoieria Ploiești.

- hirotonit diacon: la 12 decembrie 1999, de Prea Sfințitul *Teofan Sinaitul*;

- hirotonit preot: la 19 decembrie 1999, de către Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop *Bartolomeu*.

29. *Dinu Marius-Mihai* – Penitenciarul Ploiești.

- hirotonit diacon: la 14 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Corneliu Bârlădeanu*;

- hirotonit preot: la 17 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

30. *Bădună Dorin* – Spitalul Clinic „Carol Davila”- București.

- hirotonit diacon: la 23 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

- hirotonit preot: la 25 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

31. *Petcu Ion-Viorel* – Spitalul Colțea – București.

- hirotonit diacon: la 22 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*;

- hirotonit preot: la 24 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

32. *Moise Ion Florin* – parohia Pleașa, Protoieria Ploiești.

- hirotonit diacon: la 19 decembrie 1999, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*;

- hirotonit preot: la 23 decembrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Teodosie Snagoveanul*.

33. *Popa Maricel* – parohia Sf. Grigore Palama, Protoieria I Capitală.

- hirotonit diacon: la 24 octombrie 1999, de către Prea Sfințitul Episcop *Vincentiu Ploieșteanu*;

- hirotonit preot: la 26 octombrie 1999, de către Sanctitatea Sa *Bartolomeu I* – Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului.

Ref. Camelușa Ichim

VIII. IN MEMORIAM

S-A STINS DIN VIAȚĂ UN IERARH AL BISERICII NOASTRE – ÎNALT PREA SFINȚITUL DR. VASILE COSTIN, ARHIEPISCOPUL TÂRGOVIȘTEI

Î.P.S. Dr. Vasile Costin
Arhiepiscopul Târgoviștei
(1938-1999)

„... Această zonă care nu se trece niciodată, a iubirii între noi...” († Teoctist – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)

După o lungă suferință trupească, la data de 29 octombrie 1999, s-a mutat la cele veșnice Înalț Prea Sfințitul Dr. Vasile Costin, întâiul Arhiepiscop al renăscutei Arhiepiscopii a Târgoviștei.

S-a născut la data de 7 iulie 1938, în Satul Nou de Sus din Maramureș, în familia Mariei și Nicolae Costin, ca al cincilea copil din cei șase ai familiei. Urmează școala elementară și generală în satul natal și, datorită spiritului în care a fost crescut și educat, între anii 1954-1959 urmează cursurile Seminarului Teologic Ortodox din Cluj, descoperindu-și vocația de slujitor al lui Dumnezeu și al oamenilor. Studiile teologice le continuă între anii 1959-1963 la

Institutul Teologic din Sibiu, susținându-și teza de licență cu titlul „*Profesori ardeleni la școlile de învățământ religios din Țările Române*”. Între anii 1963-1966 a urmat cursurile de doctorat la Institutul Teologic Ortodox din București, la secția Teologie practică, unde obține rezultate excepționale. În perioada 1967-1972, ca bursier al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, studiază la Facultatea de Teologie din Atena și la Institutul de Arheologie Coptă din Cairo. La finalul studiilor prilejuite de această bursă, susține în 1972, la Atena, teza de doctorat în teologie, cu titlul „*Cultul Bisericii Copte în comparație cu Cultul Bisericii Ortodoxe*”. Întors în țară, a funcționat ca secretar eparhial al Episcopiei Oradiei (1972) și din 1973, ca vicar administrativ al aceleași

Eparhii, fiind hirotonit diacon și apoi preot celib. La solicitarea sa, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat tunderea în monahism, săvârșită în anul 1974, la Mănăstirea Izbuca din Ardeal, ca apoi, în scurtă vreme să primească rangul de arhimandrit (1974), la recomandarea Prea Sfințitului Episcop Vasile Coman al Oradiei. Începând cu anul 1975, Patriarhia Română îi încredințează ascultarea de preot și Superior al Așezămintelor românești de la Ierusalim și reprezentant al Patriarhiei Române pe lângă Patriarhia Ierusalimului. În acest loc, în afară de bunele relații pe care le statornicește, se dovedește a fi un bun gospodar al Așezămintelor românești și depune eforturi pentru editarea publicației românești „Învierea”. Urmare a competenței și seriozității sale a fost numit Secretar General al Consiliului Mondial al Bisericilor și membru în comisia teologică a Consiliului Mondial al Bisericilor. În anul 1980, la 20 ianuarie este hirotonit Episcop-Vicar Patriarhal, fiind numit secretar al Sfântului Sinod și Președinte al Comisiei de Pictură a Bisericii Ortodoxe Române, apoi rector al Institutului Teologic de Grad Universitar din București.

Începând cu anul 1991 a fost ales Arhiepiscop al Târgoviștei, unde dând dovadă de inițiativă și spirit organizatoric, pune bazele Seminarului Teologic Ortodox „Sfântul Ioan Gură de Aur”, Facultății de Teologie cu trei secții: Pastorală, Litere și Asistență Socială, revistei „Lumină pentru suflet”, organizând o Arhiepiscopie cu toate sectoarele și trebuințele pentru cler și credincioși, slujind cu râvnă și smerenie, făcându-se tuturor, toate. În ultima vreme a vieții sale pământești, Dumnezeu l-a încărcat cu suferință trupească pe care a biruit-o cu credință și bărbăție, născându-se pentru veșnicie, ca să vegheze și de acolo asupra fiilor duhovnicești, preoți și mireni, asupra lucrărilor înfăptuite cu vrednicie și dragoste de-a lungul vieții pământești.

Dăruirea, dragostea și râvna de care a dat dovadă în timpul vieții sale a adunat la ceasul despărțirii de cele lumești pe toți cei care l-au apreciat. Antim Ivireanu vorbind de momentul trecerii la cele veșnice, identifica în fiecare om trei nașteri: una trupească, una spirituală, una mântuitoare și veșnică. Pentru ostenele sale la timpul de după nașterea spirituală, urmare a ascultărilor încredințate, datorită vredniciei și priceperii sale, despărțirea de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Vasile, a constituit pentru toți care l-au cunoscut, vreme de întristare omenească și de încredințare a lucrului dumnezeiesc între oameni, „o taină a adâncurilor Duhului Său” (I Corinteni II, 10).

După ce trupul neînsuflit al Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Vasile a fost depus în Catedrala Patriarhală, unde s-a săvârșit o slujbă pentru cel adormit de către Prea Sfințitul Teodosie Snagoveanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit o cuvântare în amintirea vrednicului de pomenire Arhiepiscop Vasile al Târgoviștei.

Prea Fericirea Sa, ca Președinte al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române omagia astfel pe cel care se despărțea de cele lumești și care a fost un membru marcant al Comisiei Sinodale cu problemele de învățământ pentru pregătirea personalului bisericesc. După ce a fost depus mai întâi la Catedrala Patriarhală din București, apoi la Sfânta Mânăstire Antim, la 30 octombrie a fost dus în Arhiepiscopia Târgoviștei, în Paraclisul reședinței Arhiepiscopale și apoi în Catedrala Arhiepiscopiei Târgoviștei, unde s-au rostit ectenii și s-au citit toată vremea catisme din Psaltire de către preoții, monahii și monahiile care au vegheat la căpătâiul celui adormit în Domnul, rânduindu-se pentru data de 1. 11. 1999, oficierea slujbei de înmormântare.

Cu acest prilej, din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Prea Sfinția Sa Teodosie Snagoveanul a săvârșit Sfânta Liturghie pentru cel adormit. Slujba de înmormântare a fost săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu un sobor de înalți ierarhi din țară și străinătate, alcătuit din: Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Victorin al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America; Prea Sfințitul Episcop Gherasim al Râmnicului; Prea Sfințitul Episcop Epifanie al Buzăului; Prea Sfințitul Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului; Prea Sfințitul Episcop Nifon al Sloboziei și Călărașilor; Prea Sfințitul Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei; Prea Sfințitul Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului; Prea Sfințitul Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; Prea Sfințitul Episcop Vicar Teodosie Snagoveanu al Arhiepiscopiei Bucureștilor; Prea Sfințitul Episcop Vicar Damaschin Severineanu al Arhiepiscopiei Craiovei; Prea Sfințitul Episcop Vicar Visarion Rășinăreanu al Arhiepiscopiei Sibiului; Prea Sfințitul Episcop Vicar Iustin Sigheteanu al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

De asemenea, au mai fost prezenți: P.C. Pr. Zareh Baronian – vicarul Eparhial al Armenilor din România, P.C. Pr. Nicolae Brânzea – secretar de stat – Secretariatul de Stat pentru Culte – P.C. Pr. Prof. Constantin Cornișescu – decanul Facultății de Teologie din București, P.C. Preoți Profesori ai Facutății de Teologie din Universitatea Valahia, ai Facutății de Teologie din București, ai Seminarului Teologic Ortodox „Sfântul Ioan Gură de Aur” din Târgoviște, Cucernici preoți de pe cuprinsul Arhiepiscopiei Târgoviște, monahi, oficialități ale Municipiului Târgoviște, ale Prefecturii Dâmbovița, alături de parlamentari de Dâmbovița.

Prin prezența Prea Fericirii Sale s-a manifestat grija pentru mângâierea fiilor cu sufletele cernite de durere și aprecierea de care s-a bucurat cel adormit în Domnul. Ca în nenumărate momente, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Păstorul Orotodoxiei românești, confirmă dragostea cu care înconjoară acest neam binecuvântat de Dumnezeu, fiindu-i alături la momentul

despărțirii de un vrednic vlăstar din Trupul Ortodox, după ce din dragoste sfântă și încredere în harul lucrurilor, a reactivat Sfânta Arhiepiscopie a Târgoviștei cu înscăunarea Arhiepiscopului Vasile, în urmă cu opt ani.

Prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Arhiepiscopia Târgoviștei, „punându-și sufletul pentru oile sale” (Ioan X, 11) a întărit sufletele încercate ale tuturor celor prezenți. Grupurile elevilor seminariști de la Seminarul Teologic din Târgoviște care străjuiau aleile Catedralei Arhiepiscopale, mulțimea preoților și a credincioșilor au primit cu bucurie prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în acest moment de cumpănă pentru întreaga Arhiepiscopie. Slujba de înmormântare săvârșită sub conducerea Prea Fericitului Vasile a înălțat rugăciuni din partea membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Înalților Ierarhi și a preoților prezenți. După săvârșirea sfintei slujbe s-au rostit cuvinte de zidire sufletească și de întărire:

- *Prea Sfinția Sa Ioan* – Episcopul Covasnei și Harghitei, încredințat fiind că și la Ierusalim s-a aprins o făclie și s-a rostit o rugăciune de iertare pentru Înalt Prea Sfințitul Vasile, a transmis condoleanțele românilor care trăiesc în Carpați, în Covasna și Harghita, rugând pe Bunul Dumnezeu să așeze pe cel adormit în Ierusalimul cel Ceresc.

- *Prea Sfinția Sa Damaschin* – Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei a transmis compasiunea clerului și a credincioșilor Mitropoliei Olteniei. Prea Sfinția Sa a mărturisit că trecerea la cele veșnice a Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Vasile reprezintă o pierdere pentru întreaga Biserică.

- *Prea Sfinția Sa Visarion* – Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a adus cuvântul de compasiune al Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Antonie și al tuturor ierarhilor din Mitropolia Ardealului. „Chipul luminos” al Înalt Prea Sfințitului Vasile care „coboară în casa de lut a strămoșilor săi”, rămâne o amintire vie în sufletul tuturor, iar pilda sa va fi un imbold în slujirea sinceră a Bisericii strămoșești.

- *Prea Sfințitul Justin* – Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului a adus cu sine mesajul de condoleanțe al Prea Sfințitului Părinte Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului. Prea Sfinția Sa l-a numit pe cel adormit „sfeșnic al Bisericii din Maramureș” care dacă s-a stins aici pe pământ, s-a aprins în cer, de unde va veghea asupra fiilor duhovnicești și a celor de pe ale căror meleaguri s-a ridicat și care îl vor pomeni neîncetat în rugămintele lor.

- *Arhimandritul Pr. Zareh Baronian* – vicarul Eparhial al Armenilor din România, a amintit de anii de slujire ai Înalt Prea Sfințitului Vasile la Ierusalim ca un timp în care a continuat „drumul de apropiere, de slujire, de înțelegere cu Patriarhia Ortodoxă Armeană (...), drum rânduitor de regretatul Patriarh

Justinian Marina, pe care și astăzi, (...) cu aceeași înțelegere, actualul întâistătător Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist îl continuă, bazat pe două principii: iertarea și împăcarea.

- *Prof. Univ. Dr. Doc. Ing. Florea Oprea* – rectorul Universității „Valahia” din Târgoviște, a adus un „ultim omagiu pentru un coleg, un prieten, un colaborator, un om de bază al școlii superioare de teologie” apreciat pentru munca sa „onestă, devotată și fără preget”. Ca decan al Facultății de Teologie s-a evidențiat ca un remarcabil manager, plin de dinamism și sete de viață, dovedind tact în munca cu oamenii și o înaltă conștiință a datoriei.

- *Pr. Nicolae Brânzea* – secretar de stat în cadrul Secretariatului de Stat pentru Culte din partea Guvernului României, a evidențiat erudiția și disponibilitatea pentru dialog a Înalt Prea Sfințitului Vasile, fapt confirmat de cooptarea sa în numeroase delegații ale Bisericii Ortodoxe Române peste hotare, și a exprimat cuvânt de rămas bun și din partea autorităților publice locale din jud. Dâmbovița.

- *Pr. Sabău Vasile* din partea Episcopiei Oradiei și a Prea Sfințitului Ioan a adus mesaj de întărire sufletească a preoților și credincioșilor din Arhiepiscopia Târgoviște alăturându-se rugăciunilor de odihnă a sufletului celui adormit, înălțate de întregul Sfânt Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Mesajul vine și ca urmare a faptului că Înalt Prea Sfințitul Vasile a activat ca Vicar Eparhial al Episcopiei Oradiei, închinându-se la hotarul țării ca la un altar.

- *Pr. Prof. Dr. Constantin Corințescu* – decanul Facultății de Teologie din București, la omagiat în calitate de coleg, pentru anii de studii petrecuți împreună, și, ca o dovadă a tactului și blândeții cu care Înalt Prea Sfințitul, în vremurile grele pentru Biserică, a menținut ordinea în Facultatea de Teologie pe care a iubit-o foarte mult și care l-a iubit în aceeași măsură.

Viața monahală pe care a îmbrățișat-o a fost o dovadă în plus a iubirii față de semenii „un mare prieten”, care se uita pe sine pentru cei care aveau nevoie de ajutorul său.

- *P.C. Pr. Ioan Ștefănescu* – Vicarul Eparhial al Arhiepiscopiei Târgoviște a exprimat durerea sufletească a fiilor duhovnicești ai celui adormit în Domnul, care l-au apreciat pentru părinteasca oblăduire, care au învățat din povețele adresate de Înalt Prea Sfințitul Vasile și au simțit permanent dragostea în Hristos, lucrătoare și ziditoare. Evidențiind diversele aspecte ale activității Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop a remarcat faptul că a făcut slujire adevărată lui Dumnezeu, s-a implicat activ în toate sectoarele activităților din Arhiepiscopia Târgoviștei și a învățat pe toți să trăiască în iubire, păstorind cu bunătate și omenie.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a spus următoarele:

Iubiți frați și surori în Domnul,

„Iată-ne în fața tainei vieții, care, după învățătura Sfintei noastre Biserici, nu are sfârșitul, încă mai mult, prin moarte, ea înflorește, se dezvoltă și se desăvârșește. În orice împrejurare când se despart frații de părinți, de cei iubiți, prin trecerea de la moarte la viață, nu putem vedea decât mânia lui Dumnezeu. Și împrejurarea de astăzi a trecerii la cele veșnice a Arhiepiscopului Vasile Costin, timpurile, după părerea noastră omenească, a fost hotărâtă de Bunul Dumnezeu.

S-au spus aici atâtea lucruri frumoase. S-a vorbit despre tăria de caracter, priceperea și bunătatea fratelui nostru, Părintele Arhiepiscop Vasile, din care a dăruit cu generozitate ani de-a rândul celor din jurul său, începând cu elevii și studenții, continuând cu prietenii și colaboratorii, până la noi, membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Ce reținem noi din acest mare act de trecere de pe pământ la cer? Am auzit aici și nu vom da uitării, respectul, atașamentul și mai presus de toate dragostea pentru ierarh, nu numai a fiilor și fiicelor acestei eparhii, ci și a tuturor celor care l-au cunoscut pe Părintele Arhiepiscop Vasile.

Acesta rămâne pentru noi ca o mângâiere, ca o rază de lumină care ne învăluie chiar în acest clipe. Dumnezeu alege din suferințele noastre omenești, oricât de grele ar fi ele, florile cele neveștejite ale Duhului Sfânt, din care face să renască, apoi, la o viață nouă tot ceea ce mișcă și lucrează în Biserica noastră.

Biserica este mama noastră, dar și izvorul neîncetatei noastre bucurii, al neîncetatei mângâieri în nădejdea că viața nu se termină cu sfârșitul acestui vas de lut, ci dimpotrivă, ea trece dincolo de cele simțite și văzute de noi. Cunoscând lucrul acesta, în același timp, înțelegem și firea noastră omenească și împărtășim lacrimile și durerea familiei trupești și a familiei duhovnicești a Înalt Prea Sfințitului Vasile, care este Arhiepiscopia Târgoviștei, a tuturor slujitorilor și a închinătorilor sfintelor altare de pe aceste plaiuri binecuvântate odinioară de Patriarhul Nifon, cel care a reorganizat Mitropolia Țării Românești, la începutul secolului al XVI-lea.

Reținem, așadar, această roadă care nu se trece niciodată, a iubirii între noi, ce ne-a adus la căpătâiul celui care cu sufletul merge la Dumnezeu, iar trupul îl lasă aici, în această catedrală voievodală, care ne dă prilejul să înțelegem, din atâtea frământări despre necunoscut, ce înseamnă viața unui slujitor al Bisericii noastre strămoșești.

Înalt Prea Sfințitul nostru Părinte și frate Vasile, se înscrie ca primul ierarh al acestei de Dumnezeu binecuvântate și renăscute Arhiepiscopii a Târgoviștei. În răstimp scurt de păstorire, a făcut să strălucească gândul și vrerea sa, așa cum am auzit spunându-se astăzi aici. Ce-ar fi fost dacă sănătatea l-ar fi ajutat să-și prelungească viața? Cât de frumos se dezvoltau inițiativele, pentru că de numele Înalt Prea Sfințitului Vasile se leagă Seminarul Teologic Liceal „Sfântul Ioan Gură

de Aur" și Facultatea de Teologie, activitățile filantropice și de binefacere, dar mai ales unitatea în iubire a fiilor acestei eparhii, care, până la reactualizarea Arhiepiscopiei Târgoviștei, au fost fiii Arhiepiscopiei Bucureștilor. Cu multă dragoste, în anul 1991, cum știți, am ascultat de glasul credincioșilor și al preoților din această parte de țară și le-am dat ierarh și păstor la fața locului. Așa încât pentru mine personal, care am participat la bucuria instalării Înalt Prea Sfințitului în această catedrală, este fără îndoială o mare tristețe, ca acum, când a trecut la cele veșnice, Dumnezeu a rânduit ca tot eu să conduc la mormânt trupul său chinuit până la martiriu de o boală necruțătoare, spre a rămâne aici, ca o mângâiere pentru credincioșii și clerul acestei Arhiepiscopii. Nu mi-a fost ușor, vă mărturisesc, să arăt familiei îndurerate, care dorea să-l aibe în satul natal, că Înalt Prea Sfințitul Vasile trebuie să rămână la Târgoviște.

Acum, iubiți frați ai Înalt Prea Sfințitului v-ați convins la fața locului, că pe lângă dumneavoastră, frații de sânge, Vlădica Vasile și-a dobândit, în pușini ani, la Târgoviște, o mulțime de fii duhovnicești. Este tot o legătură de suflet și de inimă, dar o legătură a Duhului Sfânt, care nu se mai poate dezlega de cuvânt sau de mâna omenească. Un ierarh, care s-a învrednicit să fie chemat la Domnul din mijlocul turmei pe care Dumnezeu i-a încredințat-o spre păstorire, lasă un gol, se produce o rupere din trupul acelei turme și aduce o durere îndreptățită. Așa încât, legătura aceasta, darul Duhului Sfânt, ne face un trup și ne doare atunci când ne despărțim. Dar această durere este plină de nădejde pe care Însuși Mântuitorul Iisus Hristos a simțit-o, când a rostit cele șapte cuvinte pe cruce (Luca 23, 46), ca om deplin, dar și ca Dumnezeu deplin și biruitor al morții.

Nu suntem muritori, frații mei, căci, prin slujirea noastră preoțească și creștinească, suntem sortiți a moșteni Împărăția lui Dumnezeu. Suntem încredințați, așa cum s-a spus și aici în luările de cuvânt, că ne vom întâlni acolo unde Mântuitorul Hristos ne așteaptă, pentru că prin fiecare trecere dureroasă a sufletului din trupul nostru pământesc se îmbogățește Împărăția lui Dumnezeu. Cu fiecare slujitor, cu fiecare credincios și cu fiecare martir, se îmbogățește și crește Biserica lui Dumnezeu cea biruitoare, de dincolo, din Ierusalimul cel ceresc. De aceea, iubiții mei frați și surori în Domnul, fii ai Arhiepiscopiei Târgoviștei, să nu fiți întristați, ca cei ce nu au nădejde. Sunteți prea iubiți de Dumnezeu și din această iubire ați avut această încercare, a trecerii la cele veșnice, prea devreme, a păstorului pe care l-ați iubit și l-ați ascultat.

Aș adăuga că vocația românească a descălecatului de țară și de neam, această frumusețe și noblețe maramureșeană, se adeverește și aici, pentru că un astfel de descălecat, cel al creșterii arborelui Ortodoxiei noastre, este și așezarea în această slăvită cetate a Înalt Prea Sfințitul Vasile, fiu al Maramureșului voievodal, ca păstor al reînființatei Arhiepiscopii a Târgoviștei. Și, de aceea ne-a mângâiat așa de mult mesajul Prea Sfințitului Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, pe care l-am ascultat mai înainte, prezentat de Prea Sfințitul Arhiereu Justin.

Ar fi un abuz pentru răbdarea dumneavoastră să vă mai spun că l-am cunoscut ca student și doctorand în Grecia, la Atena, apoi, la Constantinopol, la Smirna, la Efes și Pergam, în marile cetăți iubite de Sfântul Apostol Pavel și de ucenicii Mântuitorului Hristos, de Sfântul Policarp și de ceilalți Sfinți Părinți, ale căror scrieri le cunoștea și știa să le prezinte atât de frumos, în toate împrejurările. La conferințele noastre de dialog teologic, cuvântul său era ascultat și apreciat de reprezentanții Ortodoxiei și ai altor Biserici, iar în cercurile diplomaților creștini, Înalț Prea Sfințitul Vasile, ca doctor în teologie de la Atena, se bucura de multă cinste și prietenie, așa cum a fost respectat și prețuit de autoritățile din Târgoviște, de la care, noi, Biserica, am primit tot sprijinul pentru a putea relua firul de lumină trasat aici de Patriarhul Nifon.

Îmi amintesc, cum, atunci când am pus temei așezării Arhiepiscopiei Târgoviștei, am chibzuit din capul locului cu membrii clerici și mireni ai Adunării Eparhiale, cu fruntașii orașului, cu intelectualii, chiar, și am găsit o mare disponibilitatea din partea tuturor. Iar acum, când Vlădica Vasile a trecut la cele veșnice, noi ierarhii Sfântului Sinod suntem descumpăniți pentru întreruperea temporară a ceea ce doream să se facă în continuare în această eparhie. Dar, așa cum am spus, vasul nostru de lut este supus nimicniciei.

Pe lângă cele ce s-au arătat aici, este vrednică de prețuit răbdarea în suferință a Înalț Prea Sfințitului Vasile. L-am vizitat atât la spital, cât și la reședință. Vasul său cel de lut era slab, neputincios, dar sufletul se arăta biruitor, strălucindu-i în priviri lumina încrederii și revărsând în jur bunătate și blândețe. Nu de mult, când am sfințit biserica din Fieni, l-am întâlnit la reședință și i-am surprins în ochi o scânteiere ce venea de dincolo de cele văzute, din sferile dumnezeiești. Le-am vorbit miilor de credincioși prezenți la slujbă despre chipul de icoană al arhiepiscopului lor, ce exprimă nădejdea că se va însănătoși, dar care era, de fapt, nădejdea de dincolo de noi, strălucirea ce nu are hotar, lumina cea neînserată, care-l cuprinsese și-l aștepta încă de atunci și care, iată, ne-a adunat astăzi aici.

Iubiți părinți și frați ai Arhiepiscopiei Târgoviștei. ați mărturisit până acum autoritatea duhovnicească și maturitatea în gândire și lucrare. Păstrați-le, pentru că ele sunt veșmintele de noblețe ale clerului acestei eparhii, țesute cu migală și cu demnitate sub păstoria Înalț Prea Sfințitului Vasile. Să fiți încredințați că Sfântul Sinod se va îngriji ca această eparhie atât de frumoasă și de însemnată, să se bucure și în continuare de bogate reoade duhovnicești.

Închei cuvântul meu, după atâția vorbitori, acum, când soarele, care ne-a mângâiat și ne-a așteptat parcă să încheiem slujba de înmormântare, dă semne că vrea să se retragă către asfințit, ca să trecem la ultimele rânduieli pentru așezările Înalț Prea Sfințitului Vasile la locul ce i s-a ales în această catedrală a orașului Târgoviște, spre a avea pururea în auzul său duhovnicesc imnele seminaristilor și rugăciunile preoțimii dâmbovițene.

Să fiți mângâiați și dumneavoastră, frați după trup ai Înalt Prea Sfințitului Vasile, de lacrimile fiilor săi duhovnicești. Și să spuneți sătenilor, cunoscătorilor și prietenilor familiei că aici, în această catedrală, trebuie să rămână veșnic acest vrednic fiu al Maramureșului, ca să păstreze aprinsă, cu lumina vieții sale, candela nădejzii pentru șirul de vlădici și de slujitori care-i vor urma, cu ajutorul lui Dumnezeu, în Arhiepiscopia Târgoviștei. ↑

Veșnica lui pomenire! Amin."

La sfârșitul slujbei de înmormântare, purtat pe umeri de preoții pe care i-a păstorit cu dragoste și dăruire, însoțit de toți participanții la slujbă și de credincioși, în sunetul cântărilor funebre a fost ocolită Catedrala Arhiepiscopală, asemenea ocolirii bisericii din Vinerea Patimilor, semn al închinării pătimirii în trup a Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Vasile și a nașterii pentru veșnicie în Învierea Mântuitorului. După cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist „vrednicul fiu al Maramureșului” așezat întru odihnă în Catedrala Arhiepiscopală, „va păstra aprinsă, cu lumina vieții sale, candela nădejzii pentru șirul de vlădici și de slujitori care-i vor urma”.

După îndătinata agapă de pomenire, Prea Fericitul Părinte Teoctist, ca Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, a îndrumat pe membrii Consiliului Eparhial la împlinirea cu conștiinciozitate a ascultărilor fiecăruia, asigurându-i de supravegherea și sfătuirea apropiată a Prea Fericirii Sale până la timpul rânduit pentru un continuator al activității Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Vasile.

Pr. prof. Alexandru Moțoc

**PREȚUIRE ADÂNCĂ – TRECEREA LA CELE VEȘNICE A
P.C. PR. PROF. DR. NICULAE ȘERBĂNESCU
(1914-1999)**

**Pr. prof. dr. Nicolae
Șerbănescu (1914-1999)**

În dimineața zilei de 25 septembrie 1999 s-a stins din viață pr. prof. dr. *Niculae Șerbănescu*. Semnele acestei stingeri apăruseră cu 3-4 luni în urmă, când un spasm cerebral începuse să întunece periodic mintea sa atât de ageră și cuprinzătoare, în care încăpuseră nenumărate date și fapte din istoria Bisericii Române și a Poporului Român, al cărui martor a fost cu gândul și cu întreaga viață pe aproape întreg secolul al XX-lea. Părintele *Niculae Șerbănescu* a reprezentat în ultimii ani de activitate la Facultatea de Teologie din București generația mai vârstnică a profesorilor, care a contribuit atât

de mult la gloria ei, iar în cadrul Catedrei de Teologie istorică, ca titular al Istoriei Bisericii Ortodoxe Române, pe decanul ei de vârstă, stimat și iubit.

Pentru Catedra de Teologie istorică, Facultatea de Teologie și întreaga Biserică Ortodoxă, plecarea lui dintre noi reprezintă o grea și, într-o perioadă previzibilă, ireparabilă pierdere.

S-a născut la 21 martie 1914, în satul Negreni, comuna Tătărăștii de Jos, județul Teleorman (fost Vlașca) în familia agricultorilor *Ioan* și *Ioana Șerbănescu*. Școala primară a urmat-o în satul natal (1921-1926), după care, între anii 1926-1934 a fost elev la Seminarul „*Nifon Mitropolitul*”, școală secundară de prestigiu, care concura la gloria Seminarului Central. Seminarul l-a terminat ca șef de promoție și în urma acestui rezultat Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor i-a acordat o bursă de studii la Facultatea de Teologie Catolică a Universității de stat din Strasbourg. Bursa constituind doar întreținerea la internat și el fiind sărac n-a putut-o folosi, renunțând astfel la dorința de a pleca la studii în străinătate. Din pricina aceluiași lipsuri materiale nu s-a putut înscrie în toamna anului 1934 la vreuna din facultățile de teologie din țară, lucrul acesta făcându-l mai târziu, în 1935, când, prin concurs, a fost admis și a urmat cursurile Facultății de Teologie

din București. Pe temeiul mediei de promovare a anului întâi, în toamna ce a urmat, a devenit bursier al Rectoratului Universității din București, calitate pe care și-a păstrat-o în tot timpul celor patru ani de studii. A trecut examenul de licență în februarie 1940 cu media 10 (zece), calificativul *magna cum laude*. Conducătorul tezei, intitulată *Istoricul Mănăstirii Snagov*, i-a fost preotul pr. dr. *Nicolae M. Popescu*, iar din comisie au mai făcut parte: profesorul dr. *Teodor M. Popescu*, pr. prof. dr. *Haralambie Roventza*, prof. dr. *I. D. Ștefănescu* și prof. dr. *Lazăr Iacob*.

Între anii 1940-1943 face o a doua facultate, anume *Literele și Filosofia*, specialitatea *Istorie*, devenind licențiatul ei în 1943. În același timp audiază cursurile *Școlii superioare de arhivistică și paleografie* de pe lângă *Direcția generală a Arhivelor Statului*, precum și lucrările teoretice și practice ale *Seminarului Pedagogic Universitar „Titu Maiorescu”* (1941-1943), obținând titlul de absolvent pentru specialitățile principale *Religie și Istorie*.

În toamna anului 1940 a început și cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie din București, având ca specialitate principală *Istoria Bisericii Române*. Deși la timpul potrivit și-a susținut toate lucrările și a trecut și examenul oral aprofundat, totuși, din pricina lipsei din capitală a materialului documentar, privind trecutul Țării și al Bisericii noastre, evacuat din cauza războiului, a fost silit să amâne câțiva ani prezentarea tezei până în ziua de 30 iunie 1948, când a trecut examenul de doctor în teologie, specialitatea *Istoria Bisericii Române*, cu nota 10 (zece), calificativul „*magna cum laude*”, fiind și ultimul titrat al fostei Facultăți de Teologie din cadrul Universității București. Lucrarea de doctorat se intitulează: *Politica religioasă a lui Mihai Viteazul*, București, 1948, 286 p. mss. in folio.

Atât la seminar cât și la universitate a beneficiat de învățătura și dăruirea unor mari profesori ai timpului. În domeniul istoriei Bisericii Române mentor i-a fost preotul profesor *Nicolae M. Popescu* un om învățat și cu har (cu doctoratul la Viena în Bizantinologie), distins cu calitatea de membru al Academiei Române. Până la moartea acestuia în 1963, pr. Șerbănescu s-a numărat printre cei mai apropiați elevi și colaboratori ai maestrului, scriindu-i la moarte și un emoționant necrolog (v. nr. 50 în *Lista de lucrări*). Personalitatea magistrului și-a pus în mare măsură sigiliul pe formarea și activitatea elevului, căci el își amintește (ST, 33, 1981, p. 524) de accentul pe care părintele „*Nae*” îl pune pe activitatea de la seminar extinsă și la doctoranzi – așa ziii „*avansați*” – cu exerciții intense de paleografie slavă și românească- tipar, manuscrise și pisanii – și cu realizarea unei colecții de copii pe sugativă umezită (estampaje) după pisanii de la biserici, și chiar a unei edituri a Seminarului de Istoria Bisericii Române, prin care s-au tipărit studii ale profesorului, doctoranzilor și studenților.

Cunoștințele acestea dobândite în cadrul cursurilor și seminariilor părintelui Nicolae M. Popescu au fost aprofundate la Școala de arhivistică și paleografie, și, desigur, în cadrul Facultății de istorie. În acest ultim cadru memoria lui N. Iorga era încă vie. Despre Iorga, pr. Șerbănescu a și scris cu prilejul centenarului nașterii, relevând unele aspecte ale activității lui (v. nr. 58, 72, 74, din *Lista de lucrări*) și îi plăcea să povestească uneori, că participând la înmormântarea sa, a luat de pe trupul marelui defunct un trandafir, pe care l-a păstrat toată viața. „Când veți veni la mine acasă, am să vi-l arăt”, îmi zicea. Nu l-am văzut, din păcate, niciodată, pentru că nu credeam că pr. profesor ne părăsește atât de curând.

Pregătirea din cele două facultăți, de la Școala de arhivistică și paleografie, apoi la Seminarul pedagogic universitar „Titu Maiorescu”, i-au dat tânărului Șerbănescu nu numai cunoștințe, ci și metodă în activitatea științifică. Lucrând, el a avut în minte principiul: „Spiritul fără metodă păgubește știința, așa și cum metoda fără spirit”. Una dintre cele mai mari calități ale pr. Șerbănescu a fost puțința accesului la izvoarele vechi românești și slavone, prin cunoașterea limbii și a paleografiei documentelor. Lucrările sale sunt, de aceea, în mare parte originale, metodice și scrise într-un stil plăcut, influențat, desigur, de frumoasa limbă veche românească. Ele se remarcă și printr-un mare dar de evocare istorică.

Subliniez în chip deosebit, că bogata și valoroasa sa activitate științifică a fost încununată încă de la debutul ei cu premiul Rectoratului Universității din București (1941), iar în 1945 cu cel al Academiei Române „C. G. Vernescu”, pentru cartea sa: *Istoria Mănăstirii Snagov*, București, 1944, 221 p. + 11 pl.; avea atunci 31 de ani! Lucrarea a apărut sub auspiciile Institutului de istorie națională din București și a fost socotită „o documentată monografie”. În raportul de premiere al Secțiunii istorice a Academiei se spune, printre altele: „Vechea și încărcata de legendă mănăstire a Snagovului, așezată minunat în ostrovul frumosului lac de lângă București, și-a dobândit prin cartea de față istoria ei adevărată... Autorul lucrării dovedește bună pregătire și bun simț istoric, precum și largă cercetare bibliografică și arhivistică. Un plan chibzuit și un stil limpede înlesnește citirea cu folos a acestei lucrări, al cărei tânăr autor este mult promițător”.

Chiar dacă tânărul Șerbănescu Nicolae mai era încă student la Facultatea de istorie și la Școala de arhivistică, este hirotonit *diacon* (30 octombrie 1942) pe seama Catedralei patriarhale din București, iar la 16 decembrie 1946, *preot paroh* pentru biserica Albă-Postăvari, unde a funcționat neîntrerupt până la 18 martie 1984, când aceasta a fost demolată după 420 de ani de existență. Biserica Albă-Postăvari a fost una dintre cele mai vechi din București, se pare, pe locul doi după biserica Bucur. În ea a intrat și s-a

rugat în 1593 Mihai Viteazul, cerând ajutor la icoana făcătoare de minuni a Sfântului Nicolae, pentru a scăpa de prizonieratul lui Alexandru cel Rău. După această dată pr. Șerbănescu a mai slujit la bisericile „Andronache” și „Ion Creangă”, ambele aflate în cartierul „Colentina” din București. Tot din această perioadă de studenție la a doua facultate datează și încadrarea sa ca *funcționar* (1940) la Cancelaria Arhiepiscopiei Bucureștilor pe diverse posturi, între care și acela de *consilier referent* la Sectorul Cultural și *bibliotecar* la Palatul Patriarhal (1940-1947). Între 1940-1945 a fost *pedagog* și *bibliotecar*, apoi (1945-1948) și *profesor de istorie* la Școala normală de băieți a Societății pentru învățătura poporului român, iar în perioada 1947-1972 *funcționar superior* al Patriarhiei Române, ocupându-se în special de Biblioteca Palatului Patriarhal și de Arhiva Sfântului Sinod, pe care le-a orânduit după criterii științifice, salvând totodată documente de mare valoare.

Activitatea didactică în învățământul superior o începe ca *profesor suplinitor de Istoria Bisericii Ortodoxe Române* la Institutul teologic universitar din București (1 octombrie 1972), apoi o continuă ca *titular la aceeași catedră* (1 ianuarie 1978) până la *pensionare* (1984) și chiar după aceea, ca *profesor consultant*, până acum 3-4 ani în urmă.

Opera științifică este valoroasă, bazată, așa cum am spus, pe izvoare, metodică și s-a impus nu numai prin ineditul ei, ci și prin amploare, cum arată *Lista de lucrări* alăturată. Cele mai multe studii însușează în medie peste 30 de pagini fiecare, ba unele ating 100 de pagini și ar merita să fie reeditate într-un volum, deoarece își păstrează și astăzi valoarea documentară. Tematica abordată este aleasă din istoria Bisericii Ortodoxe Române, de la origini până în zilele noastre, cu o preponderență pentru Evul Mediu. Cea mai veche perioadă din istoria Bisericii Ortodoxe și-a găsit ecou în studiile de la numerele 68, 82, 87, din *Lista de lucrări*, la care vom trimite și în alte cazuri. Majoritatea studiilor sunt legate de *momente aniversare* din istoria creștinismului românesc și a statului național român, dar ele abordează fiecare eveniment exhaustiv, atât în premisele lui, cât și în contextul istorico-religios al timpului.

O altă categorie de studii tratează despre *episcopi* și *mitropoliți* din Țara Românească și Moldova (nr. 2, 4, 6, 7, 8, 13, 26, 29, 31, 33, 35, 38, 39, 41, 44, 45, 54, 57, 61, 65 etc), despre *mănăstiri*, *biserici*, *monumente de artă religioasă*.

O mențiune aparte se cuvine studiului *Mărturii istorice despre monumentele religioase din Bucureștii de altădată* (nr. 32, 34, 42, 105), un privilegiu pentru capitala României, deoarece vine de la cel mai bun cunoscător din ultima vreme al monumentelor ei. Aniversarea a 50 de ani de la Răscoala țăranilor din 1907 i-a prilejuit părintelui Șerbănescu să scrie despre *Atitudinea preoțimii ortodoxe față de dreptele năzuințe ale poporului* (nr. 30). Cu alte prilejuri el a scris despre *Mișcarea ecumenică și implicarea în ea a Bisericii Orto-*

doxe Române (nr. 47), sau despre Tudor Vladimirescu, un mare erou al neamului românesc (nr. 93). A fost atras însă și de personalitățile politice ori religioase marcante, care au atins treapta sfințeniei prin credință și martiriu. Mihai Viteazul, care s-a închinat în anul 1593 în biserica Albă-Postăvari, păstorită ani de-a rândul de pr. Șerbănescu, a constiuit nu numai tema tezei de doctorat, ci și a altor studii (nr. 59, 81, 110). La fel, Constantin Brâncoveanu, martir și sfânt, i-a reținut atenția în mai multe studii (nr. 55, 89, 100, 108), care însumează peste 100 de pagini.

Părintele N. Șerbănescu a avut un rol important în canonizarea sfinților români, oferind comisiilor de specialitate ale Sfântului Sinod documentarea necesară (nr. 22, 27, 43). De altfel, pr. Șerbănescu a dedicat pagini frumoase sfântului Calinic de la Cernica (nr. 13, 21, 25, 65, 66) și sfântului mitropolit Antim Ivireanul (nr. 26, 61, 80, 111), în ziua acestuia din urmă se și învrednicește a fi înmormântat.

Următoarele amănunte profilează și mai mult rolul pe care pr. Șerbănescu l-a avut în lucrarea, care a dus la canonizarea sfinților.

În anul 1955 a fost numit în Comisiunea pentru întocmirea rugăciunii către Sfântul Calinic de la Cernica (ord. nr. 718/1955), în Comisiunea „pentru revizuirea și definitivarea vieților și sinaxarelor de sfinți români” (ord. nr. 7864/1955) și în Comisia pentru „stilizarea textului privind viața Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica” (ord. nr. 7675/1955). Cu prilejul canonizării Sfântului Calinic de la Cernica, în afară de participarea la colectivul de întocmire a rugăciunii de canonizare, a indicat bibliografia pentru alcătuirea panegiricului, a întocmit pomelnicul și sinaxarul sfântului, ambele trebuitoare în asemenea ocazie; a indicat scene din viața sfântului pentru împodobirea raclei moaștelor sale. Împreună cu defunctul preot Grigore N. Popescu a alcătuit o broșură cu viața și faptele sfântului (nr. I, 4) și a prezentat informații privind chipul său, spre a i se zugrăvi icoana (ord. nr. 1138, 8791/1955), iar în anul 1968 a organizat Casa memorială „Sfântul Calinic” de la Mănăstirea Cernica (nr. 66).

Cu aceeași ocazie a cules și prezentat Comisiei sinodale informații și sugestii pentru zugrăvirea icoanei cu chipul Sfântului Ierarh Sava Brancovici. Pe același tărâm de sarcini a cules și prezentat bibliografia privind viața și slujba sfinților Dimitrie Basarabov și Ioan Valahul în cărțile de cult și în literatura noastră bisericească, spre a se putea revizui și definitivă textul cu viața și sinaxarele lor. A înfățișat Comisiei sinodale câteva „observațiuni” privind identificarea „Sfântului Ioan de la Râșca”, propus și el pentru canonizare, care acțiuni au dus la amânarea acestui act (ord. nr. 3324/1955).

Tot cu prilejul canonizării sfinților români a cules și prezentat în Comisie date privitoare la petrecerea Sfântului Sofronie de la Cioara în Țara Românească,

la mănăstirile Argeș, Vierș și Robaia; aceste informații au fost folosite la alcătuirea vieții, sinaxarului și slujbei sale.

În vederea lărgirii numărului de sfinți români prin canonizarea în anii 1955-1956 a prezentat scurte bibliografii pentru vlădicii *Ioan de la Prislop*, mitropolitul Ardealului și *Antim Ivireanul*, mitropolit al Țării Românești († 1716).

O operă necunoscută și amplă rămâne încă inedită. Mă gândesc la zecile și sutele de pagini trimise Departamentului Cultelor cu justificări științifice pentru salvarea de la demolare a unor monumente istorico-religioase. Între acestea menționez biserica *Sfântul Gheorghe Nou* din București, care fusese hotărâtă de conducătorii comuniști să fie demolată și în acest sens s-a început cu distrugerea gardului de fier care înconjura curtea bisericii. ÎPS Bartolomeu Anania mi-a relatat de curând cum a apelat personal la părintele „Nae”, cum i se spunea în cercuri amicale, să scrie o justificare solidă despre importanța monumentului. Se considera de către autoritățile comuniste că nu este acolo înmormântat Constantin Brâncoveanu, candela cu inscripție, care arde de secole deasupra mormântului domnitorului, nefiind un argument suficient. Pr. Nae a scris documentatul studiu *Mormântul voevodului martir Constantin Brâncoveanu* (nr. 89), care a salvat biserica. „Ne-am întâlnit pe stradă în fața bisericii Colțea și amândoi, cu lacrimi în ochi, ne-am îmbrățișat de bucurie”. Câte asemenea rezolvări nu se vor fi întâmplat, dar pr. Șerbănescu, în modestia-i caracteristică, a plecat cu ele în mormânt și desigur în fața lui Dumnezeu, care-i va răsplăti pentru toate. Mă gândesc la pledoariile lui pentru păstrarea unor nume de străzi din București, denumite după mari oameni ai Bisericii, precum și la evenimente de seamă din istoria Bisericii Ortodoxe Române și a României.

Pentru trebuința Cabinetului patriarhal a cules date și a întocmit un referat-studiu privitor la biserica Rusă din București, în vederea cedării ei către statul român.

În anul 1957 i s-a dat îndatorirea de a revizui manualul de „Istoria Bisericii Române” al răposatului profesor *Nicolae Dobrescu*, făcându-i toate îmbunătățirile necesare pentru a fi folosit la seminariile teologice ale Bisericii noastre (ord. 8749/1957). În același timp a prezentat date privind 20 dintre ierarhii cei mai de seamă ai Bisericii noastre în vederea zugrăvirii chipului lor în Cabinetul de lucru al patriarhului Iustinian. A oferit date privitoare la viața și faptele lor, arătând unde li se poate găsi chipul și dând indicații pentru zugrăvirea celor ce urmau să se facă din imaginație, iar ținând seama de activitatea lor, a indicat cu ceea ce li se poate decora spațiul disponibil din medalionul respectiv.

În vederea decorării noii ediții a Sfintei Evanghelii, ce urma să fie dată la Tipografia Institutului Biblic, a întocmit un studiu privitor la împodobirea, în trecutul nostru, a acestei cărți de slujbă.

Pe aceeași linie de angajare în activitatea administrativ-științifică a Bisericii, pr. Șerbănescu (potrivit ord. nr. 7161/1968) a cercetat un ante-proiect „privind tematica și organizarea unui Muzeu al Patriarhiei Române, axat pe epoca lui „Brâncoveanu – Antim Ivireanul”, iar ca membru în colectivul de organizare a Muzeului Antim Ivireanul a indicat o seamă de portrete, poadoabe din cărți și manuscrise, obiecte de artă și de cult spre a fi fotografiate și apoi expuse în muzeu, concepând și întreaga tematică a desfășurării exponatelor din Muzeu. În legătură cu aniversarea a 250 de ani de la moartea mitropolitului Antim Ivireanul a întocmit un studiu privitor la locul unde a fost ucis acest ierarh și la anularea caterisirii lui (nr. 61; cf. 108, 111 și nr. 7 din lista lucrărilor inedite).

În anul 1960 a întocmit lista vlădicilor Ungrovlahiei, cu anii păstoriei și unde a fost cazul, locul unde pot fi găsite chipurile lor, pentru a fi reproduse într-un tablou sau în tablouri, care să fie expuse în Palatul Patriarhal din București; mai mult, a supravegheat personal săparea pe plăci de marmură a numelor lor, spre a nu se strecura vreo greșeală de nume sau dată.

Pr. Șerbănescu a avut un rol foarte important și în întocmirea proiectelor de restaurare a unor monumente istorico-religioase din Mitropolia Ungrovlahiei, prin aceea că a cercetat un însemnat număr de documente, dosare, condici, stampe, desene etc. și a pus la îndemâna colectivului de proiectanți date istorice privitoare mai cu seamă la reparațiile de pe la anul 1800 încoace. De această contribuție au beneficiat: Catedrala patriarhală, Clopotnița și Paraclisul Sfintei Patriarhii, Mănăstirea Radu Vodă cu turnul clopotniței, Mănăstirea Antim, biserica Sfântul Gheorghe Nou din București, biserica Sfântul Spiridon – Vechi, Mănăstirea Cernica, biserica Domnească din Târgoviște, biserica Sfinții Apostoli din Ploiești și altele.

Dacă istoria Bisericii Ortodoxe Române s-a împletit cu cea a poporului român și dacă pr. Șerbănescu a fost un excelent cunoscător al acesteia, înseamnă că el putea fi consultat în ambele domenii, până la probleme de amănunt. Așa, de pildă, în anul 1962 i s-a adresat rugămintea de către Direcția Studioului Cinematografic București de a indica ceremonialul de ungere a domnitorului țării, locul unde se făcea și rolul mitropolitului și soborului de slujitori. Aceste precizări erau necesare turnării filmului istoric „Tudor Vladimirescu”, lucru care a și fost făcut într-un referat.

Urmând ca Tipografia Institutului Biblic să-și organizeze „depozitul-expoziție retrospectivă” cu „toate publicațiile apărute în editura ei”, a fost însărcinat să întocmească lista acestor tipărituri și a prezentat o listă cu peste 1200 de titluri, de cărți și broșuri, date la lumină.

Alt aspect al activității pr. Șerbănescu a fost cercetarea actelor, documentelor, planurilor, delimitărilor, a textelor de legi și regulamente în vederea

apărării dreptului de proprietate a unor domenii sau clădiri bisericești. De această documentare au beneficiat Internatul Teologic din București și Vatra Mănăstirii Radu Vodă, Mănăstirea Viforâta de lângă Târgoviște și altele.

Dintr-o dare de seamă a părintelui Șerbănescu asupra feluritelor sale activități citez următoarele: „Spre informarea celor ce vor urma, după obiceiul de mult îndătinat la noi, în repetate rânduri am primit sarcina să întocmesc texte de pisanii pentru unele monumente religioase, ce se restaurează sau se ridică din nou în zilele noastre. Cum se știe, alcătuirea unor astfel de texte cere, pe de o parte, iscusința de a prinde această istorie în câteva rânduri și a o lega cu faptul ce prilejuiește noua pisanie. Ținând seama de toate acestea, pe temeiul însărcinărilor primite, am alcătuit pisanii pentru mănăstirile: Agapia, Căldărușani (Cetatea), Ciorogârla, Curtea de Argeș (Centrul de îndrumare), Dealul, Hurez (Schiturile Sf. Ștefan, Sfinții Apostoli și ateliere), Ghighiu, Plumbuita, Viforâta; bisericile: Sfântul Spiridon Nou, Sfântul Ilie, Hanul Colții, Schitul Maicilor, Domnița Bălașa, Mihai Bravul din București, Paraclisul Pompilian, Clopotnița Sfintei Patriarhii, Tipografia Institutului Biblic, Piatra de mormânt a mitropolitului Grigore Dascălul de la Căldărușani, mormântul patriarhului Iustinian, biserica română de la Ierusalim ș.a.". „În legătură cu aceleași restaurări de monumente religioase, menționez că am întocmit și acte (hrisoave) de temelie și de sfințire – care și ele necesită cunoașterea trecutului respectivului monument – pentru mănăstirile: Dealul, Ghighiu, schiturile Pisiota, Cricov, bisericile: Schitul Maicilor, Sfântul Spiridon Nou, Domnița Bălașa și altele". „Spre a veni în sprijinul vizitatorilor, din însărcinarea celor în drept, am întocmit - pentru a fi „afișate” la locuri potrivite – scurte expuneri, înfățișând istoria următoarelor monumente religioase: Antim, Ciorogârla, Ciolanu, Cocoș, Cheia, Snagov, Țigănești, Catedrala Patriarhală, Schitul Maicilor, Peștera Ialomicioarei, Biserica Stavropoleos ș.a.".

Operei inedite i se adaugă cu siguranță cei aproape 1000 de termeni din *Dicționarul istoric al României*, al cărui coordonator a fost Constantin C. Giurescu, profesorul său, și care n-a mai văzut lumina tiparului și nimeni nu știe unde se află materialul.

A colaborat cu peste 800 de termeni istorico-teologici la *Dicționarul Enciclopedic Român*, vol. I-IV, București 1962-1966. Din păcate, în lista de colaboratori la aceste volume numele pr. Șerbănescu nu apare, în șirul bogat de colaboratori, în care excelează nume sonore de foști activiști. Este de presupus că notițele trimise la Dicționar au fost utilizate de redactorii cu ipoleți de comuniști și atei.

O altă colaborare a avut-o la *Lexikon der christlichen Ikonographie*, editat de Karl Georg Kaster din Feldafing, Germania, unde a trimis medalioane cu sfinți români.

A fost membru al Institutului de istorie națională din București, al Societății de științe istorice și filologice din România, Filiala București, al Comisiei naționale de istorie ecleziastică comparată. A participat la al XIV-lea congres internațional de studii bizantine, 6-12 septembrie 1971, București, precum și la al XV-lea Congres internațional de științe istorice din anul 1980, tot la București. În anul 1976 a făcut o călătorie de studii la Muntele Athos.

I s-au acordat distincțiile de iconom-stavrofor și Crucea patriarhală pentru preoți, aceasta din urmă o dată de către patriarhul Iustinian, iar a doua oară de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist pentru colaborarea (transliterarea din chirilică în litere latine a Faptelor Apostolilor și alte lucruri neconsemnate dar făcute) la reeditarea Bibliei lui Șerban Cantacuzino (1688) în anul 1988. Academia Română i-a conferit și ea pentru aceeași colaborare la Biblie, *Premiul Timotei Cipariu* (29 mai 1991), uitând însă să-l aleagă printre membrii ei, deși activitatea o justifica fără rezerve, iar la 31 de ani îi acordase premiul C. G. Vernescu, pentru o lucrare „documentată” iar autorul ei se arăta de pe atunci „mult promițător”.

Mă gândesc acum, cât de mult a pierdut Biserica și știința istorică românească prin lipsa pr. Șerbănescu de la colaborarea la volumul aniversar *2000 de ani de viață creștină pe pământul României*, unde, la rugămintea Sfântului Sinod, acceptase să redacteze partea a III-a: *De la Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române până astăzi*, parte despre care scrisese multe studii și o cunoștea ca nimeni altul, fiindcă-i fusese martor ocular.

Opera pr. Șerbănescu este impunătoare și ea depășește pe a tuturor titularilor de Istoria Bisericii Ortodoxe Române de la Universitatea din București. Deși a deținut catedra mai puțin timp decât înaintașii săi, totuși el a lucrat în domeniu în afara acestei funcții și i-a depășit. De fapt, pr. Șerbănescu n-a putut deveni profesor universitar *suplinitor* decât în 1972, când avea 58 de ani, iar titular în 1978, la 64 de ani(!), rămânând în această funcție doar 6 ani!

Opera sa se impune prin ineditul și originalitatea ei, fiindcă a fost realizată în bună măsură după izvoare. Un *leit-motiv* al părintelui Șerbănescu era: „Lucrările bune nu se fac din cărți, ci după izvoare”.

În ciuda măreției acestei opere și a contribuțiilor diverse la istoria Bisericii Ortodoxe Române și a Națiunii Române, pr. Șerbănescu a fost un om modest, sincer modest, fiindcă există și o falsă modestie, care, se spune, este „ultimul rafinament al vanității” (La Bruyère - † 1645 – *Les caractères*). În această privință i-a răsunit puternic în minte cuvântul Ecclesiastului: „Cu cât ești mai mare, cu atât mai mult te smerește și înaintea Domnului vei avea har” (Ecles. 3, 18). A fost, de asemenea, un om sensibil și a suferit mult. Pierderea soției în 1969, învățătoarea Veronica-Ionescu Șerbănescu, l-a afectat profund

și ea s-a reflectat în multe împrejurări ale vieții. Simțea nevoia comuniunii în bucurie, dar și la greu. S-a dovedit și la el că ceea ce spun unii că *singurătatea* este mai grea decât *bătrânețea*, este adevărat. Și-a găsit adesea mângâierea la biserică și la masa de lucru. În frigul, pe care de multe ori a trebuit să-l îndure, lucra înfășurat în pături, puse pe picioare și pe mijloc. Spunea cu bucurie că printre satisfacțiile mari ale vieții se numărau cele câteva convertiri și botezuri de evrei și musulmani, realizări pe care el le considera mai valoroase decât multe studii.

A fost un mare muncitor, capabil și cinstit, el rămânând un model pentru conștiințele noastre. Lasă Bisericii și Neamului românesc o operă valoroasă, un mod de viață dus în onoare. Zestrea aceasta materială și spirituală, pe care a dobândit-o cu greu ca fiu de țăran sărac, o lasă moștenire și pe obrazul și umerii fiului său *Florin Șerbănescu*, ca mândrie, dar și ca responsabilitate.

Dumnezeu să-i ierte și să-i fie amintirea veșnică, iar sfinții români, despre care a scris și au fost canonizați, să-i fie mijlocitori în fața Dreptului Judecător.

Ziua înmormântării a fost binecuvântată de Dumnezeu: cu cer senin și soare blând de toamnă târzie. Slujba de prohodire a avut loc în biserica Sfânta Ecaterina, paraclisul Facultății de Teologie din București, vis-à-vis de clădirea fostei Școli normale de băieți, unde tânărul N. Șerbănescu și-a început cariera didactică, ca profesor de istorie (1945-1948). El era, de altfel, cel mai bun cunoscător al edificiului în care era destinat să activeze apoi ca profesor universitar de Istoria Bisericii Române. În prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, un sobor mare de preoți (colegi de la Facultatea de Teologie, mulți dintre ei foști studenți ori prieteni) sub protia Prea Sfințitului Teodosie Snagoveanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și cu concursul corului Facultății de Teologie, a săvârșit slujba de înmormântare. Membrii familiei și o asistență numeroasă au fost prezenți pentru a asista la slujbă și a se despărți creștinește de un ilustru istoric al Bisericii Ortodoxe Române.

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a spus:

„Întristată adunare,

În această zi frumoasă de toamnă, sufletul celui care a fost părinte și frate cu noi, Nicolae profesorul, ne părăsește. Pleacă dintre noi așa cum se desprind frunzele de tulpină, dar dacă frunzele se duc, cum trece și el din viața aceasta, rămâne tulpina, adică opera sa de slujitor al catedrei universitare de Istoria Bisericii Române, transmisă zecilor de ucenici care i-au fost studenți și îi vor perpetua prin ani valoarea și amintirea.

Cei ce l-am cunoscut bine, am văzut în acest smerit preot și profesor măreția științei noastre istorice. Ne lasă în urma sa o operă impresionantă, care va dăinui și va vorbi despre însemnătatea istoriei Bisericii Ortodoxe Române. Alături de

alți profesori ai Facultății de Teologie din București, părintele Nicolae Șerbănescu a dat la iveală documente și interpretări noi despre evenimentele și faptele bisericesti de la începuturile Mitropoliei Țării Românești și din perioada următoare, insistând cu precădere asupra epocii medievale.

Paralel cu munca sa plină de răbdare sihăstrească, fie la arhivă sau la cancelarie, în calitate de consilier, fie ca profesor la Facultatea de Teologie, întru toate părintele Nicolae s-a arătat un slujitor pilduitor al Sfântului Sinod și al ierarhilor care ne-au precedat, căci activitatea lui cuprinde și anii slujiți de înaintașii noștri. Exprim aici, într-un fel, și prețuirea lor, la care adaug prețuirea mea fără margini și cea unanimă a ierarhilor Sf. Sinod pentru strădaniile și lucrarea binefăcătoare a părintelui Nicolae în domeniul istorie Bisericii Ortodoxe Române, care va constitui în continuare izvor de cercetare pentru preoți și pentru tinerii noștri teologi.

În aceste clipe de întristare pentru familia sa și pentru noi toți, frații și cunoșcuții săi, împărtășesc aceste sentimente de prețuire, în puține și modeste cuvinte, ce nu pot exprima însemnătatea operei pe care părintele Nicolae a închinat-o catedrei, Bisericii și țării noastre.

Veșnica lui pomenire!"

A urmat semnatarul acestor rânduri, care a prezentat câteva idei din textul de față.

Omagiul din partea Secretarului de Stat pentru Culte, preot Nicolae Brânzea, a fost citit de Ștefan Ioniță: „Aducem un ultim omagiu celui care și-a dedicat viața slujirii Bisericii noastre strămoșești, atât de la altar, cât și ca reputat istoric al acestuia, slujind cu multă dăruire catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Române, contribuind la formarea intelectuală și patriotică a multor generații de preoți, pr. profesor Nicolae Șerbănescu.

Plecarea sa dintre noi lasă în urmă durere în sufletele celor din familia sa, al celor ce l-au cunoscut și prețuit, pentru blândețea, bunătatea sa, pentru munca sa neobosită în folosul culturii române. Dar, în același timp, lasă în urmă o valoroasă operă scrisă, la care a trudit fântâ de răgaz, ulcătuită din erudite studii de istorie bisericească și românească, cărți ce vor rămâne în rafturile bibliotecilor la îndemâna studenților teologi, precum și a cercetătorilor din domeniul istoriei românilor.

Credem că pentru viața sa pilduitoare închinată familiei, Bisericii și culturii române, părintele profesor Nicolae Șerbănescu va primi în ceruri cununa de la Dumnezeu, cununa celor vrednici și se va număra printre cei din locul veșniciei „unde dreptii ca luminătorii strălucesc!” Veșnică să-i fie pomenirea și Dumnezeu să-l odihnească în pace!”.

Academician prof. dr. Virgil Cândea a subliniat vastitatea cunoștințelor istorice privitoare la tot trecutul românesc și dărnicia cu care răspundea întrebărilor puse de colegi, prieteni ori studenți. Valoarea operei constă nu numai în numărul studiilor și cărților, ci în originalitatea lor, bazate în mare

măsură pe izvoare. Evoluția tânărului N. Șerbănescu spre un mare om de știință în domeniul istoriei Bisericii și a Națiunii române a fost intuită de Academia Română încă din 1945, când i-a acordat premiul C. G. Vernescu. Virgil Cândea a remarcat calitățile umane ale preotului și profesorului, modestia, cinstea și delicatetea sufletului, dăruirea pentru misiunea pe care i-a încredințat-o Dumnezeu.

Preot prof. dr. *Mircea Păcurariu*, vorbind despre opera sa vastă și valoroasă, a spus că N. Șerbănescu își are locul alături de cei mai de seamă istorici ai Bisericii Ortodoxe Române începând cu Nicolae Dobrescu și Nicolae M. Popescu până astăzi.

Șirul cuvântărilor a fost încheiat de pr. prof. dr. *Alexandru Moraru*, de la Facultatea de Teologie din Cluj. Schițând „chipul părintelui Niculae Șerbănescu” el a spus:

*„Trecerea la cele veșnice a Părintelui Niculae, cum adesea îi plăcea să se autodefina, înseamnă o mare pierdere nu numai pentru Biserica noastră, ci mai cu seamă pentru istoriografia și cultura românească. Ca ucenici ai precucer-
niciei sale, la Cursurile de doctorat, de la fostul Institut teologic (acum Facultate de Teologie), l-am cunoscut ca pe un adevărat părinte sufletesc, ce „cu vrednicie a umblat”... în chemarea preoțească (Efes. 4, 1), făcându-și preoția lucrătoare, îndeosebi în contextul unor vremi potrivnice credinței și Bisericii noastre.*

Pentru noi, ucenicii, Părintele Niculae a fost profesorul-pedagog, care a răspândit mereu lumină în juru-i, o atmosferă de optimism, de încredere în munca noastră serioasă, de nădejde în pregătirea viitorului nostru.

A fost un om modest, înțelegător cu unele neajunsuri, nu distant sau sfidător. A fost un om inimos, zâmbitor, discret și duios în graiul său, strecurându-se pe nesimțite în sufletele noastre.

De pe buzele sale n-am observat vreodată să se fi desprins cuvinte jignitoare sau apostrofări aspre, toată relația noastră desfășurându-se în limitele decenței, ale bunului simț, ale omeniei ce-l caracteriza.

În același timp a fost istoricul-cercetător, ce cu migală de nedescris a croit și elaborat părți însemnate din istoria Bisericii și a Patriei noastre. A fost istoricul dublat de omul de literă, care a dat viață și consistență cifrelor și numerelor, adesea rigide în sinea lor.

Cu multă meticulozitate își pregătea propozițiile și frazele, folosind adesea cuvinte și expresii înmiresmate din vechile noastre cazanii, care au dat ființă, expresivitate și trăinicie lucrărilor sale.

Pușini sunt aceia care au cunoscut munca serioasă de cercetare în arhivă, care, de altfel, stă la baza operei sale. A rămas pentru noi, ucenicii săi, emblematică expresia prea cucerniciei sale: „Cărțile din cărți nu-s cărți”. Este o realitate, ce din păcate mulți nu ținem cont de ea, limitându-ne doar la citări sau interpretări

din cărți citite, nu cercetând izvoare, care dau, de fapt, trăinicie și credibilitate lucrărilor elaborate.

Părintele Niculae a fost pentru toți și model de seriozitate, de hărnicie și de integritate morală.

Acum în prag de despărțire, îl asigurăm pe părintele Niculae că ne vom strădui să-i urmăm pilda vieții sale, să fim adevărați luminători de minți și ocrotitori de suflete, vrednici slujitori ai lui Dumnezeu și devotați misiunii preoțești în rândul oamenilor.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească întru Împărăția Sa, Amin”.

Cortegiul funerar s-a îndreptat apoi spre Cimitirul Ghencea-Civil, unde a avut loc înhumarea.

Prof. Emilian Popescu

LISTA DE LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE (În ordine cronologică)¹

Cărți și broșuri

Istoria Mănăstirii Snagov, București, 1944, 221 p. + 11 planșe (Când era numai în manuscris lucrarea a primit premiul Rectoratului Universității București, iar în 1945 a fost distinsă cu premiul C. G. Vernescu al Academiei Române).

Politica religioasă a lui Mihai Viteazul, București, 1948, 286 p. mss. in folio; teză de doctorat distinsă cu calificativul *magna cum laude*, inedită.

Viața și traiul părintelui Calinic Cernicanul episcopul Râmnicului Noul Severin (7 oct. 1787 - + 11 apr. 1868), București, 1950, 12 p.

¹ M-am inspirat în alcătuirea acestei *Liste de lucrări* din bibliografiile selective, care au fost publicate până acum, împreună cu scurtele date biografice, de Damaschin Mihoc, în *Enciclopedia istoriografiei românești*, volum coordonat de Ștefan Ștefănescu, București, 1978, p. 313-314, de pr. prof. dr. Dumitru Radu, în ST 34, , 1982, 1-2, p. 119-120, de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, București, 1996, p. 434-436, de Vera Maria Neagu, *Teologi și ierarhi*, vol. I, *Biserica Ortodoxă Română*, București, 1997, p. 168-171 și de Adrian Gabor, *Distinsul profesor dr. Niculae Șerbănescu a trecut la Domn*, în „Vestitorul Ortodoxiei”, anul X, nr. 233, din 1 oct. 1999, p. 2. Am încercat, pe cât mi-a fost posibil, să întregesc informațiile acestea prin cercetarea principalelor reviste teologice, în care pr. Șerbănescu obișnuia să publice. De folos mi-au fost unele dări de seamă și liste de lucrări până în 1977 (incomplete) făcute de pr. Șerbănescu însuși, probabil în vederea numirii sale în anumite posturi administrativ-științifice. Aceste documente mi-au fost puse la îndemână cu amabilitate de fiul său, pr. Florin Șerbănescu, căruia îi mulțumesc.

Viața și faptele sfântului ierarh Calinic de la Cernica episcopul Râmnicului, București 1955 (În colaborare cu preotul Grigore N. Popescu).

Mănăstirea Curtea de Argeș, București, 1967, 80 p.

Mircea cel Mare (1386-1418). 600 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești, București, 1987, 421 p. (În colaborare cu N. Stoicescu).

Catedrala Patriarhală din București, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1995, 48 p., (În colaborare cu Florin Șerbănescu).

Studii, cronici, note și recenzii

Școala de la Mănăstirea Snagov în secolul al XIX-lea, în „Revista generală a învățământului”, 31, 1943, nr. 1-2-3, p. 64-68.

Știri noi din vremea păstoriei mitropolitului Veniamin Costachi, RIR, 14, 1944, 1, p. 103-109.

Un așezământ monahal pentru mănăstirea Slatina, RIR, 15, 1945, p. 371-373.

Patriarhul Meletie Pigas și legăturile lui cu Țările Române, I. BOR, 63, 1945, 11-12, p. 699-716; II. BOR, 64, 1946, 7-9, p. 352-372.

Un așezământ monahal din vremea lui Constantin Mavrocordat, RIR, 16, 1946, p. 294-297.

Mitropolitul Anania. Contribuție la istoria Bisericii Române în secolul al XVI-lea, GB, 9, 1950, 9-10, p. 33-46.

Legăturile Țărilor Române cu Georgia (Antim Ivireanul), în „Studii”, 4, 1951, nr. 4, p. 131-163 (recenzie-studiu în BOR, 71, 1953, 2-3, p. 252-262).

Mitropolitul Teodosie al Țării Românești (1688-1672; 1679-1708), ST, 4, 1952, 5-6, p. 330-351.

Împresurarea Țarigradului în zugrăveala bisericilor noastre, Ortodoxia, 5, 1953, 3, p. 438-463.

Despre episcopia Strehaiei, MO, 6, 1954, 11-12, p. 683-688.

Documente despre episcopia Strehaiei, ibid., p. 683-688.

Mănăstirea Dealul, BOR, 72, 1954, 2-3, p. 283-305.

Pomeniri de sfinți români: Sfântul ierarh Calinic episcopul Râmnicului, BOR, 72, 1954, 5, p. 528-532.

Grija (lui Ștefan cel Mare) pentru ortodocșii din Pocuția împotriva catolicizării lor silite, BOR, 72, 1954, 7, p. 726-733.

Legăturile româno-bulgare în trecut și acum (cu prilejul vizitei delegației Bisericii ortodoxe bulgare în țara noastră), BOR, 72, 1954, 11-12, p. 11092-1119.

Festivitățile religioase de la București, (cu prilejul vizitei IPS Patriarh Chiril și a altor reprezentanți ai Bisericii ortodoxe bulgare), BOR, 72, 1954, 11-12, p. 1201-1260.

În legătură cu Biserica bulgară din București, BOR, 73, 1955, 3-4, p. 364-371.

Reclădirea mănăstirilor Dealul, Ghighiu și Schitul Maicilor. Punerea pietrelor fundamentale și începerea lucrărilor, BOR, 73, 1955, 7, p. 580-59.

70 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române, în BOR, 78, 1955, 11-12, p. 991-1007.

Solemnitatea comemorării a 70 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române, BOR, 73, 1955, 11-12, p. 1007-1066.

Canonizarea sfântului ierarh Calinic de la Cernica, *ibid.*, p. 1137-1185.

Generalizarea cultului sfântului Dimitrie Basarabov, *ibid.*, p. 1203-1221; 1230-1243.

Două știri din vremea Regulamentului Organic privitoare la mânăstirea Sadova, MO, 7, 1955, 7-9, p. 475-482.

Documente din veacul trecut privitoare la mânăstirea Sadova, MO, 7, 1955, 10-12, p. 644-649.

O ctitorie a sfântului Calinic. Schitul Frâsinei, GB, 14, 1955, 10-11, p. 600-603.

Antim Ivireanul, tipograf, BOR, 74, 1956, 8-9, p. 690-766.

Festivitățile de la Catedrala Patriarhală pentru prăznuirea Sfântului Mucenic Dimitrie și sfântului cuviosului Dimitrie Basarabov, BOR, 74, 1956, 10-11, p. 946-966.

„Unirea cu Roma”, înșelăciune și silnicie pentru românii din Ardeal, BOR, 74, 1956, 10-11, p. 1038-1056.

Patriarhul Timotheos al Ierusalimului a încetat din viață, BOR, 74, 1956, 1-2, p. 73-76.

50 de ani de la Răscoala din 1907. Atitudinea preoțimii ortodoxe față de dreptele năzuințe ale poporului, BOR, 75, 1957, 3-4, p. 220-242.

La trei sute de ani de la moartea mitropolitului Varlaam al Moldovei, BOR, 75, 1957, 10, p. 1012-1035.

Un veac de la preînnoirea bisericii Albă-Postăvari din București, GB, 17, 1958, 1-2, p. 129-135.

Râuna pentru buna chivernisire a Casei Domnului, BOR, 76, 1958, 5-6, p. 491-508 (în volumul aniversar: *Închinare Prea Fericitului Patriarh Iustinian*).

Scurt istoric al Catedralei Patriarhiei Române, BOR, 76, 1958, 9, p. 827-842 (cu prilejul aniversării a trei sute de ani de la sfințirea Catedralei Patriarhiei).

Varlaam, Mitropolitul Țării Românești, părintele Tipografiei bucureștene (1672-1679), BOR, 76, 1958, 12, p. 1120-1158 (p. 1150-1159 capitol: „Mitropolitul Varlaam la Locurile sfinte și la Sinai”).

La a 40-a aniversare a reînființării Patriarhiei Ortodoxe Ruse, Ortodoxia, 10, 1958, nr. 1, p. 129-142.

Mitropolia din Târgoviște. Contribuții la cunoașterea trecutului ei, GB, 18, 1959, 7-12, p. 527-541.

Titulatura mitropoliților, jurisdicția, hotarele și reședințele Mitropoliei Ungrovlahiei, BOR, 77, 1959, 7-10, p. 698-721.

Mitropoliții Ungrovlahiei, *ibid.*, p. 722-826.

La 400 de ani de la apariția „Întrebări creștinești”, BOR, 77, 1959, 11-12, p. 1033-1052 (este vorba de lucrarea lui Coresi apărută la Brașov în 1559).

Episcopul Andrei al Aradului, BOR, 78, 1960, 5-6, p. 425-428.

Mărturii istorice despre monumentele religioase din Bucureștii de altădată, BOR, 78, 1960, 1-2, p. 83-116.

Calendar istoric bisericesc, BOR, 78, 1960, p. 117-124, 332-338, 537-544, 720-729, 921-930 și 1115-1124 (în colaborare cu Teodor N. Manolache).

Precizări privind cronologia mitropoliților Ungrovlahiei, BOR, 79, 1961, 3-4, p. 376-380.

Reînhumarea osemintelor mitropoliților Grigorie Dascălul și Ghenadie ai Ungrovlahiei, BOR, 69, 1961, 11-12, p. 962-971.

Noi mărturii documentare despre episcopia Strehaiei și episcopul ei Daniil, MO, 13, 1961, 1-4, p. 71-79.

Biserica Ortodoxă Română și Mișcarea ecumenică, Ortodoxia, 14, 1962, 1-2, p. 107-152.

Panaghiarul de la Snagov. Câteva lămiriri asupra Panaghiarului și rostului lui liturgic, BOR, 80, 1962, 5-6, p. 543-576.

La fondation et le développement de l'Eglise orthodoxe roumaine, în broșura „L'Eglise orthodoxe roumaine”, București, 1962, p. 5-18.

Preotul profesor Nicolae M. Popescu, BOR, 81, 1963, 1-2, p. 72-82.

Legături bisericești, culturale și politice între români și sârbi, MO, 15, 1963, 5-6, p. 307-317.

S-a ținut un sinod antiunionist la Iași în anul 1595?, BOR, 81, 1963, 7-8, p. 307-317.

Un domn român pribeag în Austria: Petru Șchiopul (1591-1594), în „Almanahul Parohiei ortodoxe române din Viena” pe anul 1964, Viena, 1964, p. 78-85.

Episcopii Râmnicului, MO, 16, 1964, 3-4, p. 171-212.

Constantin Brâncoveanu, ctitor de cultură românească, BOR, 82, 1964, 9-10, p. 879-899.

Optzeci de ani de la dobândirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, BOR, 83, 1965, 3-4, p. 247-273.

Episcopii Argeșului, MO, 17, 1965, 7-8, p. 602-630.

Nicolae Iorga, istoric al Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la tragica sa moarte, BOR, 83, 1965, 11-12, p. 1010-1031.

Mihai Viteazul la Viena, în „Almanahul Parohiei Ortodoxe române de la Viena”, Viena, 1965, p. 78-86.

500 de ani de la punerea temeliei mănăstirii Putna, MO, 18, 1966, 7-8, p. 652-674.

Mitropolitul Antim Ivireanul (1716 – oct. 1966), MO, 18, 1966, 9-10, p. 771-811.

450 de ani de la sfințirea mănăstirii Curtea de Argeș. Istoria bisericii mănăstirii Curtea de Argeș (1517 – 15 aug. 1967), BOR, 85, 1967, 7-8, p. 730-754.

Medalii comemorative ale ctitoriei lui Neagoie Basarab și Despina Doamna, *ibid.*, p. 820-824.

550 de ani de la moartea lui Mircea cel Bătrân (1418 - 31 ian. 1968), BOR, 86, 1968, 1-2, p. 86-99.

Sfântul ierarh Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului (1868 – 11 apr. 1968), BOR, 86, 1968, 3-5, p. 353-395 (studiu prilejuit de aniversarea a o sută de ani de la mutarea către Domnul a sfântului ierarh Calinic).

Casa memorială „Sf. Ierarh Calinic de la Mănăstirea Cernica”, ibid., p. 410-415.

Promovarea ideii despre unitatea neamului românesc în predosloviile cărților bisericești, MO, 20, 1968, 11-12, p. 918-928.

1600 de ani de la prima mărturie documentară despre existența Episcopiei Tomisului, BOR, 87, 1969, 9-10, p. 966-1026.

150 de ani de la nașterea domnitorului Alexandru Ioan Cuza (1820 – 20 martie 1970), BOR, 88, 1970, 3-4, p. 351-407.

450 de ani de la sfințirea Mitropoliei de Târgoviște. Noi contribuții la istoria Mitropoliei de Târgoviște, BOR, 88, 1970, 5-6, p. 513-552.

Mitropolia Severinului. Șase sute de ani de la înființare, BOR, 88, 1970, 11-12, p. 1191-1227.

Nicolae Iorga. Cu prilejul centenarului nașterii sale (1871 – 6 iunie 1971), BOR, 89, 1971, 7-8, p. 817-837.

450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab (1521- 15 sept. 1971), GB, 30, 1971, 9-10, p. 936-971.

Nicolae Iorga în America, în Almanahul „Credința” pe anul 1971.

Dimitrie Cantemir. Trei sute de ani de la nașterea lui (1673 – 26 oct. 1973), BOR, 91, 1973, 9-10, p. 1031-1062.

O sărbătoare a cărții românești: 300 de ani de la apariția Psaltirii în versuri a mitropolitului Dosoftei al Moldovei, BOR, 91, 1973, 11-12, p. 1216-1237.

In memoriam: Profesorul Nicolae Dobrescu (1874-1914), ST, 26, 1974, 7-8, p. 571-582.

Înființarea Patriarhiei Române (1925), BOR, 93, 1975, 11-12, p. 1384-1400.

Tipografia ieromonahului Laurentie de la mănăstirea Plumbuita din București (sec. XVI), ST, 28, 1976, 1-2, p. 20-39.

Încă o carte tipărită de mitropolitul Antim Ivireanul, BOR, 94, 1976, 3-4, p. 349-355.

„Creștinul Mihai, marele voevod ce au fost domn Țării Românești și Ardealului și Moldovei”, MO, 28, 1976, 9-10, p. 688-718.

Creștinarea românilor, în „Almanahul pe 1976 al Parohiei ortodoxe române de la Baden-Baden”, p. 62-73.

Un veac de la proclamarea independenței de stat a României (1877 – 9 mai – 1977), BOR, 95, 1977, 5-6, p. 361-389 (= Almanahul „Altarul”, Londra, 1977, p. 58-72).

Mănăstiri și biserici ctitorite de Mihai Viteazul, MB, 27, 1977, 10-12, p. 692-703.

300 de ani de la înființarea Tipografiei Mitropolitiei Țării Românești, BOR, 95, 1978, 9-10, p. 963-1003.

Când s-a încheiat păstoria mitropolitului Neofit Cretanul, BOR, 96, 1978, 11-12, p. 1334-1335.

Pătrunderea și dezvoltarea creștinismului în Scythia Minor, în vol. De la Dunăre la Mare. Mărturii istorice și monumente de artă creștină, ed. a II-a, Galați, 1979, p. 23-33.

Vechile tipografii din secolele XVI-XVII, în Îndrumătorul pastoral al episcopiei de Alba Iulia pe anii 1978-1981.

Mormântul voievodului martir Constantin Brâncoveanu, BOR, 98, 1980, 1-2, p. 109-144.

Trei sute de ani de la tipărirea la Iași a „Psaltirii de 'nțales a sfântului împărat prooroc David”, de către mitropolitul Dosoftei al Moldovei (1680- 11 aprilie 1980), BOR, 98, 1980, 11-12, p. 1159-1172.

Victoria de la Posada a lui Basarab I „Întemeietorul”, început al independenței românești. 650 de ani de la dobândirea ei, ibid., p. 1207-1224 (și în Telegraful Român, Foaie religioasă editată de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Sibiului, anul 128, Sibiu, 1 și 15 august 1980, nr. 29-33, p. 3).

Un cârturar iluminist muntean din secolul al XVIII-lea: episcopul Chesarie al Râmnicului, BOR, 99, 1981, 1-2, p. 87-106.

Tudor Vladimirescu, un mare erou al neamului românesc. Cu prilejul împlinirii a 160 de ani de la Revoluția din 1821, BOR, 99, 1981, 5-6, p. 576-608.

Facultatea de teologie a Universității din București. O sută de ani de la înființare (1881-1981), BOR, 99, 1981, 9-10, p. 1018-1093.

Catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Române de la Facultatea de teologie și Institutul teologic universitar din București, ST, 33, 1981, 7-10, p. 514-527.

Biserica Ortodoxă Română în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866), GB, 1981, 1-2, p. 155-166.

Palia de la Orăștie. Patru sute de ani de la imprimare (1852 – 14 iulie – 1982), BOR, 100, 1982, 7-8, p. 692-713.

Lupta românilor pentru unitate națională, permanență a istoriei patriei noastre, GB, 42, 1983, 9-12, p. 559-568.

Inițiative românești pentru pace și securitate prin dezarmare nucleară și generală, ST, 35, 1985, 9-10, p. 644-648.

Constantin Vodă Brâncoveanu domnitorul Țării Românești (1688-1714), cu prilejul comemorării a 330 de ani de la naștere și a 270 de ani de la moarte, BOR, 102, 1984, 8-10, p. 660-683.

Două sute de ani de la mișcarea revoluționară a țărănimii transilvane sub conducerea lui Horia, Cloșca și Crișan (1784- 1 nov. – 1984), BOR, 102, 1984, 11-12, p. 824-836.

Șaizeci de ani de la înființarea Patriarhiei Române (1925-1985), BOR, 103, 1985, 9-12, p. 835-852.

Mitropolia Moldovei și Sucevei. Șase sute de ani de la prima mărturie documentară cunoscută a existenței ei (1386 – 1 sept. 1986), BOR, 104, 1986, 9-10, p. 109-127.

Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române, în vol. Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 41-138.

Catedrala și reședința patriarhală din București, BOR, 107, 1989, 1-2, p. 197-218.

Biblia de la București. 300 de ani de la apariție (1688-1988), BOR, 106, 1988, 9-10, p.69-82.

Sfânta Scriptură tâlmăcită în limba română. Cu prilejul tricentenarului apariției Biblii de la București (1688-1988), BOR, 107, 1989, 1-2, p. 41-78.

Constantin Brâncoveanu, Domnul Țării Românești (1688-1714). 275 de ani de la moartea sa martirică (1714 – 15 aug, 1988), BOR, 1989, 107, 7-10, p. 98-158.

Stolnicul Constantin Cantacuzino și cultura românească, BOR, 108, 1990, 7-10, p. 98-105.

Mihai Viteazul „domn al Țării Românești și al Ardealului și al Moldovei”. 390 de ani de la martirica sa moarte, BOR, 109, 1991, 7-9, p. 99-140.

Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești. 275 de ani de la moartea sa martirică, BOR, 109, 1991, 10-12, p. 83-95.

Traducerile românești ale Vechiului Testament (sub tipar la Thessalonic).

Patriarhia Română la 70 de ani (1925-1995), în vol. Autocefalie, Patriarhie, Slujire Sfântă. Momente aniversare în Biserica Ortodoxă Română, București 1995, p. 245-290.

În legătură cu noua Constituție a României, în „Vestitorul Ortodoxiei”, 3, nr. 59-60, noiembrie, 1991, p. 4-5.

Reînhumarea la mănăstirea Cozia în ziua de 15 mai 1938 a rămășițelor pământești ale lui Mircea cel Mare, BOR, 111, 1993, 1-3, p. 68-82.

1 Decembrie – Sărbătoarea națională a României. 75 de ani de la Marea Unire a Românilor, BOR, 111, 1993, 10-12, p. 78-84.

Argumentări istorice cu privire la necesitatea prezenței reprezentanților Bisericii Ortodoxe în Parlamentul României, BOR, 111, 1993, 1-3, p. 117-140.

CÂTEVA LUCRĂRI ÎN MANUSCRIS INDICATE DE

PR. ȘERBĂNESCU

- într-o listă din anul 1965 -

Contribuțiuni la istoria Mănăstirii Mărcuța, București, 1945, 105 p.

Săpăturile arheologice de la Radu Vodă (1954), 18 p. in fol.

Cu privire la identificarea „Sfântului Ioan de Râșca”, 11 p. in folio.

Studiu privind decorarea Sfintei Evanghelii (carte oficială de cult), 6 p. in fol.

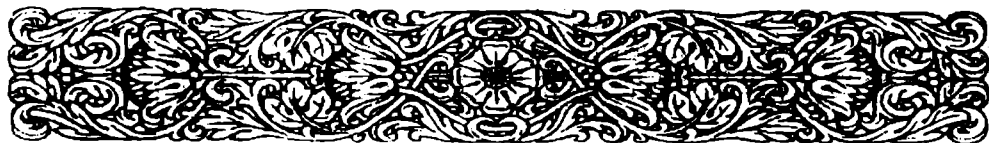
Din legăturile mitropolitului Maxim Brancovici cu Țara Românească, 6 p. in fol.

Cu privire la dreptul de proprietate asupra vetrei mănăstirii Radu Vodă din București, 25 p. in fol.

Cu privire la iocul unuia a fost ucis mitropolitul Antim Ivireanul și învierea caterisii îi lui, 12 p. in fol.

Legături culturale și bisericești româno-ruse. Foloasele prieteniei româno-sovietice, 30 p. in fol.

Monumentele de artă bisericească. Grija pentru păstrarea lor. Îndatoririle preoțimii, 32 p. in fol.

IX. BISERICA ȘI ȘCOALA

PRIVATIZAREA RELIGIEI ȘI A ISTORIEI

În repetate rânduri am subliniat că una dintre mutațiile introduse de cultura secularizată în mentalitatea omului contemporan constă în dihotomia dintre public și privat. Datorită acestui fapt, există tendința de a elimina religia din sfera vieții publice, pentru a o izola în sfera subiectivității private. „Trebuie să spun, arată un bun cunoscător occidental al culturii secularizate, că dihotomia dintre domeniul public și cel privat rămâne o coordonată fundamentală a culturii apusene și moderne și dacă este vorba de o veritabilă întâlnire dintre Evanghelie și această cultură, atunci înțelegerea acestei dihotomii reprezintă o cerință de prim ordin”. Datorită acestui fapt, adevărul religios își pierde caracterul lui obiectiv, pentru a deveni expresia unor opinii subiective, care pierd legătura cu realitatea istorică. Valoarea uneia sau alteia dintre aceste opinii subiective nu se mai impune de la sine, în mod obiectiv, fiindcă valoarea ei vine din partea celui care împărtășește ca atare.

Consecința acestui fapt este deosebit de gravă, fiindcă nu se mai poate face deosebire între Bisericile Ortodoxe care au păstrat adevărul de credință creștin neschimbat, de la început și până astăzi și multitudinea sectelor care și-au făcut apariția lor, în decursul vremii și mai ales astăzi. Toate cultele devin egale între ele și toate sunt egale în fața autorității de stat, fiindcă nu mai are valoare adevărul de credință obiectiv și istoric, ci opinia personală a fiecăruia sau credința lui subiectivă. Nu mai contează istoria, nu mai contează succesiunea apostolică, nu mai contează Tradiția, nu mai au valoare dogmele de credință, elaborate de Sinoadele ecumenice, ci numai preferințele subiective ale fiecărui ins. Nu este de mirare dacă într-un astfel de context subiectivist, unitatea Bisericii din primul mileniu își pierde întreaga ei semnificație.

Chiar religia în școală rămâne o problemă, fiindcă în cele din urmă rămâne o disciplină facultativă, la bunul plac al fiecăruia. Nu mai contează adevărul religios ca atare, pe care trebuie să-l cunoască orice elev, ci numai credința subiectivă. Se pleacă de la premisa că religia este altceva decât o disciplină științifică, fiindcă presupune credința personală. Dar se uită că și creștinismul este o realitate și un adevăr care se întrupează obiectiv în istorie

și poate fi cercetat din punct de vedere științific, ca orice altă disciplină. Una este să cunoști, alta să crezi, dar nu poți crede atâta vreme cât nu cunoști adevărul religios ca atare. Mulți se lasă atrași de sectele sataniste, fiindcă nu au putut niciodată să facă comparație între adevărul creștin și aberațiile sataniste. Creștinismul nu este nici numai subiectiv și nici numai obiectiv, ci subiectiv și obiectiv, în același timp. După cum nu poate fi redus la simpla lui dimensiune științifică, nu poate rămâne nici o simplă credință subiectivă. De dragul subiectivismului, nu se poate trece cu vederea peste caracterul obiectiv al creștinismului și a Mântuitorului Iisus Hristos, care s-a întrupat pentru a pătrunde în istoria omului și a întregului cosmos.

Transformarea religiei într-o întreprindere pur subiectivă, este produsul unei lumi care n-a cunoscut creștinismul în perioada primului mileniu de istorie creștină. Această lume pare să nu fie interesată de adevărul de credință, ci de fenomenele paranormale, de esoterisme, de magie sau de superstițiile populare, de origine păgână. Totul se transformă într-o confuzie pluralistă din care dispare orice element al unității. Este vorba de un creștinism care s-a rupt de centrul lui de gravitate (subiectiv-obiectiv) dat în Dumnezeu și se pulverizează într-o sumedenie de fracțiuni religioase după multitudinea și varietatea minții umane. Dumnezeu este unul, în timp ce oameni sunt numeroși. Pluralismul religios la care asistăm astăzi este rezultatul unui creștinism care s-a rupt de centrul lui de gravitate existent în Dumnezeu și a devenit dependent de subiectivitatea umană.

Chiar și persoana Mântuitorului Hristos devine și ea tributară subiectivismului uman. Nu mai este important ca Hristos să rămână Același, ieri, astăzi și mâine, ci ca fiecare să-l conceapă după pofta inimii sale. Se introduce astfel o dezorientare și o confuzie gravă doctrinară în rândul lumii creștine, care scufundă creștinismul în profunda criză spirituală, fiindcă omul nu se mai simte chemat să se prefacă după chipul lui Hristos, ci să prefacă el însuși pe Hristos după propriul său chip.

Pentru creștinismul secularizat nu mai este importantă comoara cerească, adică dragostea față de aproape, ci comoara pământească, iubirea de sine, capacitatea, egoismul și individualismul. Desigur, creștinismul nu se opune averii pământești dobândite pe căi cinstite, dar cere omului să nu așeze valorile materiale deasupra celor spirituale. Să caute mai întâi Împărăția lui Dumnezeu, fiindcă toate celelalte se vor adăuga lui. Altfel, creștinismul se transformă într-o religie pământească, care nu se mai poate transfigura și înălța omul cu Hristos la cer, ca să se împărtășească de viața veșnică a Sfintei Treimi. După cum se vede, dihotomia dintre public și privat are consecințe fatale asupra religiei în general și a creștinismului în special. În fața expansiunii mahomedane, creștinismul reculează mereu, spiritual și moral.

Dar iată că aceeași schemă a dihotomiei dintre public și privat se aplică și istoriei, ca știință umanistă. Ca și în domeniul religiei, nu mai contează adevărul istoric ca atare, ci interpretarea lui subiectivă, în funcție de interesele unei modernități și a unui globalism, care nu ține seama de valoarea și importanța neamurilor ca atare. Se caută să justifice această mutație a lumii secularizate făcându-se apel la existența unor manuale alternative. Dar astfel de manuale au existat și în perioada interbelică, când fiecare profesor de istorie avea libertatea să recomande elevilor săi unul sau altul din manualele existente, după preferințele personale. Unul din manualele cele mai apreciate din acea vreme era cel al lui Pamfil Giorgian.

Apelul făcut astăzi la manualele alternative ascunde însă cu totul altceva. În realitate, nu este vorba de manuale alternative, ci de istorii alternative, ca și cum istoria unui popor ar putea fi interpretată după interesele unui grup sau altul, fără să se țină seama de caracterul obiectiv și științific al faptelor istorice. Se trece cu vederea peste faptele glorioase ale lui Mircea cel Bătrân, ale lui Ștefan cel Mare sau ale lui Mihai Viteazul, și se pune accentul pe întâmplări și fapte fără importanță pentru istoria unor oameni care au pus dragostea de neam deasupra dragostei de sine, fiindcă au fost capabili de sacrificiu personal. Dacă nu se ține seama de constantele obiective din istoria unui popor, de persoane și evenimente istorice care au avut rol determinant în istoria neamului, și se amintesc doar lucruri care țin de domeniul curiozităților, atunci istoria nu mai are caracter științific. Se pune particularul în locul faptului public, și se transferă faptul public în sfera vieții particulare. Rezultatul constă în relativizarea istoriei neamului. Manualele pot fi variate, dar conținutul ei obiectiv trebuie să rămână constant același. Altfel, istoria se privatizează.

Nimic nu poate dăuna mai mult unui popor, pe plan intern, decât o istorie falsificată, fiindcă astfel se distruge dragostea de neam din sufletul copiilor. Nu cred că istoria Franței, Germaniei sau Angliei ar putea fi prezentată vreodată în optica „manualului alternativ” de la noi. Singura scuză care se poate invoca într-o astfel de situație, ar fi proverbul latin, potrivit căruia: „Quod licet Jovi non licet bovi”. Pe plan extern, o istorie privatizată aduce pagube imense țării noastre, fiindcă face abstracție de datele istorice care pot fi folosite în favoarea originii, continuității și unității neamului pe teritoriul lui străbun, adesea contestate. Nimeni nu poate împiedica un istoric să-și prezinte propria lui concepție despre istorie. Biserica Ortodoxă n-a persecutat pe nimeni pentru convingerile lui religioase, științifice sau istorice. Dar când este vorba de manuale școlare, atunci trebuie promovate cele care rămân credincioase adevărului istoric, dacă mai există interes pentru țara în care trăim.

Între privatizarea religiei și cea a istoriei există o strânsă legătură. Mai întâi, fiindcă religia nu este element de suprastructură socială, așa cum susțineau marxistii, ci element de infrastructură antropologică. Religia n-a apărut întâmplător în viața omenirii, datorită unor condiții exterioare legate de mediul social sau natural în care a trăit, ci vine din interiorul omului, fiindcă omul este zidit după chipul lui Dumnezeu și aspiră spre Dumnezeu. Mircea Eliade a arătat foarte bine că sacrul face parte integrantă din conștiința omului. În al doilea rând, istoria și religia s-au împletit așa de strâns în viața poporului nostru, încât nu pot fi despărțite decât artificial. Orice tentativă de a seculariza istoria și religia, pentru a le separa între ele, se lovește de faptul că poporul român a apărut în istorie ca popor creștin și de la origine poartă creștinismul în ființa lui. Așa se explică religiozitatea neamului într-o lume secularizată.

Privatizarea religiei atrage după sine privatizarea istoriei. Este adevărat că ne aflăm numai în prezența unor astfel de tendințe, care mai au drum lung de străbătut pentru a deveni realitate. Dar aceste tendințe, oricât ar fi ele de insistente, se vor lovi întotdeauna de Biserica neamului. Căci Biserica noastră a apărut în istorie odată cu neamul și a rămas credincioasă neamului, pe parcursul celor două milenii de istorie comună. Biserica este chezașia identității neamului, fiindcă știe că la sfârșitul veacurilor fiecare neam va da seamă înaintea judecății lui Dumnezeu de darurile pe care le-a primit din partea Creatorului.

Pr. prof. dr. Dumitru Popescu

„A FOST ATÂT DE FRUMOS...” !

Început de an școlar 1999-2000 la Liceul Teoretic Urlați – Prahova

Un eveniment – ce a devenit de acum istoric – a marcat în totalitate viața unei localități – orașul Urlați – care nu de mult era una înfloritoare, dar care acum își duce existența între dorință, neajuns și perspective.

Această localitate ce își înscrie numele între așezările cu o istorie deosebită a fost martora unui eveniment deosebit: deschiderea anului școlar 1999-2000 la Liceul Urlați, în prezența Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Prezența Prea Fericii Sale, în această localitate nu este deloc întâmplătoare căci, Urlațiul este des traversat de Prea Fericitul în vizitele pe care le face Prea Fericea Sa la Schitul Jercălai – loc de reculegere și odihnă pentru Patriarhul sufletelor noastre.

1 septembrie 1999 - Început de an școlar la Liceul Teoretic Urlați - Prahova

Deși atât de des vizitat de Întâistătător, nu a avut niciodată bucuria de a-l avea la vreo manifestare fie religioasă fie de altă natură, așa că la invitația conducerii Liceului Teoretic și a Protoieriei Urlați, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, dă curs rugăminții și acceptă să fie prezent la evenimentele legate de deschiderea anului școlar.

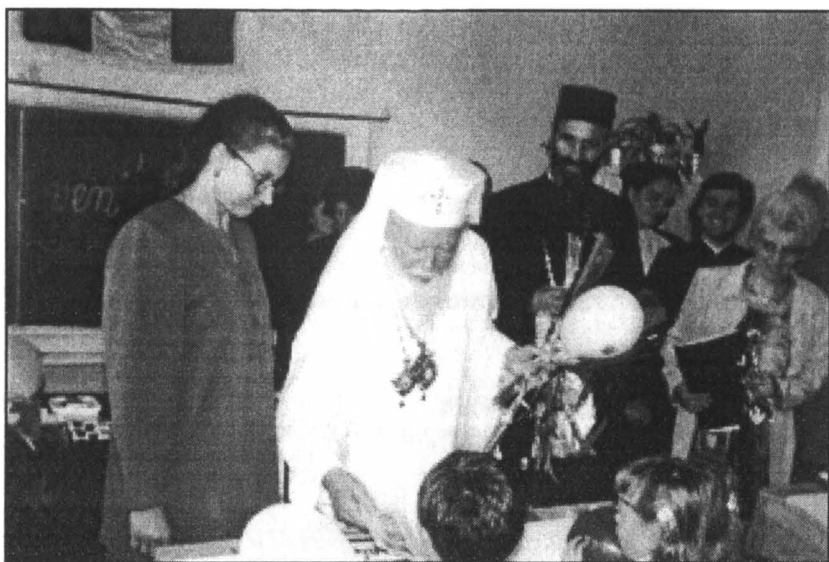
Cu două săptămâni înainte, orașul intra în febra pregătirilor, așa încât atât conducerea școlii cât și conducerea urbei se întrec în a pune la punct totul - școala și urbea - așa că, la ora evenimentului orașul era în sărbătoare, înfrumusețat asemenea unei mirese. Locuitorii toți cu mic cu mare, așteptau Înalțul Oaspete, edilii făceau ultimile pregătiri iar la școală emoția i-a marcat pe toți pentru că importanța istorică a momentului i-a copleșit pe cei prezenți: copiii, părinți, profesori.

1 septembrie 1999 - pentru prima dată în istoria învățământului românesc școala se începe la această dată și acest eveniment inedit face ca să se scrie o nouă filă de istorie pentru liceul din Urlați și pentru întregul oraș.

Programul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a început în dimineața acelei zilei la Schitul „Sfânta Maria” Jercălai, loc drag Prea Fericirii Sale, pentru că aici în vremuri deosebit de grele, în anul 1956 Prea Fericitul a adus de la Bran o biserică în stil maramureșan - singura până nu de mult în Muntenia - ce era acolo în totală părăsire, aici redându-i valoarea și sensul de lăcaș de rugăciune, lăcaș de închinăciune.

În jurul orei 10.30 Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de P. Cuv. Pr. Macarie Ciolan, P.C. Pr. Mihai Hau, consilier cultural al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, P.C. Pr. Mușat Ștefan, Protoieru al Protoieriei Urlați, P.C. Diacon Gheorghe Pop - redactor la revista „Glasul Bisericii” și Valentin Bădescu - inspector școlar în cadrul Centrului Eparhial, au sosit la Liceul Teoretic unde au fost întâmpinați cu căldură de conducerea școlii în frunte cu d-na director Laura David, dl. director adjunct Cârstea Nicolae, de membrii corpului profesoral, părinți, elevi precum și reprezentanți ai autorităților locale, dl. primar Oprea Gheorghe, dl. inspector general adjunct George Matei, dl. Onea Octavian, consilier al Consiliului Județean Prahova și d-na Rodica Sendroiu - inspector de specialitate religie.

Mai trebuie menționat faptul că la această manifestare din partea mass-media a fost prezentă d-na Simona Uța, reporter Radio România Actualități, care a transmis în direct un cuvânt de suflet al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, către toți dascălii și elevii din toată țara noastră. În cadrul acestui cuvânt Prea Fericirea Sa, botează Liceul Urlați, dându-i numele unui mare martir pentru neam și țară „Sfântul Brâncoveanu Vodă”, știut fiind că pentru Constantin Brâncoveanu, Urlațiul a fost un loc strategic și de refugiu în momentele grele ale domniei Sale, aici păstrându-se până nu de mult edificii construite de el.

În mijlocul elevilor cu ocazia începutului de an școlar

După primire, una deosebită, cu pâine și sare, cu flori și lacrimi de bucurie Prea Fericitul, poposește pentru scurt timp în clădirea liceului unde primește informații privitoare la istoria școlii, liceul funcționând aici din 1950 fiind deservit de 70 de cadre didactice pentru un număr de 1260 copii.

Apoi a urmat deschiderea anului școlar începând cum era firesc prin rugăciune, săvârșindu-se Te-Deum-ul. După ce harul lui Dumnezeu, s-a pogorât asupra celor prezenți prin binecuvântarea Prea Fericitului, a urmat momentul în care s-au făcut aprecieri ale evenimentului mai ales în cuvântul d-nei directoare Laura David, care printre altele a spus:

„Numai vrerea Celui Atotputernic ne-a învrednicit să fim părtași acum și aici la această înălțătoare solemnitățe, pentru a marca deschiderea anului școlar 1999-2000, ultimul aparținând integral acestui secol și mileniu. Pentru liceul nostru, la fel și pentru mica noastră orbe, evenimentul la care suntem părtași este aureolat de un fapt fără precedent și ca să fim realiști, irepetabil. Este vorba firește de înalta onoare ce ni s-a făcut prin prezența în mijlocul nostru a Întăistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Întregul nostru corp didactic, alături de cei peste 1000 de elevi ai acestui liceu, se înclină cu creștinească dragoste, smerenie și recunoștință în fața celui mai înalt și iubit oaspete pe care și-l poate dori orice păstrător al credinței noastre strămoșești“.

Din cuvântul celorlalți vorbitori s-a desprins ideea că toți sunt bucuroși și plini de emoție duhovnicească datorită prezenței în mijlocul lor a Prea

Fericirii Sale și că toți doresc din tot sufletul ca Școala și Biserica să-și reia locul în societate așa cum l-au avut dintotdeauna, funcționând mână în mână spre luminarea oamenilor în spiritul moralei creștine.

Impresionante au fost și luările de cuvânt ale reprezentanților părinților, ale elevilor, cât și programul artistic prezentat de elevi ai liceului constând în recitări de poezii cu caracter religios și cântări religioase pe trei voci susținute de corul școlii.

Punctul culminant al manifestărilor prilejuite de deschiderea anului școlar la Liceul Urlați a fost cuvântul de suflet rostit de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

✓ *Domnule primar,
Prea Cucernice Părinte protoiereu,
Onorați reprezentanți ai autorităților locale,
Doamnelor și domnilor profesori,
Dragi elevi,*

„Asociindu-vă pe toți la idealul formării sufletești a tinerilor din școala noastră românească, voi continua cele spuse aici, foarte frumos și înălțător, de domnul director și de ceilalți vorbitori, în această zi mare, de început de an bisericesc, dar și de an școlar, care, ca orice început, se dorește a fi întru toate nou, atât în cuvânt, cât și în faptă.

Anul acesta, deschiderea anului de învățământ s-a așezat la 1 septembrie, când începe și anul bisericesc. Este foarte important să cunoaștem semnificația acestei echivalări, spre a ne da seama că viața noastră este un dar dumnezeiesc și nu avem dreptul să o degradăm, ci, dimpotrivă, așa cum ne arată Cartea Sfântă și legile firii, suntem datori să ne îngrijim, în egală măsură, atât de cele trupești, materiale, cât și de cele spirituale, sufletești, care se exprimă prin zestrea dată omului de Dumnezeu, coroană a creației, ființă cugetătoare și iubitoare de lumină și frumos.

Aceste nobile năzuințe le are, însă, sufletul curat și credincios. Cunoșcând acest adevăr, cei vechi puneau accent pe vulturile sufletești, iar Mântuitorul Iisus Hristos ne spune: „Ce-i va folosi omului, de va câștiga lumea întreagă, cu toate bogățiile ei, dacă sufletul său și-l va pierde?” (Matei 16, 26). De aceea, când ne referim la învățământ, cu toate principiile și cerințele lui, trebuie să avem, deopotrivă, în vedere dobândirea cunoștințelor și cultivarea valorilor sufletești, ca plinătate a vieții dată de Dumnezeu.

Trăim vremuri grele, iubii mei, care s-au mai întâmplat și în trecut, în viața strămoșilor noștri. Și au luptat pentru existența lor, pentru apărarea țării și a valorilor credinței noastre, ca Sfinții Martiri Brâncoveni, atât de cunoscuți în aceste părți, încât liceul dumneavoastră le poartă numele, dar ei n-au uitat niciodată să dea învățatură și educație copiilor, tineretului. Suntem datori și noi, ca și ei, să facem eforturi, peste măsură, câteodată, părinții mai ales, și să dăm copiii la școală.

Trebuie să ne gândim la viitorul nostru și al omenirii, care se profilează, sumbru la acest sfârșit de mileniu, despre care nu știm dacă va fi pe o treaptă mai înaltă de cultură și de umanism, sau va cădea în mreajele secularismului, ale tehnologiei și egoismului ce desfigurează chipul lui Dumnezeu în om, ceea ce se zidește fără credința în Dumnezeu este sortit nimicniciei. De aceea, rugăciunea care s-a citit aici și se rostește zilnic în bisericile noastre, este ca Dumnezeu să fie cu noi întotdeauna, mai ales acum, când, după zece ani de la recăștigarea libertății, a democrației, omul a început să dobândească valoare și în țara noastră.

În zilele noastre, viața unei țări nu mai poate fi determinată, pe plan național sau internațional numai de propriul popor, oricât de vrednic și de înzestrat ar fi acesta, că se impune o colaborare în stabilirea unor formule sociale și economice cu valabilitate mai largă. Popoarele, națiunile, își croiesc drumul în istorie împreună, ceea ce constituie și un principiu creștin de legătură și întrajutătoare. De două mii de ani, Sf. Evanghelie proclamă toleranța, înțelegerea și colaborarea între oameni și popoare, despre care s-a vorbit și aici, în luările de cuvânt. Aceste valori ne sunt necesare și nouă, românilor mai ales că am trăit cu ele. Strămoșii noștri cu aceste valori au crescut și au dăinuit în istorie, ca fii ai creștinătății, ai Cuvântului lui Dumnezeu întrupat, predicat la noi, în Dobrogea de Sfântul Andrei.

Tinerii au nevoie cel mai mult de aceste valori și suntem cu toții, Biserica, Școala și familia, să le sădăm adânc în sufletul lor. Ceea ce degradează astăzi ființa umană sunt tocmai acele păcate izvorâte din înțelegerea greșită a libertății, care atinge îndeosebi tineretul, împingându-l să-și consume timpul în afara școlii și familiei, prin discotecă, baruri și localuri de noapte. În multe sate și comune, nu mai vorbesc de orașe, s-au pierdut din nefericire, tradițiile frumoase ale poporului nostru, luându-le locul distracțiile, jocurile de noroc și petrecerile de tot felul. Biserica înțelege că tânărul are dreptul la relaxare, la exercițiu fizic, mai ales, cum s-a spus și aici, dar aceste doar în măsura în care, prin ele, se întărește disciplina și se înlesnește studiul.

Să luăm aminte, așadar, la factorul educativ, care este la fel de important ca și însușirea științei de carte, căci fără educație, tânărul cade în mreajele atâtor păcate. Îndemnându-i pe tineri să-și deschidă sufletul spre studiu și pregătire sufletească, nu pierd din vedere să chem părinții să-și trimită la școală, să le pună cartea în mână, căci învățarea cărții, sub îndrumarea școlii, înobilează ființa umană.

De aceea, dragi copii și tineri, folosiți cum trebuie timpul acesta al școlii. El nu se mai întoarce. Anii aceștia ai școlii sunt unici în viața noastră și nu se mai repetă. Vă însușiți, acum, ce e bun și folositor, spre a crește și dezvolta, sau căutați răul și săvârșiți păcatul, care vă va zdrobi pentru tot restul vieții. Nu uitați că sunteți hărăziți, cu viața pe care va dat-o Dumnezeu, să faceți legătura, împreună cu noi, între mileniul care trece și mileniul următor.

Vă mulțumesc, iubii mei, pentru primirea ce mi-ați făcut și consider că ea este îndreptată asupra Bisericii. Chiar dacă nu puteți merge la biserică, cât s-ar

cuveni, să vă gândiți la Mântuitorul Iisus Hristos, să vă închinați seara și dimineața și să ziceți Tatăl Nostru, așa cum atât de frumos l-ați rostit cu toții astăzi aici, căci aceasta vă sfințește viața și vă ajută să scăpați de capcanele ce vin neconținut asupra voastră.

Cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos, cuvântul Bisericii, al Școlii, este cuvânt de viață dătător. Să răsplătiți munca profesorilor și strădaniile părinților, învățând și pregătindu-vă sufletește, ca să contribuiți și voi la depășirea greutăților prin care trece țara, pentru că sunteți părtași nu numai la bucuriile, dar și la necazurile ei.

Formăm cu toții o mare familie românească, așa cum au fost și strămoșii noștri. Să vă gândiți la înțelepciunea celor patru fii ai voievodului Constantin Brâncoveanu, martirizați împreună cu tatăl lor la 15 august 1714, la sfinții tineri din Biserica noastră, cu Sf. Muceniță Filotei, de la Curtea de Argeș, o pruncă aproape, dar cu darul credinței și al sfințeniei. Darul înțelepciunii și al credinței lor să strălucească și în fiecare din voi.

Să fiți încredințați că munca fiecăruia, profesori și elevi, rodește spre binele țării și poporului nostru și spre bucuria Bisericii strămoșești.

Binecuvântarea Domnului și harul să fie cu voi cu toți, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin!" ↑

După terminarea manifestărilor Prea Fericirea Sa a fost invitat de conducerea școlii să semneze în cartea de onoare a liceului și să mai rămână în compania corpului didactic și să se facă o fotografie de grup.

**Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist,
oaspete al Școlii românești din Urлаți**

După ce timp de câteva ore a petrecut în mijlocul elevilor, a părinților și a profesorilor la Liceul Urlați, Prea Fericirea Sa, împreună cu cei ce-l însoțeau au vizitat mai întâi sediul Protoieriei Urlați, aici luând act de toate realizările obținute din 1995 de când a fost reînființată Protoieria Urlați, cu un nr. de 48 de parohii, aproape toate parohii de țară deservite în marea lor majoritate de preoți tineri cu rezultate remarcabile.

Următorul popas a fost într-un cadru deosebit de pitoresc al Urlațiului muzeul „Conacul Bellu”, muzeu ce se găsește în casa ce-a mai rămas din conacul familiei Bellu, vestită de acum și prin cimitirul cel mai cunoscut din București, ce poartă numele familiei Bellu, care a și donat terenul pentru acest cimitir.

După muzeul „Conacul Bellu”, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, vizitează un alt edificiu istoric de pe raza orașului Urlați: „Biserica Galbenă”, care prin vechimea ei dar mai mult pentru faptul că această biserică a fost pictată de doi pictori celebri: Pârvu Mutu și Gheorghe Tăttărăscu, a făcut ca să devină un punct de atracție spirituală și documentară.

Ultimul popas al Prea Fericirii Sale, a fost la biserica parohiei „Sfinții Voievozi”, unde într-o atmosferă deosebită a fost înconjurat de un număr impresionant de credincioși.

S-a scris așadar o filă de istorie pentru orașul Urlați, căci după acest eveniment toți cei ce au luat act de prezența Prea Fericirii Sale, cu mic cu mare au înțeles care este adevăratul sens al Bisericii, acela de a ține pe toți fiii ei duhovnicești aproape, ocrotindu-i de orice rău spiritual ce ar putea veni împotriva lor, așa cum și cloșca își ține puii sub aripile sale, ocrotindu-i și sacrificându-se în cazul unui pericol.

Pr. Ștefan L. Mușat

DIN TOATĂ INIMA

Din ceruri azi toamna pe plaiuri coboară,
Căci, iată, sosit-a zi-ntâi de răpciune,
Dar nu e nici prima, nici ultima oară
Când martori suntem la această minune.

Ea, toamna, ne-adună acum din vacanță,
Căci școala se-arată ceva mai grăbită
Și iată-ne gata, purtați de speranță,
Prin trudă s-ajungem la ținta dorită.

Dar inima astăzi mai aprig tresaltă
Și sufletul nostru-i cuprins de-ncântare,
Căci clipa pe care-o trăim laolaltă,
Oricât căuta-vom, pereche nu are.

Liceului nostru i-a fost hărăzită
Înalta onoare de-a-i sta înaintea
Cu pâine și sare, ca gazdă smerită,
Prea Fericitului nostru Părinte.

Slăvit fie Domnul, căci el vă aduce
Povață aleasă și-ndemn să ne dați!
Cu cuget curat și cu inimi supuse,
Omagiu v-aducem cu toți, prea plecați.

Păstra-vom de-a pururi ca sfântă amintire
Momentul pe care acum îl trăim
Și Domnului azi înălțăm mulțumire
Că ne-a făcut vrednici să vă găzduim.

Rugămu-L pe Tatăl Ceresc să v-ajute
Mulți ani înainte să ne păstoriți,
Credința străbună, suprema virtute,
În sufletul nostru mereu s-o sporiți.

Cu inimi curate, precum ni-i și fapta,
Cu-aleasă iubire, plăcută lui Crist,
Urăm bun venit, sărutându-i toți dreapta,
PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST.

Înv. George-Victor Aldea

DESCHIDERA NOULUI AN DE ÎNVĂȚĂMÂNT 1999-2000 LA SEMINARUL TEOLOGIC ORTODOX DIN BUCUREȘTI

În ziua de luni, 13 septembrie 1999, la Seminarul teologic ortodox din București a avut loc deschiderea oficială a noului an de învățământ 1999-2000, iar în ziua de joi, 16 septembrie, a avut loc deschiderea festivă. Consemnăm în rândurile de mai jos câteva date și aspecte specifice de la acest dublu eveniment.

Potrivit tradiției școlii noastre, deschiderea oficială a cursurilor a fost marcată prin săvârșirea unui serviciu religios în biserica Radu Vodă, paraclisul Seminarului teologic, de către un sobor de slujitori alcătuit din clerici – preoți și diaconi din rândul cadrelor didactice ale școlii –, având ca protos pe P.S. Teodosie Snagoveanu, Episcop vicar al Sfitei Arhiepiscopii a Bucureștilor, - la care au participat cadrele didactice, elevii și părinți ai acestora, precum și alți credincioși.

La sfârșitul serviciului divin, a luat cuvântul P.C. diac. prof. Aurel Mihai, directorul Seminarului teologic, care a rostit o scurtă alocuțiune oficială privind deschiderea noului an școlar, din care reproducem câteva fragmente.

„Fiecare început de an școlar – a ținut să sublinieze Părintele Director, - este pentru elevi și profesori, deopotrivă, un moment cu semnificații sentimentale deosebite. Acum dascălii își asumă pentru o nouă etapă responsabilitatea instruirii didactice a elevilor în spiritul învățaturii și credinței noastre ortodoxe puse de acord cu cerințele moderne educaționale, iar pentru elevi este timpul angajamentului pentru o pregătire temeinică și continuă, având ca deziderat un scop și un final superior față de anii precedenți. Pentru elevii care pășesc acum pentru prima dată în școala noastră, momentul deschiderii cursurilor într-o școală de profil nou pentru ei, le creează stări sufletești deosebite. Ei au în față necunoscutul, pe care trebuie să-l dezvăluie ei înșiși și să se adapteze noului drum pe care pornesc, un drum plin de exigențe: atât sub aspectul comportamentului moral cât și al îndatoririlor didactice zilnic la orele de curs. De aceea, rolul factorilor de educație morală și de instruire didactică față de noii elevi este foarte mare și plin de răspundere”.

În altă ordine de idei, referindu-se la situația specială actuală a clădirii Seminarului teologic, Părintele director a făcut următoarele precizări: „Anul

școlar 1999-2000 reprezintă pentru noi toți un moment de nedorită și grea încercare, un moment de cotitură, ținând seama de faptul că, în urma expertizei tehnice efectuate de instituțiile specializate, s-a ajuns la concluzia că actualul mobil al școlii noastre practic nu mai corespunde, ca rezistență fizică, materială, pentru buna desfășurare și deplina siguranță a cursurilor zilnice, impunându-se imediat construirea unei noi clădiri în același perimetru al curții de la Radu Vodă”.

Plecând de la premisa că „în anul școlar precedent, elevii Seminarului nostru au obținut rezultate notabile atât la olimpiadele școlare cât și la examenul de admitere la Facultatea de Teologie, precum și în integrarea deplină a Seminarului nostru în învățământul bucureștean”, Părintele Director a subliniat că, „în ciuda tuturor greutăților prin care urmează să trecem, trebuie să menținem, și anul acesta, ridicată în continuare ștacheta pregătirii elevilor noștri”.

Referindu-se apoi la „imposibilitatea de a mai ține cursurile în imobilul de la Radu Vodă”, Părintele Director a adus la cunoștința elevilor și cadrelor didactice următoarele măsuri de ordin tehnic și practic dictate de situația existentă:

„Elevii vor învăța până la 1 octombrie a.c. în spațiile puse la dispoziție de conducerea Facultății de Teologie, - dată după care aceste cursuri se vor desfășura într-un spațiu adecvat pus la dispoziție de inspectoratul școlar al municipiului București.

Cazarea elevilor se va face în căminul de la Radu Vodă, în corpul neafectat din punctul de vedere al rezistenței, precum și în camerele, puse la dispoziția noastră, din căminul nou al Facultății de Teologie.

Prin grija Inspectoratului școlar în strânsă colaborare cu Sfânta Arhiepiscopie, se va pune în funcțiune și spațiul de învățământ din imobilul situat în șoseaua Sălaj-Bacău nr. 1.

În acest context, misiunea noastră va fi destul de dificilă, dar suntem încrezatori că sacrificiul făcut va avea o finalitate frumoasă pentru viitorul acestei instituții de învățământ, mult apreciată de alte școli”.

În încheiere, Părintele Director și-a exprimat nădejdea că „și în anul acesta școlar pe care-l începem astăzi, vom avea rezultate frumoase în procesul instructiv-educativ al elevilor, desfășurat sub oblăduirea permanentă a Bisericii noastre Ortodoxe, prin permanenta și directă purtare de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu concursul Prea Sfințitului Episcop Teodosie Snagoveanul.

După oficierea serviciului divin din paraclis încheiat cu expunerea Părintelui Director, în canceraria profesorală a avut loc o mică agapă de revestire.

Joi, 16 septembrie a.c., cum am spus, a avut loc deschiderea festivă a cursurilor. La orele 8 dimineața în paraclisul școlii a fost oficiată slujba

utreniei și a sfintei liturghii în sobor, din care au făcut parte: P.S. Episcop Teodosie Snagoveanu înconjurat de Cucernici părinți profesori. Răspunsurile stranei au fost date de o formație de elevi seminarști.

Serviciul divin a fost onorat de prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a venit însoțit de P.C. Pr. Armand Munteanu, inspector general bisericesc și de P.C. Pr. Mihai Hau, consilier cultural în cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Ca oficialități laice au participat: dna Prof. Olimpia Mateescu, inspector general școlar M.E.N, dna prof. Maria Erhan, inspector coordonator sector IV, d-na. prof. Irina Negoită, inspector pentru învățământul primar, dl prof. Silviu Paragină, inspector școlar serv. „Personal” sector IV.

La sosirea înaltelor oficialități eclesiastice și laice, în paraclis se găseau membrii corpului didactic și elevii Seminarului teologic, numeroși părinți ai acestora, precum și credincioși din oraș.

Predica zilei a fost rostită de elevul Costea Florian din an V.

La momentul convenit din desfășurarea serviciului divin, directorul Seminarului, Pr. prof. diac. Aurel Mihai s-a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh cu rugămintea de a rosti îndătinatul cuvânt de învățătură. Rugămintea prefătată de următoarea mărturisire sentimentală de dragoste și prețuire față de Prea Fericirea Sa: „Bucuria începutului de an școlar pentru elevii și profesorii școlii noastre este dublată și astăzi de prezența Prea Fericirii Voastre în mijlocul nostru, ca de fiecare dată la evenimentele deosebite ale acestei școli, - bine fiind știută marea dragoste și înalta purtare de grijă a Prea Fericirii Voastre pentru acest așezământ de învățământ de teologie și de educație moral-religioasă ortodoxă. Iar această înaltă purtare de grijă se vedește cu atât mai mult astăzi, când, dată fiind starea atât de precară a clădirii Seminarului nostru teologic pentru continuarea activității școlare zilnice în incinta lui, în deplină siguranță, - Prea Fericirea Voastră – făcând demersurile necesare pentru construirea unui nou spațiu de învățământ – ați obținut o finanțare externă, ce va da posibilitatea ducerii la bun sfârșit a acestui salutar proiect.

Plini de recunoștință pentru această nobilă strădanie și mare reușită, în numele tuturor celor de față, vă rugăm, Prea Fericirea Voastră să picurați și acum în inimile noastre, ale tuturor, câteva nestemate din bogata și binecuvântata învățătură dumnezeiască și înaltă experiență pastorală, în contextul situației deosebite în care se deschid cursurile noului an școlar la Seminarul nostru. Vă suntem profund recunoscători și Vă sărutăm cu smerenie dreapta!”

Luând cuvântul, Prea Fericitul Părinte Patriarh a arătat mai întâi că noul an școlar pe care îl deschidem astăzi în chip festiv la Seminarul teologic din București, va fi un an cu deosebire greu și va fi confruntat cu dificultăți neașteptate, pentru că, așa cum a spus și Părintele Director, vor începe aici foarte

curând lucrări de construcție a unor noi spații de învățământ, după toate normele cerute de reforma învățământului din țara noastră. Pe durata efectuării acestor lucrări, vor rămâne să funcționeze aici numai paraclisul, internatul și cantina, în timp ce programul de învățământ se va desfășura în alte spații din capitală, pe cât posibil cât mai apropiate. În aceste condiții ale dispersării Seminarului în mai multe locuri, elevii îndeosebi, dar și profesorii și personalul administrativ, trebuie să-și sporească eforturile și să-și întărească voința ca programul școlii să nu sufere nici o știrbire sau fragmentare, ci să se desfășoare unitar, așa cum a fost stabilit". ↗

Adresându-se elevilor seminariști, a căror pregătire specială aici „are menirea să-i pregătească pentru slujirea Bisericii”, Înalțul Arhiepiscop a spus că „această pregătire este o cale ascendentă, un permanent urcuș care cere vocație pentru preoție și o pregătire foarte bună încă de aici, din seminar, mai ales în vremea de azi, când viața este plină de capcane și de primejdii. Aveți nevoie mai întâi de o pregătire duhovnicească temeinică, ce se dobândește prin rugăciune, care trebuie făcută și trăită cu convingere și din vocație. Punând accentul pe necesitatea rugăciunii și a vocației preoțești, Prea Fericirea Sa a spus în continuare: „O lacună în pregătirea preoților noștri este astăzi această trăsătură de «om al rugăciunii», de «om duhovnicesc». În absența acestor însușiri fundamentale între preoți și credincioși, ba chiar și între preoți, - ceea ce arată că echilibrul lor interior, echilibrul sufletesc, este tulburat și, astfel, nu pot răspunde chemării de a fi sfințitori, predicatori și călăuzitori ai obștii încredințate spre păstorire. Această carență trebuie să fie permanent în atenția profesorilor Seminarului nostru teologic, pentru ca elevii să învețe de la dânsii stăruirea și dăruirea în rugăciune, în înțelepciunea și blândețea Mântuitorului Iisus Hristos. În zadar se adună cunoștințe dacă ele nu se așează pe un pământ bun, roditor. Dacă sunt lipsite de temeiul rugăciunii, al credinței puternice și adevărate, cunoștințele, oricât de bogate ar fi, nu rodesc, ci se risipesc, dispar. De aceea, încă din seminar trebuie să stăruim asupra educației duhovnicești, care este altoiul instrucției școlare.

Rog pe Bunul Dumnezeu să dăruiască putere la învățatură și harisma aceasta a rugăciunii, a credinței pe care o căutăm cu toții, - atât de necesară pentru echilibrul sufletesc al fiecăruia, al familiei, societății și țării și pentru care ortodoxia noastră, cum știți foarte bine este prețuită peste tot în lume”.

În finalul cuvântului său de învățatură, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat „mulțumiri” și a împărtășit „înalte binecuvântări” doamnelor și domnilor profesori reprezentanți ai Ministerului Educației naționale și ai Inspectoratului școlar municipal și de sector pentru „prezența la această deschidere a noului an de învățământ și pentru sprijinul ce ni-l acordă în toate împrejurările”. A mulțumit apoi celorlalți „prietenii și ajutători ai

Seminarului, precum și P.C. Părinți și domnilor profesori în frunte cu Părintele Director, pentru munca ce depun în această școală. Apoi a declarat „deschis acest nou an școlar, cu nădejdea că el va aduce roade bogate și bucurie pentru toți. Așa să ne ajute Dumnezeu!”

La ieșirea din biserică, Prea Fericirea Sa s-a îndreptat împreună cu însoțitorii săi spre incinta Seminarului, unde, condus într-o sală de curs amenajată special pentru agapa festivă, a binecuvântat pe cei prezenți și cele pregătite, după care, în acordurile imnului patriarhal, părăsind incinta școlii, s-a îndreptat spre reședința patriarhală.

Agapa festivă s-a desfășurat în prezența reprezentanților oficiali bisericești în frunte cu P.S. Episcop vicar Teodosie Snagoveanul și ai Ministerului Educației Naționale în frunte cu dna prof. Olimpia Mateescu, inspector școlar. În timpul agapei, la invitația P.S. Episcop vicar Teodosie, a luat cuvântul dna prof. Maria Erhan, inspector coordonator al sectorului IV, care a exprimat opinii oficiale de înaltă apreciere la adresa Părintelui Director, a corpului didactic și al elevilor Seminarului teologic, „școală de care sentimental se simte foarte atașată”.

La sfârșitul agapei, Părintele Director Aurel Mihai, în numele corpului profesoral, al elevilor și al său personal, a mulțumit distinșilor oaspeți care au onorat cu prezența lor festivitatea de deschidere a noului an de învățământ 1999-2000 la Seminarul teologic ortodox liceal din București.

Prof. Adrian N. Popescu

X. RECENZIE

*† Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române,
„Pe treptele slujirii creștine“, vol. VIII,
Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române,
București, 1998, 527 p.*

Al VIII-lea volum, din lucrarea „Pe treptele slujirii creștine“, a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, este înainte de toate o cronică vie a importantelor evenimente din viața Bisericii din anii 1995-1996. Paginile acestei cronici vor rămâne de altfel mărturii în timp ale unei istorii trăite, fiindcă autorul lor a fost într-un fel sau altul și partizanul lor. Dar, dincolo de importanța documentar-istorică, acest volum al Părintelui Patriarh are și meritul de a oferi cititorului de astăzi și de mâine un mănunchi prețios de gânduri, meditații, reflecții și rostiri ocazionale, a căror spontaneitate dau cuvântului rostirii românești impetuoșitatea expresiei orale. În fine, aceste cuvântări ocazionale, înveșmântate în graiul vechilor cazanii, acoperă o gamă tematică variată și bogată, care oferă cititorului nu numai prețioase îndrumări pastoral-duhovnicești, ci și interpelări, evaluări și comentarii asupra realității politice, sociale și economice din vremea noastră.

Paleta bogată și variată a tematicii și problematicii acestor rostiri ocazionale, care a fost dictată sau cerută și de diferitele evenimente din viața Bisericii sau a societății românești, exprimă atât bogăția cât și profunzimea ideatică a concepției ecleziologice a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, care a fost însă potențată și afirmată și de experiența celui care se află la cârma corabiei Bisericii noastre, al cărei Cap nu este altul decât Domnul Hristos, în vremuri de răscruce ale istoriei române.

Cartea Părintelui Patriarh este înainte de toate, o „mărturisire de suflet“ (p. 42). De aceea, această carte trebuie mai întâi lăsată să se destăinuie ea însăși cititorului, și apoi verbul ei să fie explicitat, comentat și interpretat. Iată, de ce nu ne-am hazardat nici noi în judecăți de valoare asupra conținutului său conceptual sau ideatic, ci prin lapidarele noastre comentarii, ne-am rezumat doar la rolul de călăuză a cititorului mai puțin avizat în problema ei.

Pentru a-l incita pe cititor la lectura cărții și a-l ajuta să-i înțeleagă bogăția de gânduri, idei și îndemnuri pastorale, am spicuit din cuprinsul lucrării câteva rânduri, care ni s-au părut cele mai reprezentative pentru „mărturisirea de suflet” a autorului ei, Întâistătătorul Bisericii noastre.

Pentru a ilustra și a exemplifica cititorului câteva din aspectele problematicii subiectelor abordate de Părintele Patriarh, în paginile cărții sale, vom reproduce așadar câteva excerpte din cuvântările sale, rostite cu diferite prilejuri (cuvântări la Sfânta Liturghie, cu prilejul aniversărilor Bisericii Ortodoxe Române, la diferite recepții oficiale, la întâmpinarea unor delegații străine etc.), fiindcă acestea sintetizează în chipul cel mai reprezentativ gândirea sa. Așa după cum precizam mai sus, am găsit însă de cuviință să le însoțim de câteva cuvinte în intenția de a-l ajuta pe cititor să pătrundă și mai bine tematica unei lucrări unice în felul său, atât prin ideile sale, cât și prin autoritatea și competența celui care le-a pronunțat, în ocazii publice, atât de diferite, din viața Bisericii și societății noastre.

Am ales ca prim excerpt din lucrarea Părintelui Patrarh chiar o „mărturisire de suflet”, fiindcă aceasta mi se pare atât ilustrativă, cât și reprezentativă pentru ansamblul activității sale pastorale.

„Mă aflu și astăzi în acest loc de grea răspundere – declara Prea Fericirea Sa cu prilejul aniversării zilei sale de naștere, în 1996 – să vâslesc corabia Bisericii noastre, ...” (pg. 327). Și, cu același prilej, Prea Fericirea Sa ținea să adauge că „... viața are preț, atât cât înscrie, în anii lăsați de Dumnezeu, înfăptuiri vrednice de pomenire” (pg. 327). Despre felul în care a vâslit corabia Bisericii noastre și despre aceste înfăptuiri vrednice de pomenire se va pronunța cu siguranță istoria.

Noi, însă, cei de astăzi, putem da mărturie cel puțin despre două înfăptuiri vrednice de pomenirea istoriei. Este vorba despre străduința și aportul Prea Fericirii Sale pentru zidirea unei Catedrale a neamului și materializarea vizitei primului papă în Biserica noastră Ortodoxă. Fără îndoială, aceste înfăptuiri dau cu prisosință mărturie despre statura Arhipăstorului chemat să poarte pe umerii săi nu numai destinele bisericii neamului său, ci și ale creștinătății ecumenice. Dar, cu smerenia ce-l caracterizează, Întâistătătorul Bisericii noastre nu pregeta să precizeze că, „în Biserică, nimeni nu poate să-l înlocuiască pe Hristos sau să se intituleze șef al ei” (pg. 186).

Păstrător și mărturisitor al credinței ortodoxe, Prea Fericirea Sa ne cere cu tărie să nu „... jertfim credința noastră ortodoxă nici unui fel de gândire, nici unui fel de filosofie lumească trecătoare și, mai ales, nici unui fel de prozelitism sectar sau grupare religioasă dezbinătoare de suflet” (pg. 177). Prea Fericirea Sa ținea de asemenea să precizeze că „învățătura creștină nu este nici filosofie și nici gândirea stearpă a scolasticii, pe care atât de mult o

admiră unii, ...”, ci trăirea în duhul Evangheliei lui Hristos, singura care ne ajută să înțelegem „... smerenia, modestia schiturilor, a mănăstirilor, a cuvioșilor...” (pg. 399). Din aceste daruri ale schiturilor și mănăstirilor, de care se învrednicesc cuvioșii lor, s-a făcut de altfel părtaș și Prea Fericirea Sa, care nici în jilțul patriarhicesc nu uită că și-a asumat viața lor, a „cuvioșilor” din mănăstiri și schituri, încă din fragedă copilărie.

Din slujirea Bisericii strămoșești, Prea Fericirea Sa și-a făcut crezul vieții sale. Dând mărturie grăitoare despre acest crez al vieții sale, Părintele Patriarh declara: „De câte ori mă poartă gândul peste vreme înapoi, mă revăd în slujba Bisericii” (pg. 51). De altfel, nu este surprinzător nici faptul că în cuvântările Prea Fericirii Sale revine ca un leit-motiv noțiunea de „slujire” a neamului românesc și a Bisericii sale strămoșești. Stăpânit visceral de o „râvnitoare slujire a Sfințelor Bisericii strămoșești”, și de o permanentă și stăruitoare preocupare de a face “mai mult și mai bine pentru slava ei și mântuirea neamului românesc” (pg. 10), Prea Fericirea Sa se ruga, „... pentru neamul nostru românesc de pretutindeni, neam atât de încercat de istoria sa, căruia – ne eshortează Patriarhul Bisericii noastre – trebuie să-i închinăm toată viața noastră” (pg. 327). În același context de rugă și de veghe, Prea Fericirea Sa ne îndemna „... să nu uităm nici o clipă că învierea noastră trece și prin întregirea neamului și a ținuturilor sfinte strămoșești” (pg. 441). Referindu-se la aceste sfinte ținuturi strămoșești, aflate prin vrerea altora în afara fruntariilor politice ale țării, Prea Fericirea Sa nu uita să facă mențiune și de Bisericile fraților români aflate dincolo de Prut. „Așa-zisa Mitropolie de la Chișinău (aparținând de Patriarhia Moscovei) nu este autonomă, nu este apoi nici constituțională, deoarece poartă titlul de „a toată Moldova... Prutul – declara cu dârzenie Patriarhul României – nu există ca frontieră pentru Biserica noastră... . Ne va ajuta Dumnezeu – adăuga Prea Fericirea Sa – să facem și Mitropolia Bucovinei, dar cu reședința la Cernăuți, ...” (p. 190-191).

Pentru a pune stavilă unor afirmații și pretenții necanonice, străine și de realitățile istoriei noastre naționale, Întâistătătorul Bisericii noastre, Părintele Patriarh Teoctist, a ținut să precizeze, fără nici o ambiguitate, că – în România – unica Biserică națională, istorică, este Biserica Ortodoxă Română, care s-a aflat și se află în slujba poporului român. „Ca Biserică națională – declara Prea Fericirea Sa – Biserica Ortodoxă Română slujește moral și material poporul român, cultura, tradițiile și năzuințele lui de mai bine” (pg. 271).

Prea Fericirea Sa chema la această slujire „a neamului nostru românesc” și pe „liderii” formațiunilor politice din țara noastră, indiferent de „interesele politice” care îi animă (pg. 39-40). Fără îndoială, în această chemare, Întâistătătorul Bisericii noastre reamintea acestor lideri că Biserica rămâne nu numai „maica” neamului românesc, ci și călăuzitor slujirii acestuia.

Împătimit al graiului străbun, Prea Fericirea Sa nu uită să amintească că „... Biserica noastră strămoșească, ..., a fost și slujitoare a cuvântului, a rostirii românești. Ea și-a învățat fiii, de-a lungul secolelor – declara Prea Fericirea Sa – să citească, să scrie și să se poarte în viață cum se cuvine” (pg. 399). De altfel, despre cuvântul și rostirea românească, Patriarhul Bisericii noastre se pronunța declarativ astfel: „Avem o limbă frumoasă, ..., „limba vechilor cazanii”, în care învățăm să creem toate valorile culturale și științifice” (pg. 313).

Vorbind despre raportul dintre cultură și teologie, și necesitatea promovării dialogului dintre ele, Prea Fericirea Sa declara că „avem datoria să promovăm dialogul dintre teologie și cultură, atât pentru folosul Bisericii și al societății, cât și pentru renașterea spirituală a neamului și pentru cauza integrării europene, care a devenit unul dintre imperatiivele vremii noastre” (pg. 378). Prin urmare, teologia trebuie să-și afle locul în cetate, de unde fusese izgonită pe vremea regimului comunist, fiindcă, prin procesul de interpelare și evaluare critică a vremii, aceasta poate contribui într-adevăr atât la renașterea spirituală a neamului nostru, cât și la integrarea țării noastre în concernul națiunilor libere și democratice ale Europei. Dar, nu trebuie uitat faptul că „nu se poate teologie - ținea să precizeze Prea Fericirea Sa – fără Biserică, și nici Biserică fără teologie” (pg. 383). De aceea, referindu-se la rolul teologilor Bisericii atât în procesul creației teologice, cât și în cel al pregătirii slujitorilor ei, Prea Fericirea Sa spunea că nu există deosebire între „ierarhi” și „profesori”, fiindcă și ultimii, „... catedrele lor... liturghisesc neîncetat transformarea sufletească și modelarea viitorilor slujitori ai Altarului” (pg. 481). Aprecierea acordată de Părintele Patriarh profesorilor de teologie, este desigur cu atât mai legitimă cu cât însăși Prea Fericirea Sa a fost o vreme – în calitatea sa de Arhiereu Vicar Patriarhal - și Rectorul Institutului Teologic Universitar din București.

Vorbind despre spiritul ecumenic și înalta valoare teologică a ortodoxiei străromâne, Prea Fericirea Sa ținea să reamintească și aportul ierarhilor și teologilor ei de marcă în viața bisericească a Apusului. „Prin ierarhii noștri străromâni”, Biserica străromână s-a implicat, într-adevăr, „în formulările de credință ale sinoadelor ecumenice și ale celor locale și chiar în viața bisericească din Apus, ...”. Ba, mai mult, în Apus au fost chemați și „... marii trăitori duhovnicești din secolul al V-lea ..., ca Sfântul Ioan Cassian și Sfântul Dionisie cel Smerit, autori de studii teologice de mare valoare...” (pg. 186-187).

Vorbind despre originea apostolică a creștinismului românesc, Prea Fericirea Sa ținea să reamintească – printre altele – că „nu suntem un popor încreștinat în fluvii, în râuri, în lacuri de către stăpânirea seculară, din rațiuni

politice și în grabă, ci suntem încreștinați apostolicește... prin predica și osândia Sfântului Apostol Andrei,... " (pg. 187). Mai mult, „creștinismul românesc – preciza Prea Fericirea Sa – este un element de bază al etnogenezei, fiind știut... că poporul român s-a născut creștin...” (pg. 309).

Prea Fericirea Sa consideră, cu îndreptățire, că „renașterea societății noastre trebuie să înceapă de la religie...” (pg. 44), care – prin valorile ei morale – trebuie să ducă la „bucuria renașterii în iubire”. Dar, Arhiepiscopul Bisericii noastre constata în același timp că, în societatea noastră, „trei sunt lepezile de mormânt care vor să înăbușe bucuria renașterii în iubire: invidia, ura și minciuna. Pe acestea și multe altele le-a răstignit Hristos pe Crucea Sa tocmai pentru a ne slobozi pe noi de apărarea și de otrava lor” (pg. 439).

În cuvântările sale, Prea Fericirea Sa n-a pregetat să atragă atenția și asupra altor realități nefaste din societatea noastră, mercantilă, de astăzi, pe care le-a condamnat cu vehemența cuvenită. De pildă, în Pastorală sa din 25 decembrie 1995, Părintele Patriarh declara că îl „tulbură” și îl „înfioară” „... dorința tot mai multora de câștig necinstit, ivirea unor grupări religioase dintre cele mai ciudate, lipsa de iubire față de semeni, ..., îmbrățișarea unor idei cu totul străine cugetului nostru privitoare la familie și moralitate, ...” (pg. 486-487). Sunt desigur cuvintele Arhiepiscopului care se preocupă nu numai de viața morală a fiilor Bisericii noastre, ci și de sănătatea morală a tuturor fiilor acestui popor român. Fără îndoială, și prin asemenea preocupări, Prea Fericirea Sa se dovedește a fi de fapt Părintele unei țări întregi, indiferent de etnia sau religia fiilor ei.

Într-un mesaj publicat în revista Ethnos, din 28 martie 1995, Prea Fericirea Sa scrie că „leagănul civilizației noastre, satul românesc, amenințat până acum câțiva ani cu dispariția sa fizică, se află acum în fața unei noi amenințări care lovește acum în existența sa, de astă dată morală, prin faptul că mulți dintre tinerii săi fii nu mai au credință și dragoste pentru Biserică” (pg. 433). Sunt deci constatări care trag semnalul de alarmă asupra unor realități nefaste din viața societății noastre!

Prea Fericirea Sa nu ezită să remarce și faptul că preoții noștri nu observă legislația Bisericii privind rolul laicilor în Biserică. „Ne-au întristat – declara Prea Fericirea Sa – unele reclamații de la credincioși care semnalau că preoții nu mai iau în considerare... organele parohiale, ba chiar ar fi zis că nu mai este nevoie de ele, de consiliul parohial, mai ales; că n-ar exista nici cadru juridic, adică Legi bisericești și alte reglementări ce n-au fost votate și aprobate de Sfântul Sinod... S-ar putea ca acestea reglementări să aibă și unele omisiuni și ne gândim că ele trebuie îmbunătățite, reactualizate... Împreună suntem chemați să aducem perfectarea regulamentelor noastre și să le punem în acord cu Legea Cultelor pe care o așteptăm” (pg. 298).

O idee forță ce revine cu insistență în cuvântările Prea Fericirii Sale este și aceea privind „... ieșirea din pustiul comunismului militant...”, în decembrie 1989 (pg. 228). Amintind în mod expres de decembrie 1989, care ne-a eliberat „... de sub stăpânirea dăunătoare a îngrădirilor religioase impuse vreme de patru decenii și jumătate...”, Prea Fericirea Sa dădea Slavă Bunului Dumnezeu că ne-a ajutat „... să trăim vremuri ca acestea când, ..., nu mai avem nevoie de o decizie a autorității de stat...” până și pentru deschiderea lucrărilor organelor bisericesti (centrale și locale) (pg. 10).

Făcând referință la cei cincizeci de ani de ideologie comunistă, Prea Fericirea Sa declara că „dictatura comunistă... a cerut jertfe, sacrificii, surghiunuri și închisori” (pg. 81), și a produs „răsturnări de valori” (pg. 156). Mai mult, „timp de o jumătate de veac – mărturisirea Prea Fericirea Sa – neamul nostru, ..., a fost silit să trăiască în mormântul ideologiei ateiste, ...” (pg. 439). Cu prilejul vizitei sale în Cipru, în 1996, Prea Fericirea Sa declara de altfel, că „Biserica Ortodoxă Română își vindecă acum rănila produse de aproape o jumătate de secol de regimul comunist ateu... Sute de preoți ortodocși – preciza Prea Fericirea Sa – au fost închiși și uciși în temnițe comuniste. Mari teologi și străluciți ierarhi au avut de pățimit sub regimul comunist doar pentru că au fost mărturisitori ai Ortodoxiei” (pg. 266). De aceea, „într-o societate ca a noastră, bântuită de aproape cinci decenii de cea mai aberantă și păgubitoare ideologie – declara Prea Fericirea Sa cu prilejul reînființării Schitului Darvari din București (31 martie 1996) – este o adevărată binecuvântare că... acum, ..., tineretul frecventează bisericile, ...” (pg. 343). Dar, Prea Fericirea Sa ținea să ne atenționeze că „secularizarea, prozelitismul, indiferentismul, mentalitățile liberucugetătoare, ... și vechile mentalități ateiste, sunt pericole ce trebuie avute în vedere și împotriva cărora – ne cere Prea Fericirea Sa – trebuie să luăm atitudine” (pg. 315). Cu atât mai mult cu cât „... mimeni – declara Prea Fericirea Sa – nu ne mai împiedică acum să vestim cuvântul Evangheliei, ...” (pg. 172).

Din florilegiul de excerpte, culese din lucrarea Părintelui Patriarh Teoctist „Pe treptele slujirii creștine”, volumul VIII, cititorul își poate deja da seama atât de temeinica și problematica abordare, cât și de modul în care le exprimă și se pronunță autorul asupra lor. Dar, aceste excerpte pot servi cititorului doar de călăuză și îndemn pentru ca acesta să descopere alte și alte valențe ale implicării autorului în rostirea și administrarea treburilor obștești ale Bisericii strămoșești spre binele fiilor întregului neam românesc.

Încheiem această succintă prezentare a lucrării Întâistătătorului Bisericii noastre cu constatarea fericită că avem de-a face cu o carte unică în literatura românească de specialitate. Într-adevăr, cititorul avizat poate constata că are de-a face cu o carte de învățătură, exprimată într-un cuget ortodox și

simțire românească, în care evocarea sau evaluarea evenimentelor sau realităților din viața Bisericii și societății noastre se îngemănează cu îndemnul pastoral, ce trădează atât responsabilitatea pastorală a Arhiepiscopului României, cât și înalta atitudine civică a primului ei cetățean.

Pr. prof. dr. Nicolae V. Dură

Abonamente se pot face pe adresa:
Arhiepiscopia Bucureștilor
str. Intrarea Patriarhiei, nr. 21, sector 4 București
Telefon: 01-337.21.02